[illegible] commiſſum ſine pctõ [illegible]
[illegible] ullus fuit . i . e . c . p . ubi e [illegible]
[illegible] gnificauit . quantum ad hoc q [illegible]
[illegible] talium pone [illegible] qui time [illegible]
[illegible] replenta et [illegible]
[illegible] ſponſauit ea ultius hic [illegible]
[illegible] hoc intellige [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ulla nõ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

001/bp

T. o. 65.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0002-0

ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΧΡΙ-ΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ.

THEOLOGIÆ CHRISTIANÆ TIRO-CINIA;

CARMINE HEROICO GRÆ-colatino in V. libros digeſta;

AD VSVM ILLORVM Qui cum literis Græcis & Latinis veram quoq; pietatem diſcere ſtudent.

CONCINNATA à

Laurentio Rhodomano.

15

96

LIPSIÆ,

CVM PRIVILEGIO.

IK 1623

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0003-5
DFG

DIALOGVS AVCTO-RIS ET LIBRI.

PArue ſacerq́; Liber, tibi quæ mora nectitur, vt non
Matures patriæ munus adire Patres?
Non mihi Graia nitent ſat pallia; nec ſat honeſtat
Me toga; Quæ doctis non malè culta placent.
Sermo DEI *tamen his tegitur. Satis ille probatur,*
Si vel Teutonico purus ab ore fluit.
Munus at hoc puerile nimis, nec regibus aptum.
Saxoniæ Heroas non niſi magna decent.
Parua nec ipſe DEVS *ſpernit, ſincera miniſtrat*
Quæ pietas, ſi ſunt ſine probata bono.
Cur me Gymnaſijs potius non mittis, vt illic
Cum Latijs doceam Graia ſonare rudes?
Hic labor; hinc diſcat Muſas addicta iuuentus
Vt ſacra Mæonijs nectere verba modis.
Cur tamen ad tantas me pergere iuſſeris aulas,
Dic age. Sollicitet cur mea cura Duces?
Vt te commendent patriæ per rura Lycæis;
Quæ benè cum pura relligione fouent.
Ergò Duces adeo. Muſæ & pietatis amorem
Vt dedit his, ſummas ſic DEVS *addat opes.*

Reg. xi.

Illuſtriſſimis Celſiſſimisq; Principibus ac Dominis

D. FRIDERICO VVILHELMO ELECTORATVS SAXON. ADMINISTRATORI.

D. IOHANNI D. IOHAN. VVILHELMI F. F.

Item:

D. IOHANNI CASIMIRO.

D. IOHANNI ERNESTO D. IOHAN. FRIDER. F. F.

Omnibus

D. IOHAN. FRIDERICI ELECT. QVONDAM SAXON. laudatiſs. & veritatis Euang. Aſſertoris conſtantiſsimi NEPOTIBVS.

Ducibus Saxoniæ, Landgrauijs Turingiæ, Marchion. Myſniæ, &c. Dominis clementiſs.

THEOLOGICVM HOC POEmation grati & obſeruantis animi teſtificandi ergò reuerenter ac ſubmiſsè dedicat

M. LAVRENT. RHODOMANVS ACAD. IEN. PROFESS. P. & P. L. C.

LIBER I. DE DECALOGO.

Q*Viſq; ſuum tractat ſtudium; Me dia poëſis*
Cepit adhuc puerum; ſed nunc quoque grandior ætas
Cum ſubit, en ſtimulis acuunt præcordia Muſæ!
Relligio eſt operum finis mihi, meta laborum.
Et iam cœliſoni texam primordia verbi
Ioniæ quantum fluxus mihi vocis abundat.
Sed labor hic iuuenum ſtudijs donatur. Homeri
Quîs flores ad opus ſacræ contexo Loquelæ.
Qualia ſub priſco non cantat Apolline Vates.
Nec tamē hoc primus reperi; ſed Graius vt Hermes
Interpres Diuûm eſt: ſic quæ ſermone pedeſtri
Expoſuêre alij, numeris aſtringo canoris;
Et mihi quas tradunt, quantū queo, torno ſagittas,
Penniſq; inſtructas ad certam dirigo metam.
Gratia nulla hominum; Chriſti ſit Gratia præſtò;
Barbariemq; hominū premat, Inuidiamq; nocentē:
Ne ſine fruge mei, caſſo, ſint, ſine labores.
Me puer ergò roga; mea vox tibi debita reddet.
Quæro Catechiſmus quid ſit? præcepta, nouellis
Diſcipulis ſacri quæ prima exordia Verbi
Gal. 6. *Ordine dant; facilè vt diſcas, promteq; renarres.*
Quid Verbum Domini? ſacris Doctrina libellis,
Quam Deus ipſe ſuæ notam dedit eſſe Cateruæ.
Quæ, quid ſit, quid agat, quid poſtulet, ille Suprem⁹,
Expli-

ΒΙΒΛΙΟΝ Α. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ.

Studij poëtici finis Theologia.

Ἄλλοις ἄλλα μέλει. λιγυρῆς δέ μοι ἔργον ἀοιδῆς
εὔαδεν ἐξ ἥβης. καὶ νῦν ἔτι κέντρον ἐρείδει
εἰς φρένα μουσοπάτακτον. ἔχω δ' εὐάλαλον ὁρμὴν
εἰς δρόμον εὐσεβίης λόγιον, κατὰ λοίσθιον ἄεθλον.

Propoſitio.

ἄρτι δὲ θεολογίης στοιχεῖα τεχνήσασθαι,
ὅσσον Ἰαονίων ἕλκω ῥόον εὐεπιάων.
Κούροις δ' ἐντύνω γλυκερὸν πόνον. οἷσι πυκάζω
θεολογίης παίδευσιν Ὁμηρείδος ἄνθεσι ῥήτρης.
οἵην ἀρχαίων ἐπέων λάκε Φοῖβος ἀοιδῶν.

Materia vnde.

ἔχυρον τάδ' ἔγωγε. θεῶν δ' ὡς ἄγγελος Ἑρμῆς
πλάσσεται Ἑλλήνεσσιν, ἐγὼ λογίων ὑποφήτης,
μέτροις δαιδάλλω, κοινῶς ἅτις ἐξεχάραξεν.
οὓς δ' ἄρα μοι πόρσυνεν ἐπιχεδίως τῶν ὀϊστούς,
ἔξεσα, καὶ πλέρ' ἐνῆκα, καὶ εἰς σκοπὸν ἰθὺν ἰάλλω.

Inuocatio.

„Χριστὲ δίδου χάριν ἄμμι. βροτῶν χάριν ἔφθασε λήθη,
„καὶ φθόνος ὀξυδακής, πολέων θ' ἅμα βάρβαρον ἦθος·
ἄσοχα μὴ βάλλοιμι καμὼν ἀποφώλιον ἔργον.

Catech. q d.

κοῦρε φίλ' εἰρώτα· σὲ δ' ἀμείψομαι εὔφρονι μύθῳ.
τίς νυ κατηχισμός; νεαρῶν παίδευμα μαθητῶν.
Ἀμφ' ἱεροῖο λόγου στοιχεῖα πρῶτα συνάπτον,
ἐν μεθόδῳ, τὰ, κε ῥεῖα μάθῃς, καὶ ῥεῖμφ' ἀγορεύσῃς.

Verbum Dei quid.

τίς δὲ θεοῖο λόγος; διδαχὴ, τὴν αὐτὸς ὁμίλῳ
θῆκεν ἑῷ γνωστήν, ζαθέων ἐν γράμμασι φωτῶν.
ἢ φύσιν ἠδὲ θέλησιν ἑὴν θεὸς ἐξαγορεύει.

καὶ τὴν ἀθροίζει πειθήμονα, καί μιν ἀνέλκει
εἰς τρόπον εὐσεβίης, ζωῆς τ' εἰς κλῆσιν ἀλήκτου.

Verbi d. capita.

ποῖα λόγου κεφάλαια; Νόμος τ' Εὐαγγέλιόν τε.

Lex quid.

τίς ἐστι Νόμος; διδαχὴ, θεὸς ἣν ἐκφαντὸν ἔθηκε
Μωσέος ἀτμενίῃ θεοδερκέος. ἡ δὲ πιφάσκει
ποῖος ἀνὴρ βροτός ἐστι. τί χρὴ τελέσαι καὶ ἐάσαι.
καὶ βίον ἀγγέλλει, πρήξῃς ἢν πάντα τελείως.
πότμον τ' ἀενάοιο πυρὴν, εἰ σμικρὸν ὑπέρβῃς.

Euangeliū quid.

τίς δ' Εὐαγγελίου λόγος; ἱμερόεσσα δίδαξις
ἀμφὶ θεοῦ χάριτος. τὴν δ' εἰς φάος ἤγαγε Χριστὸς.
ὡς Νόμον ἐξετέλεσσε, πατρὸς δ' αὖ φίλτρον ἔδωκε,
καὶ λύσιν ἀμπλακίης. ζωῆς θ' ὑπὲρ αἰθέρος ὄλβον,
προῖκα, θεοῦ κατὰ δῶρον, ἀμύμονα πίστιν ἔχουσι.

Discrimen leg.& Euan.

πῶς δὲ διαγνοίην Νόμον ἠδ' Εὐάγγελον αὐτὴν;

I.

Ἀνθρώποιο φύσει γνωστὸς Νόμος ἔν τινι μέτρῳ.
ἀλλ' Εὐαγγέλιον φεύγει λόγον ἔμφυτον ἀνδρῶν.

II.

πάντα τέλεια Νόμος ζητεῖ, βίον ἀντικομίζων,
ἢν τις ὅλον κραίνησι, καὶ ἀΐδι δῶκεν ἀλείτας.
τῷ κακὸν ἀμφαίνων κρίνει καὶ μῆνιν ἀέξει.
Χριστοῦ δ' Ἀγγελίη τέλεσιν Σωτῆρος ὀπάζει,
ἠδὲ δικαιοσύνην, ζωήν θ', ἅμα προῖκα λαβέσθαι.
τῷ νόας εὐφραίνει, Χριστὸν τ' ἔπι θάρσος ἀέξει.

Catech. partes.

πόσα μέρη παίδευμ' ἱερὸν λάχε; πέντε τέτακται.
θεσμὸς, Ἀποστολικὴ Πίστις, Χριστώνυμος Εὐχὴ,
βαπτισμὸς, Δεῖπνον, (Μυστήρια:) καὶ Μετάνοια.

Decalogi verba. I.

Μωσῇ πῶς κορύφωσε θεὸς Νόμον ἐν δεκ' ἐφετμαῖς.
μή τι σέβῃς ἑτέρους. θεὸς εἷς τοι σεπτὸς ἀληθής.
ὅς σ' ἐκ θαυμαστῶς Φαραωνίδος ἤγαγε χώρης.
μὴ στήσειας ἄγαλμα καὶ εἰκόνα, τῶν κατ' ὄλυμπον,

εἰ

Explicat, & ſibi quâ beneſidum colligit Agmen,
[a] Et trahit ad Pietatis iter, Vitamq́; perennem. a Ioh 5. Rom. 1. 1. Tim. 3.
Quæ Capita adſtringunt hanc? Lex Euangeliūq́;.
Quid Lex? Sermo Dei, quē, Moſe ferente, gemellis
Inſculpſit Tabulis: clarâ qui in luce reuelat,
Qualis nunc ſit Homo; quid agendū; quidq́; cauendū:
Hâc Vitam ſpondens, exactè ſi omnia Serues;
[b] Hâc, ſi Tranſgrederis minimum, ſine ſine dolores. b Deut. 5. 27.
Quid nam Euangelium? veræ Doctrina Salutis,
Quam Chriſtus pandit; ſit Gratia quanta Iehouæ;
Lege quod impletâ nobis Patris ipſe fauorem
Emeruit, Culpæ & Veniam, Cœlumq́; quod intra eſt
[c] Omne, Dei (tantum Credas benè) munere, Gratis. c Ioh. 1. Luc. 2. Rom. 3. Eph. 2.
At quî diſcernam Legemq́; Euangeliumq́;?
[d] Parte aliquâ Lex eſt primo tibi cognita ab Ortu. d Rom. 1. & 2.
[e] Aſt Euangelion prorſus Ratio inſita neſcit. e Ioh. 1. Eph. 1. 3. Rom. 16. Gen. 3. Col. 1.
[f] Omnia Lex perfecta cupit, Vitamq́; rependit,
Si quis eam peragat, [g] Sonteſq́; ad Tartara trudit. f Rom. 10. g Deut. 27.
[h] Obijcit hæc Crimē, Damnat quoq;, & aſperat Iras. h Rom. 3. 4. 5. 8. Gal. 3. 1. Cor. 15.
[i] Concio ſed Chriſti, Donat pia munera Chriſti; i Rom. 1. 3.
Iuſticiam, Vitamq́;, iuuet modo prendere, Gratis.
[k] Hinc animos Hilarat; Chriſti hinc Fiducia creſcit. k Rom. 5.
Quod Methodi partes huius ſunt? ordine quinq;.
Lex, & Apoſtolicum Sertum, atq; Precatio Chriſti,
Baptiſmuſq́; & Cœna (Sacramina) cum Metanoeâ.
Quæ Legis ſumma eſt? [l] Denis vt Iuſsibus exſtat. l Exod. 20. Deut. 5.
Non Alios colito; Deus eſt tibi Verus & Vnus:
Qui te mirificè Pharaonide duxit ab orâ.
Ne Simulacra tibi ponas, quæ Terra vel Aether,

Tartara, vel Mare habet; ne Numinis inſtar habeto.
Nomina ſancta Dei Vanos ne vertito in vſus.
„ Qui Domini Nomē temerat, ſub vindice Pœna eſt.
Sabbata Sanctè habeas; tūc nil niſi Cœlica tractes.
Eſto in Honore parens, (tua ſunt hæc commoda) v-
Sic longū Viues; tibi ſic Deus addet Honores. (terq;.
Ne Cædem patres ſceleratæ crimine noxæ.
Ne Thalamum violes. Ne Furto aliena prehenſes.
Ne contra Fratrem ſis falſo in crimine Teſtis.
Néue Domum Cupias, quam poſsidet alter, iniquè.
Non Famulū, Vxorē, Seruā; Pecora; omnia; captes.
Carmine nunc horum quæ ſit ſententia, pande.
Quid Legislator Deus eſt, hæc ſancta remandās?
Spiritus eſt iuſtus, liber, ſine fine modoq;
Omnipotens, expers lethi, ſapiensq;, bonusq;.
Vnus naturâ, perſonis Trinus; at idem.
Ioh. 4. Deut. 6. Matth. 28. Fons Pater, & Natus ſeruans, & Spiritus augens.
Qui Dij ſunt Alij? Falsò cui Fiditur; intrà
* Ioh. 17. Atq; extrà Idolis quando tribuuntur Honores.
In prima quid Lege, Deo mandante, docemur?
a Ecclеſ. 12. *Toto ſis Animo Pius. Hinc ea Regula; Rectè
Prouerb. 1. „Cognoſcas Dominum, vt ſe actis dictisq; Reuelat.
b Matth. 22. Ioh. 5. Et Metuas; [a]Oditq; Malos, Plectitq; Nocentes.
c Paral. 20. Pſal. 130. [b]Ex animo Redames; Amat hos q Sancta tuentur.
d Matth. 11. [c]Spemq; Fidemq; in eo non falſo pectore figas.
e Matth. 22. 1. Pet. 5. [d]Fer Patienter onus, te ſi quo Ioua grauârit.
Rom. 12. Hoſ. 2. [e]Mens Humilis tibi ſit, fido quæ Numine fidat.
f Luc. 16. „ [f]Cuncta Superba Deus reſecat; ſibi Summa reſeruat.
Herod. 5. Dic age, quæ Pugnant contrà Virtutibus iſtis?

ἠν ἁλὶ, καὶ χέρσῳ, καὶ ὑπὸ χθονί. μήτι σεβίζου.
οὔνομα μήτι θεοῖο ματαίῃ χρήσεϊ δοίης. 2.
οὐ γὰρ ἀτιμώρητος, ὃς οὔνομα θεῖον ἰάπτει.
Σάββατα δ' ἁγνίζῃς. τὰ θεοῦ σοὶ πάγχυ μελέσθω. 3.
Σὸν πατέρ' εὖ τίμα καὶ μητέρα. σὸν τόδ' ὄνειαρ: 4.
μακραίων ἔσεαι, καί σοι θεὸς ὄλβον ἀέξει.
μήτι φόνου χρήνῃς μιαροῦ φθισίμβροτον ἄτην. 5.
μήτι γάμον παραβῇς. ἄλλων μὴ χρήματα κλέψῃς. 6. 7.
μή ποτε μαρτυρίην ψευδῆ πρὸς ἑταῖρον ἐνίψῃς. 8.
μὴ δόμον ἱμείρῃς τοῦ γείτονος αὐτὸς ἐνοικεῖν, 9.
μηδὲ ποθῇς γαμετὴν, δμῶας, βολὰ, πάντα τ' ἀδελφοῦ. 10.
τῶν δέ μοι ἑξείης νόον ἔννεπε σώφρονι μέτρῳ.
τίς γὰρ ὁ θεσμοθέτης; τί θεὸς τάδε σεμνὰ κελεύων; Deus quid.
πνεῦμα θεὸς πανάπειρον, ἐλεύθερον ἠδὲ δίκαιον,
πανσθενὲς, ἀθάνατον, χρηστὸν, σοφὸν, ἄνδιχα μέτρου.
οἰοφυὴς, τριφαὴς. φύσιν εἷς, τρισσὸς δὲ πρόσωπα.
παγκλίστωρ Γενέτης, σωτὴρ Παῖς, ἁγνὸς Ἀήτης.
ἐκτὸς τοῦδε θεοί; τοῖς που βροτὸς ὅς τι πεποιθὼς, Dij alieni.
ὅστε νέμει σέβας εἰδώλοις ἔντοσθε καὶ ἐκτὸς.
τί πρῶτον κατὰ τεθμὸν Ἄναξ θεὸς ἔνθα κελεύει; I. Prae. virtutes.
πᾶσαν ἄρ' εὐσεβίην ὑποκάρδιον· ἧς θέμις αἰεὶ,
εὖ γνῶναι θεὸν, ὥστε λόγοις ἔργοισί τε φαάνθη.
δειμαίνειν τε. κακοῖς γὰρ ἔχει τιμήορον ὀργήν.
ἐκ θυμοῦ τ' ἀγαπᾶν. στέργει γὰρ σεμνὰ φιλοῦντας.
ἐλπίδα τ' αὖ καὶ πίστιν ἐπ' αὐτῷ πᾶσαν ἐρείδειν.
καὶ ταλάαν, εἴπου σε βάρει στονόεντι πιέζει.
ἐν χθαμαλοφροσύνῃ θεοπειθέα θυμὸν ἀείρειν.
οἷος ὑπερφρονέων ὑπερήφανα πάντα κολούει.
Νῦν δὲ τί τῆς δ' ἀρετῆς πολιμάρναται, εἰπὲ διδάκτωρ; Peccata in I. Prae.

Δυσσεβίη συνάπασα μετὰ φρεσίν, ἧς κακὸν ἦθος,
δισάζειν, θεὸς εἰ τόδε βούλεται, εἴ τις ὑπάρχει.
ποιεῖσθαί τε θεοῦ λόγον οὐδένα. καί τι βέβηλον
ἀμφὶ θεοῦ φρονέειν. ἑτέροισι δὲ θεοῖσι λατρεύειν.
καὶ θάλπειν σέβας ἔκθαμβον καὶ δεῖμα περισσόν.
ψευδολόγων δ' ὀλοῇσι διδασκαλίῃσι πίθεσθαι.
ἀμφιέπειν μαγικήν, καὶ δαίμοσιν ἦτορ ἀνάπτειν,
(εἴτ' ἄρα συνθεσίην μίσγεις, εἴτ' ὥρσας ἀρωγήν.)
πίστιος, εὐσεβίης τε φέρειν ἀπατήλιον εἶδος.
καὶ θεὸν οὐ τρομέειν. καὶ ἐφ' αὐτῷ θάρσος ἀέξειν.
καὶ φιλέειν αὐτόν, καὶ ἐν ἄταις μαλθακὸν εἶναι.
ἐλπίδα τ' εἰς ἀνέμους θεοθαρσέα πάμπαν ἰάλλειν.

II. Nomen Dei quid. Virtutes II. Prae.

Οὔνομα δ' αὖ τί θεοῦ; τὸ μὲν ἱερὰ γράμματα φάσκει.
ποῖα δ' ἄρ' ἔνθα θεοῦ κέλεται δασπλῆτις ἐφετμή;
εὐσεβίην στόματος, κλέος οὗ μεθέπουσιν ἄνακτος.
Πῶς κλέος οὗ μεθέποιμι θεοῦ; μελέδαινε περὶ πάντων,
κηρύσσειν μαθέειν τε θεοῦ νημερτέα φωνήν.
ἐξειπεῖν σαθερῶς τε, καὶ ἀμφαδόν, ὅσσα διδάχθης.
ὑμνεῖν ἀμφὶ θεοῦ, λαλέειν θ', ὅπερ ἄξιον αὐτοῦ.
βωστρεῖν ἱκεσίῃσιν ἀμύμοσι δίαν ἀρωγήν.
καὶ χάριτας τίνειν φρεσὶ καὶ χείλεσι καὶ ἔργοις·
ἀμφοτέρης ὅτι σοὶ ζωῆς χέει ποικίλον ὄλβον.
εὔορκος τελέθειν, καὶ ὅσ' ὤμοσας οὐκ ἀλιτέσθαι.

Contraria II. Prae.

ποῖα δ' ἀπείρηται Τέθμου κατὰ δεύτερον ἠχώ;
Δυσσεβίη γλώσσης, ἥ τ' οὔνομα θεῖον ἀτίζει.
τὰ κακὰ ταῦτ' ἀλέεινε φιλαγρύπνοισι μερίμναις.
μὴ θεὸν εἰκαίως εἰπεῖν. μὴ φαῦλα διδάσκειν.
μὴ ποτ' ἀποστατέῃς, διδαχῆς ὅθι θερμὸς ἄεθλος.
μήτι χαριζόμενος κεύθῃς νόον, ἄλλο δὲ βάζῃς,

κρυερὸς

Qualibet Impietas animi; cui peſsimus hic mos;
Vt Dubitet,[a] num ſit Deus, huic an certa Voluntas,
Contemnatúe Deum;[b] aut proprios de Numine ſen-
Conceptos foueat,[c] falſum vel Numen adoret. (ſus
Quemq́ue[d] Superſtitio vanis terroribus angit.
[e] Doctrinis addens bibulas Fallacibus aures.
[f] Dans operā Magicæ, Stygio cum Dæmone ludens.
[g] Seu quis ad huius opē fugiat, ſeu fœdera pangat.
[h] Fucatum Pietatis habens, Fideiq́ue colorem.
[i] Nec Dominum Metuens: toto nec viſcere Fidens.
[k] Cœcus Amore ſui; rebus quoq; Mollis in arctis.
[l] Spemq́ue Deo fretam volucres qui mittit in auras.
Quid Domini Nomē? Quicquid de hoc Biblia di-
Ergo quæ virtus hac Lege expoſcitur? oris (cunt.
Sanctiloqui Pietas, operoſa in laude Tonantis.
Qui Dominū rectè celebrē? Cura omnis in hoc ſit,
Vt Verum diſcas, doceasq́ue ex æthere[m] Verbum.
Fortiter, ingenueq́ue ſacram profitere[n] Loquelam.
[o] Digna Deo Cane, digna Deo Verba omnia profer.
Expetis auxilium; vera Prece[p] Numen adito.
Huic[q] Grates animo & labijs exſoluito & actis,
Quod meritis cumulet Vitam tibi largus vtramq;.
[r] Fac ſanctè Iures, ſanctè iurataq́ue ſerues.
Quid vetat è regione piæ vox altera Legis?
Impietatem omnem,[s] Iouæ quæ Nomen honore
Exuit. Hæc igitur ſummis vitia effuge curis.
[t] Non temerato Dei Famam; Non praua Doceto.
[u] Ne quâ Deficias, pia cùm doctrina laborat.
Neue aliud Dicas, aliud ſub pectore condas,

a Pſal. 14. Iac. 1.
b Hoſ. 6. 13. Eph. 2. 4
c Deut. 32. Matt. 4. 1. Ioh. 5.
d Pſal. 53.
e Deut. 13. 1 Tim. 4. 6.
f Leuit. 19. 20.
g 1. Par. 20.
h 2. Tim. 1. Matth 7. 23.
i Malach. 1. 1. Ioh. 5.
k 2 Tim 3. 1. Cor. 10.
l Gen. 4. Act. 2.
m 1. Tim. 4. Deut. 6.
n Matth 10. Ioh. 1. Rom. 12.
o Pſal. 34. Eph 5.
p Luc. 18 Col 4. Pſal 50.
q Eph. 5. Pſal. 104. 1. Theſ 5.
r Deut. 6. 10. Hebr. 6. Apoc. 10.
s Iſa. 52.
t Iac. 2. 5. 2. Petr 2. Matth. 5.
u Matth. 10. 2. Tim. 2.

Gratiſi-

Gratificans, quando Verum proferre neceſſe eſt.
[a] Solicitare Deum crebro ne ſperne precatu.
[b] Condita res ne habeat, ꝙ vendicat ipſe Creator.
[c] Ne Grates adimas huic, qui bona cuncta miniſtrat,
[d] Laudiferas: aliud non eſt quod reddere poſſis.
Diuinum noli vitijs prætexere Nomen.
[e] Ne Diras, Magicen, Fraudes, Periuria, Nugas,
Nomine ſub Diuũ tracta, & quodcunq; profanũ eſt.
Quid Sabatum? [f] Lux ſacra Deo, quâ opus omne quieſcat,
Corporis atq; animi, ſacris quod Cultibus obſtat,
[g] Teq; Pijs totum ſtudijs vult eſſe dicatum.
Sanctificare quid eſt? ſanctis impendere rebus,
[h] Quando Dei Verbum diſcisq; docesq;, propagas
Quando Miniſteriũ, decorasq; haud ſegniter actis.
Quid Domini ſibi vult Lex tertia Cœlipotentis?
Vt ſacro Officio tribuas, quem poſcit, honorem.
Si vel es Auditor, ſacrâ vel Doctor in æde.
Dic quid vtrumq; decet? [i] Sancti es ſi Paſtor Ouilis,
[k] Dogma Dei geminum rectè, ſine labe, doceto.
Quoq; [l] iubet Chriſtus tractes Myſteria ritu.
[m] Moribus & ſanctis diuinum Munus honeſtes.
Sin ouis es, [n] Verbi bene paſcua læta frequentes.
Auſculta rectè, penitisq; haurito medullis.
[o] Ad ſacra purgato Myſteria corde propinqua.
[p] Cumq; Miniſterio Chriſti venerare Miniſtros.
[q] Funde Preces ſuper his, & Debita ſolue benignus.
[r] Mente fac & Vitâ, tibi quæ ſacra Concio mandat.
33 Praxis Relligio eſt: Fidei lux vitaq; in actis.

Quæ

a Iac. 4. Pſal. 14. 53.
b Iſa. 42. 1. Cor. 8. Matth. 4.
c 2. Petr. 2.
d Luc. 17.
e 1. Tim. 1.
f Gen. 1. Exod. 23.
g Exod. 31. Deut. 5.
h Coloſ. 3.
i Malach. 2.
k 1. Tim. 4. Actor. 6. 1. Petr. 4.
l Actor. 2. 8. 20. 1. Cor. 11.
m Matth. 5. 2. Petr. 5. 1. Tim. 34. Tit. 1.
n Pſal. 27. 1. Cor. 14. Col. 3.
o 1. Cor. 11. Act. 2. 8. 16. 19. Luc. 22.
p Luc. 10. 1. Theſ. 5.
q Hebr. 13. Phil. 2. Rom. 15. Gal. 6. 1. Cor. 9. Deut. 14. Eph. 6. 2. Theſ. 3. Heb. 13.
r Iac. 1. Phil. 3. Rom. 2.

καιρὸς ὅτ᾽ ἀτρεκέην σ᾽ ἐρέειν ἀναφανδὸν ἐπείγῃ.
μήτ᾽ εὐχῆς ἀθέριζε θεοκλυτέεσσ᾽ ἀνίῃσιν.
κλίσμασι μὴ δοίης, ὅ,τι κλίσοι πάμπαν ὀφέλεις.
μήτ᾽ ἀφέλῃς δωτῆρ, ἀγαθῶν γέρας ἁγνὸν ἐάων,
ὑμνολόγοις χάριτας. τὸ γὰρ οἷον ἔχεις ἀποδοῦναι.
μὴ σκέπας ἀμπλακίης σοὶ θέσκελον οὔνομα κείσθω,
ἀρῆς καὶ μαγικῆς, ἐπαοιδῆς, ψεύδεος, ὅρκου.
μαψιδίοιο λόγοιο. καὶ εἴτι περ ἄλλο βέβηλον.

Ἀλλὰ τί σάββατόν ἐστι; θεόφρονος ἦμαρ ἑορτῆς, III. Sabbatum quid.
παυσωλὴν ἔργον χαλεπῶν τε κακῶν τε φερούσης.
ὡς φρένα θεσπεσίῃσιν ὅλην μελέταις ἱερεύσῃς.

ἁγνίζειν τί πέλει; θείοις ἀνὰ πρήγμασι θέσθαι. Sanctificare.
εἴ κε μάθῃς χαρίεντα θεοῦ λόγον, ἠδὲ διδάξῃς.
κάμνῃσθ᾽ οἷα διακονίην ἱερεργὸν ὀφέλλει.

ποῖα τρίτον κατὰ μῦθον Ὀλύμπιος ἔνθα κελεύει; Virtutes
εὐσεβίην, πρέσβευμα θεοῦ τίουσαν ἀμέμπτως.
οἷα λόγων πρήξειε διήκονος, οἷά τ᾽ ἀκουστής.

ποῖα θεοῦ ποίμνῃ καὶ ποιμέσιν ἔνθα τέτακται;
ποιμένα χρὴ δῖον Χριστοῦ λόγον εὖ ἀγορεύειν. Docentium.
ὡς δ᾽ ἐπέταξεν Ἄναξ Μυστήρια σεμνὰ βραβεύειν.
εὐπρεπίῃ τε βίου κοσμεῖν θεοφήτορα μόχθον.

ἐνδυκέως χρὴ μῆλα θεοῦ λογίοισιν ὁμιλεῖν· Auditorum.
εὐσεβέως ἀΐειν τε, καὶ εἰς νόον ἶφι βαλέσθαι.
μυστιπόλοις τε θεοῦ καθαρῶς σφρηγῖσι πελάζειν.
εὐσεβέειν κήρυγμα θεοῦ, προπόλους τε γεραίρειν.
καὶ μετ᾽ ἀεξιβίοις ἀρωγαῖς σφίσι θρέπτ᾽ ἀποτίνειν.
θεολόγοισι τ᾽ ἀγορευσι βίῳ κραδίῃ θ᾽ ὑπακούειν.
πρῆξις Χριστοτέλεια· βίον θέτο πίστις ἀνεργόν.

πῶς

Pugnantia cum III. ποῖα δὲ φαῦλα βροτοῖσιν ἐχέφροσιν ἔνθα πέλονται;
ἀμφὶ διηκονίης ἱερῆς πᾶν δυσσεβὲς ἔργον.
οἷα μὴ ἀγνοπολεῖν σὲ τὸ Σάββατον ἐμποδίσειεν.
σκάνδαλα μὴ πρήξῃς, τοῖς κρύπτεται ἱερὸν ἔργον.
μόχθοις, εἰλαπίναισι, θεήμασί τ', ἠδὲ χορείαις.
μὴ φθείρῃς διδαχήν, μὴ Μυστικὰ σύμβολα χραίνῃς.
πώς τ' εὐσεβέων καταχεύῃς δυσκλέα φήμην.
φεῦγε δ' ἀτημελίην κηρύγματος ἠδ' ἀγορητέων,
ἔχθος θ', ὅρρ' εἰς πνεῦμα θεοῦ κακὸν ὦρσε διωγμόν.

IV. Prae. Πατροτιμῆς τί φίλος κέλεται νόμος; ὅσσα καὶ αἶσα
χρὴ πατέρας τέκνοις, καὶ πατράσι τέκνα τελέσσαι.

Pater & mater qui. τίς δ' ἄρ' ἀρετάζει κλῆσιν πατρὸς ἠδὲ τεκούσης;
οὐ μόνον ὧν σπόρος ἐστὶ, καὶ οἷ τοι ῥίζα γενέθλης.
ἀλλ' ὅ,τις ἐκ θεόφιν πατρώϊον ἔλλαχε τιμὴν,
ἄρχων, οἰκομέδων, μελεδαίνων, ἠδὲ διδάσκων.

Liberi qui. Τέκνα τίν'; οὐχὶ τεῆς οἷον βλαστήματα φύτλης.
ἀλλ' οἳ δεσποσύνῃ καὶ κήδεϊ σεῖο μέλονται.
ὡς σφᾶς παιδεύῃς, φέρβῃς, σκήπτρῳ τε νομεύῃς.

Honorare. τί κλήζεις τιμᾶν; γινώσκειν ἠδὲ σεμναίνειν
προστασίην τινὸς, ὃν ποιεῖ θεὸς ἔξοχον ἄλλων.
καί μιν ἀγάασθαι, στέργειν τ' αἰδήμονι θυμῷ,
ὄλβια τ' εὔχεσθαι, καί οἱ χάριν ὕψι τιταίνειν,
καὶ φίλα προσσαίνειν, ταλάαν τ' εἰ καί τι ἁμάρτῃ.

Parentum & magistratus officia. τί χρέος ἀρχηγοὺς πρήσσειν, κεδνούς τε γονῆας;
Τέκνα πατὴρ στέργοι, κομέοι, καὶ χρηστὰ διδάσκοι.
ἀρχεύων λαοῖσι πατὴρ ὡς ἤπιος εἴη,
βόσκων τε, σκεπάων τε, καὶ εὐνομίῃσι κυβερνῶν,
ὤσιμα κυδαίνων, πᾶν δ' ἄσυλον ἰθὺ κολάζων.

Τέκνων

Quæ ſunt hic fugienda homini Pietatis amanti?
[a] Impietas omnis quæ Munia ſancta profanat: a Hier. 17.
Et, ne ſanctè obeas Sabatum, quæcunq; retardat.
[b] Scandala ne committe, Pius quîs læditur actus; b 1. Cor. 10. 2. Cor 6.
Vt Seruile opus eſt, conuiuia, pompa, choreæ. Rom. 14.
[c] Dogmata ne violes: ne Sacramenta profanes. c Gal. 1. Col. 2.
Nullis [d] Chriſtiſequam maculis adſperge Cohortem. 1. Cor. 11. d 2. Cor. 6.
Ne contemne [e] pios, Præconiaq́; ipſa, Miniſtros. Rom 14.
[f] Vita odium, in ſanctū quod Flamen prœlia tentat. e Hebr. 10. 13. Num. 12.

Quid lex Patricola edicit? quæcunq; Parentes f Matth 10.
Natis debuerint, natiq́; parentibus almis. Act. 7.

Nomine quis Patris ac Matris venit appellandus?
Non modo qui generis radix ſunt, vnde quis ortus;
Sed quîſcunq; Deus Patrio dat munere fungi;
Nempè Magiſtratus, Doctor, Curator, Herusq́;.

Qui Nati? noſtro non tantum ſanguine creti,
Sed quos imperio & curâ complectimur, omnes.
Seu quis alat, doceatúe alios, ſceptroúe gubernet.

Quid vocitatur Honos? ſi agnoſcimus atq; probamꝰ
Hoc decus, ad ſummos vbi quē Ioua tollit honores,
Et tales facimus magni, & reuerenter amamus.
Succeſſusq́; bonos grati reprecamur, & omne
Reddimus officium, patimurq́; errata libenter. g Prouerb. 12.

Quid præſtare decet Patrem, Patriæq́; parentē? 1. Tim. 2 5.
[g] Fidus amet, doceat, Genitor, ſua pignora, ſeruet. & 13. Eph. 6. h Gen. 41.
[h] Sceptra gerens cunctis mitis pater eſto regendis; i 2. Par. 19.
[i] Protegat & paſcat; regat æqua lege, coercens Dan. 4. Zach. 7.
Iuſtis praua modis, tribuens ſua præmia rectis. 2. Petr. 2. Rom. 13.

Quid

Quid Natos, natiſq; Patres, facere indè neceſſe
Obſequiū tribue,& cultū,& pietatis amorē, (eſt?
Illi qui Pater eſt, Patris & qui munera geſtat.
,,Quod ſi non votis reſpondent omnia, ſuffer.
Ergo quid à quouis hominū Lex quarta repoſcit?
,,Nullus in orbe, dedit cui non ſua munia, Numen
Vnusquisq; igitur rectè data Iuſſa faceſſat.
[a] Publica vt vtilitas fiat, Dominiq; voluntas.(nus,
[b] Quid vetat hic Patriæ Vox Legis? Ne eſto Tyran-
[c] Ne placidus nimium, regimen cui fata dederunt.
Quid fugiam Patri vel Regi ſubditus? Audi;
[d] Pare; nec iuga detrectans, nec fræna refringens.
[e] Seditio procul eſto; pium non exue amorem;
[f] Impia ſoliciteq; caue ne iuſſa capeſſas. (nus?
Quid fugiā quodcunq; gerens pro tempore Mu-
Quod tibi[g] commiſſum eſt, ne neglige; & ocia vita.
Ne, procus vt ſtolidus, ſponſas ſimul appete multas.
,,Preſſus mole ſuâ, fatuus, qui aliena ſibi addit.
Quid Cœdes? Hominis nō tantū Sanguine dextrā
Polluere, aut Vitæ nocuiſſe, aut lædere Corpus:
Iniuſtis Odijs, ſed & inflammeſcere & Iris,
[h] Et Verbo proferre truci, Vultuq; minaci. (trum,
Summa hic quæ Virtus?[i] Amor & releuatio Fra-
Corde profecta pio, [k] vel ſi ſeſe offerat Hoſtis.
[l] Cunctis Humanus, fac, dic, ſæpe, Commoda cunctis.
[m] Cor tibi ſit Miſerans miſeros, queritantibus æquū.
Mitis in aduerſos; [n] Iram mox diſsipa in auras.
Te teneat, quantum fas eſt, [o] Concordia vinctum.
Qui [p] ſcelus omne odit Zelus ſit promtus & ardens.

Sis

Epheſ. 6. Col. 3. Leu. 19.
Epheſ. 6.
a 1. Cor. 4.
b Prou. 28. Pſ. 53.
c 1. Reg. 2.
d Tit. 3. 1. Pet. 2. 2. Pet. 2.
e Gal. 5. Num. 12. 2. Tim. 3.
f Act. 5.
g Hier. 48. Prou. 6. 10. Matth. 25. Gen. 3. 2. Theſ. 3. 1. Petr. 4. Syrac. 11.
h Matth. 5.
i Ioh. 14.
k Rom. 12. Matth. 5. 2. Petr. 1. 3. 1. Cor. 15.
l Epheſ. 4. 2. Tim. 2.
m Col. 3. Gal. 5. Rom. 12. Iob. 29.
n Tit. 3. Matt. 5. 6. 18. Luc. 6.
o Rom. 12. 1. Cor. 13. 1. Pet. 3.
p Act. 17. Eph. 4. Num. 25. 3. Reg. 19. Pſal. 4.

Liberorũ & ſubdit. officia.

Τέκνων τί χρέος ἐστὶ, καὶ οἳ τεκέεσσιν ὅμοιοι;
δὸς πειθοῦς, ἀγάπης, τιμῆς, ἐπιεικέα μοῖραν·
σοῖς γονέεσσι τόδ' ἔοικε, καὶ ὃς τοῖσδ' ἶσον ἔοικε.
τέτλαθι δ' εἰ μὴ πάντα τεὸν κατὰ γίνετ' ἔελδωρ.

Singulorum officia.

ποῖα δ' ἀπαιτίζει παρ' ἑκάστων φθέγμα τέταρτον;
„ οὔτις ἐπιχθονίων, ᾧ μὴ θεὸς ἔργον ἔταξε.
πῇ χρὴ πάντα κατ' αἶσαν ἑὸν χρέος ἀμφιπένεσθαι.
ὡς κραίνῃ βούλημα θεοῦ, τό, τε κοινὸν ὀφέλλῃ.

Vetita parent. & magiſtra.

ποῖα δ' ἀποτρωπᾷ Νόμος ἀρχῶν; μήτε τυραννὸς
ὠμὸς, μήτε λίην πέλε μείλιχος, ὅστις ἀνάσσεις.

Liberis & ſubdit. prohibita.

τί περιφύγω τέκνον γεγονὼς, καὶ ὑπήκοος ἄλλῳ;
μὴ ζυγὸν ἐκσείσῃς ὑπακοῆς, μήτε χαλινὸν
κόψῃς. μὴ στοργῆς ῥίψῃς σέβας. ἄζεο δ' ἔρδειν
ἀντίθεόν τι κέλευσμα· διχοστασίην τ' ἀλέεινε.

Fugienda in qualibet vocat.

ποῖα δ' αὖ ἐκκλίνω πάσης ἐνὶ κλήσιος αἴσῃ;
μήτ' ὀλιγωρὸς ἔῃς σοῦ πρήξιος, ἢ καὶ ἀεργός.
μηδέ ποτ' ὀθνείοισιν ἐπ' ἔργμασι χαῦνος ὀρεχθῇς.
νήπιος, ὃς βαρύθων ἰδίοις, ξένον ἄχθος ἐφέλκει.

V. Praec. Homicidiũ quid.

Τίς φόνος; οὐκ οἶον βροτέᾳ χέρας αἵματι φύρσαι,
Ζωήν τ' ἀνδρομέην, ἤπου χρόα δηλήσασθαι.
ἀλλ' ἀδίκως ἑτέρῳ κοτέειν, καὶ δυσμενὲς ἦτορ
κερτομίοις φαίνειν ἐνοπαῖς, συγχῆσί τ' ὀπωπαῖς.

Virtutes.

τίς δ' ἀρετῶν ἀκρή; φιλίη καὶ ἄρηξις ἀδελφοῦ,
ἐκ κραδίης βλύζουσα. καὶ ἥτις πάμπαν ἀπεχθής.
πᾶσι φίλα φρονέειν, καὶ μείλιχα πᾶσι τελέσσαι.
οἰκτίρμων ταλάνεσσιν ἔχῃς ἐπιεικέα θυμόν.
πρηΰς ἐπ' ἐχθοδοποῖσι. χόλον τ' ἀπὸ ῥίμφα κεδάζων.
αἰὲν ὁμοφροσύνης ἀλέγειν, ὅσον ἄμμιν ἐφικτόν.
καὶ ζήλῳ φλεγέθειν, ὃς ἀεὶ κακὰ πάντα νεμεσσᾷ.

ἄλκιμον ἦτορ ἔχειν ἐν ἀναγκαίοισιν ἀέθλοις.
ἔντε δυσπαθίῃ ταλασίφρονα θυμὸν ἀείρῃς.
γνήσιος ἐν φιλότητι; καὶ ἐσθλῷ πιστὸς ἑταίρῳ.
τίς δὲ παρεκβαίνει πέμπτον Νόμον; ὅστις ἑταίρους
Aduerſantia V. Prae. — οὐ στέργει καθαρῶς. κακὰ τ' εὔχεται, ἠδέ που ἔρδει.
μὴ βροτὸν ἐν συγένῃς. βλοσυρὴν μὴ μῆνιν ἀναίθῃς.
μὴ τίσιν ὁρμαίνῃς ἀθεμίστον. ἔχθος ἐπ' ἄλλον
μὴ θάλπῃς φρενί, μήτε λόγῳ πόρσαινε καὶ ἔργῳ.
πικρὸς μὴ γίνου, καὶ ἀνήλεος, οὐδὲ κοτήεις,
οἴκτει' ἀλλότριος. χαλεπαῖς μὴ θῆλυς ἀνάγκαις.
μήτε κακοῖς ἐπὶ τέρψιν ἄγῃς. μὴ φαῦλον ἀμύνειν
αἰὲν ἀληθείην τε δικαιοσύνην τε κραταιῶς.
καὶ μάλ' ἀπηλεγέως κἀκ' ἀτάσθαλα πάντα κολάζειν.
φόνιος; ὅστ' ἄλλον βλάπτει που νόσφι θεμίστων.
Homicida. VI. Prae. — βουλαῖσι αὐτομάτῃσι κακὸν τεκταίνεται αὐτῷ.
Mœchari quid. — Μοιχεύειν τί καλεῖ καθαρόφρονος ἦθος ἐφετμῆς;
ἀλλοτρίου γάμου μετὰ σύζυγος ἅμμα κεάζειν.
καὶ νόμον ἁγνοσύνης ψυχῇ καὶ χρωτὶ μιαίνειν.
Virtutes. — καὶ τί παραγγέλλει; καθαρὸν καὶ μέτριον εἶναι.
πάντα σαοφρονέειν, λαλιήν, φρένας, εὔτροπον ἦθος.
βρώμησι ἠδὲ ποτῆτος ἐοικότα μέτρα φυλάσσειν,
καὶ γάμον ἐν τιμῇσιν ἔχειν καὶ πίστει σεμνῇ.
Coniugium qd. — τίς γάμος; ἄρρηκτόν τε καὶ ἀρραγὲς ἅμμα βίοιο.
ᾧ δύο συγκολλῶν ἑνὸς θεὸς, ἄρσενα, νύμφην.
ὡς γένος ἀνθρώπων βλάστῃ, πλήθῃ τ' ὄλυμπος.
καὶ γαμέται χαίρωσιν ἀμοιβαίῃσιν ἀρωγαῖς.
Coniugum officia. — τί χρέος ἐστὶ γάμου; στέργειν καὶ πιστὰ τελεῖν.
κοινά τε πάντ' ἐχέμεν. καὶ ἀοσσητῆρε γενέσθαι,
ὡς σθένος ἀλλήλοιν, καὶ σφάλμασιν ἤπιον εἶναι.

καὶ

[a] Sis Fortis; quicunq; labor, quodcunq; periclum. a Pſal. 27. 1. Cor. 15.
Rebus in aduerſis [b] Patiens & pectore Celſo. b Col. 3.
[c] Candidus inueniare bonis, & Fidus, Amicis. c 1. Cor. 13. 1. Reg. 18.
Hanc quis transgreditur Legē? Quicunq; Propin- d 1. Ioh. 3.
Non purè redamat, ſed ei dat Noxia & optat. (quū Eph. 4.
[d] Nullius ergo Odio flagres; ne Bile tumeſcas; e Rom. 12. Gal. 5.
[e] Ne ſis iniuſtus Vindex; Inimica nec vlli 1 Theſſ. 5.
Pectora habe, [f] verbis prodens factisúe malignis. f Matth. 5. g Eph. 4.
[g] Ne ſis indulgens Iræ, Implacatus, Acerbus, 2 Tim. 3. Iac. 3.
[f] Nil Miſerans: & ſub læua ceu Fœmina Sorte. h Rom. 1.
[g] Ne Mala delitiæ tibi ſint; & Fortibus auſis i 1. Cor. 13. Pſal. 14.
Pro vero & iuſto pugna; hic quoq; prodige vitam. k Deut. 19.
[h] Flagitijs rigidas, prout vult Themis, ingere Pœnas.
Quis nam Homicida? aliū lædens ſine iure; ſibijpſi
Vel cui ſpontalis ſuaſit Nocumenta voluntas.
Mœchari vocitat ſanctæ quid concio Legis?
Alterius ſi quis violat cum coniuge Lectum,
Et maculat Caſtos animoq; & corpore mores.
Hîc quid præcipitur? purus ſis atq; Modeſtus. l 1. Theſ. 4.
[i] Mente decus Caſtum verbisq; & moribus inſit. 1. Petr. 1. m Luc. 21.
Excedant nec Fercla [k] modum, nec Pocula, iuſtum. Prouerb. 23.
Salua [l] fides Thalamo, firmi & præſtentur honores. n Hebr. 10. 1. Cor. 7.
[m] At quid Coniugiū? pia & arcta eſt copula vitæ, o Matth. 19.
Qua Nymphamq; Marēq; Deus, ceu glutine, iungit; p Gen. 2. Eph. 5. Rom. 7.
Vt genus Humanum creſcat, repleatur Olympus. 1. Cor. 7.
Auxilijq; vices [n] Coniux ſibi præſtet vterq;. q Eph. 5.
[o] Coniugij quid opus? Redamare, Fidemq; tueri.
Tam mala quā bona ſint Communia, Mutuus ardor
Auxilij, vt poſſunt. Venia hinc ſit mutua & illinc.

Quid contra hanc Legē? Fugienda hîc crimina q̃ (ſunt?
[a] Non excede Modũ; tenerũ ne tange Pudorē.
[b] Turpia ne tractes animo, nec mente, nec ore.
Inſanis nunquam [c] Veneris præbe ignibus anſam.
[d] Menſa Voluptates fuget, & Sirenas Amictus.
Nulla ſit in [e] vultu Laſciuia, nulla choreis.
Ne [f] Scortis inhia, ne fur Thalami eſto Propinqui.
Ne [g] viduis infer Stuprum, vitiumq́; puellis.
Ne [h] vim naturæ; ne Inceſta ſanguine iunctos.
Auerſare omnes infandæ Cypridos [i] actus.
Non fac, [k] Lex niſi iuſta iubet, Diuortia Lecti.
Quid Furtum eſt? Aliena ſibi vi tollere & arte.
Iniuſtè corradere opes, ſine iure tueri.
Ergo quid hîc ſeruem? Legi quæ debita pendã?
[l] Iuſtitiam colito; bona ſint aliena, tua aut ſint.
[m] Collige Opes iuſtè; [n] iuſtè bona parta Locato.
Cuſtodiq́; ſimul Vicina [o] peculia, & auge.
[p] Quem Dominus fundit, Modio contentus abito.
„ [q] Parce tuis opibus, minimũ quoq; Parcus aceruat.
Res in contractu mutans ſis [r] Fidus & Aequus.
„ Si quis eget, [s] Benefac largè: tunc libera mens ſit.
Pro meritis redeat fac Gratia quanta potiſſit.
Quid contra eſt? Opibus præſens Iniuria cunctis.
Ne [t] Furtum patres, ſeu clam ſeu detur apertè.
Ne [u] populum hamatus in ventrem mitte Rapinis.
„ Ne captes mala [x] Lucra; tenet mala noxa lucrãtes.
Non te [y] amor arripiat, ſubigatq́; inſanus Habendi,
Plura ſubinde petens; Ne ſis auis, incubat ouis
Quæ coctis, nullumq́; excludit ſtabilla fœtum.

a 2. Cor. 2. 2. Tim. 1.
b 1. Cor. 6. Gal. 5. Eph. 4. 5. Col. 3.
c 1. Cor. 6. 10. Ebr. 13.
d Rom. 13. Ep. 5. Luc. 2. 1. Petr. 3.
e Syrach 10.
f Theſſ. 4.
g Col. 3.
h Leu. 18. 20. 1 Cor. 5.
i 1 Cor. 6. Rom. 1.
k Matth. 5. 19.
l Phil. 4.
m Epheſ. 4.
n 1. Tim. 6.
o Matth. 7. Phil. 2.
p Phil. 4. Eccleſ. 7. 1. Cor. 7. 1. Tim. 6.
q Iob 6 Prou 13.
r Leuit. 19. Prouer. 20.
s Luc. 3. 6. Prouer. 5. Hebr. 13. Rom. 12. Iſa. 58.
t Epheſ. 4. 1. Theſ. 4. Prouerb. 29.
u Pſal. 23. Iob. 20. 1. Cor. 6.
x Phil. 2. 1. Petr. 5. Habac. 3.
y Epheſ. 4. 1. Tim. 6.

καὶ τί δ' ἀποστυγέει; τί σε βούλεται ἐξαλέασθαι; Vitia oppoſita.
μὴ μέζον ἐκβαίνης· μὴ χραῖν' ἐ νόστιμον αἰδῶ.
αἰσχρὸν μὴ νοέῃς, μὴ φθέγγῃ, μηδέ ποτ' ἔρξῃς.
μή ποθι μαχλοσύνῃ βλαψίφρονι δὸς τιν' ἀφορμὴν,
τερπωλέων Σειρῆσιν, ἐν εἵμασιν ἠδὲ τραπέζαις.
βλέμμασι πορνιδίοισί τε, καὶ ἐν θιάσοισι χορειῶν.
ἄλλου μὴ θαλάμους κλέπτειν, πόρνας τε διώκειν.
μὴ χήρας κόρας τε θεοῦ παρὰ θεσμὸν ὀπύειν.
μὴ φύσιν ὑβρίζειν. καὶ ἐπ' ἀγχιστεῦσι μιγῆναι,
καὶ τελέειν ἄρρητα κυνώπιδος ἔργ' Ἀφροδίτης.
σύγγαμον οὐκ ἀδίκως προλιπεῖν. ζεύγλην δ' ἀποκόπτειν.

τί κλέπτειν; ἀπάτῃ τε βίῃ δ' ὀθνεῖον ἑλέσθαι. VII. Prae. Furari quid.
ἄρνυσθαί τ' ἀδίκως ἴδιον κτέαρ, ἠδὲ πεπᾶσθαι.

τί πρῆξαι αὖ τῷδε Νόμῳ καταθύμια ῥέξω; Virtutes.
στέργε δίκην ἰδίοις ἐπὶ κτήμασιν ἀλλοτρίοισί τε.
σύν τε νόμῳ κτεάτιζε τὸ σόν, καὶ θεῖο κατ' αἶσαν.
ἀλλότριόν θ' ἅμα σοὶ μελέτω σώζειν καὶ ὀφέλλειν.
μέτροις, ὁλίκα χρεῦεν ἄναξ, ἀρκούμενος εἴης.
φείδεο σῶν κτεάνων. βαιὰ καὶ πάμμικρα φειδώ.
ἐν δέ τε κοινοβίοις ἀλλάγμασιν αἴσιμα πρήξῃς.
εὖ ἔρδῃς χρήζοντας ἐλευθερίοις πραπίδεσσι.
ταῖσδ' εὐεργεσίαις ἱκανὴν χάριν ἀντικομίζῃς.

τί στυγέειν; κτεάνοις ἀδικήματα πάνθ' ἐνὶ πᾶσι. Repugnantia.
μὴ κλοπίην ἔρδῃς, εἴτ' ἀμφαδὸν. εἴτε κρυφηδόν.
μηδέ τι λαοβόρον μεθέπῃς ἁρπακτύος ὕβριν.
„ μὴ κακὰ κερδαίνειν. ἀδίκοις ἀπὸ κέρδεσιν ἄτη.
μηδέ ποτ' ἐμπλείητο νόον περὶ δύσφρονα πλοῦτον,
αἰὲν ἐφιέμενος πλεόνων. καὶ ἐφήμενος ᾠοῖς,
ὡς ὄρνις ἐφθεῖσι, καὶ εἰς τέλος ἔφθιτ' ἄτεκνος.

μήτ' ἐπιδευομένοις ἄδωτις καὶ ἀκάρδιος εἴης.
μήτι κακὴν εἰς χρῆσιν ἀτέμβης δῶρα θεοῖο.
μήτι θεοκλώστοιο τύχης πέρον αἰτιάασθαι.
μὴ χαρίτων κλέψειας ἀμοιβὴν χρηστὰ πεπονθώς.

IIX. Prae. Falſum teſtimonium quid. Virtutes.

τίς δὴ μαρτυρίη ψευδήγορος εἰς τὸν ἀδελφόν;
ἀντία νητρεκίης, ἄλλων ἐπὶ σίνεϊ, βάζειν.
πῶς δ' ἄρα πῶς ἔνταλμα τόδ' εὖ νοέω τε καὶ ἔρδω;
ἀτρεκίην τιμᾶν. παντὸς τὸ γὰρ ἕρμα λόγοιο.
καὶ βίον ὀρθὸν ἄγειν, καὶ τηρεῖν γνήσιον ἦθος,
ῥήμασιν ἐν πάντεσσι, καὶ ἔργμασιν, ἔντε δικασμοῖς,
ἔν τ' ἀγοραῖς, βουλαῖσί τε, καὶ ἐμπολῆς ἐν ἀμοιβαῖς.
εὐκλεέης ἔτεης, καθαρῆς δ' ἐπιμάσσο φήμης.
κόσμιος εὐσχήμων τε πέλῃς, ἔπος, ἦθος, ὀπωπήν.
μέτρει ἀεὶ περὶ σου φρονέῃς· πρόφρων τε διδάσκου.

Vetita IIX. Prae.

τοῖσδε τί θεσπεσίοις ἐνὶ κύρβεσιν ἀντία βαίνει;
ψεῦδος, ἐτητυμίῃσι δ' ἀπατήλεα χρώματα μισγέειν.
μηδ' ἑτεροῖα νόου λέξῃς κακὰ βυσσοδομεύων.
μὴ διδαχῇ μίξῃς ἀπάτην, μὴ ψεύδεα τέχνῃ.
οὔτε βιώῃ τε σόφισμα, δικασπολίῃ τε τὶ λοξόν.
μηδ' ἄφριξ σκολιῆς δόξης ἀτέραμνος ἔχεσθαι.
μὴ κακὸν ἀμφ' ἄλλου νοέειν. μὴ κρύβδα χαλέπτειν
ἄλλον θυμοδακέσιν ἐπεσβολίῃσι, καὶ ἄντην
μήτ' ἔπος ἐκπροχέειν ἀχρεῖον ἠδ' ἀσύφηλον;
ἤθεϊ δειπνολόχοιο, καὶ ὃς τέκτηρε γέλωτας.
μὴ σκαιοτροπίῃσι τεὴν φύσιν αἰσχύνειας.
ὅρκια μὴ βιάαν, ἐχθρῶν μὴ πίσιν ἀτίζειν.

IX. & X. Prae. Concupiſcẽtia quid.

τίς δ' ἔφεσις καὶ ὄρεξις ἐν ὑστατίῃσιν ἀνωγαῖς;
ἐγκάρδιος πόθος, ὅς τε φύσιν πρὸς ἀμβλὰδ' ἀνάπτει.

τίς

Si quis eget, ne ſis [a] Immitis & aridus illi. — a 1 Ioh. 3. Iac. 2.
[b] Dona Dei nunquam Vanos peſſumdato in Vſus. — b Hoſ. 2.
Ne, tibi [c] Demenſum, ꝙ Sors dat ab æthere, culpes. — c Exod. 16.
Nunquã pro meritis quas debes ſubtrahe [d] Grates. — d 2. Tim. 3.
Quæ ſunt in quemuis Teſtamina Falſa Propinquũ? — Prouerb. 17.
Si Verum fallens dicis quæ noxia cuiquam.

Mandati qui ſenſus? Et huic quæ ſubdita virtus?
Vera cole; hoc omnis tibi ſtet fundamine [e] ſermo. — e Epheſ. 4. Matth. 5.
[f] Vitaq; aperta ſit, & mores Candore probentur, — f 1. Ioh. 3.
Omnibus in dictis factisq;, in iudicis actu, — Epheſ. 4.
Conſilioq;, foroq;, & vbi Contractus habetur. — Matth. 10. Pſal. 25.
Sit [g] Famæ decus & non friuola Adorea cordi. — g Gal. 6. Phil. 4.
In verbis, factis & geſtibus eſto [h] Decorum. — h Col. 4.
Ne [i] Sapias vltra vires; Docilemq; fer aurem. — i Rom. 12.

His in diuinâ quæ ſunt aduerſa Tabellâ? — 1. Cor. 4. 2. Cor. 1.
Quicquid habet veri [k] Falſum ſermonis amictum. — Col. 3.
Non [l] aliena animo dicas, vt noxia fiant. — k Epheſ. 4. l 1. Petr. 2.
Fraus in Doctrinâ ne ſit, fallacia in Arte, — Rom. 12.
Prauum in Iudicijs, in Religione Sophiſma.
Non mala ſit rigidis [m] Sententia vincta catenis. — m Prouerb. 3.
Ne [n] mala Suſpicio te habeat. Ne pungito, vt angues — n 1. Cor. 13.
Clam [o] Linguâ; nec apertè alijs Conuitia vibres. — o Leuit. 19.
[p] Friuola ne iactes & Turpia; qualia Scurræ, — Rom. 1. Eph. 4.
Quando cient alijs riſum, ridentur & ipſi. — 1. Petr. 2. 3. 5. p Epheſ. 4. 5.
Ne te [q] Ruſticitas morum deformet inertem. — Matth. 12.
[r] Fœdera ne violes; Pacti ne à lege recedas. — Eccleſ. 5. q Phil. 4.

Quid vetita extremo Legum ſub fine Cupido? — r Ioſ. 6. 9.
Affectus, qui cor vitijs incendit & vrit.

Quæ mens hîc Legis? Dominus non Extera poſcit.
Virtutum modò facta, quibus Lex ciuica plaudit:
Matth. 23. Deut. 6. Perfectam ſed vult animam, Corq; omnia purum,
Rom. 7. Et Mores, Iouæ quales probat ipſa voluntas.
Hier. 15. 17. 20. Nec punit tantum Externo quæ crimine peccas:
Sed malè quæ tentas cœco ſub Viſcere & ardes.
Quis Frater, Sociusq; & proximus ille vocatus?
Luc. 10. Matt. 5. Omnis homo, ſeu ſit foris aut domi, amicus & hoſtis.
Adſpice vt externum foueat Samarita benignè.
Dic promiſſa Minasq; in ſacræ appendice Legis?
In genere hæc Dominus de tota Lege recenſet.
Deut. 20. Sum Dominus Deus ipſe Tuus, præfortis, & acri
Perſequor indignans Zelo non iuſta patrantes.
Qui Malefacta, odio ſi qui me habuêre, Parentum
Vindice luſtro oculo, quartùm vel ad vſq; Nepotem.
At qui me Redamant, atq; hæc præcepta Faceſſunt,
Do largis auctos Meritis, ad mille Nepotes.
Deut. 27. Qui mea Iuſſa facit, Vitam benè deget in illis.
Qui non cuncta facit Diris obnoxius eſto.
In ſpecie Promiſſa Minasq; ad ſingula iunge?
1. Reg. 2. Hos, qui me decorant celebrantq;, ad Sidera tollam.
Qui me deſpiciunt Ignobile vulgus abibunt.
Deut. 5. Non erit indemnis temerat qui Nomina Diuûm.
Hier. 17. Qui Sabatum venerantur, eos non deficit vnquam
Rex pius, & Princeps bonꝰ; Vrbs cui veſtra relaxet;
Seu fortè introeat ſiue exeat; inclyta portas.
Flammificos verò Sabatum violantibus ignes
Ingero, qui portas & magna palatia vaſtet.
Prouerb. 30. Qui Patrem ridet, Matriq; haud paret, ad amnem

Huic

τίς νόος ἔνθα Νόμου; θεὸς οὐ μόνον ἐκτὸς ἀπειλεῖ Virtutes.
φαινομένην ἀρετὴν, μεροπηΐδας οἷα θέμιστες·
ἀλλ' ἐθέλει ψυχὴν παναχήρατον, ἠδὲ τελείην
ἦθος ἔχειν, ζαθέῳ βουλήματι πάμπαν ἐοικός.
οὐδ' οἷον, κάμνεις ἅπερ ἔκτοθι λυγρά, κολάζει, Peccata.
ἀλλ' ὅσα καὶ ποθέεις ἀνόμως, καὶ βυσσόθεν ὁρμᾷς.
τίς δ' ἕταρος καὶ ἀδελφὸς, ὁ πλήσιος ἐξονομασθείς; Proximus
πᾶς βροτὸς· οἰκεῖός θ' ἅμα καὶ ξένος, ἐχθρὸς, ἀΐτης. qd.
δέρκεο πῶς κομέει φίλος ἀλλοδαπὸν Σαμαρείτης.
Λέξον ἐπαγγελίην θεσμοῦ πέρι, λέξον ἀπειλήν; Promiſs. & commin.
τοιάδε που στεῦται κοινῇ θεὸς ἀμφὶ νόμοιο. Decal. additæ Generales.
αὐτὸς ἐγὼ θεὸς, αὐτὸς ἄναξ τεὸς εἰμὶ κραταιός.
αἰεὶ ζῆλον ἔχων νεμεσήμονα πᾶσιν ἀλιτροῖς.
εἰς τριτάτην γενεὴν τετράτην θ' ὅς τέκνα γονήων,
οἵ με κατασυγέουσιν, ἀφειδεῖ σκήπτομ' ἀμοιβῇ.
εὖ ποιῶ δ' ἀγαθοὺς, εἰς χίλια μέτρα γενέθλης,
οἵ μ' ἁγνῶς στέργουσι, καὶ ἐκτελέουσιν ἐφετμάς.
ὅστις ἐμοὺς θεσμοὺς ἐργάζεται, ἐμβιοτεύσει.
ἀρητὸς, μὴ πάντα Νόμου προστάγματ' ἀνύσσας.
οἰκεῖον λέγε μῦθον ἑκάστων ἀμφὶ κελευσμῶν; Speciales.
ὑψώσω, ποτὶ κῦδος ἄγων, ἐμὲ κυδαίνοντας. 1.
ὃς δέ μ' ἀτιμάζησιν, ἐγὼ πάλιν ἀκλέα θήσω.
οὐ βροτὸς ἔσσετ' ἀθῷος, ὁ θέσκελον οὔνομα χραίνων. 2.
σάββατον ἁγνίζοντας εὔσχολον οὔποτε λείψει. 3.
ἄρχων καὶ βασιλεὺς ἀριδείκετος, ᾧ πόλις ὑμέων
ἐρχομένῳ πυλεῶνας ἀποιχομένῳ τε πετάσσῃ.
Σάββατα δ' ὑβρίζουσιν ἄγω πυρὸς ἄσχετον ὁρμήν,
ἐστᾶσι πύλαισι θοῇ σμύχουσαν ἀϋτμῇ.
ὅστις ἐπιλλίζει γενέτῃ, καὶ μητέρ' ἀτέμβει, 4.

τοῦ δ' ἕτερον κόρακος παρ' ἀναύροις ὄμμα κολάψῃ.
ἠδέ τ' αἰετῶν μιν ἀεικέα δαρδάψουσιν.
5. ὃς χεύσῃ βροτὸν αἷμα, βροτῶν ὑπὸ χεύσεται αἷμα.
6. κλεψιγάμους καὶ πορνομανεῖς θεὸς ὀξὺ δικάζει.
ἐξολέσει ψυχὴν θεὸς, ἢ τὰ μιάσματα ῥέξῃ.
τρισμάκαρες καθαροὶ φρέν', ἐπεὶ θεὸν ἀθρήσουσιν.
7. ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, καὶ ὑμῖν ἀντιμετρεῖται.
ὑβρίζων δὲ πενιχρὸν, ἵν' αὐτὸς πλοῦτον ἀγείρῃ,
ἄλλους πλουτίσει, καὶ ἀχρήμων αὐτὸς ἐσεῖται.
οὐκ ἀληϊστῆρι θεός σ' αὖ ληΐδα θήσει.
8. χείλεα ψευδολόγοιο θεῷ μύσος αἰνὸν ἐτύχθη.
τῶν δ' ἄρ' ἀληθευούσης, αὐτῷ κα[illegible]μὸν ἀρέσκεις.

An ſatis fieri poſſit legi D.

ἆρα νόμον τὶς ἀνὴρ δυνάται κατὰ πάντα τελέσσαι;
εἰ μὴ πρωτοπάτωρ ἱερὰς ἀλίτηνε θέμιστας,
πᾶσα φύσις σύμμορφος ἔην θεοειδέϊ τεθμῷ.
νῦν δ' ὑπ' ἀτασθαλίαις ὅτε παμφθόρον ἔσπασε λώ-
οὐ δύναιτ' ἐκπλῆσαι Νόμον ἔνθεον οὐδ' ἠβαιόν. (βην,

Num abrogata lex moralis.

ἦ ῥα πέλει Νόμος ἀργὸς, ἐπεὶ βροτοῖς οὔ μιν ἀνύσσει;
οὔποτ' ἀκυροῦται Νόμος ἤθεα σεμνὰ διδάσκων.
ἀλλὰ διηνεκέως ἀμετάτροπος ἀνδράσι μίμνει.
ἢ πάντ' ἐκτελέειν, ἢ τινέμεν ἄρκια ποινάς.

Leges ceremon. & forens.

τεθμοὶ δ' ἀμφ' ἱεροῖσι δίκαισθ' οὓς στήσατο Μωσῆς,
μέχρις ἐπὶ Χριστοῦ χρόνον κράτος ἔμπεδον εἶχον.
τοὺς δ' ἄρ' Ἄναξ ἀθέτησεν, ἑούς τ' ἀπέλυσε πολίτας.
χρὴ δὲ θεοῦ βουλὴν ἀτρεμφέα πάγχυ γενέσθαι.
ἦ ῥα δέκ' ἐν λογίοισι θεογράπτοισι φαεινή.

Quis legem impleat.

τὸν δὲ τίς οὖν κραίνει τελέως Νόμον; οἶος ὁ Χριστὸς
πάντα γὰρ ἔρξεν ὅλως, Κακίης τ' ἀπέτισεν ἀμοιβάς.

πῶς

Huic oculos corui ſodient, manibusq́; necatum Gen. 9.
Carnificis ſæuis aquilæ gens unca vorabit.
Profundens Hominis, Profundet & ipſe, Cruorem.
Iudicium acre Dei Mœchos tenet atq́; Cinædos. Hebr. 13.
Stirpitus exſcindet Deus illa nefanda patrantem.
Felices! cernentq́; Deum! qui pectore Mundi. Matth. 5.
Qua Metire alijs, ad te Menſura redibit. Luc. 6.
Qui ſibi diuitias vt aceruet, Fraudat egenum, Prouerb. 22.
Amplificabit opes alijs, nihil ipſe tenebit.
Væ, qui Prædam agitas, alijs Præda obuia fies. Iſa 33.
Res exoſa Deo Mendacis verba labelli. Prouerb. 12.
Huic, qui Vera colunt & agunt, ſunt ſumma voluptas.

Eſtne, queat Legem numeris qui Exſoluere cunctis?
Si non primiparens Legē temeraſſet Adamus,
Conformis Legi Natura hæc tota fuiſſet: Gen. 2.
Nunc vbi ſe totam Vitijs immerſit, in vno
Nec minimo Præcepta valet præſtare Tonantis. Iac. 2.

Ergo Superuacua eſt Lex, cum nō impleat vllus?
Tollitur haud vnquā morum Lex, irrita nuſquā eſt.
Norma ſed æterna eſt, Mortalesq́; obligat Omnes,
Vt Pœnas ſoluant, exactè aut Omnia præſtent.
At quæ Iura Foro Moſes Temploq́; dicauit Matth. 5. 11. Act. 6. 11. 15.
Fixa manent, donec mortalem natus in orbem Gal. 2. 5.
Hinc ſoluit Chriſtus Ciues, & cuncta refixit.
Interea ſeruanda Dei eſt immota Voluntas, Luc. 16.
Quam Lex exponit manifeſta in luce videndam.

Quis facit ergò Dei Legē? Tantummodo Chriſtus. Rom. 6. 8. Gal. 3. 4. Col. 2.
Hic ſat pœnarum luit, hic facit Omnia ad vnguē.

Quæ mens eſt dicti, Lex non eſt tradita [a] Iuſto?
[b] Gratia vos, non Lex ſibi vendicat? Eſſe ſolutum
Iudicio & Legis Dirarum fulmine, Iuſtum
Quem facit alma [c] Fides: Morem tamen vſq; ge-
Diuinis toto ſtudij conamine Iuſsis. (rendum
Cur verò Legis reſonant præconia ſemper?
[d] Arguat vt damnetq; hominum Peccata, vel extra
Quæ fiunt, intusúe latent; vt ei inſita Noxa eſt.
Vtq; [e] modum doceat, ſua quo Pius acta gubernet.
[f] Informetq; Dei cultum, frænoq; coarctet
Diſciplina Malum, laxis ne currat habenis.
[g] Quid Peccatũ igitur? Legi quod pugnat; in actu
,, Sit vel Naturâ. Radix mala non bona gignit.
Culpa quid Innata eſt? [h] manans è fonte Parentũ
Defectus, contra Legem, & non ſana Cupido. (tas
Quid Peccatũ Actus? [i] Quod Mens & iniqua Volun-
Membraq; agũt contrà quam Lex iubet edita cœlo.
Diſcernisne alio Peccati nomine formas?
[k] Culpa alia eſt Veniæ compos, alia eſt Veniæ impos.
[l] Mortiferæ hæc & Regnantis ſibi nomina ſumſit.
[m] Omne Malũ in cunctis, quos nõ Deus ipſe refinxit.
[n] Peccatumq;, facit quod Conſcius ipſe Renatus.
[o] Quale nefas etiam, Flamen quod pugnat in almũ.
Non Regnans vitiũ eſt, tenebræ ſi mentis, & error,
Debilitasq; facit delinquere fortè Renatum.
Iam quis Peccatis exordia præbuit auctor? (tas.
[p] Non Deus, at Satanæ mala fraus, Hominisq; volun-
[q] Quid parit? offenſo pœnas à Numine, nullis
Penſandas lytris, niſi Chriſtus debita penſet.

Quod

a 1. Tim. 1.
b Rom. 6.
c Rom. 3. 6. 8. 2. Cor. 9.
d Rom. 4. 5. 7. 1. Cor. 15. 2. Cor. 3. Gal. 2. 3. 4. Col. 3.
e Rom. 1. 3.
f Ezech. 20.
g 1. Ioh. 3. 5.
h Pſal. 51. Gen. 5. Ioh. 14. Ioh. 3. Eph. 2.
i Matth. 15. Rom. 3. Eph. 2.
k Rom. 6. 7. 8.
l Tit. 3.
m Rom. 14. Hebr. 11.
n 2. Pet. 3.
o Matth. 12. 1. Ioh. 5.
p Pſal. 5. Ioh. 8. Gen. 3. 1. Ioh. 3. Rom. 5.
q Gen. 3. Rom. 4. 1. Ioh. 3. 1. Petr. 3. Ioh. 1. 1. Ioh. 1.

πῶς τόδε που νοέεις, κεῖται νόμος οὐχὶ δικαίῳ;
οὐ Νόμος, ἀλλὰ Χάρις λάχεν ὑμέας; ὅτι δίκαιος Quomodo iuſtificati liberi à lege.
Πίστει, καὶ κριμάτων πανελεύθερός ἐστι καὶ ἀρέων,
οὓς ἔτι κεραυνοβολεῖ σμερδνὸς Νόμος. ἀλλ' ὑπακούειν
αἰεὶ χρὴ ζαθέοισι, νόσφι, ἔργῳ τε, κελευσμοῖς.
τίπτε Νόμος στερεῷ κηρύγματι νωλεμὲς ἠχεῖ; Vſus legis.
τοῦτο μὲν, ὡς κακότητα βροτῶν κρίνησιν ἐλέγχων,
ἀμφαδίην, κρυφίην τε, καὶ ἔμφυτον ἔνδοθι λώβην.
τοῦτο δ' ὅπως ἔργα θεοτερπέος ἤθεα δείξῃ
πιστοῖς εὖ ζώειν καὶ ἀπίστοις θῆσι χαλινὸν,
παιδείῃ κατέχων βίον, οὐκ ἐπ' ἀλιτρὰ φέρεσθαι.
τίς κακίη; ζαθέων τόπερ αἴτιον ἐστὶ θεμίστων, Peccatum quid.
ἔμφυτον, ἢ πρηκτόντι. κακῆς βλαστεῖ κακὰ ῥίζης.
ἔμφυτος ἀμπλακίη τί πέλει; κακὸν ἐκ γενετήρων, Originale quid.
ἀσθενίη τε πόθοιθ', ὁσίων κατεναντία θεσμῶν.
τί πρηκτὴ δ' ἄρ' ἁμαρτάς; ὅτι φρεσὶν ἠδ' ἐνὶ βουλῇ, Actuale qd.
καὶ μελέεσσι βροτῶν ἀθέμιστον ὕβριν ἐνεργεῖ.
μή τις ἁμαρτοσυνῃσι διάκρισίς ἐστι καὶ ἄλλη;
συγγνωστὴ μὲν ἐστι, καὶ οὐ συγγνωστὸς ἁμαρτάς. Peccatum mortale & regnans.
ἡ μὲν ὀλεθροτόκεια καὶ ἐμμαδέουσα καλεῖται,
πᾶν κακὸν εἰν ἀσεβέεσσιν, ὅσους μὴ πνεῦμ' ἀναγεννᾷ.
ἐν δὲ παλιγγενέτοισι συνειδόσιν ἔννομον ἔργον
οἷον καὶ κακόν ἐστιν, ἐς ἔνθεον ὕβρις ἀτίην In Spirit. S.
ἡ δ' οὐ κοιρανέουσα, νεηγενέων τινὰ φωτῶν Non regnās.
σφάλματ' ἀϊδρείῃσι καὶ ἀσθενίῃσιν ὀπηδεῖ.
τίς δ' ἄρ' ἀλιτροσυνῃ φθισίμβροτον ὤπασεν ἀρχήν; Cauſa effic. peccati.
οὐ θεὸς, ἀλλὰ δόλος Σατανᾶ, βροτέον τε θέλημα.
ὠδῖνες δ' αὖ ποῖα; θεοῦ βαρυαχθέα ποινὴν Effectus.
ἔμπεδα χωομένου. λύσιν εἰ μὴ χριστὸς ὀπάζει.

πρῆγμα

Bona opera quid.

πρῆγμα τί φημίζεις ἀγαθόν; πᾶν αἴσιμον ἔργον,
παντοίην τ' ἀρετήν, θεὸς ἣν κατὰ θεσμὸν ἀνώγει.
ἔπλατε δυσσεβέων, δίχα πίστιος ὅσσα λοχεύῃ
παιδείη βιότακτος, ἐν ἔθνεσι καὶ ποθὶ τυφλοῖς.
ἔπλατε Χριστοσεβῶν, τά περ ἐσθλὰ πίστις ὑφαίνῃ,
νήμασιν οὐρανίης Πνοιῆς, ἔντοσθι καὶ ἐκτός.

Diſciplina quid.

παιδείη τίς ἄρ' ἐστί; νόμοις ἔκτοσθε πιθέσθαι.
μήδ' ἔρδειν μελέεσσι, θεοῦ κατέναντι ἐφετμαῖς.

An præſtari poſſit.

μῶν ἄρα παιδείῃ δύναταί τις ἐοικότα ῥέζειν;
εὐθύνειν σθένος ἐστί, μετ' αἰνὸν πτῶμα τοκήων,
ἤθεα, πρὸς καθαρόν τε λόγον καὶ θεσμὸν ὁδεύειν.
ἀλλ' οὐ πληροῦται Νόμος, οὐ λύσιν εὗρεν ἁμαρτίς.

Cur præſtanda.

τίς γέγονε χρειὼ παιδεύματος ἐσθλοβίοιο;
1. χρή σε θεοῦ σεπτῇσι κελευσμοσύνῃσι πιθέσθαι.
2. χρή σε καλῶν μίμημα πορεῖν, μὴ σκάνδαλα τεύχειν.
3. μὴ βλάπτειν ἕτερον, μᾶλλον δ', ὡς κάρτος, ὀφέλλειν.
4. χρὴ τίσιν ἐκκλίνειν, καὶ σχέτλια πάντ' ἀλεείνειν.
5. Χριστῷ τ' ἀσσότερον ζωῆς ἀρετῇσι πελάζειν.

Legi quomodo ritè obediamus.

πῶς ἱκανὴν εἰς χρῆσιν ἄγω Νόμον, εὖ ὑπακούων;
1. γνοίης καὶ κλαίοις λύμην σέο καὶ κακότητα.
2. ὅττι περ ἀσθενέεις ὕπατον Νόμον ἐκπληρῶσαι,
πίστευ' ὡς ἰδίην Χριστοῦ πλήρωσιν ἕλοιο.
3. καὶ κακὸν ἐμμελέως στυγέοις καὶ ἀμεμφέα κάμνοις.
εὖ εἰδώς, ὡς ἥδε Νόμου τελεσίς περ ἀμυδρὴ
ἄσμενός ἐστι θεῷ, Παιδὸς διὰ φίλτρον ἀρεστοῦ.

Quod Bonum Opus contrà eſt? Facinus quodcunq; probatum,
Et Virtus omnis, quam Lex præſcribit Olympi.
Qualia vel procul à Chriſtoq; Fideq; remotis
Diſciplina vagas inter parit aurea Gentes.
Vel quem Chriſticolis extrà Cœleſtis & intrà
Spiritus ille Dei Fidei benè ſtamine texit.
Diſciplina quid eſt? Legis ſi externa faceſſis,
Imperitasq; tibi, peragas ne Enormia membris.
Num quis ad hanc Normam potis eſt componere Mores?
Poſſumus Externos, (primæui à labe Parentis)
Si Ratio dux eſt & Lex, effingere Mores.
Non tamen hoc Legi ſatis eſt, nec Crimina ceſſant.
Hæc cur Mortales benè agendi fræna coërcent?
Vult Deus vt ſerues, quæ Iuſsio ſumma requirit. Hier. 26.
Exemplum ſit Vita bonum, nec Scandala patret. Matth. 5. Tit. 2.
Ne Lædas quenq̃, ſed Ope omnibus, vt potes, adſis. Matth. 7.
Vult Pœnas caueas, Operum & genus omne malorũ. Deut. 28.
Ad Chriſtum quò ſternat iter tibi ſedula Virtus. Gal. 3.
Quî benè morigerer Legi? quis congruus vſus?
Noſce Latens Vitium Naturæ, & Crimina defle,
Debita quòd nequeas diuinæ ſoluere Legi.
Atq; Fide Chriſtum, qui exſoluit, prende tenaci.
Auerſare Malũ, Bona proſequere omnia, conſtans;
Perſuaſus, quod manca licet, perfectio Legis
Hæc, ſit grata Deo; Chriſto quia amaris amato. Eph. 1. Ioh. 3.

LIBER

LIBER II. DE SYMBOLO APOSTOLICO.

PArs ita prima operis Chriſti eſt exacta fauore;
Nunc Trias altipotens mihi proxima cepta ſecundes.

Dic igitur, Chriſti quæ Teſſera Diſcipulorum?
Spes mihi tota Deo & Fiducia nititur [a] vno.
[b] In Patre, cunctipotens Cœlum qui fecit et Orbem.
Firmiter in Chriſto mea mens confidit Iesu,
[c] Qui Dominus nobis, [d] ſummi Patris vnica Proles.
Quem tulit ætherio prægnans è Flamine [e] Virgo,
[f] Et peperit, Mariæ, ſine labe, Hominemq́; Deumq́;.
Plurima qui [g] paſſus ſub iniquo & dira Pilato,
[h] Affixusq́; Cruci ſubijt poſt Fata [i] Sepulcrum.
Rimatusq́; aulam Stygij Populator [k] Auerni,
[l] Tertia vt orta dies, furuis caput extulit vmbris.
[m] Conſpicuusq́; Adijt Patrij alta palatia Cœli.
[n] Et Sedet ad Dextram Patris omnipotentis honorã.
[o] Vndè æquus Viuis Iudex Functisq́; redibit.
Et mihi certa Fides poſita eſt [p] Spiramine in almo.
Quodq́; dicata Deo [q] Gens degat vbiq́; per Orbem.
Et ſit Sanctorum [r] Communio, Credo; quod omnis
Sit Culpæ [s] Venia; & [t] Caro noſtra à Morte Reſurget,
Conſociata Animæ; quod & hinc ſit [u] Vita perennis.

Symbolon hocce quid eſt? Fidei ceu ſumma Piorũ.
Cuius cognitio & manifeſta profeſſio Sanctos
A cunctis dirimit, qui Chriſti haud Numẽ honorãt.

Dic, quid prima docet, cũ tres ſint ordine partes?

a Iſa. 37.
b Pſal. 2.
c Pſal. 110.
d Pſal. 2. 2. Samuel. 7.
e Iſa. 7.
f Iſa 9.
g Iſa. 51. Zach. 3. 13. Pſal 110.
h Num. 21.
i Ion. 1.
k Pſal. 16. 18.
l Ion. 2. Oſe. 6.
m Iſa. 53. Pſal. 8. 16.
n Pſal. 110. 118.
o Dan. 7. Iſa. 66. Ioel 2.
p Pſal. 33.
q Pſal 108. Iſa. 43. 60. Hier. 3.
r Iſa. 11. 25. 55.
s Exod. 34. Iſa 43. 57. Hier. 31. 33. Mich. 7.
t Iob 19. Hezech. 37. Iſa. 26.
u Pſal. 23. 116. Dan. 2. Iſa. 65. 66.

Quod

ΒΙΒΛΙΟΝ Β. ΠΕΡΙ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ.

ΠΡῶτον ἄνυσα λόγον, Χριστοῦ καὶ εὔπλοον οὖρον.
Νῦν τριὰς ὑψιμέδουσα τὸ δεύτερον ἔργον ὀφέλλοις.
Σύμβολον αὖτ᾽ ἀΐειν ποθέω Χριστοῖο μαθητέων; — Verba Symboli Apoſt.
εἰς θεὸν οἷον ἐμὴν εὐθαρσέα πίστιν ἀείρω,
πανδυνάματον Πατέρ᾽· ὃς κτίσε βηλὸν καὶ χθονὸς ἕδρας.
Ἰησοῦν εἰς Χριστὸν ἐμοὶ νόος ἶφι πέποιθεν,
οἰογενῆ φίλον υἷα θεοῦ, καὶ κοίρανον ἡμέων.
Πνεύματος ὃν ζαθέοιο κυΐσκετο παρθένος ἁγνή,
καὶ τίκτεν Μαρίη, θεὸν ἀνέρα, καὶ δίχα λώβης.
ὃς κακὰ λοίγια πάσχεν ὑπ᾽ ἀκρισίῃσι Πιλάτου.
καὶ θάνεν ἀμφιπαγὴς σταυρῷ, καὶ δύσατο τύμβον.
οὐλομένου τε μυχοὺς Ἀϊδωνέος ἐξεπέρησεν.
ἠοῖ δ᾽ ἐν τριτάτῃ φθιμένους λίπεν, αὖτις ἐγερθείς.
ἀμφαδιήτ᾽ ἀνόρουσεν ἐς ἀγλαὸν οἶκον ὀλύμπου.
Πατρί τε πανσθενέτῃ παραδέξιος ἑδριάαται.
ἔνθεν ἀφιξόμενος ζώοντε νεκρῶντε δικαστής.
καὶ δὴ πίστιν ἔχω σταθερὴν εἰς Πνεῦμα θέορτον.
ἐκκλητόν τε θεοῦ ἅγιος ἔμμεναι αἰὲν ἐπ᾽ αἴης,
συγκληρόνθ᾽ ἁγίων μετοχὴν περιπείθομ᾽ ἀληθῶς.
ἀμπλακιῶν τ᾽ ἄφεσιν πασῶν καὶ σαρκὸς ἔγερσιν,
πρὸς ψυχήν τ᾽ ἄνοδον· ζωήν τ᾽ οὐ λῆξιν ἔχουσαν.

Τοῦτο τί Σύμβολόν ἐστι; συνόψις πίστιος ἡμέων. — Symbolum Apoſt. quid.
οὗ γνῶσις καὶ ῥῆσις ἐλεύθερος ἄνδιχα τέμνει
Χριστογενεῖς, ἄλλους θ᾽, ὧν μὴ σέβας ἥψατο Χριστοῦ.

Στίχθα δὲ τεμνομένοιο μέρος τί πρῶτον ἀείδει; — I. Articulus.

ὡς θεὸς οἷος ἔκτιτι μέγαν τεκτήνατο Κόσμον.
Credere q̃d. πιστεύειν τί καλεῖς; θεὸν εἰς μόνον ἐλπίδα θέσθαι.
τεύχεθ' ὑποσχεσίῃσι νόῳ θαρσεῦντι πιθέσθαι.
Fides quid. τίς Πίστις; γνῶσις πάντων, ἃ τὰ θεῖα διδάσκει.
Πειθώ τ' ἀμφὶ κακῶν ἀφέσει, δι' ἄεθλια Χριστοῦ.
Dij quot. πόσσοι τοὶ γεγάασι θεοί; θεὸς εἷς τις ἀληθὴς,
εἷς φύσιν, ἀλλ' ἅμα Τριάδος ὑποστάσεσι προσώπων.
ἀΐδιος Γενετὴρ, Υἱὸς μέγας, ἁγνὸς Ἀήτης.
Vnius eſſentiæ d. demonſtratio. Τὴν δ' Ἑνάδ' αὐθέλῳ ἀποδείκνυθι; πέφραδε Μω-
Ἰσραὴλ ἐπάκουε· θεὸς μέγας, ὄρχαμος ἡμέων, (σῆς
κοίρανος εἷς τελέθει. Παῦλος δ' ἐφθέγξατο ῥήδην.
οἴδαμεν, ὡς οὐκ ἄλλος ἔφυ θεὸς, ἐκτὸς ἑνός γε.
Trinitatis perſonarum confirmatio. τῶν δ' ἄρ' ὑφισταμένων Τριάδος τίνα πίστιν ἐνίψῃς;
Χριστὸς ὅτ' ἠγαθέοισιν Ἄναξ ἐμυεῖτο λοετροῖς,
αἰθέρος ἐξ ἰδίην Γενέτης ἐβόησεν αὐδήν.
οὗτος ἐμοῦ φίλος υἱὸς, ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρέσκων.
Υἱὸς δ', ὃν Γενετὴρ δειδίσκετο, δῦνε ῥέεθρον.
Πνεῦμα δ' ἐπῃωρεῖτο πελειάδος εἴδεϊ Χριστῷ.
σμήχειν δ' ἀνθρώπους Βαπτίσματι Χριστὸς ἀνώγει,
εἰς πατρὸς, εἰς Υἱοῦ, καὶ Πνεύματος, οὔνομα, θεῖον.
Diſcrimen perſonarũ. πῶς δὲ διακρίνειας Ὑποστάσιας θεότητος;
ὡς ἰδιώματ' ἔσω τ' ἔξωτε λέλογχεν ἑκάστη.
Proprietates internæ. πῶς εἴσω; Γενετὴρ αἰώνιον Υἷα λοχεύει.
ἧς φάος ἀγλαΐης, καὶ ἀειδέος εἰκόνα μορφῆς.
ἐκ Πατρὸς Υἱὸς ἔφυ, πρὶν ἔρξατο ποίκιλος αἰὼν,
δείκελον οἷο Τοκῆος ὁμούσιον ἠδὲ τέλειον.
Πνεῦμα δ' ἀεὶ Γενέταο. καὶ Υἱέος ἐκπροφορεῖται.
Externæ. πῶς ἔξω; κατὰ σεμνὰ χαρίσματα πρὸς γένος ἀνδρῶν.
ἧμα βροτοῖς πέμπει Γενέτης; ἐκ πέμπεται Υἱὸς,

σάρκα

Quod Deus ille vnus hunc Mundũ Sponte Creârit.
Credere quid? Spes in ſolum benè ponere Iouã,
Promiſsisq; eius totâ confidere mente.
Vera Fides quid? Quæ nouit capita omnia Verbi,
Et Chriſtum propter fidit Peccata remitti.
Quot Dij ſunt? Verus tantũ Deus vnus. At idem
Trinus Perſonis, Naturâ agnoſcitur Vnus.
Aeternus Genitor, Natus, Spirabile Numen.
Vnum demonſtrato Deum? Verba accipe [a] Moſis: Deut. 6.
Gens Iacobæa audi, noſter Deus, ille Iehoua,
Eſt Iehoua Vnus. [b] Paulusq; ait ore diſerto, 1. Cor. 8.
Non alius Deus eſt, niſi (quod benè nouimus) Vnus.
Iam quî Perſonas tres in Deitate probabis?
Chriſtus Iordanij dum mergitur amne lauacri Matth. 3.
Voce ſuâ Genitor ſummâ proclamat ab æthrâ.
Hic meus eſt Natus, mea lux, mea ſumma voluptas.
Natus, quem Pater oſtendit, luſtratur in vndis.
Flatus & Aetherius Chriſto imminet ore Columbæ.
Et mundari homines Chriſtus Baptiſmate mandat, Matth. 28.
In Patris, in Nati, Flatusq;, in nomine, Sancti.
At ſua Perſonæ quæ ſunt diſcrimina cuiq;?
Vt propriũ quid habet ſibi quælibet intus & extrà.
Intrà quî? Natum gignit Pater, vt ſit Imago Pſal. 2. Mich. 5.
Subſiſtens, in quâ niteat ſua Gloria ab Aeuo. Hebr. 1.
Filius ex Patre natus adeſt, cum ſecula nondum Prouerb. 8.
Irent; Effigies genuina atq; integra Patris. Col. 1. 2. Cor. 4.
A Patre Sanctificus, Nato quoq;, Spiritus exit. Ioh. 15.
Extrà quî? Meritis, hominũ quæ gentib. addunt.
Nam mittit Natum Pater. Hic ſe corpore veſtit, Iohan. 1.

[a] Nuncius eſt Patriæ Storges, piaq́ꝫ Agmina ſaluat.
Mittitur ad [b] Cœtus ſed Spiritus ille Fideles,
[c] Vt mentes iterum Creet, à vitijsq́ꝫ repurget.
Quid Genitor? Prima eſt Deitatis Hypoſtaſis al-
Qui [d] Mundi tanto populoſi exarſit amore, (mæ.
Vt Sobolem huic daret Vnigenã, cui Fiſus, ab omni
Exitio liber, Vitâ potietur Olympi.
Quid Natus? Triados Media eſt Perſona verendæ,
[e] Ante Aeuum verus ſemper Deus, è Patre natus.
[f] Virgineusq́ꝫ Infans natus, cum tempus adeſſet,
Noſtrum morte [g] Nefas luit hic, viuusq́ꝫ Reſurgens,
[h] Iuſticiam vt reddat, necat inſuperabile Lethum.
Quid ſacer eſt Flatus? Triados vis Tertia: & Exit
A Patre & à Nato. In cœtu regit ille Piorum
[i] Munia Doctrinæ, Fidosq́ꝫ regignit, & vſu
[k] Sacramentorum Verbiq́ꝫ ad Sancta reducit.
Condere quid? [l] Deitatis opus, quo cuncta Creauit
Sponte, latent quæ, aut ſunt oculis expoſta videntũ,
[m] E Nihilo; ſed cunctifico ſolummodò Verbo,
[n] Notitiã ad Domini & laudes, hominumq́ꝫ ſalutẽ.
Cuncta quid excellit longè dic Condita rerum?
Angelicus chorus, atqꝫ Hominum diuina propages.
Quid bon⁹ Angelus eſt? [o] Genius, ſine crimine, ſan-
Cui mẽs eſt ſapiẽs, & iuſta, & libera prorſus, (ctus;
Aeternumq́ꝫ tenax Veri. [p] Iuuat eſſe miniſtrum
Vſqꝫ pijs, [q] laudesq́ꝫ Deo cantare perennes.
Quid ſunt Diaboli, [r] qui Dæmones appellantur?
Impuri Genij atqꝫ truces. [s] Quis ſponte peroſis
Numen, ad Iniuſtum & libuit ſe vertere Falſum.

a Matth. 1.
b Ioh. 15.
c Ioh. 3. Tit. 3.
d Ioh. 3.
e Iſa 9. Pſal. 110. Hier. 23. 1. Ioh 5.
f Matth. 1. 2. Luc. 1. 2.
g Rom. 4.
h 1. Cor. 15.
i Matth. 10. Ioh. 14. 16. 1. Cor. 12.
k 2. Theſſ. 2.
l Gen. 1. Act. 4. 17. Apoc 4. 14.
m Col. 1. Pſ. 104. Pſ. 33. Rom. 4.
n Pſal. 148. Eph. 3. Rom. 1. 11. 1 Tim. 4.
o Hebr. 1. Pſ. 104.
p Pſal. 91. Matth. 18. Gen. 32. Pſal. 34.
q Iſa. 6. Pſal. 103. Luc. 2.
r Matt. 4. & 8.
s Gen. 3. Ioh. 8. 2. Cor. 11. 1. Tim. 2. Ep. 6. 2. Pet. 2.

Turpa-

πάρεργα λαβεῖν, χάριν ἀμφαίνειν, καὶ πῶϋ σαώζειν.
ἄμβροτος ἐυπειθέεσι χοροῖς ἐπιτέλλει Ἀΐτης,
ὄφρα παλιγγενέας τεύχῃ φρένας, ἠδ' ἁγιάζῃ.
τίς Γενέτης; σεπτῇ πρῶτον θεότητι πρόσωπον, Quid Pater.
εἰς τόσον ἀμφιέπων στοργῇ πολυεθνέα κόσμον.
ὥς οἱ τηλύγετον πόρεν Υἱέα· τῷ δὲ πεποιθὼς
οὐράνιον βίον ἕξει. καὶ ἄμμορός ἐστιν ὀλέθρου.
τίς δ' Υἱός; Τριάδος μέσον ἀῤῥήτοιο πρόσωπον. QuidFilius.
ἐκ Πατρὸς γεγαὼς πρὸ χρόνων, θεὸς αἰὲν ἀληθής.
ἐκ δ' ἄρα Παρθενικῆς τεχθεὶς βροτὸς, ὡς μόλε καιρός.
κάτθανεν ἡμετέρης κακίης ὕπερ, ἔγρετο δ' ἡμέων
ἀμφὶ δικαιοσύνης, μόρον ἀλγινόεντα δαμάσσας. Quid Spiritus ſanctus.
Πνεῦμα τί θεσπέσιον; τρίτον ἐν θεότητι πρόσωπον,
ἐκ πατρὸς, ἔσθ' Υἱοῦ προφορήμενον. ὄφρα κυβερνᾷ
θειοπόλον κήρυγμα· θεόφρονας αὖ τε λοχεύει,
ἁγνίζειτε Λόγῳ, καὶ Μυστιπόλοις τελετῇσι.
τί κλίσις; ἔργμα θεοῖο τριφεγγέος. ᾧ κάμε πάντα Creatio q̃d.
αὐτοθελῶς, ἃ θεητὰ, καὶ οὐκ ὀπίδερκτα πέλονται.
οὔτινος ἐξ ὕλης, σφετέρῳ παντευχέϊ μύθῳ.
εἰς γνῶσιν τιμήν τε θεοῦ, καὶ ὀνείατα λαῶν.
κλίσμασι δ' ἐν πάντεσσι τί φέρτατον εὖχος ἀείρει; Creaturæ nobiliſs.
ἀνθρώπων γένος, ἠδ' ἀκάκων χορὸς Ἀγγελιωτέων.
ποῖοι δ' Ἀγγελτῆρες; ἀπάσης ἄμμορα λώβης Angeli quid.
πνεύματ'. Ἄναξ οὓς θῆκε νοήμονας ἠδὲ δικαίους,
πάγχυ τ' ἐλευθερίους, καὶ ἀληθέας. ἄμμι λατρεύειν,
καί μιν ἀκισσεβέεσσι διακτορίῃσι γεραίρειν.
ποῖοι Διάβολοι, τοὺς Δαίμονας αὐδάζονται; Diaboli quid.
πνεύματ' ἄναγνα, πονηρά. θεὸν γὰρ ἀποστυγέοντες,
ψεύδεσιν αὐτομάτως ἀδικήμασί θ' ἧκαν ἑαυτοὺς,

καὶ φύσιν ἐνδύσαντο πανάφθορον· ἀμφὶ δ' ἀλῶνται,
ἕλκειν εἰς κακίην ἀσεβεῖς, καὶ κρημνὸν ὀλέθρου.

Homo ante lapſum quid.

τίς βροτὸς ἦν πρῶτον; πανακήρατον, ὀλβιόμοιρον
κτίσμα θεοῦ· ψυχὴν λόγιος, δέμας αἰὲν ἄτρυτος,
εἰκόν' ἔχων κτίστηρος, ἐλεύθερος ἠδὲ δίκαιος,
καὶ σοφὸς εὖ γνῶναι θεὸν, εὐσεβέως θ' ὑποεργεῖν.
ἡνιοχεῖν χθονὶ πάντα. θεῷ τ' ἀλίαστον ὁμιλεῖν.

Quid imago Dei.

ποίην δ' αὖ φράζεις θεοειδέος εἰκόνα μορφῆς;
ἤθεσιν οὗ Πλαστῆρος ὁμοιωθήμεναι αὐτὴν.
ζηλοθέους ψυχῆς δυνάμεις. σοφὸν ἐν φρεσὶν εἶναι,
ἐν κραδίῃ θ' ὅσιον, καὶ ἐλεύθερον ἀμφὶ θέλημα.
γινώσκειν θεὸν ἁγνὸν, ὑποδρήσσειν τε κατ' αἶσαν.

Quid homo poſt lapſum.

τίς δὲ πεσὼν βροτός ἐστι; θεοῦ πλάσμ' εἰσέτι ναὶ
ἀλλὰ δέμας ψυχήν τ' ἐφθαρμένος. εἰκόν' ὀλέσσας. (πρό-
μεστος ἀεὶ κακίης. τυφλὸς φρέν', ἀτάσθαλος ὁρμὴν,
ἀντίβιός τε θεῷ, πρός τ' ἔννομα πάντα νεκρωθεὶς·
τῷ κήρεσσιν ἄθυρμα, καὶ Ἄϊδι λῃὶς ἐτύχθη.
εἰ φύσιν οὐ στρέψῃ πρὸς βέλτερον ἦθος ὁ Σωτήρ.

Num liberũ arbitrium in homine.

μῶν τις ἔχει βροτὸς εἰς ἀγαθὸν πανελεύθερον ἦθος; ἀ
ἐν τοῖς σωματικοῖσι, καὶ οἷά θ' ἑκούσια κόσμῳ,
οὐχὶ θεοῦ κατὰ πρῆξιν, ὅσον μοῦνος ἄμμε σαώζει.
ἔνθα τί; πᾶς νεκρός εἰμι, θεὸν γνῶναί τε σέβειν τε.
πᾶς ζωὸς, δυνατός τ', ἀφρεστός τ', εἰς πάγκακον ἔργον.
Χριστὲ τεὴ χάρις ἄμμε λύοι βέλημα πρὸς ἐσθλὸν.
μοῦνος ἐλευθερίην τοῖν πιστοῖσιν ὀπάζεις.

An homo ſit ipſum peccatum.

Μὴ βροτὸς οὖν κακίη; φύσις εἰς κακότητα δ' ἀμείφθη.
1. εὐφήμει. θεὸς ἄνθρωπον κτίζει τε τρέφει τε.
μὴ θεὸν ἀμπλακίης κτίστην καὶ φορβὸν ἐνίψῃς.
2. ἐκ Σατανᾶ κακόν ἐστιν. ἀνὴρ εἰ γίνεθ' ἁμαρτὰς,

κτίστης

Turpâruntq́; decus naturæ, & ſemper [a] oberrant,
Vt Reprobos ſceleri inuoluant, raptentq́; ſub Orcũ.
Quid Non lapſus homo? [b] ſanctũ plaſma atq; beatũ,
Prædita cui Ratione Anima, & ſine funere Corpus.
[c] Dum ſapiens, iuſtus, liberq́; in Imagine diâ eſt;
Vt rectè noſcat, colat & ſine labe Creantem:
[d] In Terris regnet, Cœlo cum Numine viuat. (go?
Nunc quoq; me erudias, quæ ſit Deiformis Ima-
[e] Archetypo ſimilem eſſe Deo, quotacunq; facultas
Eſt Animæ. Sapiens vbi Mens, Cor parturit actus
Iuſtitiæ cunctos, ſtat libera ad omne Voluntas.
Noſcere ritè Deum, verumq́; impendere honorem.
Lapſus homo q̃d? Nũc [f] Figuli quoq; plaſma ſupre-
[g] Corpore ſed fœdatũ Animoq́;, et Imagine caſſũ. (mi.
[h] Oppletũ Vitijs, properans Mala ad omnia, cæcum,
Aduerſumq́; Deo, exanimũ Bona ad omnia prorſus:
[i] Ludibrium hinc Parcis, hinc obuia præda fit Orco:
[k] Ni Deus Ingenium ſtudia ad meliora reuertat.
Ad Bona nũ cui libera ineſt & promta Voluntas?
[l] Eſt in Corporeis, Ratio quæ Ciuica tractat:
„ Nulla [m] Dei in rebus; ſolus creat ille Salutem.
[n] Mortuus ad Cultum Domini ſum Notitiamq́;:
Ad verò omne Malũ viuus, liberq́;, potensq́;. (tor;
Ad Bona cuncta Bonũ nobis da [o] VELLE, Redem-
[p] Libertas ſolum per te redit integra Fidis. (ſum?
An Natura Malũ eſt? Peccatũ Homo totus an ip-
Tetra rogas. Hominẽ condit Deus, hunc quoq; ſeruat.
Peccatum ne igitur condit, conſeruat & ipſum?
E Satana eſt Vitium; Vitium ſi Homo, conditor eius

a 1. Pet 5.
b 1. Cor. 11. 15. Col 3. Eph 4. Luc. 3.
c 1. Cor. 12.
d Gen. 1.
e Eph. 4. Col 3. 2. Cor. 3.
f Iob. 10.
g Rom. 1. 3. 5. 7. 8. 9. 11. 1. Cor. 1. 2. Eph. 2. 4.
h 1. Petr. 2. 4. Col. 1. Tit. 1. 3. 1. Ioh. 3. 5.
i Rom. 5. 7. 8. 1. Cor. 15.
k Hier 31. Ioh. 6.
l Rom. 1. 2. 8. 1. Cor 1. 3. 11. 12.
m Rom. 3. 8. 1. Cor. 2. 1. Pet. 1. 2. 1. Ioh. 2. 3.
n Pſal. 14. 2. Cor. 3. 10. Eph. 4. Rom. 7.
o Phil 2. Ioh. 15.
p Ioh. 8.

Eſt Satanas, & ab hoc Homo primũ rettulit ortũ.
Naturam ſumſit Chriſtus ſine Crimine noſtram;
Iam ſi Natura eſt Vitium, Vitium ipſe Redemtor.
Pneuma Dei, renouans Hominẽ, facit eſſe Renatũ;
1. Pet. 1. (Sermo Dei eſt ſemen, Signaculaq; addita Verbo)
Peccatum reparatne? Quis hoc, niſi, dixerit, amẽs?
Extremâ ſub Luce Deus noua Corpora formis
Reſtituet proprijs, Cœliq; ad gaudia ducet.
Ergo, Homo ſi Vitiũ eſt, Animaq; & Corpore, totus,
Excitum tumulo Vitium Cœli incolet arcem.
Heu procul ito Deum probris Væcordia fœdans.
A Naturâ igitur Vitium diſcerne ſubortum.
Rom. 6. 7. Naturam ſingit Deus, at Noxa aduena perdit;
Incolit hæc Hominẽ, ſed nõ Homo, quẽ tenet, ipſe eſt.
Quid docet hinc Fidei pars altera? vera Theandri
Quæ ſit cognitio Chriſti, quæ pandit Olympum.
At quib. hæc conſtat? Perſona & Munere Chriſti.
Quæ Perſona Dei, caſtâ de Virgine nati?
Huic in Naturis ſtat Hypoſtaſis vna duabus.
Hac Deus, illâ Homo verus, in hũc ſerò editus Orbẽ.
Ioh. 1. Cœlica (res ô mira) Λόγος Natura vocatur.
Perſona in ſeſe, diſtincta à Patre; ſed illi
Col. 2. Ioh. 10. Ioh. 3. Eſt eadem Virtus, Eſſentia, Gloria, Regnum.
Verbi in Perſonam coijt ſub Virginis aluo
Mortalis Natura, & cum Deitate ligata eſt.
Hoc Verbis expone ſacris? Chriſti ille Theandri
Ioh. 1. Teſtis Ioannes Scriptorum in limine dicit.
Verbum erat, vt nondum fuerant Primordia; corã
Nempe Deo, Deus ipſe, Deo iunctũ omne per æuum.

κλιστῆς τοι Σατανᾶς, τοῦδ' ἐκ βροτὸς ἔλλαβεν ἀρχήν.
ἀνδρομέην Χριστὸς φύσιν ἔστατο, νόσφι τε λώβης· 3
εἰ φύσις οὖν κακίη, κακίη τοι Χριστὸς ἐτύχθη.
πνεῦμα θεοῦ νέον ἠδὲ παλίγγονον ἄνδρα φυτεύει. 4
(σπέρμα θεῖιο λόγος, σήμαντρά τε πιστὰ λόγοιο.)
τίς μιν καινογονεῖν φαίη μύστος, οὐχ ὅλος ἄφρων;
σάρκα πόθ' ἡμερίων θεὸς αὐτοπρόσωπον ἐγείρει, 5
ἦμαρ ἀν' ὑστάτιον, καὶ χάρμασιν οἷσι πελάσσει.
εἰ βροτὸς οὖν κακόν ἐστιν ὅλος ψυχήν τε δέμας τε,
ἐκ νεκύων κακὸν ἐχθόμενόν ποτε νάσσει' Ὀλύμπῳ.
φεῦ τῆς ἀφραδίης, θεολοίδορα ταῦτα χεούσης!
τοὔνεκ' ἀεὶ φύσιν εὐφραδέως διάκρινε καὶ ἄτην.
πλάσμα θεοῦ φύσις, ἀάτη δ' ὑπ' ἐπήλυδι λώβῃ.
ἡ νοῦ ἐνναίει βροτὸν, οὐ βροτὸς αὐτὸς ὑπάρχει.

Δεύτερον αὖ τί μέρος Χριστοῦ Σύμβολον ἠῢ διδάσκει; II. Articulus.
γνῶσιν Ἀλεξητῆρος ἐτήτυμον ἀνδροθέοιο.

τί γνωστὸν Χριστοῖο; πρόσωπόν τ' ἠδὲ τέλεσμα. Notitia Christi
ποῖον δ' ἐκ Μαρίης γεγονὼς θεὸς ἔσχε πρόσωπον; Quæ perſona Chriſti.
ἔσχε μίαν δισσῆσιν ὑπόστασιν ἐν φυσίεσσι.
τῇ μὲν ἀεὶ θεὸς ἐστι, βροτὸς τῇδ' ὀψὲ φαάνθη.
ἡ φύσις αὐτόθεος, Λόγος οὐρανόφαντος ἀκούει.
αὐτὴ δ' ἐστὶ πρόσωπον ἀποκριδόν. ἔκ τε πέφυκεν
ὑψίστου Γενέταο, καὶ ὁμέστια πάντα κομίζει.
ἡ φύσις ἀνδρομέη καθαρῆς ὑπὸ γαστέρι κούρης
εἰς Λόγον αὐτοπρόσωπον ἔβη, θεότητι δ' ἐάφθη.

τοῦθ' ἱεροῖς ἀπόφαινε λόγοις. Χριστοῖο θεάνδρου Teſtim. de perſona Chriſti.
μάρτυς Ἰωάννης Εὐάγγελον εἶπε κατ' ἀρχήν.
ἐν ἀρχῇ Λόγος ἔσκε, θεῷ παρὰ νωλεμὲς οἰκῶν,
καὶ Λόγος ἦν θεὸς αὐτὸς, ἐν ἀρχῇ σύζυγος αὐτῷ.

πάντα δι᾽ αὐτοθέοιο Λόγου τεχναίνετο πάντη.
τοῦδ᾽ ἄτερ οὐδὲν ἔφυ, τὸ ῥα τοῦ φύσιν ἄλλαχε τυκτήν.
σαρκωθεὶς δὲ Λόγος γένετ᾽ Ἀνήρ. ναῖε δ᾽ ἐν ἡμῖν.
ἀμφαδὸν οὐ μέγα κῦδος ὀπώπαμεν. οἷον ἄρ᾽ Υἱοῦ
ἐκ Πατρὸς μουνογενοῦς χάριτος πλέον ἀτρεκίης τε.

Quomodo copulatæ in Christo duæ naturæ.

πῶς δισσὴ φύσις εἰς ἓν σφίγγεται; ὥστε γενέσθαι
ἓν μόνον Ἀνδροθέοιο καὶ ἄρραγὲς ἅμμα προσώπου.
οὐδ᾽ ἑτέρη τρέπετ᾽ εἰς ἑτέρην. οὐ μίσγετ᾽ ἐναλλάξ.
σώζει δ᾽ ἐμμαπέως ἰδιώματα σύζυγ᾽ ἑκάστη.

Teſtimon. de vnitione.

τοῦτί μοι ἐξερέεις; ἐξ αἵματος, ὅρρα κάθηρε
Πνεῦμ᾽ ἅγιον Μαρίης, (τόδ᾽ ἔην μερόπηιον αἷμα)
Οὐρανιόπαις ψυχὴν λάβεν ἔμφρονα, σώματ᾽ ἀληθές.
ἁρμόζων θεότητι. καὶ ἓν νῦν ἐστὶ πρόσωπον,
ὡς πότ᾽ ἔην. βροτέην δ᾽ ἄρ᾽ ἀεὶ φύσιν ἀμφικομίζει.

Incarnatio quid.

τίς δὴ σαρκοφόρος γένεσις Χριστοῖο καλ᾽ εἶναι;
δοιῆς συζυγίη φύσιος καθ᾽ ἓν ἐστὶ πρόσωπον·
ἢ Θεὸς ἐστὶ Ἀνὴρ μετὰ δ᾽ Ἰμμανουὴλ Θεὸς ἡμέων.

Chriſtus cur Im-manuel.

τίπτε δ᾽ ἄρ᾽ Ἰμμανουὴλ ὀνομάζεται; ὅττι θελώα-
μενος ἔφυ, πιστός τε θεοκλήτοισιν ἀδελφός.
ἡμῖν ἐκ σαρκὸς σάρξ, ὀστέων ὀστέον ἡμῶν.
αἰεὶ τ᾽ εὐσεβέων πέρι λίσσεται, ἀμφὶ δ᾽ ἄρ᾽ αὐτοῦ
τίνει λύτρα Τοκῆϊ, καὶ ἐν σφίσιν ἔνδια τεύχει,
σημαίνων κραδίας, ποιέων θ᾽ ὁμαίθερας αὐτοῦ.
ἶφί τε παρμέμβλωκεν ἐν ὀξυπαθέσσιν ἀνάγκαις,
χειρὶ προσχόμενος, καὶ ἀλέξων, ἠδὲ σαώζων.

Cur duæ naturæ in Chriſtó vnitæ.

τίς χρειὼ μεσίτην, θεὸν, εἶν᾽ ἑνὶ, καὶ βροτὸν εἶναι.
ἀνθρώπων γένος εἰς θεὸν ἤμβροτε. τὸν μάλ᾽ ἔπειγε
κέντρον ἀεθέσμοιο δίκης, βροτὸν αὐταπολίσσαι.
τοὔνεκα Χριστὸς Ἀνὴρ γένεθ᾽, ὡς ἐμὰ ῥήματ᾽ ἀείρει.

χρειῶ

Cuncta per hoc Verbum certis ſunt condita formis.
Hoc ſine nil factum, primo quod tempore factum.
Hoc Caro fit Verbum, Nobis commercia iungens,
Cernendumq́; ſuum Nobis decus edidit: vt qui
Vnigena eſt Patris, Veroq́; & Gratiâ abundans.
Qui Chriſto geminæ eſt Naturæ copula? ſic, vt
Vna Dei atq; hominis nexu Perſona ſit arcto:
Nec permutantur, nec confunduntur vtrinq;.
Quæq; ſibi propriũ quod ineſt, ſibi id vſq; reſeruat.
Hoc mihi declares? [a] Mariæ de ſanguine verè
[b] Humano, purum Flatus quem reddit Olympi,
[c] Aſſumſit verè Corpusq; Animamq́;, ſuæq;
Cœligena adiunxit Deitati. Hinc vna remanſit
Perſona, Humanum geſtans Maſſam omne per æuũ.
Carniger in Terra Chriſti quid dicitur ortus?
[d] Perſonâ geminæ Naturæ vnitio in vnâ,
[e] Qua Deus eſt Homo, ſe & nobis facit Immanuelẽ.
Immanuel verè cur dicitur? Eſt quia ſolus
„ [f] Vir Deus, & Frater fidus Fidentibus ipſi.
[g] Noſtra è Carne Caro, noſtris ex Oſsibus Os eſt.
[h] Proq; Pijs pia Vota facit, [i] patriq; rependit
Lytra ſuo, [k] inq; animis Sanctis Habitacula firmat,
Et Pia corda regens ſibimet [l] conformia reddit.
[m] Fidus adeſt, vbi Sors cruciat, Morsq́; imminet atra.
[n] Nos tegit atq; fouet, pellit Mala, datq; Salutem.
Cur Mediator Homo & Deꝰ eſt ſimul? idne neceſsũ
Peccarat Mortale Deo genꝰ. Ergò [o] Hominẽ Lex (eſt?
Iuſtitiæ æternæ [p] Pœnas exſoluere iuſsit.
Idcirco fit Chriſtus Homo, [q] vt mea Noxia tollat.

a Phil. 2.
b Luc. 1. Matth. 1.
c Heb. 2. 4. Gal. 4. Iſa. 9.
d 1. Tim. 2.
e Iſ. 7. 9. Ioh. 14. Gen. 3. 12. Luc. 1. 2. Rom. 1. Gal. 4. Hebr. 2.
f Pſal. 2. Ioh. 14.
g Epheſ. 5.
h Ioh. 17. Rom. 8. 1. Tim. 2.
i Iſa. 53. Phil. 2. Heb. 9. Marc. 10. Col. 1.
k Iſa. 59. Matth. 10. 28. Gal. 3. Phil. 3. Ep. 1. 3.
l Rom. 8. 2. Cor. 3. 2. Petr. 1.
m Pſal. 91. Ioh. 11. 14. Rom. 14.
n Hier. 23. Iſa. 45. Pſ. 130.
o Rom. 5.
p Deut. 27.
q Gal. 4. Heb. 8. 9.

[a] Vt ſtet & ante Deum penitus, Deus vt ſit oportet:
[b] Vt Pœnaq́ꝫ Iraq́ꝫ onus intolerabile geſtet.
[c] Vt ſubigat Victor Stygio cum Dæmone Mortem,
[*] Soluat & æquiualens Precium, Fidiſq́ꝫ redonet
[d] Iuſtitiam, Flatumq́ꝫ ſacrum, Vitamq́ꝫ perennem;
Patris & aſsiduâ nobis Prece mitiget iram;
[e] Audiat Orantes; tutetur; deniqꝫ ſaluet.
Nunc quod & Officiũ Chriſtus ſibi vendicet, ede?
Expendas animo benè Nomina, [f] CHRISTVS, [g] IESVS.
[h] Vnigena ille Dei Natus, [i] Dominus quoqꝫ Noſter.
[*] Quod ſit Seruator præſens, vocitatur Ieſus.
[k] In quo cuncta Salus, Animāq́ꝫ ante omnia ſeruat.
CHRISTVS, † Pontificē, Regē quoqꝫ denotat
[l] E Patris bona nāq́ꝫ ſinu fert Nuncia Vitæ. (vnctũ.
[m] Victima ſe ſiſtit Patri, reſtinguit & Iram.
[n] Pro Grege fit Supplex, & Vota ardentia fundit.
[o] Fœderis alma noui Benedicens munera tradit.
Hæc facit imbutus cœleſti [p] Flamine Flamen.
Summus Rex Verbo ſacrum ſibi colligit Agmen.
[q] Eximit id Noxis, Lethoq́ꝫ; & Gratiæ & almi
Flatus pandit opus; [r] benè Protegit atqꝫ Gubernat.
[s] Vt rectè Noſcat, ſanctiſq́ꝫ hunc Cultibus ornet:
[t] Excitat & tandem de Morte ad gaudia Vitæ.
Naturâ ipſe Dei Proles eſt vnica; ſed nos
Eſſe Dei [u] Natos facit almi Gratia Chriſti.
Eſt Dominus; Nos namqꝫ [x] Dei ſub Imagine fecit.
[y] Sanguine nos fuſo Satanæ de fauce Redemit.
Nunc Patris ad [z] Dextrā proprio Regit omnia nutu;

Colli

a 1. Tim. 2.
b Iſa. 63.
c Iohan. 16. 1. Cor. 15. 2 Tim. 1.
* 1. Ioh. 1. 2. 3.
d Iſa. 53. Hier. 23. Rom. 8. 2. Cor. 1.
e Matth. 18. Act. 7. Ioh. 14. Epheſ. 5.
f Pſal. 2. Dan. 9. Iohan. 1.
g Gen. 49. Iſa. 12. Matt. 1. Luc 1.
h Col. 1. Ioh. 1. 20.
i Mich. 5. Mal 3. Apoc. 1. 17. 1. Cor. 15.
* 1. Tim. 1. Matt. 1. Luc. 1.
k Act. 4. Oſ. 13. Iſa. 63.
† Pſal. 110. Zach. 6.
l Ioh. 1. 17. Rom. 16.
m Matth. 26. Iſa 53. Col. 1. Hebr. 9.
n Ioh. 17. Heb. 8.
o Heb. 7. Pſ. 110.
p Ioh. 3.
q Hoſ. 13. Zach. 13. Heb. 8.
r Ezech. 34. 37.
s Ioh. 17. Pſ. 110. Eph. 2.
t Ioh. 5. 10. 11. Matt. 25.
u Rom. 8. Eph. 1. 2. Gal. 4.
x 1. Cor. 11.
y Act. 20.
z Act. 2. Ep. 1. 4. Ebr. 1.

χρὴν δ᾽ ἔμμεναι θεὸν, ὄφρα θεῷ γ᾽ ἀντικρὺς ὁμιλῇ.
ἄχθεά τ᾽ ἀτλήτοιο χόλου ποινῆς τε κομίζῃ.
καὶ Μόρον οὐλόμενον καὶ Δαίμονα κάρτα δαμάζῃ
τίνῃ τ᾽ ἀρκι᾽ ἄποινα. δικαιοσύνην τ᾽ ἀποδῴη,
Πνεῦμά τ᾽ ἐπουράνιον, ζωήν τ᾽ ἀκεραιφνέος ὄλβου.
πρηΰνῃ τ᾽ ἀδιναῖς ἐντεύξεσιν ἄμμι Τοκῆα.
εἰσαΐῃ τ᾽ εὐχῶν. καὶ ἀμύμων ἄμμε σαώζῃ.

Νῦν δὲ τί Χριστὸς ἔχει λαοσσόον ἔργον ἀείδῃς; Officiũ & be
Ἰησοῦς, Χριστός τ᾽, εὖ φράζεο τίπτε καλεῖται. neficia Chri
καὶ Πατρὸς μουνογενὴς Υἱὸς, καὶ Κοίρανος ἡμέων. ſti.

πάμπαν ἀλεξίκακος σωτὴρ κλῄζετ᾽ Ἰησοῦς. Iesvs quid.
ὃς σόα πάντα φέρει. ψυχὴν δ᾽ αὖ πρῶτα σαώζει.

Χριστὸς ἄναξ ἱερεύς τε θεοσυεργοῖσιν ἀκούει. Chriſtus.
ἐκ γὰρ Πατρὸς ἄγει ζωῆς Εὐάγγελον ὀμφήν. Sacerdos.
καὶ θυσίην αὑτὸν προφέρων, Πατρὸς ἔσβεσεν ὀργήν.
ἀμφὶ δ᾽ ἑῆς ἀγέλης ἱκετήσιον αὐχένα κάμπτει.
συνθεσίησί τε νέης κλέας εὔλογον ἔρχετ᾽ ὀπάζων.
οἷα τὰ ἔργα πέφυκεν ἀληθέος Ἱερομύστεω.

Ἀρχιμέδων, ἱερῷ συνάγει κηρύγματι λαόν. Rex.
καὶ κακίης λοιγοῦ τ᾽ ἐκρύεται, ὄλβον ἀνοίγων
ἧς χάριτος, Πνοιῇσί τε καὶ ἰθύνει καὶ ἀμύνει.
ὥς μιν εὐγνώμη, τιμαῖς θ᾽ ἁγνῇσι σεβασθῇ.
ὀψὲ δ᾽ ὑπὲκ θανάτου βίον εἰς κύδιστον ἐγείρει.

Μουνογενὴς δὲ θεοῦ καθ᾽ ἑὴν φύσιν Υἱὸς ὑπάρχει. Vnigenitus
Υἱέας δ᾽ αὖ τοὺς δὲ καθ᾽ ἣν χάριν ἄμμε τίθησι. Dei filius.

κοίρανός ἐστι. θεοῦ γὰρ ἐπ᾽ εἰκόνα πάντας ἔτευξεν. Dominus
ἡμᾶς δ᾽ αὖ κτεάτισσε, βίην Σατανᾶο δαμάζων. noſter.
νῦν δ᾽ ὑπάτῳ Γενέτῃ παραδέξιος, ἄμμιν ἀνάσσει.

λαὸν

λαὸν ἀγυρτάζων, μεθέπων, κυδρῶσέ τε σαώζων.
Εἰπὲ δὲ συλλήβδην, πιστοῖς ὅσα Χριστὸς ὀφέλλει
σοὶ πόρεν ἐν τετόρεσσιν ἐπωνυμίῃσι τὸ σύμπαν.
Λυτρωτὴς, Μεσίτης τε, Δικαιωτής τε, Σαωτήρ.

Mediator.

Πῶς Μεσίτης; ἁγίης ποίμνης ὑπερεύχετ' ἀλήκτως.
ὡς γὰρ ἑοῦ μούνην Γενέτεω μειλίξατ' ἐν ἀρχῇ,
ἱκετεύων, βροτέης τ' ἄτης κακὸν ἄχθος ἀείρων,
τὼς μεσσηγὺ θεοῦ τε φίλων τ' ἐντεύχετ' ἀπαύστως.

Redemtor.

Πῶς δ' ἄρα Λυτρωτής; ὁ γὰρ ἄξια λύτρα κομίζων
ἀμφὶ βροτῶν, Πατρὸς ἱλάσκεν φθισίμβροτον ὀργήν.
πρηΰνει τε δίκην, πάσχων ἅλις, ἠδὲ τελείων.

Iuſtificator.

Πῶς δὲ Δικαιωτής; τὸ γὰρ ὃν γέρας ἄμμιν ἀνάπτει.
τοῦ διὰ τλημπαθίην κρίνει θεὸς ἄμμε δικαίους,
λυτάμενος κακίης, ζωήν τ' ἄλληκτον ὀπάζει.
καί σφι δικαιοσύνης ἰδίης πόρε φαίδιμον ἀρχήν.
ἢ βίος ἀθάνατος τὸ τελεσφόρον εὖχος ἀναρτᾷ.

Saluator.

Ἀλλὰ τίη Σωτήρ; ὅτι θέσκελα μῆλα σαώζει.
τῇ μὲν κοιρανίῃ τε θαμβεῖ· τῇδε τελείως,
νεκροσόον μετ' ἔγερσιν, ἀπείριτον ὄλβον ὀπάζων.

Teſtim. de incarn. Chriſti.

μαρτυρίην Χριστοῦ χθονίης ἀγόρευε λοχείης;
ὧδε θεοῦ κῆρυξ Μαρίῃ φάτο. θεῖος Ἀήτης,

Concept.

αἰθέρος ἐκ μυχάτου προμολών, σ' ἐγκύμονα θήσει.
καὶ μέγ' ἐπισκιάσει δύναμις τεὴν Ὑψιμέδοντος.
καὶ τάδ' ὕπαρ καὶ ὄναρ λέγεν ἀγγελόφαντον Ἰωσήφ.
Πνεύματος ἐξ ἁγίοιο κυΐσκεται, ὅττι λοχεύσει.

Natiuit.

Λουκᾶς δ' ἱστορίην ἐν γράμμασι θῆκε γενέθλης.
ὡς δ' ἔχε κηδεμονέα καὶ παρθένον ἄστυ Δαβίδου,
ἤματα Παρθενικῆς τρέχεν ἐς πέρας Εἰλειθυίης.
πρωτογενῆ δ' ἑὸν υἱὸν ἄγε προφανῶς δὲ τεκοῦσα

τὸν δ'

[a] Colligit; atq; [b] Fouet Populũ; [c] Beat; Aethere donat.
Dulce breui Chriſti Meritũ complectere ſumma.
Quattuor his inſunt Chriſti Merita omnia verbis.
Iuſtificat, Mediator adeſt, Saluatq́; Redemtor.
Quî [d] Mediat? ſemper fida pro Gente Precatur.
Namq; à principio Supplex leniuit vt iram
Patris, & Humanæ ſe Noxæ mole grauauit:
[e] Sic ſemper Medium ſtatuit ſe Hominiq́; Deoq́;.
[f] Quî Redimit? Preciũ quod ſit ſatis, exhibet ipſe
Pro Nobis; [g] bilemq́; Patris benè diluit omnem,
[h] Iuſtitiam, patiens & præſtans Debita, mulcet.
Quî nos Iuſtificat? [i] Nobis Meritũ Applicat almũ.
Cuius ob ærumnas [k] Iuſtos nos æſtimat, omnis
Oblitus Culpæ Pater, & dat viuere Cœlo.
Hinc etiam [l] propriæ Nobis exordia præbet
Iuſtitiæ; plenam Cœli quam gaudia reddent.
At cur Saluator? [m] Dium quia Seruat Ouile
Mirifico in terris moderamine. Cumq́; Reſurgent
Corpora, perfectam in cœli dabit arce Salutem.
Quî teſtata facis magna Incunabula Chriſti?
[n] Præco Dei ætherius Mariæ ſic inquit; ab Alto
Spiritus adueniens grauidam te reddet, & alma
Regis adumbrabit Virtus te Cœlipotentis.
[o] Audit & Angelica ſomni ſub imagine Ioſeph;
E Flatu eſt Sacro, Mariæ quod naſcitur aluo.
Commemorat [p] Lucas, Puer vt ſit natus in Orbem.
Hoſpes erat Virgo, & Curator, in vrbe Dauidis,
Virginei en felix Partus Lucina propinquat!
Primigenamq́; dedit Natum pia Mater in auras.

a Ioh. 12.
b Iſa. 46. 49.
c Ioh. 10.
d 1. Tim. 2.
e Rom. 8.
f 1. Tim. 2. Gal. 3. 4. 1. Pet. 1. Apoc. 5. Matt 20.
g Rom. 5. 2. Cor. 5. Eph. 2. Col. 1.
h Rom. 8. 10. Eph. 5. Col. 2.
i Pſal. 32. Iſa. 53. 1. Ioh. 1.
k Gen. 15. Rom. 3. 4. Phil. 3. Gal. 2. 3. 2. Cor. 5.
l Pſal. 51. Hezech. 36. 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. Rom. 6. 8. Luc 2. 2. Cor. 5. Epheſ. 4. Col. 3. 1. Pet. 2.
m Eph. 4. Ioh. 10. 17. Iſa. 63.
n Luc. 1.
o Matth. 1.
p Luc. 2.

De quo Cæliuolans paſtoribus Aliger inſit.
Gaudia magna cano Populis communia cunctis;
Natus adeſt Hodie Vobis Seruator in vrbe
Iſaidæ clarâ, Dominus qui Chriſtus. Et hoc ſit
Indicium Vobis, puerum inuenietis in arcto
Præſepi; tenerumq́; inuoluit faſcia corpus.
Immaculata Dei Natum cur Virgo Sacrato
Concipit è Flatu, nec ei vir ſemina miſcet?
a Ebr. 7. Luc. 1. *[a] Vt foret abſq; omni Peccati ſorde Redemtor;*
Quam Natura aliâs hominum conceptibus addit.
b Luc. 1. *[b] Chriſtiparæ ergo Dei ſic matri Nuncius inquit.*
Hoc Sanctum, tibi quod purâ naſcetur ab aluo,
Dicetur (quod & eſt) Proles natiua Tonantis.
Cur Matris liquidè ſit mentio? Namq; Dauidis
c 2. Sam. 7. Iſa. 11. Pſal. 89. 110. *In fatis erat, vt [c] Seruator ſtirpe veniret.*
At [d] Mariam Iſaidæ cretam de ſanguine, certũ eſt.
d Matth. 1. Luc. 3. Apoc. 22. *Paßio qd Chriſti eſt? Animæq́; & Corporis Angor,*
Exſuperans linguã ac mentẽ; quem ſponte volenti
Arbitrio ſubiens toleransq́;, ita Patris obedit
Decretis, pro Peccatis vt Lytra reponat.
E Satanæq́; manu, diræq́; à verbere Legis
Liberet, æternæq́; Necis de compede; Nobis
Concilietq́;, litans proprio benè ſanguine, Patrem
Qui blandè recipit, quotquot Fiducia ſummi
Adducit Chriſti: cuius prece ſupplice victus
Iuſtitiam Vitâ cum perpete donat Amicis.
Paßio vbi Chriſti Sacris deſcripta Libellis?
e Pſ. 16. 22. 110. f Iſa. 53. 63. Dan. 9. *Hiſtorici narrant Chriſti iam geſta; [e] Dauides,*
[f] Iſaias, Daniel, cantant ventura Prophetæ.

Hoc

τὸν δ' ὡς φημίζει πρὸς βώτορας Ἀγγελιώτης.
ἀγγέλλω μέγα χάρμα, τὸ πάντοθι πάντας ἰαίνει.
τέχθη γὰρ Σωτὴρ, Χριστὸς, καὶ Κοίρανος ὔμμιν,
Ἰσαίδεω κλεινοῖσιν ἐν ἕρκεσι, τοῦτο καὶ ἦμαρ.
καὶ τόδε σύμβολον ὔμμι. κιχήσετε παῖδα νεογνὸν,
κείμενον ἐν φάτνῃ, τοῦ σπάργανα χρῶτα πυκάζει.
Πνεύματος ἐξ ἁγίοιο τί Παρθένος ὧδε λοχεύει
ἄχραντος θεόπαιδα, καὶ οὐ σπόρον ἀνδρὸς ἐπέγνω; Cur ex virgine incarnatus.
ἄμμορος ὡς λώβης Σωτὴρ καὶ ἀμαρτάδος εἴη,
ἣν φύσις ἐν πάντεσσι γοναῖς κοινῇσιν ἀέξει.
καὶ πρόχις εἶπε θεοῦ τάδε μητέρι Χριστοτοκείῃ.
τοῦθ' ἅγιον, καθαρῆς ὅ,τι γαστέρος ἐξαναδώσεις,
τοῦθ' ἅγιον καλέουσι θεοῦ γόνον, ὡς ῥα πέφυκεν.
ἀλλὰ τί ἡ Μήτηρ ὀνομαίνεται; ὅτι Δαβίδεω Cur matris fiat mentio.
ἐκ ῥίζης μέμβλετο βροτὸν ῥυτῆρα γενέσθαι.
δῆλον δ' ὡς Μαρίη προγόνου βλάστημα Δαβίδου.
Τί Χριστοῦ πεῖσις; ψυχῆς καὶ σώματος ἄλγος, Quid paſſio Chriſti.
οὐ φατὸν, οὔτε νοητὸν, ὅ,τ' αὐτοθελήμονι βουλῇ
δεξάμενος, ταλάων θ', ὑπετάσσετο Πατρὶ μεγίστῳ.
ὡς ὑπὲρ ἀμπλακίης αὐτάρκεα λύτρα τελέσσας,
ἔκ τε βίης Σατανᾶο, Νόμου τ' ἀζηχέος ἀρῆς,
ἔκ τε πεδῶν θανάτου λιποτέρμονος, ἄμμε σαώσας,
εὐμενίσαιτο Γονῆα βροτοῖς, φίλον αἷμ' ἱερεύων.
ὃς Μεσίτεω φεύγοντας ἐπ' αὐτὸν θάρσεϊ πιστῶν,
ἀσπασίως δέχεται. τοῦ δ' ἱκεσίῃσι χαρισθεὶς,
προῖκα δικαιοσύνην τε φίλοις ζωήν τε πορίζει.
ποῦ γράφεται Χριστοῖο παθήματα μάρτυρι δέλτῳ; Teſtimon. de paſſione.
τῇ μὲν ἐν ἱστορίῃ πισύρων Εὐαγγελιωτέων.
τῇ δὲ καὶ Ἰσαίαν τε, καὶ εὖ ψάλλοντα Δαβίδην,

καὶ μάντιν Δανιῆλον, ὑποσχεσίην τ' ἐνὶ πρώτῃ·
συνθλάσει, κάρα λυγρὸν Ἐχίδνης, Σπέρμα γυναικός.
καρχαρόδους δὲ Δράκων τοῦδ' αὖθις πτέρναν ἰάψει.
Χαλκοτύπου δ' ὄφιος Μυστήριον ἐξεκαλύφθη·
ὃν Μωσῆς σταυρῷ ποτ' ὀδαξαμένοισιν ἄειρεν.

Cur Pilati mentio fiat.

τίπτε Πιλᾶτος ἔχει κλέος αὐτόθι; πιστώσασθαι,
ὡς Ἰακωβείου μαντεύματος ἦλθε τελευτή.
οὐ σκῆπτρον φυλῆς νομικός τ' ἀποχάσσετ' Ἰούδα,
πρὶν μολέειν Ἥρωα, καὶ οἱ πᾶν ἔθνος ἀκούσει.
Αὐσονίων δ' ὑπ' ἄνακτι νέμων κράτος ἔνθα Πιλᾶτος,
πιστὸν ἄγει τέκμωρ, ὅτι θέσφατος ἵξεν Ἀμύντωρ.
Ἰησοῦν τε πέλει, τὸν ὑπὲρ θέμιν αὐτὸς ὄλεσσεν.
εἰς τὸν ὁμορροθέει χρηστήρια πάντα προφητέων.

Cur adfixus cruci.

τίπτε θεοῦ μέγας Υἱὸς ἐπὶ σταυροῖο τανύσθη;
εὐσεβέων παύλου τάδε φθέγματα σώθεο θυμῷ.
λῦσεν ἀρῆς σφὲ Νόμοιο, γεγὼς ἀλιτήριος ἀρή.
ἀραῖος γὰρ ὅτις ξύλον εἰς σταυροῖο κρεμάσθη.

Cur mortem ſubierit Chriſtus.

τίπτε βίην Χριστὸς λαθιφεγγέα κῆρος ὑπέτλη;
τοῦτ' εὖ σημαίνει Ταρσηΐδος ἀστὸς ἀρέρης.
Χριστὸς ἀτασθαλίης βροτέης ὕπερ εἴκαθε πότμῳ.
Μεσσίας δ' Ὠσηὲ κατὰ βιβλίον εὐχετάαται.
ἐξ οἵτου σφ' ἐρύσω, στυγερῶν τ' ἀΐδαο βερέθρων.
τάρταρέ σοι λοιμός, Μόρε σοὶ κρατὺς ἰὸς ἐτύχθην.
οὕτω δ' ἀρχαίων σφαγίων τύπος ἐξετελέσθη.

Cur ſepultus.

τίπτε δὲ Παντομέδων ἐρεβώδεα δύσατο τύμβον;
στήσαιο μαρτυρίην ἀφειδέος οὗ θανάτοιο.
ἡμετέρην τε τάφῳ σφετέρῳ θέτ' ἀεικέα λώβην.
εὐσεβέων θ' ἁγίαζε ταφὰς οὗ σώματος εὐνῇ.

τίς

Hoc etiam clarè Promiſsio prima figurat. Gen. 3.
Semen Fœmineum franget caput Anguis; at Iſte
Mordebit triſti frangentis vulnere Calcem.
Aereus & Serpens Myſterion explicat illud, Num. 21. Ioh. 3.
In Cruce quem Moſes fixit lethaliter ictis.

Cur hic iniuſti ſunt nomina clara Pilati?
Vt conſtet, finem Dictis veniſſe Iacobi. Gen. 49.
Non Sceptrum linquet Iudam. Legū́q; Magiſter,
Heros dum veniat, quem ſimul omnis adoret.
Rege ſub Auſonio ſed Iudæ ſceptra Pilatus
Tunc geſtans, ſignū eſt, quod venerit ille Redemtor.
Et ſit, quem contra ius ipſe necauit, Ieſus.
Huic quia conueniunt priſcorum oracula Vatum. Act. 10. Ioh. 5.

Magna Dei ſoboles Cruce cur ſuffigitur alta?
Quæ Paulus dicit fidà pius exige mente. Gal. 3.
Eripit à Diris dira Exſecratio factus.
Deuotus diris nam, qui Trabe pendet ab alta. Deut. 21.

Cur nigræ ſubijt Chriſtus vim Mortis acerbam?
Hoc benè declarat Tarſi legatus ab vrbe.
Pro Culpis Chriſtus noſtris it Mortis ad vmbras. Rom. 4.
Magnificè hic loquitur, liber vt teſtatur Oſeæ. Oſe. 13. 1. Cor. 15.
Ex Letho eripiam Sygio & de Carcere tollam.
Mors tibi virus ero, violens tibi Peſtis Auerne.
Hoc typus antiquis in Sacris ſine probatur. Hebr. 9.

At cur Omniregens cæci ſubit antra Sepulcri?
Triſtia ſic veræ teſtatur funera mortis.
Inq; ſuo condit noſtrum Scelus omne Sepulcro. Rom. 6.
Et Requiete ſuâ ſacrat quoq; buſta Piorum.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0053-2

Qualis erat nigrum Chriſti deſcenſus ad Orcum?
Eph. 4. Non Tropicus: quod Verba ſonant, id Credito factū.
Paulus id explanat. Chriſtus quod ſcandit in altū
1. Petr. 3. Quid nam aliud, quàm ꝙ deſcendit ad Infima terræ?
Clarius id Petrus diuino ediſſerit ore.
Carne Exſtinctus erat, ſed Flatu viuus abibat
Interea, Verum tenebroſo in Carcere clauſis
Gen. 3. 1. Ioh. 3. Spiritibus reſonans; quorum mens effera quondam.
Heb. 2. Ioel. 13. Hic igitur ſenſus; Semen quod Virginis almum
Antiqui fregit minitantia colla Draconis,
Et Regnum, victo Satanâ, deſtruxit Auerni.
Et tunc oſtendit victricis robora palmæ,
Dæmonijs, Animisq; malis, & terruit illos. (uat,
Quis Domini indaget Labyrinthos? quiſue reuol-
Semper inexplicitos vitæ fallacis in vmbris?
Iam quo Teſte Dei Natus de Morte reſurgit?
Hoc ſat confirmant, Chriſti qui facta recenſent
Pſal. 16. Et dicta, Hiſtorici, Citharæq; in carmine Dauid.
Non animā, Pater alte, meam ſub Carcere linques
Tartareo; hic tibi Sanctus erit putredinis expers.
Luc. 11. Pandit Amithaidæ vatis ſic ipſe figuram.
Vt tres ille dies, noctes tres, hæſit Ionas
Aequoreæ, vt viuum funus, ſub viſcere Phocæ:
Sic Hominis quoq; Natus erit telluris in aluo
Per triduum; quæ ſorpſit eum tunc reddet in auras.
Dic, qui reſtituit ſuperis lux Tertia viuum?
Agniuora properat iam lux vbi præuia Feſti;
E Cruce mortifera Tumulo deponitur, horâ
Veſperis, ante dies quàm ceperat ire ſecundus.

Heſpe-

Τίς δὲ καταιβασίη Χριστοῦ δόμον εἰς ἀΐδαο;
οὐκ ἀλληγορίη. τὸ γὰρ ὡς λέγεθ' ὧδ' ἐτελέσθη.
Παῦλος δ' ἐκφράζει. τί γὰρ ἄλλο, Χριστὸν ἀνελθεῖν;
πλὴν, ὅτ' ἄρ' εἰσκατέδυ τὰ μυχαίτατα κεύθεα γαίης.
Πέτρος δ' ᾗς γραφίδεσσι σαφέστερον ἐκπορσύνει.
σάρκα μὲν ἦν τεθνεώς. ζωὸς δ' αὖ πνεῦμα τέτυκτο.
τόφρα δ' ἀποιχόμενος συφελῇ κήρυξεν ἰωῇ
πνεύμασιν ἐν φυλακῇ· νόος ὧν ποτὲ μίμνεν ἀπειθής.
τοὔνεκα δὴ νέος ἔνθα. μόνης ὡς Σπέρμα γυναικὸς
ἀρχεκάκοιο Δράκοντος ἀπηλοίησε κάρηνον,
κοιρανίην Σατανᾶ δαμάσας, Ἔρεβός τ' ἀλαπάξας.
καὶ τότε δεῖξεν ἑοῦ νικηφόρον εὖχος ἀέθλου
Δαίμοσιν ἠδ' ὀλοοῖσι βροτοῖς, εἰς ὦπα ταράσσων.
τίς κεν ἀνιχνεύσῃ τούτου πόρον, ἠδὲ κιχήσῃ;
αἰὲν ἀθήρευτον ζωῆς καὶ ἀλήμονος ὄρφνην.

Quomodo descensus Christi ad inferos intelligendus.

ποῦ δὲ σαφῶς Χριστοῖο θεὸς πιστώσατ' ἔγερσιν;
τὴν δ' εὖ τετραδίῃσιν ὑπὸ γραφίδεσσιν ἀείδει
ἱστορίη Χριστοῖο. καὶ ὡς φόρμιζε Δαβίδης.
οὐ ποτ' ἐμεῦ ψυχὴν καὶ ὀλέθρια τάρταρα λείψεις,
οὔτ' ἐάσεις ὅσιον τὸν σὸν χροῒ σῆψιν ἰδέσθαι.
ὧδε δ' Ἄναξ τύπον ἀρχαίου δήλωσε Προφήτεω.
ὡς ποτε τρεῖς νύκτας, τρία τ' ἤματα κεῦθεν Ἰωνᾶς,
κήτεος ἀνδροφάγοισιν ἐνὶ σπλάγχνοισι λαφυχθείς·
τῶς Παῖς ἀνθρώποιο τριήμερος ἔσκεθ' ἐν αἴῃ,
ἥ μιν ἑοῖς λαγόνεσσιν ἐδράξατο, καὶ πάλι δῶσε.

Testimon. de resurr. Christi.

πῶς δ' ἠοῖ τριτάτῃ παλινόστιμος ἔγρετ' ἐς αὐγήν;
ὡς τρέχεν ἀμνοφάγοιο προσάββατον ἦμαρ ἑορτῆς,
ἄπνοος ἐν σταυροῦ παρῳδέα νάσσατο τύμβον,
ὥραις δειελινῆσι, πρὶν ἤρξατο δεύτερον ἦμαρ.

Tertius dies vt intelligendus.

(ἑσπέριον γὰρ ἀπὸ κνέφας ἄρχεται ἦμαρ Ἑβραίοις.)
ὧδε δ' εἰς τρεῖς ὥρας πρῶτον κοιμήσατ' ἀν' ἦμαρ·
πᾶν δ' ἐν νεκροτάφῳ κατὰ Σάββατον οὐδὲ χαμεύνῃ.
πρώτῃ δ' ἐν Σαββάτων, ἡμῖν ἡ Χριστὸς ἑορτὴ,
ἐκ προβόρειν θανάτου, ζωῇ καὶ κύδεϊ λάμπων,
ὡς νέον αἰθέρ' ἑοῖς ἀμαρύγμασ' ἐπόρφυρεν ἠώς.
ποίαν ἄγει Σωτῆρος ἀνάστασις ἄμμιν ὄνειαρ;
Resurrect. fructus. ἀγχιστῶν Παύλῳ κραδίην ἐχέπιστιν, ἀκούσεις.
ἀμφὶ δικαιοσύνης ἡμέων νέκυς ἔγρετο Χριστός.
ὡς ἐν ἀλεξιμόρῳ πάντες θνήσκουσιν Ἀδάμῳ
τὼς ἐν ἀλεξιμόρῳ βίος ἔμπαλιν ἔρχετ' Ἄνακτι.
πᾶσιν ἑὴν κατὰ τάξιν, ἔχει πρωτήια Σωτὴρ,
δεύτερα δ' οἱ τοῦδ' εἰσὶ φίλον κῆρ ὁππότε νοσῇ.
ὡς Χριστὸς μεγάλου ποτὲ κύδεϊ πατρὸς ἐγέρθη.
ὡς χρὴ καὶ νέον ἄμμε βίου τρόπον ἀμφιπολεύειν
Testim. de ad- τίς δ' ἄρ' ἀναβάσιος πρὸς ὀλύμπια δώματα πίστις;
ſcenſu ad τοιάδ' Ἀποστολικαῖς ἐν πρήξεσιν ἔγραφε Λουκᾶς.
cœlos. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφάτοισι μετήορος ᾤχετο παλμοῖς,
ἀμφαδὰ δερκομένων. νεφέλη δ' ὑπεδέξατ' ἰόντα
ὄψιος ἐξ αὐτῶν. ὡς δ' ἰσχυρόεντα ὄλυμπον,
γλήναις ἰθυτενέεσσιν, ἰδεῖν μεμαῶτες ἄιστον,
φῶτες δύ' ἀργυροῖς ἐν φάρεσιν ἐμπελάσαντες,
τίπτ', ἔφαν, ἀσυφέλικτος ἐπ' οὐρανὸν ὔμμιν ὀπωπή;
Ἰησοῦς ὅδε, λαμπρὸν ἐς οὐρανὸν ἄρτι κομισθεὶς,
ἵξεται, ὥς μιν ἴδεσθε, θεοῦ φοιτῶντα πρὸς αὐλήν.
Πέτρος δ' αὐτόθι που δημηγόρον ἴαχε φωνήν.
ὃν χρὴ δέξασθαι μέγαν οὐρανὸν ἄχρις ἐπ' ἦμαρ,
ᾧ θεὸς ἄρτια πάντα καὶ ἐμπεδόμορφα τελέσσῃ,
ἡμῖν τ' οὗ δοίη κατὰ θέσφατα σεμνὰ προφητῶν.

(Heſperias ſub enim tenebras lux cepit Hebræis.)
Sic ad tres horas primâ de luce quieuit.
Hinc in Viuifico Sabatum iacet omne Cubili.
Prima ſed vt venit nunc feria Chriſticolarum,
Exſilijt Letho, Vitæ Splendore coruſcans;
Primis Auroræ radijs dum purpurat æther.
Commoda quæ Chriſtus nobis è morte reportat?
Si Paulo fidum præbes cor, doctus abibis.
Iuſtitiam propter noſtram ille reuixit. Vt omnes Rom. 5.
Lethiferâ Veteris Culpâ moriuntur Adami:
Sic in viuifico noua Chriſto Vita reuerſa eſt, Phil. 3.
Ordine cuiq; ſuo. Sibi Chriſtus vendicat ipſi 1. Cor. 15.
Primitias; debinc qui Chriſti ſunt, quando redibit.
Magnificâ vt Chriſtus ſurgit virtute Parentis: Rom. 6.
Sic virtute Nouam decet & nos ducere Vitam.
Nunc qui confirmas, Dominus q; Scandit Olympū?
Hoc in Apoſtolicis Lucas benè tradidit actis. Actor. 1.
Sic fatus, ſubito ſe tollit in aëra motu,
(Clarè hoc quiſq; videt) Nabesq; abducit euntem
Ex oculis Fratrum. Dumq; æthera lumine fixo
Veſtigant, acieq; latentem prendere gliſcunt,
Ecce duo Iuuenes, quos candidus ornat amictus,
Aiunt; quid vultu intento luſtratis Olympum?
Hic Ieſus, ſuper aſtra Dei tranſuectus ad Aulam,
Olim, nunc vt eum vidiſtis abire, redibit.
Hæc ibi verba tenet diuini concio Petri. Actor. 3.
Accipere hunc Cœli ſuprema palatia oportet, Epheſ. 1.
Donec in exactam redigat Deus omnia Formam.
Reſtituatq; Pijs, à priſcis dicta Prophetis,

Cur ſe ita conſpicuè Dominus ſuper æthera tol-
Gentis Iudææ quò ſomnia vana refellat, (lit?
Quis Regnum Chriſti fingunt Terreſtre; ſubactis
Qui populis ſceptrum terras extendat in omnes.
Clauſaq; vt ætheriæ nobis Patriæ oſtia pandat;
Noſq; illuc tollat, cum Lux ea fulſerit Orbi.
Dicit enim, ſint opto Mei, Pater, Ipſe vbi dego.
Magnificoq; ſuam vult oſtentare Triumpho
Contra Peccati Mortisq; tyrannida, Palmam.

Quid Patris ad ſummi Dextrã conſidere ſignat?
Quod ſentire Pios decet, exſuperante loquelam
Et mentem, Chriſti de Maieſtate beati:
Ad quam magnus eum Pater extulit, vt populi ſit
Electi Præſes, ſummusq; per omnia Rector,
Iuxta Naturam quoq;, quam Deitas ſibi iunxit.
Et nunc haud vlli dicendo in Lumine regnat.
Vndiq; vi propriâ, Sacri Caput Agminis vnum,
Aequalis Patri Virtute, Potentiâ, Honore.

Dic ad Iudicium reditus quo teſte probetur?
Angelica hæc vox eſt. Cœlo iſte receptus Ieſus
Aetheris è Thalamo quondam remeabit, vt ipſum
Vidiſtis proprio hinc motu ſuper Aethera euntem.
Hunc Dominus reditum Matthæi in codice panxit,
Iudicijq; dies cum venerit vltima, formam.

Summa quid ergo Dies? [a] Sanctus optabile tempus,
Quo Deivir rediens [b] Functos animabit, in Hortum
Delicijq; Pios aget, [c] ad Stygis antra Rebelles.
[d] Pœnæ vbi flagra agitãt, ſtridet dens, fletur in æuũ.

Ioh. 6. Act. 1. Matth. 20. Ioh. 14. Ioh. 12. Ioh. 17. Ephes. 4. Col. 2. Eph. 1. 2. 4. Col. 2. Phil. 2. Ioh. 17. Act. 1. Matth. 25. a Ioh. 5. Apoc. 20. 21. Matth. 26. 25. b Eſdra 4. 8. Iſa. 49. c Luc. 13. Matth. 25. Apoc. 14. 2. Theſ. 1. d Iſa. 66.

Τίς χρειὼ πρὸς Ὄλυμπον ἐνωπαδὶς ἤγαγε Χριστόν;
βούλετ' Ἰουδαίων κακονείρατον ἐλπίδ' ἐλέγχειν,
Μεσσία χθονίου περὶ κάρτεος. ὧ ἔτι, δαμάσσαι
πάντας ἑοῖς σκήπτροισιν, ἐπιχθονίων βασιλεύῃ.
πάτρης τ' αἰθερίης τρίβον ἡμῖν αὖτις ἀνοίγειν.
ὕψιλ' ἀεργάζειν, ὅτε μόρσιμον ἦμαρ ἱκάνῃ.
φῆ γάρ, ἐμοὺς ἔμμεναι Πατέρ' ἔλδομαι, οὗ πέλομ' αὐτός.
νίκην θ' ἣν φαίνειν, μάλ' ὑπερκύδαντι θριάμβῳ,
ἀντιβίην κακίης τε καὶ ἀνδροφάγου θανάτοιο.

Cur viſibiliter adſcenderit Chriſtus.

Δεξιτερῇ Γενέταο παρῆσθαι πῶς δὲ νοήσω;
ἁπλῶς, οἷα φιλοχρίστοις ἐπέοικε μαθηταῖς.
κύδεος ἀμφ' ἀφάτοιο, νόου καθύπερθεν ἐόντος,
οὗ Γενέτης Μεσίτην ἐπεβήσατο, Κοίρανον εἶναι
πάντη παντομέδοντα, καὶ ἔξοχον Ἱεροφάντην,
καὶ κατ' ἐπιχθόνιον φύσιν, ἣν ἔζευξε θεείῃ.
ἔνθ' ἄρ' ἀμυθήτῳ νοῦ φέγγεϊ πάντα βραβεύει,
πᾶσιν ἐν αὐτοκρατῶς, ἓν σώματος οἷο κάρηνον.
σὺν Πατρὶ, τὴν δύναμιν, τιμὴν, γάνος, ἰσοφαρίζει.

Quid ſeſſio Chriſti ad dext. patris.

Μαρτυρίας Χριστοῖο ποτὶ κρίσιν ἔκφαθι νόστου;
Ἀγγελικὴν κλύε πίστιν. Ἰησοῦς οὐρανόφοιτος
αἰθέρος ἐκ γυάλων πάλ' ἀφίξεται, ὥς μιν ἰόντα
ἔι παῖς αὐτοσύτοις ὑπάτας ἀθρήσατ' ἐς ἕδρας.
Ματθαίου σελίδεσσιν Ἄναξ λογίῃσι τύπωσε
νόστον ἑὸν, καὶ πάνδημον κρίσιν, ἤματι λοίσθῳ.

Teſtimon. de reditu ad iudic.

Ἐσχάτιον τί δ' ἄρ' ἦμαρ; ἐπαρκτὸς χρόνος ἐσθλοῖς·
ᾧ θεὸς ἀνδροφυὴς προμολὼν, νεκρὰ φῦλά τ' ἐγείρας,
εἰς Παράδεισον ἄγῃ πιστοὺς, εἰς Τάρταρ' ἀπίστους.
οὗ ποινέων μάστιξ, κλαυθμὸς καὶ βρυγμὸς ὀδόντων.

Quid vltimus dies.

Opera Chriſti in extremo iudicio.

ποῖα δ' Ἄναξ τελέσει, προφανεὶς κατὰ πάνδικον ὥ-
πάντας ἀναστήσας πρώτης τεθνεῶτας ἀπ' ἀρχῆς (ζαν ;
φωνῇ, τῇ μάλ' ἔνερθεν ὕπερθεν ἅπαντα τινάξει,
σώμαθ' ἑταιρίσεται ψυχαῖς ἀλύτοις ὑπ' ἀνάγκαις.
οὐδ' ἄν τις τέτμῃ ζωοὺς μερόπων καὶ ἐναύλους,
τοῖσδε καὶ ὀφθαλμοῖο βολὴν νέον εἶδος ἀνάψει.
ὡς ἅμ' ἐγειρομένοις τάχ' ὑπαυλίοσι δικαστῇ·
ἔνθεν ἀπ' εὐπειθῶν κρινέει κακὰ ποιμνία λαῶν,
ἄκλιτον ἀμφοτέροις κρίσιν εἰς πάγκοινον ἐνίσπων.
τοὺς μὲν ἀποβλήτους δώσει κρυερῇσιν ἱμάσθλης,
δαίμονας ἠδ' ἀσεβεῖς, ταῖς οὐ τέλος, οὐκ ἀλεωρή.
τοῖς δὲ θεῷ πισυνοῖσιν ἀπείριτον ὄλβον ὀπάσσει
ζωῆς ἀμβροσίης, σαθερῇ τὴν ἐλπίδι μίμνον.
καὶ τέλος, ἐν πυρὶ κόσμον, ὅσος νῦν ἐστὶ, καθήρας,
ἀδμήτοισι νόοισι, καὶ ἐμψύχοις δεμάτεσσιν.
οἷς θεράπουσι, κακῶν ποιήσεται ἄμμορον ἕδρην.

III. Articul. Summa.

μοίρῃ δ' ἐν τριτάτῃ τί τὸ Σύμβολον ἄμμιν ἐνίσπει;
Πνεύματος ἀμφ' ἁγίοιο, θεκλήτοιοθ' ὁμίλει,
ἔργων τ' ἐξαίτων, θεὸς εἷς φίλα τέκνα σαώσει.

Spiritus S. perſona & offic. Perſonæ demonſtratio.

ἀλλὰ τί χρὴ μαθέειν περὶ Πνεύματος αὐτοθέοιο;
ποῖον ἄρ' ἔχει πρόσωπον, ὁποῖόν τ' ἀμφέπει ἔργον.
καὶ πόθεν οὖν πιστόν μοι γίνεται, ὅτι πρόσωπον,
οὐ ῥὰ διακρίνω τῇ μὲν Πατέρ' Υἱέα τῇ δέ;
βαπτισμὸς Χριστοῦ τεκμήριόν ἐστι φαεινόν.
Πνεῦμα γὰρ ἰσόθεον τότε δείκελον εἶχε πελείης,
καὶ μερόπων Σωτῆρι φίλον περ ἱερὸν ἀμφιπέτασσεν.
εὖτε δὲ πεντηκοστὴς ἐὸν φάος ἦλθεν ἑορτή,
ἐν πυρὶ γλωσσομερεῖ θεοφεγγέα δεῖξεν ὀπωπήν.
Χριστὸς δ' εὐσεβέων πάσσων βάπτισμα, κελεύει,

εἰς

Quid peraget Dominus totum cum Iudicat Orbē?
Exciet è tumulis primæuâ ab origine Functos, 1. Theſſ. 4.
Voce graui, quâ cuncta infrà ſupráq; mouebit, 1. Cor. 15.
Cumq; animis firmo coniunget corpora nexu.
At quos offendet viuos ſupereſſe per Orbem,
His oculi ſubito formam mutabit in ictu.
Iudici vt occurrant his cum, quis reddita vita eſt:
Tum lectas diſcernet Oues ab olentibus Hircis. Matth. 25.
Iudiciumq; feret cunctis immobile ſeclis.
Damnatoſq; homines Genioſq; Acheronte ſub atro,
Horrendis plectet ſine fine modoq; flagellis.
At bona confiſis dabit immortalia Chriſto
Aeternæ, quæ ſpes ipſis fuit vnica, Vitæ.
Igne repurgabit, quantus nunc, deniq; Mundum. 2. Pet. 3.
Vt ſedes in corporeis ſit Mentibus, vna & Iſa. 65. 66.
Corpore veſtitis Animis, ſine Labe malorum.
Symbolicæ iam quid Fidei pars tertia dicit?
Flamine de Sacro, cœtuq; agit iſta Piorum.
Præcipuiſq; Dei meritis, quibus afficit illum.
Quid mihi diſcendum Flatus de numine Sancti?
Hic qua Perſonâ conſtet, quo Munere præſtet.
Firmiter vnde mihi, quod ſit Perſona ſupremo
A Patre, & vnigena Nato diſtincta, probetur?
Baptiſmus Chriſti ſatis hoc facit eſſe probatum. Matth. 3.
Spiritus hîc niueæ ſacer induit ora Columbæ,
Explicitiſq; Redemtori ſuperincubat alis.
Et ſtata lux Feſti cum Quinquageſima, adeſſet. Actor. 2.
Linguiſecæ clarâ ſe prodit imagine Flammæ.
Inſtituenſq; pijs Chriſtus Baptiſma, lauari, Matth. 28.

In

In Patris Natiq; & Flatus nomine, mandat.
Cum ſua ſit Patri & Natoq; Perſona, ſequetur
Diſtinctam propriamq; Sacri quoq; Flaminis eſſe.
De Patre qui Natoq; vnà procedere, certū eſt?
*Chriſtus ait Socijs; Veniet Paracletus ab Alto.
De Patre quem Mittam vobis, & Spiritus omnis
Eſt Veri, dio procedens à Patre motu.
In me ſanctipotens quæ confert munera Flatus?
Cur Sanctus clueat, non vanâ attendito mente.
Non modo ab æterno Perſonâ eſt Sanctus; at omnes
[a] Sanctificat, veræ [b] Fidei quîs munera donat.
[c] Doctrinæ, vt ſapias, accendit pectore lumen.
Aſſenſuq; facit certo te [d] Credere Verbo.
[e] Ad placitosq; Deo motus inſtigat & actus.
Fortiter vt Chriſto [f] Fidas, alacrisq; Preceris,
[g] Et Caſtè viuas, pacato in Numine [h] Lætus,
Sancta quid hinc Chriſti eſt Eccleſia? Turba Pio-
Quæ conſtante Fide Præconia Sancta tuetur; (rum,
Legitimo & Chriſti Myſteria tractat in vſu;
Et Fidei & veræ Pietatis Fructibus aucta eſt.
Sunt vbi Chriſticolæ? [i] Vox Chriſti vbi plena doce-
Et ſine Fermento, veroq; vbi [k] Symbola in vſu. (tur.
Atq; Miniſterio diuino Auditor [l] obedit.
Cur Chriſti in terris hîc concio Sancta vocatur?
[m] Sanctificat Flamē quia Viua in corpore Membra,
Ritè Deū vt [n] Noſcāt, Chriſto & ſine crimine [o] Fidāt.
Et ſanctè hîc [p] Viuant, & in [q] Aetheris arce beatè.
An quoq; diuinæ ſunt Mortua membra Cateruæ?
Plurima: [r] Fucatâ mores quot imagine condunt?

*Iohan. 15.
a 1. Cor. 6. 1. Theſſ. 4. 2. Petr. 1.
b Actor. 15.
c 1 Cor. 2. 12. Ioh. 16. Eph. 1.
d Gal. 5. Eph. 3.
e Rom. 8 Gal 5. Eph 5. 2. Tim. 1. 2. Cor. 3.
f Rom 8. Eph. 1. 2. Cor. 1. Gal. 4.
g Gal 5. 1 Cor 3.
h Rom. 14.
i Iſa. 8. Ioh. 10. 1. Cor. 3. 1. Ioh. 4. 2. Ioh. Apoc. 3.
k Matth. 28. 1 Cor. 12. Marc. 16. Ep 5 Matt. 26. Mar. 13 Luc. 24. 1. Cor. 11.
l Exod. 19. Rom. 1. 6. Heb. 13. Matth. 10. Luc. 10.
m Eph. 1. 1. Cor. 3.
n ioh. 17. Iſa. 53. Gal. 4.
o 1 Tim. 1.
p Gal. 5.
q 1. Ioh. 5.
r Ezech. 34. Matth. 7. 24. 2. Tim. 2. 1. Ioh. 2. 3. Act. 5. 8.

Quis

εἰς Πατρὸς, εἰς Υἱοῦ, εἰς Πνεύματος, οὔνομα, βάπτειν.
ἔχει δ' ἑὸν Γενέτης, Υἱὸς δ' ἑὸν ἔχει πρόσωπον,
ἠδὲ καὶ Πνεῦμ' ἴδιον καὶ ἀποκριδὸν ἔχει πρόσωπον.
πῶς σαφὲς, ὡς Πατρόθεν καὶ Υἱέος ἐξεπορεύθη; Processio Spiritus S.
Χριστὸς ἔφη πελάτῃσι παρήγορος ἐσθλὸς ἱκάνει,
Πνεῦμά γ' ἀληθείης, ὅπερ ἐκ Πατρὸς ὔμμιν ἰάλλω.
Πατρὸς ὃ θεσπεσίοις κινήμασιν ἐκπεφόρηται.
ποῖα δ' ἄρ' ἁγνόθεον μοι χρήσιμα Πνεῦμα κομίζει; Beneficia Spiritus S.
φράζεο, τίπτε λέλογχεν ἐπωνυμίην ἁγίοιο.
οὐ μόνον ἄρρητον καθ' ὑπόστασιν ἁγνὸν ὑπάρχει.
ἀλλὰ καὶ ἁγνίζει, τοῖς ἔνθετο πίστιν ἀληθῆ.
ἰδμοσύνην δὲ λόγων νοερὸν κατὰ φέγγος ἀνάψαι,
ποιεῖ σ' ἀσφαλέως ζαθέης διδαχῇσι πιθέσθαι,
ἄξιά θ' ὁρμαίνει σε θεοῦ φρονέειν τε καὶ ἔρδειν.
εἰς χάριν αἰὲν ὁρᾶν Χριστοῦ, πισυνῶς τε λίτεσθαι.
καὶ βίον ἁγνοπολεῖν, θείῳ θ' ὑπὸ γήθει θάλλειν.
τίς δ' ἀγέλη Σωτῆρος; ὁμήγυρις εὐσεβεόντων. Ecclesia Christiana quid.
ἣ καθαρὸν στερρῇ πίστει κήρυγμα φυλάσσει.
Χριστὰ κάτ' ἀμφιέπει Μυστήρια χρήσει τακτῇ.
καρπόν τ' εὐσεβίης καὶ πίστιος ἐσθλὸν ἀέξει.
ποῦ δὴ Χριστόφιλοι; Χριστάγγελος ἧχι δίδαξις
ἀψευδέσι λόγοις, καὶ Σύμβολα χρήσει σεμνῇ.
καὶ βίος ὀρατίου κηρύγματος ἄξια ῥέζων.
τίπτ' ἅγιος Χριστοῦ κληίζεται ἑσμὸς ἐπ' αἴης; Cur sancta. Membra quædam viua.
ζωὰ μέλη πιστῶν ἐν σώματι, Πνεῦμ' ἁγιάζει.
γινώσκειν θεὸν εὖ, Χριστῷ καθαρῶς πεπιθέσθαι,
ἁγνὰ τελεῖν, βίον ὕψι τ' ἀκήρατον ἠγλαΐζειν.
ἦρα μέλη καὶ νεκρὰ θεοζώων τῆς ὁμίλου;
πολλὰ μάλ' ὧν νόθον ἦθος ὑπ' εἴδει κρύπτεται ἀπέμπτῳ·

οἱ μὲν

οἳ μὲν ὁμὴν διδαχὴν, ὁμὰ Σύμβολα, προσπτύσσονται,
εὐσεβίης μορφὴν κενοειδέα πομπεύοντες.
ἀλλ' οὐκ αὖ σφε λόχευσεν ἔσω θεόπεμπτος Ἀΰτης
οὐ φόβος Ἀθανάτοιο, καὶ οὐκ ἔνι πίστις ἀληθής.

Quomodo ſancta in hac carnis impuritate?

πῶς ἅγιοι Χριστοῦ Νύμφ', ἥτοσ' ἄναγνα κομίζει,
ἐντὸς ἀεὶ, ποτὲ δ' ἐκτὸς, ἕως σύρουσιν ἀϋτμήν;
γνήσιον εἰ Χριστοῖο πέλεις μέλος, ἁγνός ἐτύχθης.

Imputat.

ἁγνοσύνη Χριστοῦ, θεὸς ἣν δωρήσατο πίστει.
πάμπαν ἀμαυρῶσαι κακίης ῥύπος αἵματι Χριστοῦ.

Incoat.

πίστις δ' ἥ σ' ἥγνισε, βίου προσάγει καθαρμόν.
Πνεῦμα γὰρ ἁγνοσύνης ἰδίης τοι σπέρμα φυτεύει.
ἐκ βλαστῶν ὅσ' ἔοικε θεῷ, τύπος οὐ σὺ νεοχμός.
ἔνθ' ἀρχὴν βάλλεις, ἐν ὀλύμπῳ τέρμα κιχήσεις.
οὐδὲ γὰρ ἁγνότατός περ ἐπὶ χθονὸς ἐστι τέλειος.

Cur Eccleſia Catholica.

Καθολικὴν τί καλεῖς ἀγορὴν, ἣ Χριστὸς ἀκούει;
οὐ χρόνος, οὐ χῶρος, βροτὸν οὐδὲ πρόσωπον ἐέργει.
νωλεμὲς, εἰ Χριστοῦ στόμα φθέγγεται, εἰς ἓν ἱκάνει.
πάντοθι συλλέγεται ζαθέης κηρύγματι φωνῆς.
πάγχυ δ' ἧς κρέμαται κεφαλῆς, ἣ Χριστὸς ἁπάντως.
ζωαρκὴς ψυχέων βώτης. τίς ἂν ἰσοφαρίζῃ;
πᾶσάν τ' οὐρανίων γραφίδων ἀποδέχνυτ' ἰωήν.
τίς ψευδὴς ὅμαδος Χριστοῦ; κακὰ φῦλ' ἀσεβούντων.

Quæ falſa Eccleſia.

οἷς λόγος οὐ καθαρὸς, Μυστήριά τ' οὐ δίχα λώβης,
καὶ βίος ἀντίπαλος στερεῶς κηρύγματι θείῳ.
οἳ διδαχὴν προδιδοῦσιν ἀκήρατον, ἠδὲ διωκταῖς
ἀτρεκίης συνεροῦσιν ὁμοιοχόωσιν ἀρωγοῖς.
ἀρχεύει δ' ὁμάδοιο κακόφρονος Ἀντίχριστος,
ψυχολέτης Σατανᾶς, καὶ ὅτις πρὸ τοῦδ' ὑποεργός.
ὡς γὰρ Ἄναξ ἐνέπει. πᾶς οὐ φίλος, ἐχθρὸς ἐμεῖο.

αὐτο-

Quis eadem Doctrina, eadem Myſteria, & vna
Relligio, & veræ pompa eſt pietatis inanis.
Sed non Flatus eos iterum generauit ab Alto,
Nulla Fides, nullus Timor eſt, qui Numen honoret.
[a] Sponſa age qui Chriſti Sancta eſt, tot Sordib. intra
Non raroq́ extra [b] fœtens, dum ducitur aura?
Si Verum [c] Chriſti Membrũ es, quoq; Sanctus es, ipſe
Sanctus vt eſt, [d] Fidei qui ſe, ſua ſanctaq́, donat.
Quicquid adhuc Sordis remanet, [e] Cruor eluit huiꝰ.
,, Dumq́ [f] Fide es purus, vitâ quoq; purus es; in te
,, Sancta iacit ſanctæ Flamen quia ſemina Frugis:
Huic vt producas conformia, cuius Imago es.
Hîc tibi [g] principium; Cœli ſed finis in arce eſt.
,, Nemo hîc [h] perfectus, ſit vel ſanctiſsimus, vſquam.
Quare Catholica eſt Eccleſia nomine dicta?
Non [i] locꝰ hanc cohibet, [k] perſona nec vlla, nec ætas.
[l] Semper vbi Chriſti Vox perſonat, Agmina cogit.
[m] Vndiq; colligitur, diuini vbi claſsica Verbi.
[n] Ex vno pendet Capite, eſt quod Chriſtus, ad eſcã
Sufficiens animis; quis huic contendat Amyntas?
[o] Scriptaq́ tota Dei gratis complectitur vlnis.
Quid Falſus Chriſti cœtus? Turba Impia, cui nõ
Sincerum eſt Verbum, Myſteria nec ſine mendis.
Vitaq́ præfractè ſacris contraria Iuſsis.
Quæ veram prodit Doctrinam, atq; Hoſtibus eius
Colludens operam nauat, ſocia armaq́ iungit.
[p] Hic rerum potitur ſæuiſsimus Antichriſtus,
[q] Peſtifer & Satanas, & habet quot vbiq; Miniſtros?
Nam ſic Chriſtus ait. Qui nõ mihi amicus, is Hoſtis
Aduer-

a Cant. Sal. Iſa. 62. Oſe. 2. Eph. 5.
b Iſa. 64.
c Leuit. 11.
d Rom. 8.
e 1. Iohan. 1. Iſa. 1. 43.
f Rom. 8. Gal. 4. 5. 2. Cor. 5. 6.
g Rom. 8. 1. Cor. 15. 2. Cor. 5.
h 1. Ioh. 1. 1. Cor. 4. Pſal. 32.
i Luc. 17. Ioh. 1. 4. Matth. 18. Malach. 1.
k Rom. 10. Gal. 2. 3. 1. Cor. 12. Ioel 2.
l Matth. 20.
m Matth. 28. Hier. 3. Sophon. 2.
n Pſal. 118. Matth. 23. Eph. 1. 5. Col. 2. 1. Cor. 3. Oſe. 2.
o Iſa. 8. 59.
p Dan. 7. 11. 12. Ezech. 38. 39.
q Apoc. 14. 18. 20. Matth. 24. 2. Theſſ. 2.

a Luc. 11. [a] Aduerſus mihi, quisquis homo non Fidus adhæret;
Diſpergit, quiſquis mecum non Colligit vnà.
Quîs igitur Signis Eccleſia Falſa notatur?
b Ier. 8. Gal. 1. 2. 5. 6. Col. 2. [b] Vox vbi Cœliſonans tenebris & labe ſubacta eſt
Doctrinæ Humanæ. Veluti ſi arceſſere Votis
c Dan. 12. [c] Quis iubeat Manes; fugere & tædas Hymenæi;
d 1. Tim. 4. [d] Nec veſci Licitis; Proprijs & fidere in actis.
e 1. Cor. 10. 11. Amittunt purum [e] Signacla vbi dia nitorem.
In nullo & precio [f] Præconia Cœlica habentur.
f Actor. 7. g Luc. 10. Et [g] Populus Verbi renuit parêre Miniſtris.
Dulce Miniſterium Chriſti quid? Publicus actus,
h Iohan. 20. Matth. 16. [h] Pœnituiſſe iubens Culpæ, Veniamq́ reponens.
i Matth. 26. 28. [i] Et benè cum geminâ Myſteria Claue miniſtrans.
Per quæ conuertit Deus Organa, datq́ ſalutem.
k Matt. 5. 9. 16. 18. Ioh. 20. [k] Quid Claues ſunt? [k] A Chriſto mandata Poteſtas.
Soluere Peccatum cunctis, quos Pœnitet acti.
Claudere at his, quîs mens non ad meliora reuertit.
Chriſtus vbi iubet, aut Aperire, aut Claudere Cœlum?
Redditus è Tumulo iunctis ait illa Miniſtris.
l Ioh. 20. [l] Accipite hoc mirum ſacro cum Flamine Munus.
Per vos Culpa quibus Miſſa eſt ſua, Miſſa manebit.
Vincta quibus contrà, Diuinâ compede Vincta eſt.
m 1. Cor. 5. 6. 2. Theſſ. 3. Quid Clauis Religans? [m] Iouæ quæ nunciat iram,
n Tit. 3. 2. Ioh. [n] Exitiumq́ Malis, Satanæq́ hos tradit; ad almæ
Gen. 4. Num. 4. [o] Vt Pietatis iter fidâ ſe mente reflectant.
o 2. Cor. 10. 13. p 2. Reg. 12. Quid Clauis Laxans? [p] Quâ dulci in nomine Chriſti
q Cor. 2. Gal. 6. Gratia aperta Dei venit, & Reſolutio Culpæ;
Quîs exoſa Nefas mens eſt, quæritq́ Medelam.
Immerſus Vitijs quî ſoluitur atq́ ligatur?

ἀντίπαλος βροτὸς, ὅστις ἐμοῦ οὐ πιστὸς ἑταῖρος.
οὐχ ἅμ' ἀγυρτάζων, διακίδναται ὅπποσ' ἀγείρει.
ποῖον ἐμοὶ τέκμωρ ψευδώνυμος ἔλλαχε ποίμνη; Falsæ Ecclesiæ notæ.
εἴπου ἀμαυροῦται καὶ φθείρεται ἔνθεος αὐδὴ
ἀνδρομέοισι λόγοις. ὡς εἰ κέλεταί τις ἀρωγὴν
ἐκβωστρεῖν φθιμένων, γαμίης ζεύγλῃσί τ' ἀπέχεσθαι.
καί τινα μὴ φαγέειν, βροτέαισί τ' ἀρετῇσι πιθέσθαι.
εἴ που σεμνὰ λόγου Σφρηγίσματα τεύξατο λύμης.
εἴ που θεσπεσίου κηρύγματος οὐκ ὄπις οὐδὲ
λαοὶ δ' οὐκ ἐθέλουσι θεοῦ πρεσβεῦσι πιθέσθαι.
τί πρέσβευμα θεοῦ; δημηγόρον ἔργον ἄνακτος Ministerium quid.
ἀγγέλλειν μετάνοιαν, ὁμοῦ τ' ἄφεσιν κακότητος.
σοῦ, τε λόγου Σφρηγῖδε, καὶ σοῦ Κληῖδε βραβεύειν.
οἷα παλιντροπίης σωτήνορος ὄργανα κεῖται.
τί Κληῖδε λέγεις; ταὐτὸν κράτος. ᾧ ῥα κελεύει Claues quid.
Χριστὸς ἀμβροτοσιώνην λῦσαι νήψασιν ἀλιτροῖς,
κληῖσαι δ' οἷς νοῦς εἰς βέλτερον οὐκ ἀναχωρεῖ.
ποῦ Χριστὸς κέλεται τῇ κλείειν, τῇ δ' ἄρ' ἀνοίγειν; Testimon. de clauibus Ecclesiæ.
ἐκ νεκύων ἀναβὰς τάδ' ἀολλέσιν εἶπεν ἑταίροις.
Πνεῦμ' ἅγιον λάζυσθε, κράτος δ' ἅμα τοῦτο σεβαστόν.
οἷς κακίην ἀφέντε, κακῶν λύσις ἔμπεδος ἔσται.
λώβην δ' ὧν κρατέντε, βίῃ ζαθέῃ πεπέδηται.
τίς κληῒς σφίγγουσα; θεοῦ κότον ἥτις ἐνίσπει.
καὶ κρίσιν οὐλομένην, καὶ Δαίμονι κύρμα προβάλλει Quid clauis ligans.
ἀστρέπτους, μέχρις εὐσεβίης στρεφθῶσιν ἐπ' ἦθος.
τίς κληῒς χαλόωσα; θεοῦ χάριν ἥτις ἀείδει, Quid soluens.
καὶ λύσιν ἀμπλακίης, δι' ἐπήρατον οὔνομα Χριστοῦ.
οἷς νόος ἐκ κακίης στρέφεται, καὶ δίζετ' ἀρωγήν.
πῶς δέ τ' ἀνὴρ λύεται καὶ σφίγγεται ἄστυλα ῥέξας; Clauium ordo.

κοινῇ τ' εἰκιδίῃ τε διακριδὸν, εὔφρονι τεθμῷ.

Ligatio priuata.

πῶς τις ἀλυκτοπέδῃσιν ἁλίσκεται οἰκιδίῃσιν;
εὖθ' ἱερὸς ποιμὴν, ἄλλος δ' ἐκ πώεος ἀνὴρ,
εὐκόσμως, ἰδίην ζάλην καὶ ἀμεμφέος ὁρμὴν,
ἀγγέλλει ποινὴν καὶ σκάνδαλον αἰτιάαται,
εἰ μή τις στρέψῃ πρὸς ἀρείονα τὸν πρὶν ἀλιτρόν.

Publica.

κοινῶς σφηκοῦται τίς ἀνήρ; ὅτε πιστὸς ὅμιλος
τεθμοῖς εὐτάκτοις, κοινῇ θεολάτρειος αὐδῇ,
ἄνδρα κακὸν στέργοντα, καὶ οὐκ ἐθέλοντα νέεσθαι,
δῆσεν, ὁμηθείησι δ' ἀπεχώρισε θεύφρονος ἐσμοῦ.
ὡς νόον ἀλλαχθεὶς, ζωὴν εἰς ἄφθιτον ἔλθῃ.

Abſolutio priuata.

πῶς δ' ἰδίῃ δεσμοὺς ἀφελὼν βροτὸς ἄνδρα χαλάσσῃ;
εἰ Χριστοῦ κοινὸς λάτρις, ἤ τις ἀνὴρ ἰδιώτης,
φωτὶ κακὸν γοόωντι, θεοῦθ' ἐρύοντι πρὸς οἶκτον,
ἀγγέλλει κακίης, Χριστοῦ διὰ λύτρα, χαλασμόν.

Publica.

πῶς δ' ἄρα τις κοινῶς ψυχοφθόρον ἅμμα πέφευ-
εἴ σε λύει κοινὸν ζαθέου κηρύγματος ἔργον. (γεν;
εὐσεβίης νοσεῦντα πρὸς ἀτραπὸν, ἐνὶ ἀγορῇσι
κοιναῖς, ἔν τε λύσει, κοιναῖς ἀγορῇσιν ὀπηδῇ.

Abſolutio Eccleſiæ ordinaria.

τίς τακτὴ λύσις ἠδ' ἀγοραῖς ξυνῇσιν ἑταίρη;
ἔργον, ὃ πάνδημος ταμιεύεται ἱεροφάντης,
εὐσεβίης κατὰ τάξιν, ἐς ἱερὸν οὔνομα Χριστοῦ,
ἀγγέλλων τε καὶ ἄνδρα κακῶν λύσιν, ἠδὲ προσάπτων.
βουλομένῳ μὴ παντὶ κακῶν λύσιν ἔστι προσάπτειν;

Quis abſoluendus.

οὐ καλὸν δὴ τοῦτο, καὶ οὐ θέμις, οὐδ' ἄρ' ἀνάγκη.
χρὴ πρότερον νήφειν, καὶ ἁμαρτάδος ἄχθεα φαίνειν,
καὶ λύσιν αἰτίζειν, καὶ πίστιος ἐσθλὸν ἔρεισμα,
ἐκ κραδίης, τό, τε δεῖπνον ἐχεχείροιο τραπέζης.

Quid confeſſio ordinaria.

ἐκφαίνειν τί καλεῖς κακίης βάρος, ἢ καὶ ἐνίσπειν;

εἴ τι

Nunc clam, nunc coràm multis, vt lege ſacratū eſt. Matth. 18.

Priuata quî ſit peccator compede Vinctus?
Cum Paſtor, ſacro vel quilibet è Grege, Zelo
Accenſus proprio, cui iuncta modeſtia, Fratris
Scandala reprendit, pœnasq́ indicit ab Alto
Venturas, ſi non ſquamas Scelerum exuat iſtas.

Publica quî verò nectuntur vincula dignis?
[a] Diuinâ quando ſacra Concio voce Miniſtri a Gen. 4. Num. 16.
Ritè hominem, [b] tetro ſcelerum qui pergit in actu, Matth 18.
Chriſticolæ ſancto Populi ſecludit ab vſu, 1. Cor. 5. 2. Iohan.
Vt mutato animo, potiatur munere Cœli. b 1. Theſſ 3. 1 Tim. 1.

At quî priuatim captis quis vincula demat?
Si Chriſti Præco, vel quilibet è Grege Chriſti, 2. Reg. 12.
Nunciat huic, Noxam qui deflet, & erigat almi
Se bonitate Dei, Veniam, per vulnera Chriſti.

Publicè at è nexu quî quis ſeſe expedit arcto?
Quando Miniſterium claro te ſoluerit ore 2. Cor. 2.
Ad Pietatis iter reducem: vel publica quando eſt Rom. 14. Iſa. 40.
Concio, vel ſacri Priuata ſolutio ritus. Hezech. 33.

Dic quid Priuati conſueta Solutio ritus?
Actio, quam peragens ſacri vox ordine Myſtæ
Legitimo, veniam Peccati, in Nomine Chriſti
Nunciat, impoſitaq́ hanc dextrâ cuilibet aptat.

Num quicunq́ venit hoc more ſolutus abibit?
Non fas, non æquum, non dicimus eſſe neceſſum. Matth. 7.
Pœniteat Culpæ prius; & Fateatur, oportet;
Et Veniam petat haud ſucato pectore, & ægræ
Solamen Fidei, ſacram & tum deniq́ Cœnam.

Quid verò admiſſæ Confeſſio Myſtica Culpæ?

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0069-5

Num. 5. Act. 19. 2. Sam. 12. Si coram Domino quis Crimina ſponte fatetur;
Et querulè tacitas Myſtæ deplorat ad aures,
Exitio iunctum meruit quîs Numinis iram.
Et cupit exſolui Noxâ, Dapibusq́ cibari
Sacris, vnde Fides abigat bene fulta dolores.
Soluendi retinet cur hunc Eccleſia ritum?
Vt Menſam Domini curâ meliore frequentes.
Vt magis agnoſcas Noxam, & ſuſpiria ducas;
a 2. Theſſ. 3. Lev. 13. Communemq́ alijs Veniam tibi vt ipſe capeſſas,
b Iohan. 8. Quidq́ Rudes didicere animi cognoſcere, & illos
c 1. Pet. 2. Gal. 5. Informare ſatis, [a] Turpesq́ arcere neceſſe eſt.
d Rom. 6. 8. Quid nam Libertas, meruit q̃ [b] Chriſtus Amicis?
1. Theſſ. 1. Pſalm. 130. Non patrare, libet, iuuat & quodcunq́, [c] licenter.
Zach. 9. ,, Pulcra etenim Carni cæcæ non pulcra videntur:
Gal. 3. Heb. 2. Sed non [d] Peccati ſeruum, non eſſe ſub irâ
e Gal. 4. 1. Tim. 1. Numinis & pœnâ, & diro ſub fulmine [e] Legis.
f Iſa. 43. Luc. 16. Gal. 5. 6. Col. 2. Adſtrictumq́ [f] Foro, Templiq́ haud ritibus vltrà,
g Rom. 14. Moſis, & alterius [g] myſtæ quos ſanctio mandat,
1. Cor. 7. Gal. 4. Col. 2. Vt Medios, Pietas ſit libera, [h] Scandala deſint. (dat.
Tit. 1. Quos Medios vocitas? Quos nec ſacra Pagina mã-
h Rom. 14. 1. Cor. 8. 9. Nec vetat; haud peccas, vel eos ſeruãs, vel omittẽs.
i Hoſ. 6. ,, Nulla ſupra [i] lex eſt Pietatem & Fratris amorẽ.
Rom. 13. 1. Tim. 1. ,, Obſequio Ritus ne [k] Verum in pectore celes.
k Gal. 2. ,, [l] Lex hominis Cultum Iouæ non vlla retardet.
l Actor. 5. ,, [m] Ne mentem illaqueet, ceu ſit ſeruare neceſſum.
m Gal. 4. 5. Col. 2. ,, [n] Libertas tamen hæc moueat ne Scandala, cures:
n Rom. 14. 1. Cor. 8. 10. [o] Paulus enim fidis vero canit ore Coloſſis.
o Col. 2. Ne quis præſcriptis Feſtis, potúue cibóue
Alliget vlterius veſtras, ceu compede, mentes.

Scan-

εἴ τις ἐναντία θεοῦ καὶ ποιμένος ἱεροβώτεω.
μύρεθ᾽ ἔπος κακοεργίης αὐτάγρετον ἄτην.
ὅττι θεὸν θύμωσε, καὶ αὐτῷ τεῦξεν ὄλεθρον.
ἀμπλακίησι τ᾽ ἄφεσιν λίτεται καὶ Δόρπον ἄνακτος,
πίστος εἰς στήριγμα, λαχεῖν, κέφισμάτ᾽ αὐτῆς.

Cur abſolutio Eccleſiæ vſitata retineatur.

τίπτ᾽ ἰδίῃ λύομεν κοινὴν ἀνὰ τάξιν ἕκαστον;
ὥς τις σεμνότερος Χριστοῦ ποτὶ Δαῖτα πελάζῃ,
μᾶλλον ἐπισκοπέων κακίην, καὶ μᾶλλον ἀχεύων·
αὐτόφιθ᾽ ἁρμόζῃ ξυνὴν λύσιν ἀμπλακιάων.
χρὴ δὲ νέων μαθέειν περικοπάς, καὶ σφάλματ᾽ ἐγεῖραι.
χρὴ δὲ κακορρέκτας ἀθέους ἀπὸ τηλόσε βάλλειν.

Libertas Chriſtiana quid.

τίς δ᾽ ἄρ᾽ ἐλευθερίη, πιστοῖς ἣν Χριστὸς ἔθηκεν;
οὐχ ἔρδειν ὅ,τι σοὶ καλὸν καὶ τερπνὸν ἔδοξε.
τυφλονόῳ γὰρ σαρκὶ τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.
ἀλλ᾽ οὐ δμῶα πέλειν κακίης, ποινάς τε δαμῆναι
χωομένοιο θεοῖο, νόμου τ᾽ ὀλοῇσιν ἐπαραῖς.
τεθμῶν τ᾽ ἀνδρομέων, Μωσῆος οὓς αὐτὸς ἔταξεν
ἀμφὶ δίκας τελετάς θ᾽ ἱερῶν, πανελεύθερον εἶναι
εὐσεβίης καί τ᾽ ἀγῶνα. Μέσον τ᾽ εἴπου τι νομισθῇ.

Quid Adiaphora.

καὶ τί Μέσον καλέεις; ὃ θεοῦ μὴ τάξιν ἐφετμή,
μήτ᾽ ἀπομυθεῖται. δρῶν, οὐ δρῶν, οὐκ ἂν ἁμάρτῃς.
εὐσεβίην δ᾽ ἀγάπῃ τε νόμων ἐφύπερθεν ἁπάντων. 1.
μήτι χαριζόμενος τάξει τὰ κήρυγμα κεύθῃς. 2.
μὴ σέβας οὐράνιον χθονίοισι θεσμοὺς ἐέργῃ. 3.
μὴ νόον εὐσεβέοντα νόμου σφίγξειεν ἀνάγκη. 4.
ἣν ποτ᾽ ἐλευθερίην φαίνῃς, μὴ σκάνδαλ᾽ ἐγείρῃς. 5.
Παῦλος γὰρ τάδ᾽ ἔγραψε θεοσέργοισι Κολοσσαῖς·
μή τις ἄρ᾽ ὑμετέρας λυγίσῃ φρένας εἴδασι πακτοῖς,
ἢ ῥηταῖς, ποσίεσσι, καὶ ἀτρέπτοισιν ἑορταῖς.

Scandalū quid. Σκάνδαλον οὖν τί πέλει; τὸ χερείονας ἔμμεν' ὀρίνει·
Acceptum. πολλάκι μὲν φαύλοις ἀγαθὸν κακότητος ἀφορμήν.
ψευδοσεβὴς, ἐπεοῖσι λόγοις ἔργοισί τε κοίλοις,
εἰς θεὸν οὐκ εὔφημα λέγει, καὶ σίνετ' ἀδελφούς.
λαιὸν δ' αὖ τὸ πέλει τοι σκάνδαλον, ἀμφὶ ἀγαθοῖο.
δεξιτερὸν δὲ πέλει τοι σκάνδαλον, ἀμφὶ κακοῖο.
Datum, εἰ διδαχὴ κρατέει ψευδὴς, καὶ δυσσεβὲς ἔργον.
εὐσεβέων τ' ἐκάκωσε νόον, βίον, ἤθεα, πίστιν.
καὶ σκάνδαλ' ἄγουσ' ἀγαθοῖς. πολυκέρδιον αὐτοῖς
Νηρῆος δῦναι μυχὸν, ἢ βυθὸς ὅστι βάθιστος.
Crux quid. τίς Χριστηγορέων Σταυρὸς; κακόφορτος ἀνάγκη·
ἣν γένος ὀχμάζει Χριστοῦ θεοτευχεῖ μοίρῃ.
Crux duplex. Σταυροῦ πόσα δ' εἴδη; κοινός τ' ἴδιός τε τέτακται.
Priuata. κοινὸς, ὅτ' ἐνσκήπτει θεόθεν πανδήμιος οἰζὺς,
λιμὸς καὶ λοιμὸς, πόλεμος, φλὸξ, πνεῦμα, καὶ ὕδωρ.
ἢ φυλὴ κοιναῖς ὅτε δυστυχίαις βέβληται.
Publica. Οἰκεῖος δ' ὅθ' ἕκαστος ἑῆς ἄτης βεβάρηται,
ἔκτοθεν, ἢ καὶ ἔσωθεν, ἀμήχανα πολλὰ κομίζων.
I. τῇ μὲν ὑπερβασίην νεμεσήμονι τίνυντ' ἀμοιβῇ
παντομέδουσα δίκη, φθόριον λέχος οἷα Δαβίδης.
II. τῇ δὲ θοαῖς βασάνοις εὐέλπιδα πίστιν ἐτάζει·
ὡς ποτ' Ἰώσηφον χλήζων, καὶ Ἴωβον ἱμάζων.
III. τῇ δ' ἐπὶ μαρτυρίῃσι λόγου καθαροῖο φέρεσθαι
αἷμα φίλον καὶ πνεῦμα, καὶ ἐν χθονὶ πάντα κελεύει.
ὡς κατὰ Χριστομάχων ποτὲ μάρτυρας ὦρσε Τυράννων.
ἀλλ' οὐ σοι λύτρον τόδ' ἀμπλάδος, οὐδέ κεν ἄλλοις.
οἷος σταυροφόροιο θεοῦ λύθρος ἄμμε λύτρωσε.
Deus imponit crucem. τίς δ' ἄρ' ἐπωμάδιον Σταυροῦ βάρος ἄμμιν ἰάλλει;
οἷος Ἄναξ, θεὸς οἷος, ὁ πάντοθι πάντα βραβεύων.

Scandala qd?[a] Quod peccandi cui porrigit anſam.
„Sed[b] Bona ſæpè Malos offendunt. Impius irâ
„Inflatur, cum[c] Vera ſonant, Pia facta patrantur.
Et[d] Fratri nocet, inq;[e] Deum Conuitia iactat.
Scandalon hoc Læuũ, quod dat bona cauſa. ſed ortũ
Largo è fonte mali, Dextrum vocitare licebit.
Cũ mendax[f] Doctrina viget,[g] Facta impia regnãt.
Et vitiant Animum Moreſq́; Fidemq́; Piorum.
„Væ, quicunq; Pios offendit,[h] præſtet in vndis
Oceani mergi, quâ gurgitis ima vorago eſt.
Quid[i] Crux Sanctorũ? Moles oneroſa Malorum,
Numinis arbitrio quâ Gens exercita Chriſti.
At quotuplex hæc eſt? priuata & publica Crux
Hæc; cũ Cœlipotẽs damnis communib. Orbem (eſt.
Peſte, fame, bello, flammis, vento, imbre, fatigat.
Aut gentem ſimul acre malum deſæuit in omnem.
Iſta; ſui Fati cum quiſq; grauamina portat.
[k] Extrà fortunis & corpore, pectoreq́; intrà.
Nam nunc iuſta Dei[l] Nemeſis facta improba pœnis
Adſicit; vt[m] cædem magni ſtuprumq́; Dauidis.
Nunc Spes atq; Fides, Lydâ ceu cote,[n] probantur.
[o] Vt cum Ioſephum claudit,[p] Iobumq́; flagellat.
Eſt,[q] vbi teſtari Verum iubet ipſe, cruoris
[r] Iactura & rerum, caramq́; effundere vitam.
Martyras vt Chriſti dedit excruciare Tyrannis,
Peccati non ſunt tamen hæc tibi Lytra, nec vlli.
Namq;[s] Deus Cruciger ſolus nos Morte redemit.
Quis duro nos faſce Crucis facit eſſe grauatos?
Aeterno ſolus[t] Diſpenſans omnia nutu;

a Matth. 18.
Marc. 9.
b Pſalm. 118.
Luc. 2.
c 1 Cor. 1. Gal. 5.
Matth. 9. 11.
Luc. 11. 15.
d Actor. 7.
2. Cor. 11.
e Ioh. 8. Mar. 3.
f Rom. 16.
2. Cor. 15.
Gal. 5.
Deut. 13.
g Rom. 2.
1. Cor. 5.
h Matth. 18.
i Matth. 11. 16.
1. Petr. 3.
2. Tim. 3.
k 2. Cor. 7.
l Mich. 7.
Pſal. 89. 107.
Hier. 46.
m 2. Sam. 11. 12.
13. 15.
n 1. Petr. 1.
Rom. 5. Iſa. 28.
o Gen. 39.
p Iob 1. 2.
q Matth. 10.
Iohan. 16.
r Actor. 7. 12.
Apoc. 7. 22.
s Iſa. 43. 63.
Actor. 4.
t Hebr. 12.

Seu peragat Deus ipſe, Alijs ſeu tradat agendum.
a Iob. 1. 10. 38. 1. Paral. 21. 4. Reg. 19. — [a] Dæmões huic hominesq́; Mali famulãtur, & vltro,
Officium præſtant. ſimul & Pandora miniſtrat
Aerumnas, clades, morbos, varioſq́; dolores.
b Pſalm. 118. 1. Cor. 11. Apoc. 3. — Quid ſpectat, nos tot tantisq́; ita molib. vrgens?
[b] Non malè vult Fidis, nec eos peſſundare gaudet.
Sed meritis cumulare, bonoq́; hos fine beare.
c Rom. 8. — „[c] Omnia namq; Deũ piè amantib. in bona cedunt.
d Pſal. 119. 1. Cor. 4. Hier. 31. — [d] Crux iram Domini cogit perpendere contra
Culpam omnẽ, quæq; intus agit ſub viſcere, fœdans
Mentẽ animamq́; facit nihili quã Mundus iniquus.
e Thren. 3. 2. Sam. 12. Hier. 31. 1. Cor. 11. Oſe. 7. — [e] Factaq́;, non rarò punit Crux, impia, & horũ
Pœnituiſſe facit, Scelus & cauiſſe proteruum.
Occultasq́; animi Sordes purgare ſubactas.
f 2. Tim. 4. 1. Cor. 9. 1. Petr. 5. Apoc. 2. — [f] Crux ad certamen veluti Pietatis amantes
Exercet; firmumq́; auget ſub pectore robur.
Viresq́; explorans ad ſparſam inuitat arenam.
Vt dignum referas Fidei & pietatis honorem.
g Iſa 28. — Vt [g] Reuereri & Amare Deum, & Confidere ſoli,
h 2. Para. 20. Iſa. 26. Matth. 10. — Et [h] diſcas agitare Preces, Verbiq́; fidelis
Sis Teſtis, Chriſtiq́; Tenax in Dogmate perſtes.
i Pſal. 42. Phil. 1. — [i] Sudantemq́; altæ capiat Sitis ignea Vitæ.
k 2. Sam. 15. — [k] Teq́; probes Domino Confidere, tam malè cũ Sors
Te lacrumoſa gremit, quã cùm tibi proſpera ridet.
l Pſalm. 119. 1 Cor. 15. — Quòd [l] verax ſit Sermo Dei, Cruce teſte docetur.
m Pſalm. 91. Dan. 3. 2. Cor. 12. 1. Cor. 15. — Nam quis Onus tam triſte ferat pro dogmate falſo?
Euincitq́;, [m] Deum rebus Succurrere in arctis.
Et reſtare, beat conſtans quam Gloria, Vitam.
n Apoc. 21. 22. Eccl. 8 Pſal. 37. — [n] Semper vbi Bona cuncta Bonis, Mala cuncta Malignis.

Crux

εἴτ' ἄλλοις τόδ' ἐπιτρέψας, εἴτ' αὐτὸς ἀνύσσας.
τῷ δὲ κακοὶ μέροπες καὶ Δαίμονες ἐγκονέουσιν,
ἀργαλέοι δρηστῆρες· ἀμηχανίης δὲ καὶ ἄτης
Παρδάρη νύσσοντε καὶ ἄλγεος ἔσσυντ' ἀρηγῶν.
τίς δὲ θεοῦ βουλή; τίπτ' ὑπ' ἄχθεσιν ἄμμε πιέζει; Cur verò.
οὐ κακὸν ὁρμαίνει πιστοῖς, οὐ βούλετ' ὀλέσσαι.
μᾶλλον δ' εὖ ἔρδειν, κυδρόν τ' εἰς τέρμα βιβάζειν.
„ πάντα γὰρ εἰς ἀγαθὸν, θεὸν ἀμφαγαπῶσι, συνεργεῖ.
Σταυρὸς, φράζεσθαί σε θεοῦ χόλον ὀξὺν, ἐπείγει, I.
πᾶσαν ἐπ' ἀμπλακίην, ψυχήν θ' ἢ βυσσόθι ναίει,
ἐγχραίνουσα νόον. κόσμος δέ μιν οὐκ ἀλεγύνει.
Σταυρὸς δυσσεβίῃ μάλα πολλάκις ἦλθεν ἀμοιβή. II.
καὶ τίκτει μετάνοιαν· ὅπως κακίην προφυλαχθῇς.
ἐκπλύνοντε νόοιο μολύσματα κρυπτὰ δαμάσσῃς.
εὐσεβίης τοὶ Σταυρὸς ἀεθλητῆρας ἔθηκε. III.
γυμνάζων πρὸς ἀγῶνα, μένος τ' ἀδάμαστον ἀέξον.
εἰς κόνιν, ἠνορέης πειρώμενος, ἐκπροκαλεῖται
φῶτα, θεουδείης καὶ πίστιος ἄξια φαίνειν.
ὥστε θεὸν φιλέῃς, στέργῃς τ', οἷά τε πεποίθῃς,
καί μιν ἀοσσητῆρα καλῇς, καὶ μάρτυς ἄτρεστος
ἀτρεκέως τελέθῃς, Χριστοῦ ἀναφανδὰ μαθητής.
ἱδρώων τε βίου σαθεροῦ μέγα δίψος ἀέξῃς,
δηλοῖ τ' ἐκπροφερὴς τεκμήριον, ὥς σε θεῷ χρὴ
τόσσον ἐν ἀργαλέοις, ὅσον εὐμαρέεσσι, πιθέσθαι.
Σταυρὸς μαρτυρίη διδαχῆς, ὅτι πάμπαν ἀληθής. IIII.
τίς κεν ὑπὲρ ψευδέων ταλαπενθέα φόρτον ἐνείκοι;
τεκμαρθ' ἐστὶ θεοῖο βοηδρομέοντος ἐν ἄτῃ,
ζωῆς τ', ἀσβέστου μετὰ κύδεος ἀστραπτούσης.
ἢ τέλος ἐστὶ κακοῖσιν ἀείκακον, ὄλβιον ἐσθλοῖς.

V. Σταυρὸς Σταυροφόρῳ ποιεῖ σ' ὁμοειδέα Χριστῷ.
εἰ σὺν ἄεθλον ἔχεις, σὺν ἀέθλια κύδιμ' ἄροιο.
Conſolatio ſub cruce. τίς δὲ παρηγορίη Σταυροῦ κατ' ἀμήχανον ὥρην;
I. Dei paterna voluntas. μοῖρα θεοῦ παρ', ὅ, τι φέρεις, χαλεπὸν καὶ ἐλαφρόν.
ὅς ῥα σὲ βασάζειν τόδε βούλεται, ἠδὲ πειράσαι.
εἰ καί τοι κεφαλῆς μία θρὶξ εἰς οὖδας ἀπορρεῖ.
πῶς χρὴ σ' εὐσταθέως ἀπειθέα θυμὸν ὀρέξαι.
ὃς τεὴν εὐμενέων πατρῴια φίλτρα λοχεύει.
ἐν Χριστῷ, καὶ πιστὸν ὑπίσχεται ἄλκαρ ἀρωγῆς.
καὶ σθένος, ᾧ τοι κοῦφα πέλῃ, κ' ἀφόρητα δοκοῦντα.
πρῆγμα τάχ' οὐχὶ τὸ ῥῆμα. θοῆς ὅτε καιρὸς ἀνάγκης,
αὐτὸς παριμέμβλωκε, τεὶν τ' ἄγχιστα πελάζει.
κουφίζει λυγρὸν ἄχθος ἐν ἀμμορίῃ βιότοιο.
πῆμα κατηπιόων, ἢ κήδεα πάγχυ κεδάζων.
ἄτης ἐμμεμαέως σ' ἐκρύεται. ἐν χθονὶ πάντως
κῆδος ἐπ' εὐφροσύνῃ. κατὰ δ' αἰθέρα χάρμα τέλειον.
II. Exemplũ Chriſti & Sanctorum. οὐ σὺ δυσπαθέεις οἶος. πάσχουσι καὶ ἄλλοι.
τίς τῶν καλλίστων οὐ δύσφορα πήματ' ἀνέτλη;
πάσχε θεοῦ βροτὸς υἱὸς, ἐμὸς βίος, ὄλβος, ἐέλδωρ.
πάσχε θεοῦ φίλος ἐσμὸς, ὁ νῦν ὕψου μακαρίτης.
πάσχε δ' ἅπας, χριστοῖο ταλάφρονος οἶμον ἐρέπτων.
III. Finis beatiſs. φράζευ σταυροφόρων, ὅτ' ὀνήσεαι εἰς τέλος ἄθλων.
ψυχή σου βαρύθουσα μόγων λύσιν ἔμπεδον ἕξει.
νῦν μὲν ἀεὶ στενάχει· τότε δ' ἄφθορα χάρματ' ἀέξει.
νῦν μὲν ἀεὶ κάμνει· τότε δ' εὔκολος αἰὲν ἑορτή.
σῶμα δ' ἀναρίθμοισι δύαις ἔμβλητον ἐπ' αἴης,
ψυχῆς ἀρραγὲς ἅμμα δεδέξεται αἰθέρι λαμπρῷ.
καὶ τότ' ἄρ' ἀμβροσίης θεοχυθέος ἦθαρ ἀμέλξει,
εἰς κέρον, εἰς αἰῶνα. τίς αὖ γάνος ἐξαγορεύσῃ;

τίς

a Crux te Conformē Christo facit in Cruce fixo. a 1. Petr. 2. 4.
,, Vnà ſi certes, vnà quoq; præmia tolles. Rom. 8. 2. Tim. 2.
Sub Cruce depreſsis quæ Conſolatio reſtat? (ſum,
,, b Demenſum à Ioua eſt, quod fers, leue ſeu graue, pr- b Matth. 10.
Vult is, vt hoc toleres, longè & ſic Ordinat aniè,
Et ſi forte pilus tibi vertice defluat vnus.
Ergo vltrò morem gerito huic, & fidito alacris;
Qui tibi tā bene vult, c Patriū & meditatur amorē, c Pſalm. 103.
In Christo, & deſpondet d opem cum robore firmo, d Pſalm. 91. 2. Cor. 12.
e Quo benè ſuſtineas quæ nec toleranda videntur. e 1. Cor. 10.
Nec mora, mox verbū ſit opus. Nam quando neceſſe
f Succurrit properè; lapſanti proximus adſtat; (eſt, f Nahum. 1. Soph. 3.
Alleuat, ærumnæ quod, onus, te ſupprimit ægrum.
Damnaq; vel lenit; vel in auras diſsipat; & ſic
,, Liberat omnino. Lætis ſunt mixta per Orbem
,, Triſtia, & in Cœlo tantum eſt perfecta voluptas.
,, g Non pateris ſolus, vexant Mala talia multos. g 1. Petr. 5.
,, Quis fuit excellens non his iactatus in vndis? Hebr. 11.
,, h Paſſus idem Chriſtus, mea lux, ſpes, vita ſalusq;. h 1. Theſſ. 2. Matth. 11.
,, Paſſus idē Chorus Aetheriâ ſuper arce triumphas.
,, i Sic patitur quisquis ſequitur veſtigia Chriſti. i Marc. 8.
A Cruce quot Fruct⁹ redeāt, benè mente reuoluas.
k Nunc anima ærumnis hæret; tunc libera abibit. k Apoc. 21. 22. 1. Cor. 2.
Nunc Gemitus ſemper; tunc Gaudia libera curis. Iſa. 25. 65. 66.
Nunc Labor incumbit; ſemper tunc l Ocia Feſti. Phil. 3. l Iſa. 66.
Caſibus expoſitum varijs nunc flebile m corpus; m 1. Cor. 15.
Irruptis animæ iungetur in æthere vinclis.
Semper & Ambroſiæ n mulgebis ab vbere, quantum n Apoc. 2.
Sat tibi o Lætitiæ. Quæ vox ea Gaudia dicat? Iſa. 66. o Iſa. 64.

Quis

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0077-6

[a] Quis decus Integritatis? opes quis ſine carentes?
Hîc diæ lux eſt [b] Sophiæ, caliginis expers!
Hîc flos [c] Lætitiæ, curis non languidas vllis!
[d] Hîc eſt Iuſtitiæ perfectio, neſcia labis,
Quæ melior voto & mutatio dignior omni?
[e] Pro Damnis, Meſſis Cunctorum æterna bonorum;
Pro Curis Requies. Et eris tunc [f] Numine plenus.

Quæ bona Sanctorũ Communio mutua præſtat?
Panditur hîc, quid ſit Chriſti Gens edita nixu:
[g] Sancta Cohors ꝙ nempe, bonis [h] communib. vtens.
Hîc [i] Sancti, quos ſanguineo luſtramine Chriſtus
[k] Expiat à Noxâ, & renouat quos Flamine ſancto.
[l] Omnia per loca ſunt, per [m] tempora cuncta, Soda-(les.
Vna quibus Doctrina, Fides eſt vna, Peculî
Vna ſacri ratio. Membris namq; omnibus vnum
[n] Eſt Corpus, Chriſtusq; vnũ Caput, omnia adunãs,
[o] Dans Vitam motumq; ſui ſub pectora Flatus.

Quid pars de Culpæ Veniâ docet indè nocentis?
Quî Peccator homo Iuſtusq; & Saluus abibit.
Anxia ſi Noxæ Stygio mens prendit in æſtu
Non dubitante Fide Veniam, non debita factis
Virtutis propriæ, ſed amici Præmia Chriſti;
[p] Quæ tibi dat Gratis Deus immeritabile Donum;
In Cruce quæ meruit quando Certamen obibat.

Ergo ſi [q] Credis, tibi quod placatus amore,
Et Lytris Chriſti, Vitium Deus omne remittat,
Iuſtitiamq; & Opes tibi donet & applicet vltro
Illius, [r] Indigno licet, & nil tale merenti,
[s] Gratuitum ceu munus, eò quod ponis in Ipſo

Spemq;

a Pſalm. 34. Actor. 3.
b 1. Cor. 13. Iſa. 54. 60.
c Iohan. 16.
d Epheſ. 5.
e Iſa. 61. Matth. 19.
f Epheſ. 1.
g Ioh. 17. Eph. 5.
h Ioh. 10. Eph. 4.
i Epheſ. 5. 1. Petr. 2.
k 1. Ioh. 1. Ioh. 3. Eph. 4. Ioel. 2.
l Matth. 8. 24. Marc. 13. 16. Epheſ. 2.
m Matth. 20. Epheſ. 4.
n Oſe. 2.
o Epheſ. 1.
p 2. Tim. 1. Epheſ. 2.
q Iohan. 3. Rom. 3. 4. 1. Iohan. 2. 4. 5. Pſalm. 2.
r Dan. 9. Luc. 17.
s Rom. 4.

τίς κλέος ἀφθορίης; τίς ἀπειρεσίου κλέρας ὄλβου;
ἔνθ᾽ αὐγὴ σοφίης θεοειδέος, αὐδίχ᾽ ὁμίχλης.
ἐνθάδ᾽ εὐφροσύνης θάλος ἄφθιτον, ἐκτὸς ἀνίης.
ἔνθα δικαιοσύνης τέλος ἄκρον, νόσφι τε λώβης.
τίς ῥά σοι εὐκλοτέρη καὶ ἀρείων ἔσετ᾽ ἀμοιβή;
ἀντὶ κακῶν γὰρ ἔχεις ἀγαθὴν ἀμητὸν ἀπαύστων,
ἀντὶ πόνων ἀνάπαυμα, καὶ ἔμπλεος ἔσσι θεοῖο.

Συμμορίη δ᾽ Ἁγίων τί πέλει; τί ξυνὸν ὄνειαρ; Communio ſanctorũ quid.
ἔνθα σάφ᾽ ἐννέπεται, τί Χριστοφύεθλος ὅμιλος.
λαὸς ἀκηράσιος, συγκληρᾶτε πάντα λελογχώς.
ἔνθ᾽ ἅγιοι, τοὺς Χριστὸς ἑοῖς χύτλοισι κάθηρε
πάσης ἀμπλακίης, ζαθέῳ τ᾽ ἐνέωσεν ἀήτῃ.
ξυνοῦνται κατὰ πάντα χρόνον, κατὰ χῶρον ἅπαντα.
καί σφιν ὁμὸν διδαχῆς καὶ πίστιος, ἠδ᾽ ὁμὸν ὄλβου
πνευματικοῦ κλέαρ ἐστί. δέμας γὰρ ὁμὸν μελέεσσι
πᾶσιν ἔφυ, καὶ Χριστὸς ὁμὸν τοῖσδεσσι κάρηνον,
ἧς πνοιῆς ζωῶντε διδοὺς καὶ πρῆξιν ἐνεργῆ.

ποίαν δ᾽ ἐφεξείης Κακίης Λύσις ἄμμε διδάσκει; Remiſſio peccatorum quid.
πῶς κακοεργὸς ἀνὴρ σῶς γίνεται ἠδὲ δίκαιος.
εἴ τις ἀμηχανέων ὀλοοῦ κακότητος ἐλέγχῳ
πίστει θυμοδακέων μάρπτει λύσιν ἀμπλακιάων·
οὐ βροτέης χάριν ἀντ᾽ ἀρετῆς, ἀλλ᾽ εἵνεκα Χριστοῦ.
ὃν διά σοι τόδε δῶρον Ἄναξ πάμπροικα τιταίνει.
μισθὸν ἀεθλοσύνης, τὴν ἐν σταυρῷ γε τάλασσεν.

εἰ γοῦν πίστιν ἔχεις, ὅτι σοὶ θεὸς ὧδε μαλαχθείς, Quomodo iuſtificatur peccator.
ἤπιος φίλτροισι, καὶ αἰνομόροισιν ἀποίνοις·
τοῦ τε δικαιοσύνην καὶ ὀλύμπιον ὄλβον ἀνάπτει
σοὶ παραμυθάσθω, καὶ ἀνάξια πάντα λαχόντι,
ὥς τινα δωτίνην παμπροίκιον, εἵνεκα Χριστοῦ

μένον ἐπ' ἐλπίδ' ἔχεις· τότ' ἄρ' ἔμπεδον ἐστὶ δίκαιος.
Teſtimon. τὴν γὰρ μαρτυρίην πάντων στόμα θῆκε προφητῶν
ὡς λύεται κακίης πᾶς, ὃς πίστευσεν ἐπ' αὐτόν.
πάντες ἀλιτεύμεσθα, τὸ θεοῦ δ' ἀπὸ κῦδος ὄλεσσαν.
ἀλλὰ θεοῦ σφᾶς προῖκα χάρις ποίησε δικαίους,
Παιδὸς ἑοῦ διὰ λύτρον, ἱλάστορα τὸν προέθηκε,
καὶ θρόνον ἧς χάριτος, διὰ πίστιος εἰς λύθρον αὐτοῦ.
ὡς ἄρα δικαιοσύνην σφετέρην ἀναφανδὸν ἔδειξεν,
ὕβριν ἀφεὶς προγεγῶσαν, ἀνέχετο τῆς προπάροιθεν,
πρὶν φίλον Υἱὰ μολεῖν, καὶ τὴν γεγαῶσαν ὀπίσσω.
ὡς μόνος ἐστὶ δίκαιος, ἔγραψε δὲ πάντα δίκαιον,
ὅστις ἐφ' ἱλασμοῖς Χριστοῦ μεσίταο πέποιθεν.
Iuſtificatio peccatoris quid. Τίς γὰρ δικαιοσύνη, θεὸς ἣ προσδέχνυτ' ἀλιτρόν;
τίς δ' Ἄφεσις Κακίης; Χριστοῦ σωτήριον ἔργον,
ᾧ Νόμον ἐξανύσας; αὐτάρκεα τῖσεν ἀμοιβήν.
ὅ, κλέαρ ὡς ἰδιόντι, λογίζεται ἀνέρι πιστῷ
ὑψιτόκος Γενέτης, ἀλαστορέης τ' ἀπολύεται ὀργῆς.
Quomodo fide iuſtificamur? Πῶς νοέεις τὸ φθέγμα, δικαίους πίστις ἔθηκε;
πίστει δυσσεβίης λύσιν εὕρομεν; ὅτι δίκαιοι
κρινόμεθ' αὖτα θεοῦ, χάριν οἰστάτου Μεσίταο,
οἰκτιρσύνῃσι θεοῦ, καὶ ἀρέσκομεν εἵνεκ' ἀρεστοῦ.
πίστει δεξάμενοι μόνῃ τὰ χαρίσματα Χριστοῦ.
ἤ, τά περ εὐπόρισε θεοῦ Παῖς, ἄμμι προσάπτει.
Fides vt iuſtificetur. Τοῦτό μοι ἐκπλύξειας ἀριζήλῳ τινὶ μύθῳ;
οὐ διὰ πίστιν ἐὼν ὁ θεοῦ φίλος ἐστὶ δίκαιος,
ἀλλὰ διὰ Χριστόν, τὸν πίστει κάρτα μέμαρπεν.
ὡς γὰρ δακτύλιος πολυκυδέος ἔμμορε τιμῆς,
εἵνεκα τιμήεσσα λίθος κατὰ μέσσον ἔρεκται.
τὼς πίστις ζωήν τε δικαιοσύνην τε κομίζει.

οὐ καθ'

Spemq́; Fidemq́; tuam; Verè tunc Iuſtus haberis.
,, [a] Nam ſunt huic teſtes communi voci Prophetæ, a Actor. 10.
,, Quod liber Culpa ſit, ei qui Fiſus adhæret.
[b] Omnes peccauere, Deiq́; his Gloria deſit. b Rom. 3.
Sed Domini Iuſtos Gratis pia Gratia reddit
Per Chriſti data Lytra; Deus quem fixit amicum
Placamen cunctis, eius qui Sanguine Fidunt.
Iuſtitiam ſic ipſe ſuam demonſtrat apertè,
Noxam, quam pridem tolerauerat ante, remittẽs,
Quàm Natum miſit, quæq; eſt commiſſa deinceps.
Vt ſolus Iuſtus, Iuſtis accenſeat illum,
Qui Mediatoris Fidit placamine Chriſti.
Iuſtitia eſt quid? Ioua Reos quâ perbeat vltrò?
Miſsio quid Culpæ? Chriſti actio, plena Salutis;
[c] Quâ Legem peragit, plenè huic & debita reddit. c Col. 2. 1. Ioh. 2.
Quam [d] ceu rẽ propriã Pater imputat ille ſupremus d Pſ. 32. Rom. 8. 1. Cor. 1. Phil. 3.
Cuiuis Credenti, [e] ſæuæ haud memor amplius iræ. e Heb. 8. Iſa. 43. Mich. 7. Col. 1.
Quis ſenſus, ſi dico Fide ſum Iuſtus, & omnis
Culpa Fide dimiſſa mihi? Domini ante Tribunal
f Iuſtus ſum propter ſolius Funera Chriſti; f Phil. 3. Iſa. 53. Hab. 2.
g Gratus ſum propter Gratum, Bonitate Parentis; g Epheſ. 1. 1. Iohan. 4.
Quando Fide accipio [h] Sola pia Munera Chriſti. Gal. 3.
[i] Quæ mihi, quod Dominus meret, applicat omne fruendũ. h Marc. 5. Rom. 5.
Hæc mage perſpicuis enarres abdita verbis. i Phil. 3.
k Non Fidei ob meritum, Chriſti, fit iuſtus, Amicus: k Dan. 9. Eph. 2.
Sed Domini Meritũ omne, Fides quod prendit & aptat;
Annulus vt magno dignus cenſetur honore,
Si precij gemmam magni pala continet in ſe.
Sic & Iuſtitiamq́; Fides Vitamq́; reponit.

Non

Non ſibi quod preciũ tantum, & ſit tanta poteſtas:
Sed genitore Deo Chriſtum quia continet ortum.
Cur Gratis, Solaq; Fide, Meritisq; ſine vllis,
Et bonitate Dei, Iuſtos nos dicere oportet?
Debitus vt reddatur honos & gratia Chriſto:
a Iſa. 43. 44. 48. 1. Iohan. 2. 4. 1. Tim. 2. Gal. 3 — Pro nobis [a] Solus Precium quod ſoluat, & Vnus
Sit, ſatis iratum quæ mitiget, Hoſtia, Patrem,
[b] Agnus & ille Dei Culpam qui ſuſcipit omnem.
b Iſa. 53. Ioh. 1. — Ergo Fide Solâ, Gratis, per Gratiam, vbi inquis,
c Rom. 3. 4. 6. Col. 2. — [c] Omne opus humani Meriti ſecludis & arces.
Et docet expreſſè Mediantis nomen id vnâ.
Lex Euangelionq; ſuis diſcernitur actis.
d 1. Tim. 1. 2. — Prædicat hoc [d] Chriſti Meritũ, [e] Lex vrget agenda.
e Rom. 4. 10. Gal. 3. — Non digna inueniens, iras pœnasq; minatur.
Fida tenenda etiam Solatia firmaq;, preſſis,
Euigilante Malo ſi cor miſerabile plangit.
Quod nam quæſo Fidem robur tibi fulciat ægram,
Ex te, non Solâ, ſi, Gratiâ, habenda Medela eſt?
Si tibi non releuat lapſam Promiſſio mentem?
f Rom. 4. — [f] Ergo Fide Gratis donum tibi venit ab Alto
Iuſtitia, quo firma Dei Promiſſio conſtet.
Hinc fit, vt in Chriſtum Fiducia tota recumbat,
g Eph. 2. Dan. 9. Oratio Manaſſ. — [g] Illiusq; Fide conſtanti in Nomine fundas
Summo Vota Patri, patulâ quæ percipit aure.
Quî nitêre Deo, ſi te confidis in ipſo?
An firmet tua debilitas & noxa Precatus?
Conſcia mens quarum remanet, vel ſi optimus eſſes.
Dimiſſa Culpa num iuncta remiſſio Pœnæ?
h Iohan. 3. 5. Marc. 16. Rom. 5. 10. — [h] Quàm primum donata fuit tibi Culpa, recedit

Aeterna

οὐ καθ' ἑὴν δυνάμιν τε καὶ ἀξιότιμον ἀμοιβὴν,
ἀλλ' ὅτι λάαν ἔχει παντίμιον, Υἱὰ θεοῖο.

τίς χρειὼ φράζειν, διὰ πίστιος ὅττι δίκαιοι (Cur ſola fide, gratis.)
μούνης, προῖκα, θεοῦ δωρήμασι, πάμπαν ἀμισθί;
ὡς Χριστῷ τίνομεν ἑὴν αὐτάρκεα τιμήν. I.
οἷος ὅτ' ἐστὶ λύτρον μεροπήϊδος ἀντὶ γενέθλης.
οἷος ὑπὲρ κακίης θεὸν ἱλάσκουσα θυηλή.
ἀμνὸς ἐὼν θεότευκτος, ἀτάσθαλα πάντα κομίζων.
οὔτ' οὖν προῖκα λέγῃς, χάριτος διὰ, πίστι μούνῃ· II.
πάμπαν ἐφημερίης ἀρετῆς νοσφίζεται ἔργον.
οὔνομα δ' αὖ Μεσίταο διαῤῥήδην ἀγορεύει.
ἄλλο μὲν ὅττι πέλει Νόμος, ἀλλ' Εὐάγγελος ἠχώ.
ἣ χάριν ἀγγέλλει Χριστοῦ, Νόμος ἔργον ἐπείγει.
ἄξιά τ' οὐχ εὑρών, βριμὴν ποινήν τε κορύσσει.

καὶ χρὴ πιστὸν ἔχειν παραμύθιον ἠδ' ἀσάλευτον· III.
ἣν ποτ' ἐγειρομένη κακίῃ νόος οἰκτρὸν ἀτυχθῇ.
τίς δὲ παρηγορίην κεν ἐρείσῃ πίστιν ἀβληχρήν.
εἰ στέθεν, οὐ χάριτος μούνης, ἄκος ἐξαρτήσῃς,
οὐδὲ κατημύξαν ὑποσχεσίῃ φρέν' ἀείρῃς;
τῇ γὰρ δικαιοσύνη διὰ πίστιος ἔρχετ' ἄμισθον
δῶρον. ἐπαγγελίης ἵνα σοι λόγος ἔμπεδος εἴη.

Ἔνθεν ἐπ' αὐτάρκη Μεσίτην πᾶν θάρσος ὄρωρεν. IIII.
ἔνθεν ἄρ' εἰς Χριστοῦ φίλον οὔνομα πίστει φαιδρῇ
ἀρὰς Παγγενέτῃ βάλλεις, ὅδ' ἐπέκλυεν ἀρέων.
πῶς θαρσέων εὔξαιο θεῷ πειθάρμονος αὐτῷ;
πῶς κακίην τε καὶ ἀδρανίην σῷ κάρτος ἂν εὐχαῖς;
ὧν ἕπεται σύνεσις τεῖν, εἰ καὶ λῷστος ἐτύχθης.

ἦρα παραιβασίῃσι λιάζεται ἄμμιγα ποινή; (Cum culpa remittitur etiam pœna æterna;)
εἰ πιστοῖσιν ἁμαρτὰς ἀφίεται, αὐτίκα ποινῆς

 ἀϊδί-

ἀϊδίης τέθνηκε βίη, πίπτουσι δ' ἱμάσθλαι.
ἀλλ' οὐ λυομένης κακίης κατὰ γαῖαν ἀμοιβὴ
λύετ' ἀεί. Γενέτης θνητῶν πρωτόσπορος ἀνδρῶν, [Non temporalis.]
καὶ μέγας Ἰεσσαίδης, σφετέρην μετ' ἀτάσθαλον ὕβριν,
συγγνώμης ἐτύχησαν. ἐπέχραε δὲ σφίσι ποινὴ
εἰς χρόνον, ἐκπρήξασα θεοῦ βαρυαλγέα μῆνιν.
ἀλλ' οὐκ ἦν ἱκανόν τε καὶ ἄξιον, ἄλγεα φεύγειν
ποινῆς ἀληκτοίο, θεὸν δ' ἐξιλάσασθαι.

[Resurrectio mortuorum quid?]
τίς δὲ νεκρῶν ποτ' ἔγερσις; Ἄνακτος λοίσθιον ἔργον·
ᾧ δὴ ζωγρήσει παλινάγρετα σώματα φωτῶν,
ὅσσους αἶα λόχευσε; καὶ οἷς πάλιν ἔνθετο κόλποις
ψυχὰς δ' εἰς νέον ἀρθμὸν ἀειζώοισιν ἑνώσει.
ἐξ οὗ Χριστοφορέεσσιν ἀεινέος ἐκτέταται ὄλβος.
ἀντιθέοις δὲ βροτοῖς καὶ δαίμοσιν ἔμπυρος ἄτη,
ἄψυκτοί τ' ὀδύναι, στρέβλαι, καὶ ἄπαυστος ἐριννύς.

[Diſcrimen inter reſurrect. piorum & impiorum.]
μῶν δισσὴ τεθνεῶσιν ἀνάστασις εἰς βίον ἄλλον;
ἐστὶν ὁμὴ μὲν πᾶσι. τέλος δ' οὐκ ἐστὶν ὅμοιον.
νεκροὶ γὰρ σύμπαντες ἀπὸ χθονὸς ἀΐξουσιν,
ὕπνον ἀπορρίψαντες ἀδελφεόν· ἦ δ' ἄρ' ἕκαστον
σῶμα δοθὲν ψυχῇ, βίον εἰς ἀλίαστον ἱκάνει.
ἀλλὰ διαστέλλων ἀγαθοὺς θεὸς ἠδὲ κακούργους,
οὐρανὸν εὐσεβέεσσιν, ἅτ' εὔδιον ὅρμον, ἀνοίξει.
οὗ, μετὰ ναυτιλίην βαρυκύμονα τῆσδε βίοιο,
νωλεμὲς εὐφρανθῶσιν, ἐν ἀτερμίητι καὶ ὄλβῳ.
τάρταρα δ' αἰνὰ κακοῖσιν, ἀεὶ φρίσσοντα κολασμοῖς,
ἐντυνέει τότε πάντας ἀείζωος οἷ τος ἀμύξει.

[Teſtimon.]
Χριστὸς γὰρ τάδ' ἔφη. νεκυοσσόος ἵξεται ὥρη.
τῇ δ' ἐνὶ κῶμα λαχόντες ὑποχθονίοισι βερέθροις
πάντες, ἀφυστάμενοι Χριστοῦ μεγάλβρομον αὐδὴν

ὕασι

Aeternæ vinclum Pœnæ, flagra ponit Erinnys.
Sed non Terreſtres ſemper, ſi Noxa ſoluta eſt,
Soluuntur Pœnæ. Primus pater ille Virorum, Gen. 3.
Magnus & Iſaides, ſua poſt enormia, largam 2. Sam. 12.
Accipiunt Veniam: Fixo ſed tempore pœna
Ingruit, exſequiturq́ Dei poſt Vindicis iram.
Non tamen hoc dignum fuit, aut ſat, flebile Culpæ Matth. 16.
Compenſare nefas, ſæuum & placare Tonantem.
Excitus de Morte quid eſt? [a] ſumma actio Iouæ, [a] Iſa 26. Ezech. 37.
[b] Cuncta nouæ reddet quâ corpora mortua Vitæ, [b] Iohan. 5. 6.
Quot Tellus peperit, functos gremioq́ recepit, 1. Cor. 15.
Aeternoq́ animis vinclo ſociabit amicis. 1. Theſſ. 4. 5. Apoc. 20.
Et tunc Chriſtigenas Sors ſemper amica beabit.
[c] Dæmonas at Prauosq́ homines, Phlegethonte ſub [c] 2. Theſſ. 1.
Perpetui inceſſent, Furtâ torquente, dolores. (imo, Marc. 9.
Eſt ne igitur duplex hominũ Surrectio ab Vmbris?
Vna quidem cunctis, ſed non eſt exitus idem.
Nam [d] Functi è gelidis, excuſsâ morte, ſepulcris [d] 1. Cor. 15. 1. Theſ. 4.
Exſilient omnes ſubitò, veteriq́ reuinctum
Quodq́ animæ [e] corpus perpes conſurget ad Aeuum. [e] Iob. 19. Ezech. 37.
Sed Deus [f] à Sanctis Tetros ſecernet, & illis [f] Matth. 25.
Pandet, vti portum, tranquilla palatia [g] Cœli. [g] Apoc. 21. 22.
Semper vbi, querulæ poſt æquora naufraga Vitæ,
Stet ſecura Quies, beet & Sors vndiq́ felix.
At Reprobis pandet diris horrentia Pœnis
Tartara, perpetuis quas Mors cruciatibus auget.
Nam ſic Chriſtus ait. Lux Viuifica ingruet olim, Iohan. 5. 28.
Quâ, qui ſub tumulis capiunt ſine lumine Somnũ,
Auribus excipient claram bipatentibus omnes

Cœligenæ Vocem Nati, buſtiſq; relictis
Viui proſilient, geminâ & regione coacti,
Gens Mala Iudicium, Vitam Grex Sanctus, inibũt.
[a] Matthæus clarè Pauluſq; habet iſta, Corinthi
Quando Pios docet, & quos [b] Theſſalonica fouebat.
In viſis monſtrat quæ Spiritus [c] Ezechieli,
Pelles oſſa nouas capiunt, & corpora Vitam.
Haud dubiè noui, patiens onerum inquit [d] Iobus.
Vita Redemtori quod ſit meo, & ipſe Reſurget
Puluere de terræ, cingarq; hoc Vermibus eſo
Carniuoris corio, viuuſq; in Carne tuebor
Hacce Deum; Mihi quẽ, geminoq; hoc lumine, cer-
Læticiâ coràm ſummâ, non Exterus alter. (nam
Quid Mors terreſtris? [e] Corpuſq; Animũq; reſoluẽs.
[f] Extinctum eſt Corpus, Mens auolat inde ſuperſtes.
[g] Si Chriſto Fidit, Deus hanc adiungit Olympo.
Si [h] Malefida Deo eſt, luit hæc cum Dæmone Pœnas.
[i] Vnus Homo peccans Noxam quia duxit in Orbem.
Hæc Mortem cunctis tulit, vt peccauimus Omnes.
Quid mors perpetua eſt? [k] Hominẽ q̃ priuat, O-
Excluſum, Diuũ complexibus atq; Salute. (lympo
[l] Quando; Deus rapidas Sceleri dum concitat iras;
Non moritur ſemper rodens Mala Pectora Vermis.
Non ceſſat Corpus durabile flamma perurens.
Vita quid æterna eſt? Felix ſtatus ille Beatis.
Quando Deo Famuliſq; Dei [m] conuictor habebis
Omnia [n] perfectè; Veram deitatis abundè
Notitiam, bona Iuſtitiæ puriſſima; nullis
[o] Gloria vbi curis vacat, haud Sors mixta querelis.

a Matth. 25. 1. Cor. 15.
b 1. Theſſ. 4.
c Ezech. 37.
d Iob. 19.
e 2. Petr. 1. Gen. 3. Pſalm. 146.
f Matth. 10. Luc. 23. 2. Cor. 3. Phil. 1. Apoc. 6. 7. Eccleſ. 12.
g Act. 7. Sap. 3. Rom. 8. 14.
h Luc. 16.
i Rom. 5.
k Apoc. 21.
l Iſa. 66.
m Pſalm. 47.
n Iſa. 25. Apoc. 7. 1. Iohan. 3. Ioh. 17.
o Apoc. 7. 21. Iſa. 65.

Namq;

ἄασι πεπλαμμένοισι, κεναὶ λείψουσι χαμεῦναι·
ζωοί τ' ἐκπροθορόντες ἀολλισθῶσι διαμφὶς,
ἐσθλοὶ μὲν ζωῆς ἐπ' ἀνάστασιν, ἐς κρίσιν αἰνοί.
  καὶ σάφα ματθαῖος τόδ' ἔχει Παῦλός τε κορίνθου
εὐσεβέεσσι γράφων, καὶ τοῖς ἐνὶ Θεσσαλονίκῃ.
ἐν δὲ θεοπνεύστοισι θεήμασιν Ἐζεχιῆλος
ὀστέα σαρκοῦται, ζωγρεῖται σώματα νεκρῶν.
οἶδα τόδ' ἀσφαλέως, (ὁ πολυτλαὶ εἶπεν Ἰῶβος)
λυτρωτὴς ὡς ζωὸς ἐμοῦ, καὶ ἀνίσταθ' ὀπίσσω
ἐκ κονίης, ταφίην δ' ὃ πάλαι κατεδήδοκεν ὕλη,
Δέρμα τόδ' ἀμφιέσει με, θεὸν δ' ἐν σαρκὶ δοκεύσω
τῇδε παλίζωος· τὸν ἐμοῖς σχεδὸν ὀφθαλμοῖσιν
ὄψομ' ἐμοὶ, φαιδροῦ μετὰ χάρματος ἀλλότριος δ' οὔ.
  τίς χθόνιος μόρος; ὃς ψυχὴν καὶ σῶμα λιάζει.

Quid mors temporaria?

σῶμα μὲν ἐσβέσθη, ψυχὴ δ' ἀπὸ τῆλε ποτᾶται.
εἰ χριστῷ πίστευσε, θεῷ περιμάκαιρα συνοικεῖ.
εἰ θεὸν οὐ στέρξεν, μετὰ δαίμοσι λοίγια πάσχει.
εἷς γὰρ Ἀνὴρ εἰς κόσμον ἀτάσθαλος ἤγαγε λώβην,
λώβη δ' ἤγαγεν οἶτον ὁμοίως πᾶσιν ἀλιτροῖς.
  τίς μόρος ἔμπεδος; ὅς ῥα θεοῦ βροτὸν αἰὲν ἀπώσας,

Mors æterna quid.

πάσης ἀμβροσίης θεογηθέος ὄλβου ἀμέρδει.
ἤχι, θεοῦ σκληρῇ μάλ' ἐφ' ὕβρει μηνιόωντος,
ἀσπὶς ἀεὶ δάκνουσα κάκ' εἰδότα θυμὸν ἀμύξει,
πῦρ τ' αἰεὶ φλεγέθον δέμας ἄτρυτόν περ ἰάψει.
  τίς δ' ἄλυτος ζωή; μακάρων βίος, ὅν γε φαείνων.

Quid vita æterna.

ἤχι θεῷ κήρυξι τε συνέστιος οὐρανοφοίτοις,
πάντα τέλεια φέρῃς, γνῶσιν θεότητος ἀληθῆ,
πάμμα δικαιοσύνης καθαρὸν, καὶ κῦδος ἀκηδὲς.
χάρμα κακῶν ἀμιγὲς. βιοτῆς παναδελέος ὄλβον.

πάντα γὰρ ἐν πάντεσσιν Ἄναξ ἐστὶ ἦμαρ ἐπ' ἦμαρ.
Cur hic articulus poſtremus. τίπτε καὶ ἐσχατίην τόδε πίστιος ἄρθρον ἐτάχθη;
ὡς ἀγαθῶν τὸ τέλος δείξῃ. τί τὸ φέρτατον ἄλλων,
πρὸς τὴν οἰστεύσῃς σκοπὸν οἷα πόθοιο βέλεμνον;
πρὸς τὴν Ἄναξ σε λύτρωσε, καὶ ἔκτισεν, ἠδ' ἁγιάζει
τέκμαρ δ' ἀμβροσίης τόδ' ἀριφραδές, ὅττι καὶ αἰὰν
οὐχ ἅτε θὴρ ἄλογος θνήσκεις, βίον αἰὲν ὀλέσσας.
οὐδὲ μετ' ἁρμονίην τὴν νῦν, τότε σ' ἔμπεδος αἰὼν
ἐκδέχεται, βροτέοιο μεθιστάμενον βιότοιο.
ἀλλ' αἴγλης ζωῆς τε λιπαχθέος αἰὲν ἐπαυρεῖς,
πάμμακαρ ἄγχι θεοῦ. κηρῶν δέ τοι ἄγνυτ' ὀϊστός.
εἰ βίος οὐρανίης ζωῆς θέτο γνήσιος ἀρχήν,
ἐγκραδίοις ἣν πνεῦμα θεοῦ σπινθῆρσιν ἀνάπτει.
τῆς δ' ἄρ' ἐμοὶ βιοτῆς πῶς ἐν χθονὶ βάλλεται ἀρχή;
Quomodo incoatur in nobis vita, &c. εἰ γνώῃς θεὸν, ὡς κατὰ θέσφατα γραπτὰ φαάνθη.
ἐλπίσι δ' ἀκινήτοις Χριστοῦ χαρίτεσσι πεποίθῃς.
Πνοιῇ τ' ἐξ ἁγίης στέρνοις ἐνὶ θέλκτρον ἀέξεις,
γηπευθέα τ', ἀχολόν τε, κακῶν τ' ἐπίληθον ἁπάντων.
ἐξ οὗ χάρμα τέθηλε, δικαιοσύνη τε, καὶ αἴγλη,
ἤδη τοῖς γεῦσις ἐπουρανίου βιότητος.

ΒΙΒΛΙ-

Namq; erit æternùm Deus Omnia in omnibus vnus. Ephes. 1.
Cur hoc extremâ membrum ceu calce ſubhæret?
Vt Finem monſtret, ſummamq; in fine Bonorum.
Quo velut ad metam Voti teba omnia mittas. 1. Cor. 15.
Conditus ad quid ſis, cur Sanct⁹, & antè Redemtus.
Ambroſiæq; Fidem Vitæ confirmat; in Orbe
Quod non emoreris, ceu brutum ignobile, vel te Matth. 10.
Aeternis tradat Pœnis Mors; ſtamine quando
Parca iubet rapto mortalem ponere vitam.
Sed quod perpetuò tranquillâ in Pace fruaris Dan. 12. Pſ. 115.
Ante Deum Vitâ, fracta & ſint ſpicula Mortis. 1. Iohan. 3.
Fundamen iaciat præſens modò Vita Futuræ; Apoc. 2. 7. 20. 21.
Spiritus accendit miris quam in pectore flammis. 1. Cor. 11.
Huius at in Terrâ quæ ſunt exordia Vitæ?
Diſce Deum rectè patefacto Agnoſcere Verbo.
Gratuito Fidas Spe firmâ in Munere Chriſti.
Tunc ſacer infundet cordi ſolamina Flatus.
Neſcia triſtitiæq; iræq;, oblita malorum.
Vnde tibi noua Lux, noua Iuſtitia, alma Voluptas,
Profluet, & guſtus Vitæ, quæ ſecula vincit.

LIBER III. DE PRECATIONE DOMINICA.

TEnditur in medio mihi nunc pars tertia Curſus.
Quem da ſumme Parens optatam tangere metam.
Quid Petere eſt? conferre Deo pia verba Precan-
Omnifici cũ ſancta rogas per Nomina Chriſti, (do
Quodq́ʒ Animã ſeruet, iuuet & ꝙ Corpus, ad vſum
Præſens, & poſt hac florens, quæ Vita requirit.
Et Credis, benè quod Votis Deus annuat æquus;
Exhibito & Charitum laudes pro Munere reddis.
Chriſtiados repetas ſeriẽ Precis vſqʒ canendam.
Matth. 6. Luc. 11. O pater in Cœlo Noſter, cui ſumma poteſtas. (quet.
Nomina ſint tua Sancta precor, tua Regna propin-
Fiat, vt in Cœlis ſit, Humi tua magna Voluntas.
Des Hodie Panem Nobis, qui ſufficit vſui.
Laxa, Alijs vt nos laxamus, Debita Nobis.
Tentandos ne trade; Malo ſed libera ab Illo.
Nanqʒ tuum Regnũ, tua Vis, tuus eſt Honor, Amen.
Quid docet à Domino ſancita Precatio Chriſto?
Oſtendit nobis quâ ſit ratione Precandum.
Nam lex orandi eſt perfecta, è pectore Chriſti
Edita, complectens paucis ſimul ordine verbis
Omnia, ad humanos petimus quæ Cœlitus vſus.
A Prece Chriſticolâ quo differt Impia pacto?
Pernegat eſſe Deum Verum Gens extera trinum:

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΧΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἰς τρίτον ἐκτέταται νῦν μοι δρόμος ὀξὺς ἄεθλον.
τῷ Πάτερ ἰθύνοις πανυπέρτατε νύσσαν ἀοιδῆς.
εὔχεσθαι τί; θεῷ συνομόθροον εἰς λόγον ἐλθεῖν. Quid inuocatio Dei.
αἰτίζειν τ' ἀγανοῦ καὶ ἐπήρατον οὔνομα Χριστοῦ
ἀμφότερον, ψυχὰς ὃ σάῃ, καὶ σώματ' ὀφέλλῃ.
χρήσιμα νῦν χρήζοντι βίῳ, θάλλοντι δ' ὀπίσσω.
πιστεύειν θ' ὅτι Παντοδότης κρήηνεν ἐπευχάς,
καὶ χάριν ὑμνοτόκειαν ὑπὲρ χάριτων ἀποτίνειν.
λέξον ἀειλεκτὸν τύπον ἔμφρονα Χριστίδος εὐχῆς. Verba orat. Dominicæ.
ὦ Πάτερ ἡμείων, ναίων πολύολβον ὄλυμπον.
οὔνομά σου ἅγιον τελέθοι. προμόλοιτε, σοῦ ἀρχή.
σοῦ κραίνοιτο θέλημα, διὰ χθονὸς, ὡς καὶ ὄλυμπον.
ἤματι τῷδ' ἡμῖν ἐπιούσιον ἄρτον ὀπάζοις.
χρεῖα λύοις ἡμῖν, ὡς καὶ χρέα λυόμεθ' ἄλλοις.
μηδέποτ' εἰς πειρασμὸν ἄγοις. ἐρύεο δ' ἄτης.
σὴ γὰρ κοιρανίη, δύναμις, κλέος ἄμβροτον. ἀμήν.
ποῖα δὲ δεσποτικῆς εὐχῆς θρόος ἄμμε διδάσκει; Quid docet oratio Domin.
πῶς σὲ λιτάζεσθαι χρειὼν καὶ ἀμύμονα θεσμόν.
εὐχῆς γὰρ νόμος ἐστὶ τελεσφόρος, ὃν θέτο Χριστός,
πάντα μάλ' εἰς ἓν ἄγων, ὑπὸ τάξει παμφορεπείῃ,
ὧν περ δευόμενοι θεὸν εὐχόμεθ' ἐσθλὸν ἀρήγειν.
πῶς δὴ Χριστοσεβοῦς ἀσεβοῦς προβέβηκεν ἐπευχῆς; Diſcrimen inuocat. Chriſtianæ & Ethnicæ.
νημερτῆ θεὸν ἀρνεῖται πᾶν δυσσεβὲς ἔθνος.

ὅττι μὴ ἔστι Πατὴρ αἰώνιος, Υἱὸς, Ἀήτης.
οὐ Μεσίτην δεδάασιν, Ἐπαγγελίας δ᾽ παρ᾽ αὐτοῦ.
Χριστοῦ δ᾽ αὖ μόνα φῦλα θεὸν προσφθέγγετ᾽ ἀληθῆ,
ὡς λογίοισι πέφηνε, καὶ οὐχ ἑτεροῖον οἶδεν.
οἶα δ᾽ Ἐπαγγελιῶν εὖ εἰδότα Χριστὸν ἐπέγνω.
οἶδε δὲ βουλόμενον θεὸν εὐσεβέως καλέεσθαι.
ἕως ὀπισχόμενόν τ᾽ ἀγαθὸν, Μεσίτου δι᾽ Υἱοῦ.
οὐ χάριν εὐχομένοισι τις ἐπηβόλος ἔσσετ᾽ ἐπευχῆς.

Quæ conſideranda in vera inuocat.

ποῖα δ᾽ ἔχοιμι νόῳ, θεὸν εὖ καλέων ἐπ᾽ ἀρωγῇ;
I. σὺ καλέσων θεὸν, ἐν λογίοις δειχθέντα καλέσσῃς.
II. τοῦδε κελευσμοσύνην σκοπέῃς, ὅ,τι κέντρον ἐπευχῆς.
III. κάρτα θ᾽ ὑποσχεσίῃ προσφὺς, τέλος εὐκτὸν ἐέλπῃς.
IIII. ῥίπτε δὲ τὸν πρότερον κακίης νόον, ὀρθὰ μενοινῶν.
οὐδὲν γὰρ πρήξει μετανοίης νόσφιν ἐπευχή.
V. πείθεο δ᾽ ὡς Ἱκέτου μεγάλου χάριν εὔκτα κομίζεις.
VI. φράζεο δ᾽ αὖ, τὸ χρῆμα λιτῆς ὡς ἄξιον εἴη.
οὐ γὰρ βαπτολβήιοιο προσευχῆς ἐστὶν ὄνειαρ.

Quo diſcrimine petenda ſpiritualia.

πῶς ἄρα τὰ ψυχῆς, τά τε σώματος εὔκτα διαμφὶς;
I. πνευματικὸν τί ποθέων· τό σοι ἔλπεο πάγχυ γενέσθαι.
ἱλασμόν τε θεοῦ, κακίης λύσιν, ἄφθιτον αἴγλην.
ἰθὺ γὰρ ἄμμιν Ἄναξ τόδ᾽ ὑπίσχεται, ἰθὺ τελέσσει.

II. Corporalia.

εἰ δ᾽ αὖ σωματικόν τι λιτάζεαι, οὐ τέλος ἰθύ.
ἢν γὰρ ἐπαιτίζῃς φορβὴν, λύσιν, ἄλκαρ, ἀρωγὴν,
ἔν τε δυσπαθίης καὶ ἀνάγκης πείθεο φαιδρῶς,
ὡς ὁ μὲν ἱκεσίην ἀσπάζεται ἠδ᾽ ἐπακούει.
χρὴ δὲ τεὸν πόθον οὐρανίοις βουλήμασιν εἴκειν.
εἰκ᾽ ἀνέμους σοῦ ἅπαντας ἐναντίον Αἴολος ὄρσῃ,
παισὶ θεοῖο μάλιστα δυσαής, καὶ πολ᾽ ἐνηής.
ἡμέριος γύμνασμα βίος θεοπειθέος ἐστὶ μὲν,

τῶ σφὲ

Qui Pater æternus, Natusq; eſt, Flatus & almus.
Ignorans Mediatorem, & Promiſſa per illum:
Sola Deum alloquitur Verũ Gens ſubdita Chriſto;
Haud aliũ nouit, niſi quem Sacra pagina monſtrat
Sola Dei Natum, Chriſti Promiſſaq; nouit.
Scit quoq; velle Deum Precibus ſibi ritè litari,
Auresq; ob Nati Meritum præbere benignas;
„ Quem propter quicunq; rogat, feret ille petitum. Iohan. 10.
Quando Deũ veneror precib⁹, quid mente tuendũ?
[a] Ritè precans Verbo patefactum Numen adora. a Matth. 4. Iohan. 4.
Reſpice[b] Mandatum, Precibus calcaria ſubdens. b Pſalm. 27. 50. Luc. 11. Iohan. 16.
[c] Promiſsis nitens finem Sperato ſecundum.
[d] Abijce Peccandi mores; Melioribus inſta. c Pſalm. 37. 55. 1. Iohan. 5.
„ Nil valuêre Preces; Malè, ni te Pœnitet, acti. Rom. 8. 10.
Credito, te Votis [e] Chriſto Mediante potiri. d Iohan. 9.
An preciumq; operæ ſit quod petis exige tecum. e Iacob. 1.
„ Battologus temerè precibus nihil efficit actis. Matth. 6. 7.
Corporis atq; animæ bona quâ ſunt lege petenda?
Spirituale bonum, nihil excipe, iam tibi præſto eſt; 1. Tim. 2. Matth. 7. 11.
Peccati venia, alma Dei pax, Vita beata. 1. Iohan. 5.
Hæc promiſſa Deus ſine conditione dat vltro.
At ſi Corporeum petitur quid, non ita certum eſt.
Si te protegi, ali, ſolui, potus, inq; periclis
Seruari, ærumnasq; euadere, credito firmum Luc. 8.
Quod tua Vota Deo placeant, teq; audiat; eius
Sed tamen Arbitrio tua ſit ſubiecta voluntas. Matth. 8.
Ventos aduerſum licet Aeolus excitet omnes, Luc. 11. Iudith 8.
Immitis plerumq; Pijs, quandoq; benignus. Marc. 13.
Exercere Pios Deus hoc vult tramite Vitæ, 2. Sam. 15.

Et varijs premit ærumnis, mergitq́ periclis.
Sed tamen ereptis (mirum) dat præmia tandem.
De Precis euentu dubitandum eſt ergo ſecundo?
Abſit id, & longè: Precibus dubitatio noxæ eſt.
a Pſal. 145. Iac. 5. „[a] Fidæ namq́ Precis non eſt ſonus irritus vnquā.
b 1. Iohan. 5. „[b] A Domino quodcunq́ bonum mortale requiris,
„Promtus largitur: Sortem qui tollit iniquam,
Aut leuat, aut indit Solamina dulcia cordi.
Hæc rogo declares? Certas has accipe Normas.
c Marc. 9. 11. „[c] Prælucere Fides debet, quodcunq́ Rogabis,
„Promiſsis quæ freta Dei, conſtanter inhæret,
d Dan. 3. Iob. 3. „[d] Ipſam vel vitam perdas, bonaq́ omnia Terræ.
„Gratiæ & æternæ Vitæ promiſſa tenentor
e Iudith. 8. „[e] Nec præſcribe Deo tempusúe modumúe iuuandi.
Panem Quottidiè cur eſt rogitare neceſſum?
f 1. Cor. 4. Pſal. 104. [f] Vt te commoneas, tibi quod Deus omnia donet.
„Fortunæ ſiquidem fluxu nihil accidit horum.
„Nam bona cuncta Deus, quorū vitæ indiget vſus,
Dat benè diſpenſans; ſolus largitur Iacchi
Pocula, frumentum Cereris, ſuccumq́ Mineruæ,
Pharmaca & herbarum, pelles carnesq́ ferarum:
Pellit egeſtatem, morbosq́, famemq́, ſitimq́.
„Ergo illum hæc petimus, quæ ſolus gignit & offert.
g Iohan. 14. Matth. 28. [g] Is fidam ſeruare ſibi vult vndiq́ Gentem;
h Actor. 14. [h] Hoc licet indignè toleret mala plurima Mundo;
i Apoc. 6. Rom. 8. Pſalm. 44. [i] Multi & cæde ſui Chriſtum, ceu victimæ, honorēt.
Et dare quæ paſcant, foueant, & ad omnia proſint.
k Gen. 13. 14. 24. [k] Sic reditus & opes magno largè auget Abramo:
l Gen. 47. [l] Sic alit Iſaciden natosq́ in Memphidos oris;

Sic

ὧ σφὲ θεὸς πολλῇσιν ἀμηχανίῃσι πιέζων,
ῥύεται ἐμπάγλως· τὰ βραχίονα δ' ὀψὲ κομίζει.
μή τι γὰρ οὖν εὐχῆς διστάζομεν ἀμφὶ τελευτῆς; Non dubitandum in quauis
μή μοι μὴ τὸ πέλοι. δοιὴ γὰρ δάμναται ἐπευχήν. precatione.
„οὐδεὶς γὰρ πίστης ἀνεμώλιος ἦχος ἐπευχῆς,
ὅττι περ χρήζεις θεόθεν βροτέοιο κυρῆσαι,
Δώτης ἐστὶν ἕτοιμος, ἄγων ἢ κούφισιν ἄτης,
ἢ λύσιν, ἢ κραδίης παραμύθιον, ὕψι σ' ἀείρον.
θὲς τόδε δηλότερον; κανόνων ἐμπάζεο τῶνδε. Regulæ.
ὅττι κεν αἰτίζῃς, πίστιν χρὴ πρόσθε φαείνειν, I.
χριστοφόρον δαΐδουχον, ὑποσχεσίαις ἀραρυῖαν.
εἰ καὶ πάντ' ἐπίγεια, βίον δὲ καὶ αὐτὸν ὀλέσσῃς, II.
χρή σ' ἀπρὶξ χάριτός τε λόγον βιότης τε σαώζειν.
μήτ' ἐπίτασσε θεῷ καιρὸν καὶ μῆχος ἀρωγῆς. III.
τί χρέος αἰτίζειν βιοτήσιον ἄρτον ἐπείγει; Cur petenda corporalia.
χρή σ' εὖ ἐπίστασθαι πάντων θεὸν αἴτιον ἐσθλῶν. I.
οὔτι γὰρ αὐτομάτοισι τύχης ἐσθλοῖσιν ἱκάνει.
ἀλλὰ θεὸς πάντων δώτης ταμίης τε κατ' αἶαν,
ὧν βίος ἐστὶ πένης. μοῦνος χατέουσιν ὀπάζει
ἀκτὴν Δήμητρος, πόμα Βάκχου, πῖαρ Ἀθήνης,
θηρῶν κρεῖα νάκη τε, καὶ ἄλλα φάρμακα ποίης,
νούσων, ἀσκεπίης, λιμοῦ, καὶ δίψεος ἄλκαρ.
τῷ τάδε μιν λιτόμεσθα πορεῖν, ἅ, τε μοῦνος ἀέξει.
καὶ δὴ βούλετ' Ἄναξ θεοτερπέα φῦλα σαώζειν II.
εὐσεβέων κατ' ἄρουραν, ἀμηχανάτερ ταλαόντων,
πολλῶν θ' οἷς σφαγίοισι θεὸν μέγα κυδαινόντων.
καὶ σφίσι πορσύνειν βρῶσιν, πόσιν, εἵματ', ἀρωγήν.
ὡς ἄφενος καὶ πλοῦτον ἅλις νήησατ' Ἀβραάμῳ.
δωδεκάπαιδί θ' ὡς πρέσβυι ἐν Αἰγυπτίοισι τιθήνει.

Εὐχί-

Ἐζεχίην δ᾽ αὖ θῆκε μετ᾽ ἀρτεμέεσσι γαίνυσθαι.
τοῦ χρέος εὔχεσθαι ζαθέῳ τάδ᾽ ὀνείατα λαῷ.
XII. εὐχὴ δ᾽ ἡμερίων ἀγαθῶν, γύμνασμα τέτυκται
πίστιος. ἐλπωρή τ᾽ εὐθαρσέος ἠδὲ λιτάων.
μνηστήρ τ᾽ οὐρανίων, ἃ φερέσβιος ἄρτος Ὀλύμπου
σοὶ κλεάτιασεν Ἄναξ. τοῦ καὶ τάδε πρῶτα λιτάζου.

Cur assiduè precandum.

τίς χρειὼ συχνοῖσι θεὸν λιτανεύμασι βωστρεῖν;
πρέσχῃ δόξα θεοῦ, κοινήν τ᾽ ἰδίαν θ᾽ ἄμ᾽ ὄνειαρ.
εὐχὴ γὰρ σοφίην περὶ θέσκελα χρήματ᾽ ἀέξει.
εὐχὴ θαρσύνει πίστιν φρένα. Δαίμον᾽ ἀλάλκει.
ὡς Γοργοῦς προτομὴν λιθοδερκέος αἰγιοχοῦσα.
καὶ δῆμον Χριστοῖο κακῶν ἀπεχάρισε λαῶν.

Orat. Domin. III. partes.

πῶς δὲ διαιρεῖται Χριστοῦ ζωθάλμιος εὐχή;
τριοσσῶς· εἰς ἀρχήν, εὐχῶν λόγον, ἠδὲ τελευτήν.

Quid docet exordium.

προοίμιον οὖν τί νόημα φέρει; θεὸν αἰὲν ἐόντα
φαύλων νόσφι πάθησι θεῶν, οὓς ἔπλασε δεινοῦ
φραδμοσύνη Ζήνωνος, ἀεικάργου τ᾽ Ἐπικούρου.
εὐμενίην γὰρ ἄνακτι θεῷ καὶ κάρτος ἀνάπτει,
ὡς ἐθέλει, δύναταί τε φίλων ἱκετεύματ᾽ ἀνύσσαι.

Quid petitiones continent?

ποῖα κέκευθε λιταῖς ἐνέργματα πάντα θεοῖο,
οἷς βλάβος ἐκτρέπεται, τά τε χρήσιμα προσαίνονται.
τῇ μὲν ἀλεξίκακος, τῇ δ᾽ ἐσθλοδότις χάρις αὐτοῦ.
ποῖα δὲ δῶρα θεοῦ; δέμας ὧν ψυχήν τε χαρίζει,
εἰς βίον ἔνθα ῥέοντα, καὶ ἐς ἄμβροτον μετοπίσσω.

Spiritualia quæ?

ποῖα δὲ πνεύματός ἐστι; θεοῦ μὲν γνῶσις ἀληθής,
ἁγνίζουσα θεοῦ κλυτὸν οὔνομα σώφρονι θεσμῷ.
ἠγεσίη τε παρηγορίη τ᾽ ἐκ Πνεύματος ἁγνοῦ.
σεμνὸν ὃ δὴ βασίλευμα θεοῦ κατὰ γαῖαν ὑπάρχει.
πρόφρονα δ᾽ ἄμμι θέλημα θεοῦ βούλημα περαίνειν.

Sic ſanum facit Ezechiam, & viuere lætum. *Iſa. 38.*
Ergo petenda piæ ſunt hæc quoq; commoda Genti.
Exercetq́; Fidem, Prece ſi bona corporis optes;
Speſq́; facit validas, opus & precis ipſius vrget;
Teq; monet, Bona quæ Chriſtus tibi, Panis Olympo *Iohan. 6.*
Proueniens, meruit; pars hæc primaria Voti. *Matth. 6.*
Cur opus aſſidua Prece compellare Tonantem?
Gloria id alma Dei, communiſq; vrget Egeſtas.
„Nam Prece Cœleſtûm creſcit ſapientia rerum;
„Fit Prece firma Fides, Fidei Solamina ſubſtant;
„Et fugit obiecta longè ceu Gorgone Dæmon;
„Impia & à Turba Chriſti Prece ſe abgregat Agmē.
In quas eſt Chriſti diſtincta Precatio partes?
In tres; Principium, & medium, fineḿq; Precatus.
Quæ mēs Principij? Quod condidit omnia, Numē
Segregat à Dijs, quos Zenon Epicureq; fingis.
Siue illos, ſeu non, ſubſiſtere ſortè putetis. (actu;
Namq; Deo bona Mens datur hîc, Vis ſummaq; in
Quod velit & poſſit votis dare cuncta ſuorum.
Quid latet in Precibus? Benefacta Dei omnia lar-
Noxia quîs pellit, redditq; Accommoda Vitæ. (gè.
Sunt Charites geminæ; cumulās Bona; Noxia tollēs.
Dona Dei quæ ſunt? Animæ quæ & Corporis vſus
Poſcit, ad hanc & venturam ſuper æthere Vitam.
Spiritualia quæ? Summi non falſa Parentis
Cognitio, quâ Sanctè eius quoq; Nomen habetur,
Rectioq;, & ſacri Solatia viuida Flatus. *Rom. 14.*
Quæ duo iuncta Dei Regnum hoc ſuper Orbe vo-
Arbitrioq; Dei parendi promta voluntas. (cantur.

Corpo-

Corporis omne bonum venit almi nomine Panis.
Quæ mala depellit ? ſcelus exitiabile Culpæ ;
Nequitiam Carnis ; ſæuâ & cum Dæmonis irâ
Infandam Mundi rabiem ; genus omne malorum.
Exſoluit Noxâ ; Stygij premit arma Latronis ;
Infringit Carnem ; Mundi mala cepta retundit ;
Mitigat ærumnas Vitæ, ſedatq; dolores ; (gat.
Et tandem mala cuncta domat, Scelus omne repur-
Clauſula quid præſtat? precib. ceu calcar adaptat,
Acrius vt rogites Dominum, hic & promtius adſit.
Finis AMEN Precibus, certos facit eſſe Fideles
Quod Deus ob Nati Meritũ bona commoda donet.
Quid Patris ergo monet venerandum in limine nomen ?
Tota ita nunc Deitas (perſona haud vna) vocatur.
Perſonis conſtans Tribus eſt Deus vſq; vocandus.
Quin & Promiſſi & Fidei nos admonet iſtud.
Et docet in Ioua quantus ſit feruor Amoris :
Quod, [a] Pater vt natos, gremio ſua Pignora geſtet.
NOSTER vbi dicis, Fidei non immemor eſto.
Eſſe Deum Tibi, non alijs modò, Crede Parentem.
Et [b] Fratrum communis Amor tibi pectus adurat.
„ Namq; [c] Preces commune bonum decet eſſe Piorũ.
Et quod magnificè (Cœli Dominator in aula)
Additur, immenſam ſuperi vim Regis adumbrat.
Nam decet, ex toto Dominum qui corde precatur,
Credere, quod poſſit, velit & dare cuncta benignus,
Nec cauſæ teneant ipſum quaſi vincla, Secundæ.
Quid prius obſeruẽ, quàm ſingularitè precabor ?
Qua-

a Pſalm. 103. Iſa. 40. 49. Epheſ. 3.

b Philip. 2. Gal. 6.

c Epheſ. 6. 1. Tim. 2. Iac. 3.

Ioſu. 10. Iſa. 38. Luc. 1. Pſ. 114. Epheſ. 3.

Ἄρτου δ' οὔνομα πάντα τὰ σώματος ἐσθλὰ κέχανδε. Corporalia?

ποῖα δ' ἀφαιρεῖται; κακίης θανατηφόρον ἦθος. Quæ priuatiua?

σαρκὸς ἀναιδείην. ὀλοόφρονα Δαίμονος ὀργήν.
κόσμου θυιάδα λύσσαν. ἁπάσης συρφετὸν ἄτης.
ἐκ κακίης Ἐρύων. καὶ Δαίμονος ὕβριν ἀμύνων.
κόσμου τ' ἀμβλυώων μανίην. καὶ σάρκα κολούων.
ζωῆς τ' ἠπιόων ὀδύνας ἀφάτους τ' ἐούσας.
ἐς δὲ τέλος κακὰ πάντα λύων, ἐκ πάντα καθαίρων.

ἐσχατίην ἔκπλυξον; ἔχει φίλα κέντρα προσευχῆς. Quid epilogus continet?
οἷσιν ἐπειγόμενος καλέῃς θεόν, ὅς τ' ἐπακούσῃ.
οὐραγεῖ δ' ἀμήν. ὃ τεὴν μάλα πίστιν ἀείρει,
ὅττι θεὸς κρανέει, χάριν Υἱέος, ὧν σὺ χατίζεις.

τί προοιμολαῖς εὐχῆς δύναται Πατρὸς οὔνομα σεμνόν. Patris nomen quid monet? 1.
κλῆσις ὅλης θεότητος, ἑνὸς δ' οὐκ ἔστι προσώπου.
χρὴ θεὸν εὐχομένους προστερεῖν ὅλον, ὃς Τριπρόσωπος.
καὶ τόδ' ἐπαγγελίης καὶ πίστιος ἀμφιδιδάσκει.
στοργῆς δ' αὖ δείκνυσι θεοῦ μένος, ὡς ὅγε πιστοὺς,
εὔσπλαγχνος γενέτης ἅτε φίλτατα τέκνα, κομίζει.

ἡμέων δ' εὖτ' ἐνέπῃς, μιμνήσκεο πίστιος αὐτοῦ. Cur noster dicitur? 2.
εὖ εἰδὼς ὅτι σὸς γενέτης θεός, οὐ μόνον ἄλλων.
ξυνῆς τ' αὖ φιλίης προκήδεό σου πρὸς ἀδελφούς.
„κλῆμα γὰρ ἐκκλήτοιο χοροῦ πάγκοινον ἐπευχῇ.
προσθήκη μεγάλαυχος (ὀλύμπια δώματα ναίων) Qui es in cœlis?
ὑμνεῖ ζειδώροιο θεοῦ κράτος αἰὲν ἄαπτον.
χρὴ γὰρ φῶτα λιταῖς μεμελημένον ἶφι πιθέσθαι,
ὅττι θεὸς δύναται καὶ βούλεται ἄμμιν ἀρῆξαι.
οὐδ' ἄρ' ἀναγκαίοισι πόροις φύσις αὐτὸν ἐρύκει.

ποῖα δ' ἐν ὀρσιθέοις αἰτήμασι χρὴ προσδαῆναι; Regulæ petitionum.

r. ἐν πρώταις τετόρεσσιν ἀεὶ σχέσις ἐστὶ πρὸς ἡμᾶς.
οὔνομ' ἀεὶ κλυτόν ἐστι θεοῦ σεμνύντε καθ' αὐτό.
ὁρμαῖς τ' αὐτοσύτοισι θεοῦ περιβιβάζεται ἀρχή.
καὶ βούλημα θεοῖο τελεῖται αὐτοκέλευστον,
καὶ βροτέων ἀπάνευθε λιτέων χρὴ δ' ἄμμε λίτεσθαι
ὑμέας, ὡς ζαθέης κλεινδόνος ὑμνητῆρας,
κοιρανίηθ' ἱερῆς πιστοὺς τεύξειε πολίτας,
καὶ πάντων ἐκλῆρας, ὅσοις ἐπιγχάνουτ' ἀνάκλως.
καὶ τοῖ δυσσεβέεσσι θεοῦ χέρες ὄλβον ἀνοῖξαν.
ἀλλ' ἔμπης λιτόμεσθα, καὶ ὑμέας ἄρκι' ἐλέσθαι.
γνῶναί θ' ὅττι θεοῦ βιοτήσια χρήματα δῶρον.
δεύτερον ἐν μινυρῆς λιτανεύμασι πᾶσιν ἐπευχῆς
ξυμβάλλου πινυτῶς, αὐτίξοον ὅ, ττι τέτυκται.
λισσόμενοι θεόθεν ζωηφόρον ὄλβον ἀρέσθαι,
τηλόσε μιν λιτόμεσθα κατάντια πάντα βαλέσθαι.
καὶ βλάβος ἐξαιρεῦντα, τὸ σύμφορον ἀντικομίζειν.

I. Petit. Nomen: Sanctificetur.

Οὔνομα τί κλῄζεις; γνῶσιν καὶ φῆμιν ἄνακτος.
ἁγιάζειν τί καλεῖς; τιμαῖς ὁσίαις τε καὶ ἁγναῖς
εὐπρεπέως μεθέπειν. λόγος ἔνθεος ἔνθα νοεῖται,
φάμενον, ὡς γνοίης θεὸν εὖ, σεμνῶς τε γεραίροις.

Tuum.

τί πλὴ τὸ σοῦ λέγεται; τὸ θεοῦ κλέος ἄκρα λέλογχε.
τιμῆς καὶ πάντων περιφερέστερον ἐν χθονὶ σεμνῶν.

I. Petitionis sententia: 1.

ἐν πρώτοις τί γὰρ οὖν ἱκετεύομεν; ὥσπερ ἀληθῶς
γνώμης εὐμαθέοντα θεὸν καὶ ὀλύμπιον αὐδῶν,
σὸς, Πάτερ, ἀτρεκὴς λόγος, ἔξοχος εἶπε Διδάσκαλος.
οὔνομα δ' αἰσχύνονται θεοῦ κακὰ πάντα φυλαχθῇς·
μὴ τυφλὸς περὶ θεῖα πέλῃς. θεὸν οὐκ ἀθερίζῃς,
ὡς ἄθεοι φιλέουσιν, ὅσων Ἐπίκουρος ὁδηγός.
ψεύδεα μὴ διδαχῇ μιχθῇ, μὴ πίστει λώβη.

σκαιδ-

Quatuor in membris ad nos reſpectus habetur.
Semper enim per ſe Domini eſt venerabile Nomen.
Regnum ſponte Dei ſe, quô iuuat, vſq; propagat.
Motibus & proprijs Iouæ fit plena Voluntas.
Nemo licet rogitet. Sed nos Rogitare neceſſe eſt,
Vt nos præcones Diuinæ Laudis, & almi
Efficiat Regni Ciues Deus ipſe fidelis.
Actoresq; operum, Domino redit vnde voluptas.
Sponte Dei Manus indignis quoq; commoda fundit Matth. 5.
Nos tamen hæc, quantum ſatis eſt, Rogitamus: &
,,Noſcimus, eſſe Dei, vitæ Fulcimina donum. (vnde
Attamen effundis queruli cum vota Precatus,
Attendas, cui vis quæ ſint contraria Voto.
Vtrius petimus ſi Dona ſalubria Vitæ,
Optamus ſimul à nobis Mala noxia pelli.
Submotisq; Malis Bona contrà accedere nobis.
Quid Nomen vocitas? Noſſe & celebrare Iehouæ.
Sanctificare quid eſt? Sanctum reuerenter honorē
Impendiſſe Deo. Sic Cœlica Verba notantur;
Vndè piè diſcas colere & cognoſcere Numen. (tis,
,,Cur ſubiungo Tuū? Quia Gloria ſumma Tonan-
,,Omnibus anteferenda bonis, quæ ſuſpicit Orbis.
Hic bona quæ petimus? Verè cognoſcere Verum
Humanumq; Deum, Cœleſti in lumine Verbi;
Sermo tuus Verum Pater eſt, docet ipſe Magiſter; Iohan. 17.
Et vitare, Dei maculis quæ Nomina fœdant.
Ne malè caliges circum Diuina, Deumúe
Contemnas, Atheis velut anteit dux Epicurus.
Ne Fidei labem, haud ſacro Mendacia Verbo

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0101-9

Adſpergas, ne probra Deo, ne Scandala Vitæ.
Rom. 14. Quid Domini Regnũ mortali in tempore? Pax eſt,
Iuſtitia eſt, Flatusq́ ſacer quæ Gaudia fundit.
Aduentare quid eſt? Florere & creſcere ſemper,
Aeternum donec conſurgat ad vſq́ Nitorem.
Quid petis hîc? Verbũ ne ſit ſine Fruge; gubernet
Cœlicus vt mentes Flatus, Solaminaq́ indat.
Corruat vt Satanæ regnum, reuocataq́ lethi
E tenebris Chriſti Gens Cœli ſurgat ad auras,
Lætitiâq́ & Honore Dei ſine fine fruamur.
Quid Domini Arbitriũ? Quicqd vult ipſe, iubetq́.
Accinitur cur hoc; In Terra ſicut Olympo?
Iſa. 6. Pſal. 103. Vult nos Angelicæ reputare exempla Cateruæ;
Luc. 2. Grata Deo præſtare quibus iucunda voluptas.
Sanctæ vti ſunt Mentes, ſic & ſanctiſsima patrant,
Quæ ſanctus vult ipſe Deus, quem ſemper honorãt.
Hac prece qd petitur? Deus vt nos ipſe gubernet,
Rom. 12. Arbitrio flectatq́ ſui Bona ad omnia Nutus.
Sentiat vt quiuis diuinæ congrua Menti
1. Cor. 7. Gal. 6. Digna ſuâ & Statione gerat; ſe Caſtus in ipſum,
„Inq́ Deum Pius & Fidus, ſit Iuſtus in omnes.
Si ruit à Superis tempeſtas forte Malorum;
Pſalm. 37. 1. Pet. 5. Subijciat validæ ſe humilis Dextræ Altipotentis.
Et Deus impediat praui moliminis actus,
Arbitrio ſancti qui Numinis aduerſantur.
PANIS ſignificas quid nomine? commoda Vitæ.
Cur Panẽ hæc vocitat Chriſtꝰ? Mediocria ſignat:
Ne ſit luxus opum; ne nos demergat egeſtas.
„Sit ſua cuiq́ ſatis Sors, & nihil appetat vltra.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0102-5

σκάνδαλα μὴ βιότῳ, θείῃ μὴ ἐλέγχεα φήμῃ. II. Petit.
ἀρχὴ τίς ζαθέη κατὰ νῦν βίον ἐστὶ; γαλήνη, Regnum Dei quid.
χάρμα δικαιοσύνη τε, τὰ σεμνὸν Πνεῦμα βραβεύει.
τί προμολεῖν; αἰεὶ θάλλειν, ἢ μᾶλλον ἀέξειν, Aduenire quid.
μέχρι ποτ' ὀψιτέλεστον ἀνέδραμεν εἰς θάλος ἀκμῆς.
δεύτερον οὖν τί ποθεῖς; ἱερὸν λόγον ἔμμεν' ἐνεργῆ. Quid hîc petitio.
Πνεῦμ' ἅγιον φρένας ἰθύνειν, καὶ χρηστὰ παραινεῖν. 1. 2.
ῥαιβμηνόντε πεσεῖν Σατανᾶ κράτος. ἐκ δὲ μόροιο 3.
ἐρχόμενον, Χριστοῖο φίλον γένος, ὄλβον ἀμᾶσθαι 4.
τιμῆσι τ' εὐφροσύνησι τ', εἰς ἤματα πάντα μενέσκε. III. Petit. Voluntas Dei.
τί βέλημα θεοῦ; πᾶν ὅ, τι θέλει καὶ ἀνώγει.
τίπτ' ἀνὰ τέρμα λιτῆς ἐπαείδεται, ὡς ἐν ὀλύμπῳ; Comparatio addita.
εἰσοράαν κέλεται σεμνὸν τρόπον Ἀγγελιωτέων.
νήδυμος οἷς πόνος ἐστὶ, θεῷ καταθύμια ῥέζειν.
ἁγνοὶ δ' ὡς τελέθουσι νόες, τελέουσι καὶ ἁγνά.
οἷ' ἐθέλει θεὸς ἁγνὸς, ὃν ἔμπεδα κυδαίνουσι.
τί τρίτον οὖν ἱκέτευμα λιλαίεται; ὡς θεὸς ἡμᾶς Quæ sententia III. petit.
πρὸς τὸ καλὸν γνάμπτῃ, καθ' ἑὸν νόον ἡνιοχεύων. 1.
ὡς θείῃ μελετῶμεν ἀεὶ προσεοικότα βουλῇ.
χρήσιμος ἧς πρήξαντες ἐπάξια. πᾶς δὲ πρὸς αὐτὸν
ἁγνὸς ἔῃ, πιστὸς δὲ θεῷ, καὶ πᾶσι δίκαιος.
ἢν δὲ κακῶν πνεύσειε θεήλατος αἰτία χειμὼν.
ῥωμαλέην ὑπὸ χεῖρα θεοῦ πλήξειε ταπεινὸς.
ὥστε δ' ἔργοισι κακοῖς θεὸς ἐμπόδιον προβάληται. II.
ὅσσα περ' Ἀθανάτοις βουλήμασιν αἰτιάαται.
τίς δ' ἐπιούσιος Ἄρτος; ὀνείατα τοῦδε βίοιο. IV. Petit. Panis quotid. quid?
ἄρτον τίπτε καλεῖ; ζωαρκέα μέτρα νοεῖται. Vox Panis q.d. significat?
„μὴ πλούτῳ βρίθειν, μήτ' αὖ πενίῃ στεναχίζειν.
„μοίρῃ δ' ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ τὰ περισσὰ διώκειν.

Noſtrum cur vocamus?

ἡμέτερον τί λέγεις; κοινὸς βίος ἐστὶν ἀρωγῶν.
„κτῆμα δ' ὅμως ἴδιος. τοῦ μὴ πρὸς ξεῖνα δοκεύσῃς
„βάσκανος, ἀλλὰ τεὸν στέργῃς, ἄλλοισι δὲ χραίσμῃς.
ἀλλὰ τί κικλήσκεις Ἐπιούσιον; οὔτε καὶ ὥραν

Cur ἐπιούσιον;

δευόμεθ' εἰς ἐπιοῦσαν. ἀεὶ δ' ὅγε δεύεται εὐχῆς.
ὃς δὲ καὶ ἀρθμιός ἐστι φύσει μερόπεσσιν ἑκάστῃ.

Particula hodiè q̃d monet?

Ἔκφαθι, σημαίνει τί τὸ Σήμερον; ὡς βραχὺς αἰών,
1. „ἀνθρώπων γένος ἐστὶν ἐφήμερον. ἤματι τῷγε
„ζώομεν, ἀλλὰ τίς οἶδεν, ἐπαύριον εἰ φύγε πότμον.
2. „χρὴ τοισὶν παρεόντ' ἀγαπᾶν; ἀπεόντα δ' ἐᾶσαι.
„πᾶν μέλλον γὰρ ἄδηλον ἐπὶ χθονὸς, ὅτις ὀρεχθεῖ.
ἔθνεσι τοῦτο μέλει, τοῖς οὐ θεοπειθέες εὐχαί.

Quid hîc petimus?

Τέτρατον οὖν τί θέλει; καθ' ὁμὸν πλόον ἱεμένοισιν,
κοινὸν ὁμῶς ἰδιόντε· πόνοις ἐνὶ μείλιχον αἶσαν.
ἀρχὴν εὐτυχέουσαν. ἄνευ πολέμοιο γαλήνην.
ἀγρῶν εὐτοκίην. γαμίοις ἐνὶ φαίδιμα λέκτροις.
τέκνων τ' εὐφυΐην, χρυσὴν μέγα φέγγος ἐπ' ἄλλην.
ὧν χατέει κοινός τε βίος, καὶ κλῆσις ἑκάστου.

Quid deprecamur?

Καὶ τὰ δ' ἀπευχόμενοι τραφερὴν κάκ' ἀμυνόμεθ' ἀρ-
χῆσιν ἀεικελίην ἀγαθῶν, καὶ ἀκηδέα λήθην, (τυ.
ἣ δόσιν οὐκ ἀλέγει, χαρίτων οὐ τεῦξεν ἀμοιβήν.
καὶ συγγενὴν φιλοχρημοσύνην, μελεδῶνά τ' ἀλιτρήν.
καὶ βρόχον; ᾧ πλούτου διφήτορας ἔμβαλε Δαίμων.
καὶ λοιμοῖο βέλεμνα, καὶ ἄχθεα δύσφορα λιμοῦ.
τηκεδόνας τ' ὀλοῶν νούσων, καὶ ἀμήχανον ἄτην.
καὶ μόθον ἀνδροφόνον. δυσκραέα τ' ἠέρος αὔρην.
ἀρχῆς τ' οἰκιδίης ἀτυχήματα δημοσίης τε.

V. Petit. Debita quid?

Τί χρεῖος; πᾶν ὅτι θεῷ κατεναντίον ἔρδεις,
τοῦ χόλον ἐντείνων βριαρῆς τοξεύτορα ποινῆς.

„Cur NOSTRUM dicit? propria eſt poſſeſsio Rerũ, Prouerb. 5.
„Vſus communis. Quare ne aliena malignus Pſalm. 39.
Expete, contentusq́; tuis ope ſubleua Egentes. 1. Tim. 6.
Cur Panem vocat hîc ἐπιούσιον? Eſt opus illo Iſa. 58.
Cras etiam, Precibusq́; diem quoq; vendicat ictum:
Aut aptum ſibi quod Subſtantia noſtra requirat.
Vox Hodie quid ait? Quod Vita breuiſsima nobis. Pſalm. 39.
„Vno Vita die vix ſtat Mortalibus; hoc iam Iſa. 40.
„Viuimus; an fugiat, quis ſcit, lux craſtina mortẽ?
„Fac præſens æqui pius, haud abſentia cures: Eccleſ. 3.6.7.9.
„Incertum, hoc quicquid ſperas ſuper Orbe futurũ.
Id Gentes curant, Fidei ſine luce precantes. Matth. 6.
Quid quartò petimus? Felix vt carbaſa Vitæ
Inſpiret ventus, leuet & Sors alma labores.
Floreat Imperium; ſit Pax, & Bella faceſſant.
Fœnora reddat Ager; Thalamos bona Fata ſerenẽt:
Indole ſit Proles frugi, lux inde futuris.
Quæ vel vita alijs, nobis vel Functio poſcit.
Deprecor at contrà, ne commoda Corporis vſu
Indigno perdam; nec flocci munera pendam
Alma Dei; memorisq́; cadat ne Gratia mentis.
Abſit auarities procul, ægraq́; cura peculi,
Et circundat opum cupidis quæ, retia, Dæmon. 1. Tim. 6.
Dira Fames abeat; fugiant contagia Peſtis;
Morborum tabes procul eſto; horrendaq; Clades;
Et Mars pernicies hominum; malaq́; Aëris abſit
Temperies; & Sors Populo grauis atq; Magiſtris.
DEBITA quid? Quæcunq; Deo contraria patras,
Quis velut intenſo pœna te verberat arcu.

Namq; vt redditio ſequitur ſua debita ſemper;
(Quantum etenim debes tantũ te ſoluere oportet,)
Sic quoq; ſemper adeſt ſua compenſatio Culpæ.
,,Quiſquis enim peccat, Pœnarũ in nexibus hæret.
Ni ſit qui ſoluat, pœna & cui noxia cedat.
NOSTRA, quid annectis? confeßio clara Piorũ
Quod ſint corrupti Vitijs, & Crimine pleni. (eſt,
Clauſula quid narrat? Fratrũ commendat amorẽ.
Gal. 6. Næuos occulere, errores tolerare vicißim.
,,Te proprijs onerare cauens, aliena remitte.
Phil. 2. 1. Pet. 3. Pſalm. 133. Et bona tranquillet miſeram Concordia Vitam.
Quid precis hîc ſenſus? Noxã deflemus acerbam.
Quod ſic Peccatum Vitam contaminet omnem.
Naturamq; adeo Pœnis affligat. Amicus
Sed Deus in Chriſto quia vult miſereſcere noſtrûm,
Expetimus tribuat veniam, Patriumq; fauorem,
Et Pacem cum Iuſtitiâ, ſine Morteq; Vitam.
Noſq; vt pœniteat Culpæ, & nos mutuò amemus,
Inq; vicem condonemus peccata, monemur.
Num Culpæ veniam dimißio noſtra meretur?
Et ſic noſtra, Dei, miſeratio digna Fauore eſt?
Eſa. 53. 63. Rom. 3. ,,Gratuitum Domini munus Dimißio Culpæ eſt;
Quam ſibi pro merito Mediator vendicat vni.
Ergo quî meriti ſit compenſatio noſtri?
Aſt vti Iuſtitiam, quâ nos Deus accipit vltro
Epheſ. 2. 4. Col. 3. In Chriſto, benefacta ſequi & comitare neceßũ eſt;
Nec tamẽ hanc pariũt: pariant quî pignora matrẽ?
Sunt tantum effectus, Soboles velut orta parente:
Sic Veniæ, Deus ob Chriſti quam donat Amorem,

Eſt

ὡς γὰρ ἀεὶ χρείεσσιν ὁμόζυγές εἰσιν ἀμοιβαί.
χρὴ γὰρ χρείως τὴν ἀποτίνειν ὅσσον ὀφείλει·
τὼς ποιναὶ κακότητος ἀμοιβάδες εἰσὶν ἑταῖροι.
ὅσκεν ἀλιτραίνησιν, ἐνίσχεται ἅμμασι ποινῆς,
εἰ λύσις ἐκ αὐτᾶ, τῇ ποίνιμος εἴξεν ἀμοιβή.
τίπτε λέγεις Ἡμέων; ἁγίων τόδε μάρτυς ἰωή, Noſtra.
λώβης ὡς πολλῆς κακοεργασίης τε μόλυνθεν.
ποία κορωνὶς ἔρει; φιλίης μιμνήσκετ᾽ ἀδελφῶν. Clauſula quid monet?
„κρύπτειν ἀφραδίας, καὶ σφάλματα κοινὰ ταλάσσαι,
„νοσφί τε δυσνομίης ἰδίης ἀδικήματ᾽ ἀφεῖναι.
ὡς βίος ἠρεμίην τιν᾽ ὁμόφρονα πάντοτ᾽ ἀέξῃ.
τίς νόος ἔνθα λιτῆς; σφετέρην ὀλοφυρόμεθ᾽ ἄτην. Quæ ſententia v. petit.
ὅττι φύσις ζωήτ᾽ ὀλοῇ κακότητι φορύχθη.
ποιναῖσί τ᾽ ἀστρέπτοις ὑποδάμναται. ἀλλὰ καὶ οἶκτον
πρηϋτάτοιο θεοῦ, τὸν ὑπέσχετο προῖκα δι᾽ Υἱοῦ,
εὐχόμεθ᾽ αὐτιάσειν κακίης λύσιν, ἠδὲ μετ᾽ αὐτῆς
ἱλασμόν τε, χάριν τε, δικαιοσύνην τε, βίον τε.
σὺν δ᾽ ἀγάπῃ χαρίεσσα, καὶ ὀρθόδιος μετάνοια,
ἥτε καὶ ἀλλήλους ἄφεσις πόρε μνῆσιν ἑαυτῆς.
μῶν ἄφεσιν κακίης ἄφεσις πρέσβευεν ἀδελφῶν, Noſtraremiſſio non eſt cauſa remiſſ. peccat. ſed effectus?
καὶ θεὸς ἡμετέροισι χαρίζεται οἰκτιρμοῖσι;
προίκιός ἐστι θεοῦ δόσις, ἔκλυσις ἀμπλακιάων.
τὴν Μεσίτης λάχε μισθὸν ἑῶν αὐτάξιον ἔργων.
πῶς οὖν πῶς ἀρετῆς μετόπισθεν ἕσπετ᾽ ἀμοιβή;
ὡς δὲ δικαιοσύνη, θεὸς ᾗ κακὸν ἄνδρα σαώζει,
ἔργα καλ᾽ ἀμφιβέβηκε, θεοκράντοισιν ἀνάγκαις,
οὐ τίκτοντ᾽ αὐτήν; πῶς μητέρα τέκνα λοχεύῃ;
ἀλλ᾽ αὐτῆς τόκος, ὡς σφετέρης γεγαῶτα τεκούσης·
τὼς ἀφέσει, δόσις ἡ Χριστοῦ διὰ φίλτρον ἱκάνει,

πρευμενέες εἰς ἄλλους ἀφετήριον ἦθος ὀπηδεῖ.

VI. PETIT. Tentatio quid. Πειρασμὸν τί καλεῖς; Σαρκὸς καὶ Δαίμονος ὁρμὴν,
κόσμου τ', εἰς ἐχθέοντι θεῷ, καὶ ὀλοίϊον ὑμῖν.

Quomodo in tentat. Deus inducit? Πῶς βροτὸν εἰς πειρασμὸν ἄγει θεός; εἴτιν' ἐάσῃ
εἰς κακίην πεσέειν, θείην τ' ἀπάμειρεν ἀρωγήν.
ῥίμφα δὲ πεπληῶτας ὑπόβρυχα θῆκεν ὄλεθρος.

Declaratio VI. petit. Ποῖα δὲ διζόμεθ' ἔνθα; κακῆς μὴ Σαρκὸς ἐρωὴ,
μὴ Κόσμοιο βίη καὶ μήδεα, θελκτήριον, ἀπειλὴ,
μὴ δόλος ἐξ Ἀΐδαο λοχήτορος, ἄμμε δαμάζοι.
τῶν δὲ καὶ ἀντιπάλων δοίη νίκην τε καὶ ἀλκὴν
ἀκιομήτα θεὸς, Χριστὸν διὰ κοίρανον ἡμέων.

VII. PETIT. Malum quid. Ποῖον δ' αὖ τὸ πονηρὸν; ἀμοιβάδος ἄχθεα ποινῆς.
ἣν τινὰ ἢ δήμῳ πέμπῃ θεὸς, ἠὲ καὶ οἶκον,
ἢ βροτέης αἰῶνος ἐν ἤμασιν, ἢ καὶ ὀπίσσω.
καὶ Σατανᾶς ὁ φύτωρ τε κακῶν ἀρότης τε περὶ πάντων.

Liberare quid. Πῶς δὲ κακοῦ ῥύεται, κόπτων ἢ πάμπαν ἀλέξων.

Explicatio vltimæ petit. Ὑστάτιον τί ποθοῦμεν; ἵνα κρίμα μείλιχον εἴη.
μὴ κατὰ μῆνιν ἐλῶν εἰς ~~παγκακὸν οἶτον ἰάλλῃ~~.
ὡς δὲ ~~συμπαθίης καὶ ἐπαχθέα φόρτον~~ Ἀρήγων
πορσυνέῃ κούφισμα λυγρῶν, ἢ πάμπαν ἀμέρσῃ.
δείξῃ δ' ὡς ἀγαθῇ παρὰ μείλιχος ἵσατ' ἐν ὥρῃ
ζωῆς οἰχομένοις μινυρῶν ἐκ τῆσδε θυελλῶν,
φαιδρὸν ἐς οὐρανίους λιμένας πλόον ἰθὺ πετάσσας.

Vocabul. Epilogi emphasis. Τί κρύπτει σφετέραις ὑπὸ λέξεσι, τέρμα προσευχῆς,

1. Regnum. πρῶτον ἔπος, βασιλῆος ἀγακλυτὸν ἔργον ἀείδει.
ἀρχομένους φιλέειν, σκεπάαν, λαμπρῶς τε σαώζειν.

2. Potentia. ἡ δὲ θεοῦ δύναμις, παραμύθιον ἀδρανιάων,
στηρίζει φρένα ἄμμι, καὶ οἱ μέγαν οἶκτον ἐγείρει.

3. Gloria. τὸ τρίτον, ἀφθάρτοιο θεοῦ κλέος, ἄμμε πινύσσει;

αἰῶ

Eſt comes ignoſcens alijs mens, plena fauoris.
Quid TENTARE vocas? carnisq́ & Dæmonis Matth. 26.
Mundiq́ impulſus, malaq́ omnia, noxia nobis. (atri
Quî Deus inducit Tentamina? Quando ſinit quē,
Auxilium retrahens, ſcelerata in Crimina labi.
„Lapſos, Exitij facile eſt in gurgite mergi.
Hac prece quid volumus? cupidæ ne affectio Car- 1. Cor. 10.
Aut Mundi vis & fraus, illecebraq́ minæq́, (nis, 2. Petr. 2.
Infernæq́ dolus quâ nos peſſumdet Echidnæ.
Sed potius tantos palmamq́ & robur in Hoſtes
Alma Dei tribuat per amicum Gratia Chriſtum.
Quid ſub fine MALVM eſt? vltricis verbera
Quā Deus infligit Populis, aut Aedib. vnis. (Pœnæ,
Tempore mortalis Vitæ, vel deinde ſequentis;
Et Satanas; à quo manat genus omne Malorum.
E Malo vt exſoluit? cum frangit, mitigat, arcet.
Quid verò hîc cupimus? Iudex ſe vt præbeat æ-
Exitio penitus nec det, iuſtâ incitus irâ: (quum,
Sed grauat Aerumnæ quando nos ſarcina, promtā
Addat opem, releuetq́ Malum, vel tollat; acerbum:
Oſtendatq́ bonâ mitem ſeſe obuius Horâ:
Scilicet ex huius pelago cum ſoluimus Aeui,
In portum læti reduces nos ſiſtat Olympi.
Continet extremis tandem quid Clauſulæ verbis?
Vox prima officium Regis deprædicat amplum,
Qui Ciues peramet, foueat, ſeruetq́ Fideles.
Viribus exhauſtos nos alma Potentia firmat,
Solatur, Dominumq́ facit miſereſcere egenos.
Gloria nos diuina monet, quæ Sacra benigno

Sint referenda Deo, cum nos exaudijt; ipſum
Quod canet ingenuè Fidei Confeßio noſtræ.
Quodq́ malos Genios Hominesq́ refellit eo ipſo,
Quod Deus Addictos præſensq́ potensq́ tuetur.
Quæ mens ergo precũ fini? Quî intelligis ipſum?
His veluti ſtimulis, quanquam ſat promta, mouetur
Mens Domini, ac ſi aias. Audis, Pater alme, Rogan-
Nos tua Turba ſumus: nobis Rex optimus es tu. (tes,
Nos Miſeri ſumus, & minimo nec robore fulti:
Summa ſed eſt Virtus tibi, maxima vbiq́ Poteſtas.
Gloria certatur tua nunc, da Vincere Nobis.
Ne inter veſanas auſit quis dicere Gentes;
Nunc Deus eſt vbi Veſter, Opẽ qui præſtet Egenis?
Nos contra meritos Charitum tibi dicimus hymnos,
Laudibus æternisq́ tuum celebramus Honorem.
AMEN cur ſubdis? Mihi ne dubitatio reſtet,
Quærens an Superi Mortalia Vota recep tent.
Amen primiloquis Certum quid ſignat Hebræis,
Atq́ Ratum, certo verè quod fine probatur.
Amen idcirco Precis obſignatio Fidæ eſt,
Teſtamenq́, Pius quo ſupplex ſponte fatetur,
Fidere ſe Domino, & certò ſperare petitum.
Iohan. 16. *Vt Chriſtus ſpondet; Vobis hoc aſſero certum,*
Expetitis quæcunq́ meo ſub Nomine, vobis
Expendet Pater, & nullum dimittet inanem.

LIBER

οὕνεκα λιτῶν μετ᾽ τέρμα θεῷ κλέος ἱερὰ δοῦναι.
πιστοὺς ἀμφαδίοις ἐνοπαῖς τῶν κληδόν᾽ ἀνάπτειν.
ἀργαλέους τε βροτοὺς καὶ Δαίμονας ἀμφάδ᾽ ἐλέγχειν.
ὅττι θεὸς λαοῖσι παρίσταται οἷσι κραταιῶς.

Sententia epilogi.

πῶς οὖν δὴ ξυνῆς ἱκετήσιον ἔνθα τελευτήν;
κέντροις τὶς λογίοισι θεὸν σπεύδοντά περ ὁρμᾷ,
ὧδε παρηγορέων· σὺ θεοκλυτέεσσιν ἀρήξεις. 1.
λαὸς γὰρ πελόμεσθα τεΐν· σὺ δὲ κοίρανος ἡμῖν.
ἡμεῖς δὴ μελεοί τε, καὶ εἰς σθένος εἰμὲν ἀκιδνοί. 2.
τοὔνεκα αὖ δύναμιν περιώσιος ἐσσὶ καὶ ἀλκήν.
ἐνθάδ᾽ ἀεθλεύει τεὸν οὔνομα τῶν πέρι νίκην. 3.
μήτις ἀλιτροτερέεσσι μετ᾽ ἔθνεσιν ἄμμι πιφάσκῃ,
ποῦ νῦν τῶνδε θεός; τίν᾽ ἄγει λίπουσιν ἀρωγήν;
ἡμεῖς δ᾽ αὐτίκα σῶν χαρίτων ἠπύσομεν οἶμον.
σὸν κλέος ἀενάοισι λιγυθροέοντες ἰωῆς.

Cur Amen additur?

Τί προσάγεις Ἀμήν; ἵνα τὸν δισαγμὸν ἀπώσω,
εἰρόμενον, λιτέων εἰ πρῆξις ἂν, ἠὲ καὶ οὐκί.
ἀμὴν γὰρ δύναται παρ᾽ Ἑβραίοις χρῆμα βέβαιον,
καὶ παναδίσακτον, τό,τ᾽ ἄρ᾽ εἰς τέλος ἔρχετ᾽ ἀληθῶς.
Ἀμὴν οὖν σφρήγισμα θεκδέος ἐστὶν ἐπευχῆς,
μαρτυρίηθ᾽ Ἱκέταο· μετ᾽ ἐλπίδος ὡς ὅγε πίστης
ἔκ τε θεοῦ κρέμαται, καὶ δέξεται ὅσσα μενοινᾷ;
οἷον Ἄναξ σεῦται τόδ᾽ ἐτήτυμον ἄμμιν ἐνίσπω.
ὅσσα κεν αἰτίζητε μέγαν Πατέρ᾽, εἵνεκ᾽ ἐμοῖο,
πάντα χαριζόμενος δώσει, κενὸν οὐδένα λείπων.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

Καὶ τρίτον ἶσον ὕφασμα. τέταρτος δ' ἐνθάδε μόχθος
ἐκλέγεται. τὸν δ' Υἱὲ θεοῦ σῇ κέφισον ὁρμῇ.

Quid poenitentia. Τίς Μετάνοια; θεὸν ποτὶ νόστιμον οἶμον ὁδεύειν
ἐκ κακίης, ζαθέοιο νόον σπέρχοντος ἀΰτεω.
ἔνδικον ἀμπλακίης φρίσσειν χόλον. ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῆς
αἰνὸν ἄχος καὶ κλαυθμὸν ἔχειν νεμεσήμονι θυμῷ.
καὶ νόον ἐκ ταραχῆς καὶ πένθεος αὖτις ἀείρειν,
πίστει, δεχνυμένῃ κακίης λύσιν, εἵνεκα Χριστοῦ.
καινῆς τ' ἐξάρχειν ζωῆς, κατὰ πίστιος ἦθος.
πόσσας ἐν μερίδας συνέχει Μετάνοια σαόφρων;
Partes. δισσάς. Συντριμμοῦ τ' ἀχλὺν, καὶ Πίστιος αἴγλην.
ὧν τοκετὸς Βίος ἐστὶ Νεόδρομος, αἰὲν ἔτυμος.

I. Contritio. τίς δ' ἄρα Συντριμμός; φοβερὴν αἴσθησιν ἑλέσθαι
ὀργῆς οὐρανίης, κακοεργέος αἰτία λώβης.
δάκρυσι δ' αὖ στοναχῇσί τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθειν,
ὅττι θεοῦ χόλον ὦρσας, ἑαυτῷ δ' ἔσπασας ἄτην.

II. Fides. τίς Πίστις; θείῃσιν ἐπαγγελίῃσι πιθέσθαι
ἐν Χριστῷ, καὶ θάρσος ἔχειν εὔθυμον ἐπ' αὐταῖς.
ᾧ κέαρ ἐξ Ἀΐδαο κελαινῶν ῥύετ' ὀδυρμῶν,
καὶ καλέει θεὸν, ὡς γενέτην, εὐθαρσέσιν εὐχαῖς.
πνεύματι θεσπεσίῳ δέχεται καὶ χάρμα ποθεινὸν,
παυσάμενον μαλακῇσιν ἐπ' εὐμενίῃσι θεοῖο.

III. Noua obedientia. τίς καινὸς βίοτος; καλὴν στρατιὴν στρατιᾶσθαι.
πίστιν ἔχειν, συνέσιν τ' ἀγαθήν. καλοῖσί τε γεραίρειν
ἔργμασι Παμβασιλῆα, τὰ πίστει δῶκε λοχεύειν,

οὐρανί-

LIBER IV. DE POENITENTIA.

TErtia tela mihi texta eſt; Iam quarta laborũ
Pars retinet me; Nate Dei quã, Spero, leuabis.

Quid Metanoea? Dei ſi ad Caſtra & Iuſſa re- Ioel. 2.
A ſignis Noxæ, Cœleſti Flamine adactus. (uertis,
Vltriceſq; horres iras; & Crimina propter
Mœſtificum ſentis luctum, ſæuoſq; dolores.
Et tamen erectus, Veniam complectere Culpæ,
Non titubante Fide, Meritum per amabile Chriſti. a Marc. 1.
Inſtituiſq; Nouam Fidei ad dictamina Vitam. 1. Sam. 2. 1. Iohan. 1.

Quas in ſe partes condit Metanœa ſalubris? b Ioel 2. Iſa. 38. 57. Pſal. 51.
[a] Altera Contritus, Fidei altera nomine dicta eſt. c Rom. 1.
Quîs comes effectuſq; Nouæ pia rectio Vitæ. d Pſal. 6. 119. Thren. 2.

Quid nam Contritus? [b] Diro exhorreſcere ſenſu Matth 26.
[c] Iræ, Peccatum quæ Cœlitus omne redamnat: Rom 7. Philip. 3.
Et cruciare animum, [d] lacrymiſq; affligere corpus; Iſa. 57.
Numine quod læſo tibi Noxam attraxeris ipſe. e Pſalm. 30.

Quid nã deinde Fides? [e] Promiſſis Credere, factis Actor. 16. 1. Petr. 1.
Per Chriſtum, & tranquillo animo benè [f] Fidere in Matth 11.
Quîs conſeruatur Stygij ex cruciatib. [g] Orci; (illis f 1. Tim. 1. 1. Iohan. 1. 2.
Imploratq; alacri Dominũ [h] prece, ceu Pater adſit; g 1. Sam. 2. Iſa 57.
Accipit & ſacri vires & gaudia [i] Flatus, h Hier. 3. Rom. 8.
In Bonitate Dei quîs ſuauiter inde Quieſcit. 1. Iohan. 5. Epheſ. 2. 3.

Quid Noua Vita? [k] Boni præſtes ſi Militis actus. i Gal 4. Rom. 8.
Quando Fideî Mentiſq; Bonæ geris arma, Tonantẽ Pſalm. 51.
Officijs ſtudijſq; [l] Fides quæ gignit, honorans. k 1. Tim. 1. l Matth. 5.

Quæ

a Matth. 3. Quæ[a] Deus, vt redeat decus hinc ſibi, maximꝰ vrget
b Iohan. 3. Hier. 31. Vnde oritur Metanoea?[b] Parens huic Spiritus al-
Phil. 2. Organa ſunt,[c] Verbum Legiſq́; Euangelijq́;, (mus.
c Luc. 24. [d] Aerumnæq́;, homines variè quîs Fata fatigant.
Iſa. 38. Quas armis Mauors, Peſtis ſuccincta Venenis,
d 1. Cor. 11. Heb. 12. Anxietate Fames, igni Vulcanus inhorrens,
Tot Morbus flagris, Mortiſq́; ſagitta miniſtrat.
Rom. 3. 7. Lex dat Contritum, liquidè dum noſcere mentē
Peccati cogit noxam, Furiaſq́; Tonantis,
Et cor vulnifico moribundam ſauciat ictu.
Rom. 1. 10. Ex Euangelio Chriſti Promiſſa reuelans,
1. Petr. 1. 2. Tim 3. Mente Fidē accendit Flatus; dum monſtrat Amorē,
Ob Chriſtū, & Charites, quîs nos beat ille Supremꝰ:
Corde facit ſolidè vt poßis confidere, & ipſi
Peccati Veniam firmis tibi nexibus aptes;
1. Theſſ. 5. Et tranquilla tibi ſit Pax, ſtabiliſq́; Voluptas.
1. Petr. 1. Vita Noua eſt quæ tota Dei ſe Iußibus aptat:
1. Iohan. 2. 3. Vtraq́; quā gignit ſacra Concio. Lex quia monſtrat,
Matth. 18. Iohan. 5. Quæ præſtanda Deo ſint, vt ſine Crimine viuas:
Pſalm. 51. Quiq́; accepta Deo ſint hæc, Promißio Chriſti.
Mich. 6. Quo Sceleris Iudam diſcrimine pœnitet, & quo
Matth. 27. Actor. 1. Commißi Petrum? ſerui fert Iuda pauorem
Luc. 22. Abſq́; Fide; fugit ille Deum, fremit, & furit, ardens
Intus alens odium, Linguæ extrà ſpicula iactans.
Sed nati, iunctum Fidei fert Cepha timorem.
Hunc bene Iudicium percellit & Ira Tonantis,
Horribiliq́; dolore agitat, ſimul erigit ipſum
Chriſto nixa Fides; queruliſq́; vt Numina votis
Inuocet, & Culpæ Veniam petat, efficit vnâ.

Quis

οὐρανίοισι τ' ἐπέτειλε λόγοις, ἐπὶ κῦδος ἑαυτοῦ.
τίς τίκτει Μετάνοιαν; ὀλύμπιος υἱὸς Ἀήτης, Pœnitentiæ cauſa effectrix.
ὄργανον ἔχων, κήρυγμα Νόμου τ' Εὐαγγελίου τε,
τειρομένην τε βροτῶν γενεῆς πολυειδέας ἄτας,
αἷς λοιμὸς κήρεσσιν ἑαῖς, καὶ τεύχεσιν Ἄρης,
καὶ φλογμοῖς Ἥφαιστος, ἀμηχανίῃσί τε λιμὸς,
καὶ θάνατος βελέεσσιν ἄγει, μάστιξί τε νοῦσος.
Σωτήριμμον Νόμος ὦρσε. νόῳ γὰρ γνῶσιν ἀνάπτει, Contritio vnde?
λαμπρὴν, δυσσεβίησί τε, θεοῦ τ' ἐκπεπυκέος ὀργῆς.
τύπτει δ' ὀξυτόμοισιν ὑπ' ἄλγεσιν ἦτορ ἐρεμνόν.
Χριστοῦ δ' Ἀγγελίη θυμηδέϊ πίστιν ἐγείρει Fides vnde?
Πνεῦμ' ἅγιον· λιαρὴν φρενὸς εἴσω γνῶσιν ἀνάψαν
στοργῆς καὶ χάριτος, θεὸς ἣν διὰ Χριστὸν ἀέξει.
θάρσος τ' ἐν φαιδρῷ βουλήματι· θάρσος ἑαυτῷ
ἀμπλακίης ἄφεσιν δεσμοῖς ἀλύτοισι περστάπλον·
ἀτρεμίην τε, καὶ εἰρήνην, καὶ χάρμα βέβαιον.
καινὸς δ' αὖ βίος, ὃς ῥα θεῷ πρόφρων ὑπακούσαι, Fons nouæ obedientiæ.
ἐκφύει τ' ἀμφοτέρου κηρύγματος. ἣ γὰρ ὁ Τεθμὸς,
ποῖα θεῷ τελέῃς κεν ἀμέμπτως ἔργα, πιφάσκει.
Χριστοῦ δ' Ἀγγελίη· τάδε πῶς ἐπαρεστὰ γένηται.
πῶς ῥα διαστέλλεις ὀλοοῦ μετάνοιαν Ἰούδα Pœnitentia Iudæ & Petri differunt.
ἠδ' ὁσίοιο Πέτρου; δούλου φόβον εἶχεν Ἰούδας,
πίστιος ἀλλότριον. φεύγων θεὸν, ἠδὲ καὶ αὐτοῦ
γλώσσης καὶ φρενὸς οἶστρον ὑπεξείοντα κορύσσων.
υἱοῦ δ' αὖ φόβον εἶχε Πέτρος, μετὰ πίστιος ἐσθλῆς.
ἐκπλήσσει μὲν τόνδε θεοῦ μῆνίς τε κρίσις τε,
εἰσί τ' ὀδυνάας βάλλει κραδίας. Χριστοῦ δέ μιν αὖτις
πίστις ἀνορθώσασα, λιταῖς γονερῇσιν ἀείρει
εἰς θεόν. ὥς ὀλοῆς ἄφεσιν κακότητος ἐλέσθαι.

Nouæ obedientiæ effectum bona opera.

ποῖοις δ' αὖ Καινὸς Βίος ἐκπρέπει; ἔργμασι καλοῖς,
οἷα κέλευσεν Ἄναξ, καὶ πίστις ἐξελοχεύθη
κυδάλιμον μεθέποντα θεοῦ λάτρευμα καὶ αἶσαν.

Quid verus Dei cultus.

Ἄψεκτον τί λάτρευμα θεοῦ; τοῦτο αὐτὸς ἔταξε.
ἐν δισσαῖς πινάκεσσι Νόμου, πᾶν ἔργον ἀθρήσεις;

Qui gradus bonorum operum.

τίς δ' Ἔργων τάξις; τίνα πρωτοπορεῖ; τίν' ὁμαρτεῖ;
I. πασῶν ἐργασιῶν, Νόμος αὖ ἐπὶ θεῖος ἔταξε,
ψυχὴ καὶ κεφαλὴ, κραδίη ζώντε, τέτυκται
δεῖμα θεοῦ καθαρὸν, πίστις τ' ἐπὶ Χριστὸν ἀληθὴς,
ἤτε φρενῶν ἔντοσθι θεοσδόρων ὑπακουή.
οἷα θεὸς κέλεται πρώτης ἀνὰ κύρβιος ἀρχῇ.
II. τοῖς δὲ δικαιοσύνης ἀγάπη τ' εἰς χρῆσιν ἀδελφῶν
ἔργ' ἕπεται κατόπιν, βαθμὸν δ' ἔγγιστον ἐπείγει.
οἷα Νόμου ζαθέοιο κελεύει δεύτερος ἄξων.
III. κραίη δὲ πέλει θυσιῶν τελετῶντε πορείη.
ὧν ὅπιν οὔτιν' ἔχει θεὸς, εἰ μὴ πρόσθε βέβηκεν
εὐσεβίη τ' ἀγάπη τε, θεὸν τιμῶσα καὶ ἄνδρας.

Quomodo fieri poſſunt bona opera.

πῶς δ' ἂν ὑποδρήσσοιμι θεῷ καλ' ἔργα τελείων;
I. Ῥῆμα θεοῦ σπεῦδε μαθεῖν. τό σε πάγχυ διδάξει
II. ποῖά σ' ἀπαιτήσει θεὸς ἔργματα. πῶς δέ τ' ἀρέσκει.
καὶ θεὸν ἐξὸ βόησεν, ἰάλλειν θεῖον Ἀήτην·
καὶ σαῖς ἐν πραπίδεσσι ἀληθέα πίστιν ἀνάθειν·
καὶ σέθεν ἰθύνειν ὁρμὰς κατὰ θέσκελον ὀμφὴν,
ἔργα τελεῖν προσδεκτὰ θεῷ, καὶ χρήσιμ' ἀδελφοῖς.
III. καί σοι κάρτα μέλοι, μὴ Πνεύματος ἀντία βαίνειν
ὁρμαῖς αὐτοθελέσσι, κακόζηλά τ' ἐργάζεσθαι.
ἀλλ' εἴσω τ' ἔξωτε καμεῖν θεὸς ὅσσα κελεύει.

Quomodo placent Deo.

πῶς δὲ θεῷ Υἱὸς οὗτος ἐμοῦ Καινεργὸς ἀρέσκει;
I. εἰ μάλα πιστεύεις, ὅτι σοὶ θεὸς ἤπιος ἐστί.
καί σε διὰ Χριστὸν, κατὰ πίστιν, θῆκε δίκαιον

σεῦτ'

Quîs claret Noua Vita? [a] Actis ſtudijsq́; probatis, [a] Col. 3. Eph. 2. 4. 5. 1. Ioh. 3. 4.
Quæ iubet ipſe Deus, [b] Fideiq́; è ſemine creſcunt. [b] Rom. 14.
Ad Cultum directa Dei, qui conuenit illi.
Quid verus Domini [c] Cultus? [d] Quod Præcipit ipſe; [c] Rom. 12.
In geminis Legis Tabulis Opus omne tueris. (tur? [d] Deut. 12. Ezech. 20.
Ordo quis eſt Operũ? Quæ præeunt, quæue ſequun-
Cunctorũ, ſacra Lex quæ mandat agenda Tonãtis,
Mens, anima eſt, cor, vita, caput, ſumma vnica, pu-
Ille Dei Timor, atq; Fides bene debita Chriſto. (rꝰ
Parendiq́; Deo ſub pectore promta Voluntas.
Quæ Prior Aetheriæ commendat pagina Legis.
Iuſtitiæq́; opus hæc, Fraterniq́; actus amoris,
Inſequitur curſuq́; premit veſtigia anhelo.
Quæ duo poſterior Legis depoſtulat Axon.
Sacra tenent finem, Ceremoniaq́; addita Sacris;
Quæ Deus haud curat, Pietas niſi luceat ante,
Ritè Deũ venerans, & amans percommoda Fratres.
Quî Bona perficiam? dij quæ regula Cultus?
Diſcito Verba Dei ſtudioſè; hæc ſola docebunt, Pſalm. 119.
Quos Deus expoſcat, verè quos approbet Actus.
Exoraq́; Deum, ſacro vt te Flamine luſtret,
Et veræ ſub corde Fideî tibi ſuggerat ignem,
Et Verbi ad normam motus tibi dirigat omnes:
Vt facias, quæ Grata Deo, quæ Debita cunctis.
Diuinum contra Flatum ne ſponte Voluntas Actor. 7.
Pugnet, & Improbitas animi ne excurrat in Actus. Epheſ. 4.
Sed facias, quæcunq; Deus iubet Intus & Extrà.
Quî mea Vita Deo placet hac ratione Nouata?
Si Credis quod nunc Genitor tibi Ioua benignus Gal. 4. Eph. 1.
Te iuſtum ob natum Iuſtum pronunciet vltro.

Luc. 17. *Accipiatq; tuum, licet haud ſine crimine, Cultum.*
Et ſi Tranſgreſſum agnoſcens tua Crimina ploras
Rom. 7. *Ex animo: quod non Legi ſua Debita (nunquam*
Quod potes) exſoluas, quoniam tibi nulla facultas.
Rom. 8. *Siq; Nouæ inceptas Vitæ pia facta probatis*
Moribus, in ſacræ quæ currit tramite Legis.

Cur bona ſunt peragenda? Recens quid Vitaq; poſcit?

Cerne Dei Laudes, tua Debita, Commoda Fratrum.
a Rom. 8. 12. 1. Theſſ. 4. *Nos Sanctis decet officijs [a] parere Iehouæ,*
Actor. 4. *Vt meritæ huic [b] Laudes, iuſti & reddantur Honores.*
Iohan. 13. b Col. 3. *Noſtraq; [c] communis Benefacta ſibi exigit Vſus,*
1. Cor. 10. *[d] Iuſtitiam vt cunctis, [e] Verum & præſtemus Amorẽ.*
c Rom. 12. Tit. 3. d Phil. 4. Tit. 2. *[f] Exemploq; alios Reſipiſcere ſubdoceamus.*
e Rom. 12. 13. *Vt quoq; [g] noteſcat Conuerſio noſtra, Fidesq;,*
1. Iohan. 4. 1. Petr. 3. *Iuſtitiæq; actus clareſcat luce, neceſſe eſt.*
f 1. Tim. 4. *[h] Nec Domini tetris perdatur Gratia factis.*
Tit. 2. g Matth. 5. *Inq; habitans Flatus, Sors & ſuper æthere Vitæ.*
1. Petr. 1. *Et bene [i] Pancratio certato, in fine laborum,*
h 1. Cor. 6. Rom. 8. *Vera Fides, & Mens duret ſibi Conſcia recti.*
i 1. Tim. 1. *[k] Pœnæq; effugiantur in hac & perpete Vitâ.*
2. Tim. 2. Apoc. 2. *Et [l] Pietas nunc & poſthac ſua Præmia fundat.*
k Iob. 9. *„Nam certum Pietas hîc ſpondet ibiq; Brabeion.*
l 1. Tim. 4. Eccleſ. 8.

σὺν τ' ἄρ' ὑπηρεσίην δέχεται, κολοβήν περ ἐοῦσαν.
εἰ δὲ παραιβασίας ὀρθῶν σέο, πένθος ἀέξεις, II.
ἐκ θυμοῦ γοάων, νόμον ὅνπερ οὐχὶ τελείεις.
οὐδὲ γὰρ οὐ δύνασαι, κατὰ σὸν σθένος, αἰὲν ἀφαμερὸν.
εἰ δ' ἄρχεις καινοῦ τε βίου νεαρῆς θ' ὑπακοῆς, III.
ἤθεσιν ἢ σεμνοῖσι θεοῦ κατὰ τεθμὸν ὁδεύοι.

τίπτ' ἀγαθὸν πρήξαιμι; τί καινοβίου τέλος ὁρμῆς; Fines bonorum operum.
δόξα θεοῦ, καὶ σὸν χρέος, καὶ ὄνειαρ ἀδελφοῦ.
χρὴ γὰρ θρησκοσύνῃσι θεῷ σεμνῇσι πιθέσθαι. I.
ὡς ὅγε τεύξηται τιμῆς καὶ κλῃδόνος ἁγνῆς.
χρὴ δ' ἀγαθοεργεσίῃσι βίον πάγκοινον ὀφέλλειν. II.
οἶκτόν τ' εὐσοργίην τε δικαιοσύνην τε φέρεσθαι.
ἕλκειν δ' εἰς μετάνοιαν ἑοῖς ἀρετῇσι καὶ ἄλλους.
εἰς φῶς χρὴ μετάνοιαν ἄγειν, καὶ πίστιν ἀληθῆ. III.
ἠδὲ δικαιοσύνην, ἀγαθῶν φιτύμασιν ἔργων.
μήτ' ἔργοις αὐτοῖσι θεοῦ χάριν αὖτ' ἀποβάλλειν.
κληρονόμον δ' ἀθανάτου ζωῆς, καὶ Πνεῦμα σύνοικον.
ἀλλ' ἔννικον ἀγῶνα πονεύμενον, εἰς τέλος αἰεὶ
πίστιν συνειδῆν τ' ἀγαθὴν ἀταρπιδέεσσι φυλάσσειν.
δυσσεβίης τίσιν ὡς προφύγῃς καὶ νῦν καὶ ὀπίσσω.
εὐσεβίης δὲ λάχῃς καὶ νῦν καὶ ὄπισθεν ἀμοιβάς.
εὐσεβίῃ γὰρ ἄνω καὶ ἐπὶ χθονὸς ὄλβια κεῖται.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ε. ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ.

Λοίσθιον ἐμβαίνω Μύστης πόνον. ἔνθα σ' ἀΰω
Πνεῦμα θεοῦ. δὸς καλὸν ἐμοὶ πόρον ἄχρι τελευτῆς.
Sacramenta quid. εἰπὲ, τί κικλήσκεις Μυστήρια; πρήξιας ἱράς.
ἃς διαταξάμενος σφετέρῳ θεὸς ἥρμοσε μύθῳ.
ὥς τις Ἐπαγγελίην χάριτος τεύξησιν ἑαυτῷ
οἰκείην, καὶ πίστιν, ἅτε σφρηγῖδι, κρατύνῃ.
Cur verbo annexa? τίπτ' Ἁγιάσματα ταῦτα λόγον ποτὶ κοινὸν ἐάφθης;
I. ὡς ἅγιον βέλημα θεοῦ δείξησιν ἐναργῶς.
ἄμμι δ' ἀποσχεσίην ξυνὴν ἄγχιστα πελάσσῃ.
ὡς ἴδιον κλέας ἐστὶ, τεὴν κατὰ πίστιν ὀνητόν.
II. ὥστε δ' ἀρίδηλα πέλῃ σημήϊα πίστιος ἡμέων,
χωρίζοντα φίλον Χριστοῦ γένος ἔθνεος ἄλλου.
Sacramenta quot. ἀλλὰ πόσαι Τελεταί τοι Μύστιδες ἐν διαθήκῃ
καινῇ; Βαπτισμός θ' ἅγιος, Χριστοῖό τε Δεῖπνον.
Sacramentum & Sacrificium differunt. πῶς ἐὰ διαγνοίην Μυστήριον ἠδὲ θυηλήν;
θέσκελον ἔργμα πέλει Μυστήριον, ᾧ θεὸς ἡμῖν
κλῆμαθ' Ἐπαγγελίης ὀρέγει τ', ἰδίῃ τε προσάπτει.
ἔργον δ' αὖ βρότεον θυσίη πέλεν, ᾧ θεὸν ἡμεῖς,
οἷον ἀμειβόμενοι, γεραρῇ δωρέομεθα τιμῇ.
πόσσα θύηs τὰ γένεθλα; μάθης τόδε διπλόον εἶναι.
Species sacrific. τοῦτο μὲν ἱλασμοῖο φερώνυμον, ᾧ λύσιν ἡμῖν
I. Propiciatorium. μισθοφορεῖ κακίης, μειλίξατο δ' ἐκ Πατρὸς ὀργὴν,
Χριστὸς, ἀναπλήσας μεροπήϊον οἷος ὀφειλήν.
II. Eucharisticum. τοῦτο δ' ἀμοιβαίης χάριτος, πάντ' ἔργματα πιστῶν,
πίστιος ὅσσα πέφυκε, θεοῦ τ' ἐπὶ κῦδος ὀρέξ.

ἐχ

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0120-5

LIBER V. DE SACRAMENTIS.

VLtimus hic Muſæ labor eſt; da Spiritus alme
Ad lætam me, quæſo, Viæ decurrere metam.
Quid nam diuinum Myſterion? Actio ſacra eſt,
Quam Deus inſtituit, Verboq; annexuit almo:
Vt ſibi quis Superi promiſſum dulce Fauoris
Applicet, atq; Fidem Cœleſti hoc Pignore firmet.
Addita communi cur hæc Sacramina Verbo?
Vt quæ ſit magni, ſignent, Patris alma Voluntas: Rom. 4.
Et Res promiſſas cunctis dent Cuiq; fruendas, Act. 20. Tit. 3.
Ceu Proprias, vti ſunt; Fidei modo dextera prendat.
Sint manifeſta etiam Fidei Teſtamina noſtræ.
Diſſocientq; aliis à Gentibus Agmina Chriſti. (tus? Matth. 28. Marc. 16.
Myſticus at quotuplex Nouo adeſt ſub Fœdere Ri- Matth. 26.
Eſt geminus. Baptiſma ſacrũ, & Cœna vltima Chri- Marc. 13. Luc. 22.
Quæ Sacramenti & Sacri diſtinctio? Dium (ſti. 1. Cor. 11.
Sacramentum opus eſt, ſua quo promiſſa ſalutis
Exhibet ipſe Deus, proprieq; hæc cuilibet aptat.
Humanum ſed opus Sacrum eſt, quo reddimus ipſi,
Ceu vice mutatâ, Domino pia munera Honoris.
Sacrorum quæ ſunt ſpecies? Agnoſcito binas:
Hoc etenim vocitant Hilaſticon; hoc quia nobis Hebr. 10. Iſa. 53.
Placatum reddit Patrem, Veniamq; meretur, Iohan. 1.
Tranſgreſſu ſoluens pro noſtro Iuſta, Redemtor. 1. Cor. 5.
Nomen habet Charitum iſtud; vti ſunt facta Piorũ, 1. Petr. 2.
Verâ enata Fide, diuumq; tuentur Honorem. Pſalm. 58.

Non Venia vt Culpæ redeat tibi ab his, quaſi Merces.
Fœderis huic porrò Sacra ſunt cognata Vetuſti
Plurima, quæ Graio Typicorum nomine ſignant.
Namq; typi Chriſti fuerant; qui Victima quondam
Conſecrandus erat noſtro pro Crimine Patri;
Et Fidei Gymnaſma, & Relligionis apertum
Indicium; Grateſq; Deo ſic publicè agebant.
Quîs Chriſtus verbis ſanxit Baptiſma Salutis?
Matth. 28. Mandati Verbum eſt, totum contendite in Orbem,
Diſcipuloſq; mihi cunctas adſciſcite Gentes;
Mundificiſq; illos animi purgate Lauacris,
In nomen Patris, Natiq;, & Flaminis almi.
Marc. 16. Promiſſi quæ vox? verè qui Credit, & vnà
Abluitur noſtri Sacrâ Purgaminis Vndâ,
Saluus erit: qui non Credit, Damnatus abibit.
Zach. 13. At quid Baptiſmus? Sacri dia actio ritus.
Quo quis adhuc extra diuini limen Ouilis,
Qui nondum ſubijt ſacra Balnea, rite lauatur,
Myſta vbi Verba refert Chriſti: Te mergo ſub vndis,
In Nomen Patris, Natiq;, & Flaminis almi.
Teſtaturq; hominem mundari ita Sanguine Chriſti,
Sordibus à Culpæ; Patrem deſiſtere ab irâ;
Et Flamen donare Nouæ nunc lumina Vitæ.
Verborum melius ſenſus euolue? Profatur
Hæc vbi Sacrificus; Triados te in Nomine mergo;
Non ſecus eſt, ac ſi tingendum hac voce ſalutet.
Nunc ego Cœleſtis te humectans rore Lauacri,
Voce pia ſummum te te ſuper inuoco Regem.
Saluifici Pater eſt Chriſti qui nempe benignus,

Et

οὐχ ἵνα πως ἄλφῃ κακίης λύσιν, ὥς τινα μισθόν.
συγγενέες δ' αὖ τῶδε παλαιῆς εἰσὶ θυηλαὶ Typica.
συνηθείης· Τυπικῶν οἷς οὔνομα σεμνὸν ἐτύχθη.
Χριστοῦ γὰρ τύπος ἦσαν· ὃς αὐτὸν ἔμελλε πορίζειν 1.
θῦμ' ἱερὸν Γενετῆρι, βροτείης εἵνεκα λώβης.
πίστιν δ' ἤσκησαν, θρησκεύματά τε δῆλον ἔθηκαν 2.
εὐσεβίης, χαρίτωντε θεῷ χρέος ἀμφαδὰ τῖσαι. 3. 4.
Νῦν δ' οἷς Χριστὸς ἔταξε λόγοις Βάπτισμα δέλθοις; Verba institut. Baptiſmi.
τοῦθ' ἱερὸν πρόσταγμα. βαδίζετε πᾶσαν ἐς αἶαν,
πάντα μαθητεύοντες ἁπάσης ἔθνεα φύτλης· I. Mandatum.
καὶ σφᾶς Μυστιπόλοισιν ἀποσμήξασθε Λοετροῖς·
ἐς Πατρὸς, εἰς Υἱοῦ, εἰς Πνεύματος οὔνομα σεμνοῦ.
εἰπὲ δ' ἐπαγγελίην; ὃς ἔχει καθαρόφρονα πίστιν: II. Promiſſio.
ἁγνισθεὶς Λοετροῖο θεοκλύστοιο καθαρμοῖς,
οὗτος ἀείσαθος ἔστιν. ἀπειθὴς δ' εἰς κρίσιν ἵξει.
εἰπὲ τί Βαπτισμός; σεμνόνθ' ἱερόν τε τέλεσμα. Quid Baptiſmus?
ᾧ τις ἐὼν ἀμύντος ἀλεξικάκοιο Λοετροῦ,
καὶ πόμπης ξένος ἐρανίης, ἀπονίπτεται ὕδει.
καὶ πρόπολος τελετῆς ἐκφθέγγεται ὧδε. Σὲ λούω
ἐς Πατρὸς οὔνομ', εἰς Υἱοῦ, καὶ Πνεύματος ἁγνοῦ.
μαρτυρέει δ' ὡς δὴ Χριστοῦ λύθρος ἄνδρα καθαίρει
πάσης ἀμπλακίης, ὅ δέ οἱ θεὸς ἐξιλάσθη.
Πνεῦμα δέ μιν γεννᾷ βίον εἰς νέον ἠδ' ἀπέραντον. Sententia verborum: Ego baptiſo te.
τῶν δ' ἐπέων νόον εἰπὲ σαφέστερον; εὖτε πιφάσκῃ
Μύστης, εἰς Τριάδος σε γεράσμιον οὔνομα νίπτω,
ἄνδρ' ἐπιδευόμενον Βαπτίσματος ὧδ' ἐπιφωνεῖ.
Βάπτων, ἢ ῥαίνων, ἱερεὺς σὲ ῥοῇσι Καθαρμοῦ,
εὐσεβέως ἐπί σοι καλέω θεὸν αἰὲν ἀληθῆ.
ὡς τελεῖτ' ἀΐδιος Γενέτης Χριστοῖο λυτρωθέω.

Παῖσίτε συναΐδιος, καὶ σύμφυτος ἁγνὸς Ἀήτης.
μαρτυρέω δ' ὡς οὗτος, ἀεὶ, θεὸς, οἷος ὑπάρχων,
φίλτρῳ σ' εὐστόργῳ περιεπτύξατο, σοί τε περὶ πάσης
ἀμνηστεῖ κακίης, ἱκέτου διὰ φίλτρον Ἰησοῦ.
ὅς νῦν σ' ἐκκλύζει, καὶ μάρτυρα πίστιν ἀνάπτει,
ὅς πάσης κακότητος ἑῷ λύθρῳ σε λόεσσεν.
φαιδρύνει δ' ἁγίῳ σε Πνεύματι, καὶ πάλι τίκτει,
πρός τε δικαιοσύνην, ζωήν τ' ἀδαήμονα κηρῶν.
τῷ σε χρὴ θεὸν αὖ τὸν ἀληθέα τόνδε δαῆναι·
κλείειν τ' εὐχωλῇσι καὶ εὐαγέεσσιν ἐπαίνοις.
καὶ οἱ ἀμοιβαίῃσιν ὑπηρεσίῃσι λατρεύειν.

Fructus Baptiſmi.

εἰπὲ τί καινοβίου Βαπτίσματός ἐστιν ὄνειαρ;
I. στήσατο μαρτυρίην, ἣ σὴν μάλα πίστιν ἐρείδει.
ἤπιος ὡς τεῖν ἐστὶ θεὸς, δι' ἐφίμερον Υἱα.
καὶ κακίης σ' ἀπένιψε φερέσβιον αἷμα Λυτρωτοῦ.
πνεῦμα δέ σ' ἁγνὸν ἔθηκε παλίμβιον ἠδὲ δίκαιον.
II. καὶ σ' οἷν ἐν Χριστοῦ ποίμνῃ Βαπτισμὸς ἔτευξε·
πίστιν τ' ἐξενέπειν, ἀσεβῶν τ' ἄπο τῆλε νέμεσθαι.
III. ποῖος δ' ἐστὶ βίος, ποῖον χρή σ' ἔμμεναι ἦθος,
μνήσατο συνεχέως, καθ' ὅλην βιότοιο πορείην.
χρὴ δῦναι καὶ τ' ἄβυσσον ὀλέθρου πρεσβὺν Ἄδαμον,
σαρκός τ' ὄλλυσθαι κακομήτορος ἔκνομον ἦθος.
κλυσμῷ δ' αὖ βυθίων νεαρὸν βροτὸν ἐξαναδῦναι,
ὃς βίον εὖ μεθέπῃσι, καὶ ᾧ τρόπος ἔννομος εἴη.
IIII. βάπτει δ' εἰς πολλὴν ἱερὸν τόδε χύτλον ὀϊζύν.
ἧς πάλιν ἐκπροθόρῃς, ἀνὰ φαίδιμον αὐχέν' ἀείρων.

Cur infantes baptiſantur.

τέκνα νεογνὰ τί ἦν βαπτίζεται; ἦρα θεμιστὸν;
χρειὼ, καὶ θέμις ἐστὶ, καὶ ἀσυφέλικτος ἀνάγκη.
τοῖς γὰρ ἐπαγγελίη χάριτος ζώουσί τε προσῆπται.

ἀφ.

Et Natus, Flatusq́; vnâ ſubſtantiâ ab Aeuo.
Teſtificorq́; quod hic Patrio tete ardeat igni.
Aeternus Verusq́; Deus, tibi & omne remittat
Crimen, Supplicium propter lacrymabile Chriſti.
Qui te nunc Lauat, & certũ te hoc Pignore reddit,
Expiet omne tibi proprio quod ſanguine Crimen.
Teq; ſacro Illuſtrat Flatu; Generatq; ſecundò.
Iuſtitiæ ad decus, & Vitam, quæ neſcia lethi.
Ergo tibi contra Deus hic Noſcendus, & omni
Laude Coronandus, Fidoq́; eſt ore Vocandus.
Hunc quoq; ſeruitio digni venerabere Cultus.
 Quis redit à ſacro nobis Baptiſmate Fructus?
Certus adeſt Teſtis, tua quo Fiducia nixa eſt; Rom. 4. Gal. 5.
Quod Deus ob Natum tibi ſit placatus & æquus: Act. 2. Eph. 5. Tit. 3. 1. Pet. 3.
Eluat & miti Chriſtus Scelus omne Cruore:
Iuſticiamq́; Nouam, ac Vitam, tibi Spiritus indat.
Te Chriſti adſociat membrum Baptiſmus Ouili. 1. Cor. 1. 2.
Hic te Secernit (Fidei eſt quia Teſſera) Sectis.
Admonet aſsiduè, tibi quæ ſit tradita Morum Rom. 6.
Conditio, tibi dum cœcum hoc decurritur æuum.
Nam Vetus exitij eſt mergendus Adamus abyſſo:
Corruptæ mores Carnis trudantur ad imum:
Et Nouus è barathro ſe Homo claras tollat in auras,
Ad Legem vitæ mores qui informet honeſtos.
Quin etiam in varias Mergunt hæc balnea Clades;
Quis tamen Emergens tangis capite ardua Cœli.
 Cur, & an Infantes ſacro ſunt Fonte lauandi?
Hoc fas, hoc opus eſt, hoc nos præſtare neceſsũ eſt.
Gratiæ & his ſimul & Promiſsio debita vitæ. Marc. 10. Actor. 2.

Vt vox teſtatur nunquam mentita Magiſtri.
Quantumuis teneros ad me ſinite ire Tenellos.
Tales expectat Regnum, quod ſplendet Olympo.
Matth. 18. Atq; iterum; Non eſt ſummi Patris iſta voluntas.
Paruulus vt pereat quis. Et omnia dira minatur,
Si quis Credenti det ſcandala tetra Puſillo.
„Nulla ſalus extra eſt ſacræ quoq; ſepta Cohortis.
Corpore cum reliquo coaleſcant, ergo neceſſe eſt,
Infantes, ſi Viuifico mergantur in amne.
Iohan. 3. Namq; grauem Iurans Chriſtus dedit ipſe Loquelã.
Ni Terrenus Homo fiat Nouus atq; Renatus,
E Flatu dio, & ſacri Baptiſmate Fontis,
Quem Lucina tamen matris ſemel edidit aluo:
Non poterit Regni Cœleſtis inire Salutem.
Matth. 26. Marc. 13. Luc. 22. 1. Cor. 11. Verba, quibus Chriſti Menſa eſt ſancita, renarres.
Nocte ſub horrificâ, quâ Proditor ille, Salutis
Auctorem rabidis capiendum tradit Hebræis:
Sumto Pane, Deo Grates memorabat Ieſus,
Diſcipuliſq; ſuis Fractum dedit, iſta profatus.
Sumite, quem trado vobis, & Mandite Panem.
Namq; Meum Hoc Corpus, pro Vobis dedo q; vltro.
Hoc quoties facitis, Memores eſtote Magiſtri.
Sic etiam, ſacræ poſt Myſtica fercula Cœnæ,
Pocla manu prendit, Charitumq; ediſſerit hymnum:
Porrigit & Socijs hæc talibus ordine Verbis;
Sumite, & hinc Omnes Diuinum haurite liquorem.
Eſt Sanguis Meus Hocce, Nouo ſub Fœdere pactus.
Quem, Vos vt Redimam, mactato è corpore Fundo.
Effugere vt veſtræ poſſitis Vincula Noxæ.

ὡς λόγος ἀψευδὴς ὑπάτου σάφ' ἔνιψε Μέδοντος.
εἰς ἐμὲ παμμικρέστερ' ἐάσατε παῖδας ἱκάνειν.
τοίων γὰρ καὶ Ὄλυμπον ἀνακτορίη τεθάλυῖα.
καὶ πάλιν, οὐ Πατρὸς ἐστὶν ἐμοῦ νόος, οὐχὶ θέλημα,
ὄλλυσθαι σμικρῶν ἕνα που. κακὰ δ' ἔσχατ' ἀπειλεῖ
ᾧτινι σκανδαλίσῃ τυτθῶν ἕνα πιστευόντων.
θεῖα δ' οὐ βίοτος ταιλήριος ἐκ λὸς ὁμίλου.
τῷ χρὴ συσσώμους Χριστοῦ μελέεσσι γενέσθαι
κέρους, Βαπτισμοῖο νεοζώοιο λοχείῃ.
Χριστὸς γὰρ στερεὸν λόγον ἔκφατο, καὶ προσυμόσεν·
εἰ μή τις καθαρὴν φύσιν ἕσσατο γήϊνος ἀνὴρ,
Πνεύματι, Νηϊάδων τε παλιντοκέτοισι ῥεέθροις,
μητρὸς ἑῆς προτέρην μετ' ἀγάστονον Εἰλείθυιαν·
οὐ δύναιτ' οὐρανίησιν ἀνακτορίῃσι πελάζειν.

εἶπε λόγους, οἷς Χριστὸς ἑῷ ὁσίωσε Τράπεζαν; — Verba institut. Cœnæ S.
νύκτα κατ' ἀργαλέην, Προδότης ὅτε κοίρανον ἡμέων,
Χριστὸν, Ἰουδαίοισιν ἐν ἄμμασι δῶκε πιέζειν.
Ἄρτον λαζύμενος Σωτὴρ, χάριν εἶπε Τοκῆϊ,
κλάσας δ' οἷς ἑτάροις ἀπεδαίσατο; καὶ τάδ' ἐπήυδα.
δεχνύμενοι φάγετ' Ἄρτον, ἀλετρεύοντες ὀδοῦσι.
Σῶμα τόδ' ἐστὶν ἐμεῖο, τὸ ῥύσιον ὔμμιν ὀπάζω.
τοῦθ' ὁσάκις ῥέζητε, φίλοι μνήσασθε βοτῆρος.

ὡσαύτως μετὰ δόρπον ἀειμνήστοιο Τραπέζης,
ἡδὺ Κύπελλον ἑλὼν, χαρίτων φίλον ἔννεπεν ὕμνον.
καὶ σφετέροις διένειμεν ὀπάσσι, τοιάδε φωνέων.
αἰνύμενοι σιωπάντες ἀφύσσετε θέσκελον οἶνον.
Αἷμα τόδ' ἐστὶν ἐμεῖο, τὸ καινοτέρης διαθήκης.
ὃ προχέω λιαρῶς, ὑπὲρ ὑμέων ἄρκια τίνων.
ὡς κακίης σφιγκτῆρ' ὀλοῆς προφύγητε λυθέντες

τοῦθ'

τοῦθ᾽ ὁσάκις πίνητε, φίλοι μνήσασθε λυτρωτοῦ.
Quid Cœna Domini. Εἰλαπίνη τί πέλει ψυχοτρόφος; ἱερὸν ἔργον,
Μυστικὸν ᾧ τις ἔδων Ἄρτον, πίνων τε τὸν οἶνον,
Σῶμ᾽ ἐτεὸν Χριστοῦ θοινᾷ, καὶ νητρεκὲς Αἷμα.
μαρτυρέων, ὅτι Χριστὸς ἐμοὶ ξυνώσεν ἅπαντα,
αὐτὸν ὁμοῦ κλεάνοισιν. ἐμοὶ δ᾽ ἄγχιστα συνῆπται,
ἄρθρῳ σῶμα φίλον διὰ πίστιος εἰς ἓν ἱκᾶνον.
Πρὸς τῇ ἐπωφελές ἐστι τὸ Μυστικὸν ἀνδράσι Δεῖπνον,
Fines ſeu fructus. πρῶτα παλιγγενέεσσιν ἐν ἀνδράσι πίστιν ἀέξει,
1. καὶ κράτος ἀμφιτίθησι· τό οἱ πρέσβιστον ὄνειαρ.
ἔστι γὰρ ὥς τις ὅμηρος, ὃς ἔμπεδον ἐγγυάαται·
ὡς Χριστός σοι πάντα προσήρμοσεν, ὅσσα κόμισσεν,
ἐκ κρατεροῦ περὶ ἀγῶνος, ἑῆς αὐτάξια νίκης.
τιμὴν δ᾽ ἀμφιέπων σταθερὸν κράτος, ἶφι πεποίθης·
ὅττι μέλος Χριστοῖο πέλεις, τοῦ σ᾽ αἷμα καθαίρει.
ὃς δ᾽ ἐνί σοι θείοισι χαρίσμασι βέλει ἐνεργεῖν.
ἐὼν τ᾽ ἴσχειν ζωγρεῖν δ᾽ αὐτῷ φύσιν ἐμπεφυυῖαν.
II. καρποὺς δ᾽ αὖ χαρίτων ἱερὴ δαὶς ἄμμιν ἀέξει.
δαιτυμόνες γὰρ ἐόντες ἐπὶ Χριστοῖο Τραπέζῃ,
τοῦ, τ᾽ εὐεργεσιῶν εὐμνήμονα θυμὸν ἔχοντες,
ψυχὴν ἐκφλεγόμεσθα, θεῷ χάριν ὑψόσε μέλπειν·
Beneficiorum Dei catalogus. ὡς φίλον Υἷα πέπομφε· βροτὴν δ᾽ ὅγε δύσατο μορ-
καὶ φύσιν ἀκρήτῳ περ ἑῇ θεότητι κέρασσεν. (φὴν,
ἐν σταυρῷ δ᾽ ἀνάειρε πάθης μεροπηΐδος ἄχθη.
ἡμείων δ᾽ ὑπὲρ αὐτὸν ὀπάσσατο ῥύσιον ὦνον.
φῆνε δ᾽ ἀπ᾽ ἠρεμέων ἀδύτων Εὐάγγελον ὀμφήν.
ζωογονεῖ δ᾽ ἡμᾶς διὰ Πνεύματος ἁγνοτόκοιο.
εἰς δὲ βίον θεόχαρτον ἄγει πάλιν ἐκπροπεσόντας,
φῦλά τε ἀολλίζει πιστῶν. τίς ἅπαντα διέλθοι;

καὶ

Hic quoties bibitis; me, vos, Memorate, beantem.
Cœna quid eſt Chriſti venerabilis? Actio ſacra
Myſticum vbi Panem ſumens & pocula Vini (*eſt.*
Corpus edit Chriſti, Verum potatq́ꝫ Cruorem.
Pignore quo mecum communicat omnia Chriſtus,
Seq́ꝫ & opes; Fidei & vinclis mihi iungitur arctis;
Membra ſibi vt corpus firmis compagibus vnit.
Cur agitur? Quos & fert Cœna hæc Myſtica Fru-
Hæc animis, Flatus qui ſunt Virtute Renati, (*ctus?*
Auget confirmatq́ꝫ Fidem. Hic primarius vſus.
Namq́ꝫ Fide certo ſpondet ceu pignore iuſſor (*tet,* 1. Cor. 10.
Quod ſua cuncta tibi tribuat Bona Chriſtus & ap- Epheſ. 5.
Quæ duro quondam meruit Certamine Victor.
Firmiter vt Fidei conſtanti robore Credas,
Quod Chriſti Membrũ, Chriſti & ſis Sanguine Pu-
Cuius te viuis ornet pia Gratia Donis; (*rus.*
Inſita cui viuat, ferat & tua Maſſa Salutem.
Et Charitũ fructus profert ſacra Cœna benignos. 1. Cor. 11.
Diuinæ nam quando agimus conuiuia Menſæ,
Et memori occurſant animo benefacta Parentis
Cunctifici; mens ardet ei perſoluere Grates
Miſſo de Nato, quod noſtros induit artus.
Naturamq́ꝫ hominum Deitas adſciuit, & altâ
In Cruce onus noſtri tolerauit grande Reatus.
Seq́ꝫ Lytron penſans Stygio nos Carcere ſoluit.
Nunciaq́ꝫ ex Adytis Cœli tulit alma Salutis.
Et nos Viuificat diuini Flaminis aurâ.
Et Cœli reddit, fuerat quæ perdita, Vitam.
Et fidum cogit Cœtum. Quis ſingula narret?

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0129-8

2. Cor. 10. *Hoc quoq; Chriſtiadas Epulū Connectit, in vnū*
Vt coëant: ſonet vt multis ſacra Concio Verbi.
Quæ ſua ſit, tunc quisq; Fides, Profitetur apertè:
Quod non Idolum, ſed verum Numen adoret.
Quin & Fraterni monimentum eſt illud amoris.
Vnum nam Corpus ſumus, vno vt Pane cibamur.
Sunt ne alij Cœnæ, Dominus quam ſanciјt, vſus?
Occurrunt multi, ſed verè nomine Abuſus.
Panis enim rutilis includunt ſegmina Capſis.
In Pompâ & geſtant, tanquā venerabile Monſtrū.
Et genubus flexis & prono Corpore Adorant.
Quin & Cœna ſacrum, pro viuis proq; ſepultis,
Eſt his, quos vexant deliræ inſomnia mentis.
His panis Carnem, vinum (res mira) Cruorem
Induit, & Speciem ſolummodo vtrumq; relinquit.
Seq; putant Vitam meruiſſe & gaudia Cœli
Solo Actu, ſi nec Fidei quid pectore ſubſit.
Et Cœnam mutilant. Partem nam Laicus vnam,
Orbiculum Cereris, deglutit. Pocla negantur.
Regula ſed nobis ſtudioſâ mente tenenda eſt.
„*Non eſt Sacramen, Verus quod deficit Vſus.*
Sunt, differre putant minimum vulgaribus eſcis
Qui Cœnam, Panemq; audent, Vinumq; ſacratum,
Dicere, Nuda rei quod tantum Symbola; ſed non
Vnio, qua Chriſti detur cum Sanguine Corpus:
Aſt Nota, quaq; Alios dignoſcas Chriſticolasq;.
„*Quid contra ſentis? Chriſti me Verba gubernāt,*
Clara poli velut aſtra, mari qui Carbaſa tendunt.
Aut fax alta Phari, quæ præuia ducit ad oram:

Non

καὶ θαλίῃ Χριστοῖο θεότροφα μῆλα συνάπτῃ, III.
ἀρτίζετε σύναξιν· ὅπως λόγος ἔνθεος ἠχῇ.
ἐν κοινῷ τότε πίστιν ἑὴν δείκνυσιν ἕκαστος, IIII.
ὡς ἐκ Εἰδώλων μεθέπῃ σέβας, ἀλλὰ θεοῖο.
μνῆμα δ' ὁμῶς ἀγάπης φιλαδέλφου Χριστοφόρος δαίς. V.
ἓν πελόμεσθα δέμας γὰρ, ἑνὸς ξυνιόντες Ἄρτου.
ἢ ῥα θεομνήστου Δαίτης καὶ χρήσιες ἄλλαι; Abuſus cœnæ Domini.
πολλαὶ καὶ φαῦλαι παραχρήσιες αὐτιόωνται.
ἄρτον γὰρ τυκτῇσιν ἐνικλείουσι κιβωτοῖς.
στεπτὸν θ' οἷα θέημα βροτοῖς περιπομπεύουσι. 1. Adoratio.
γοῦνα δὲ οἱ κλίνουσιν, ἐπευχόμενοί τε λίτονται.
καὶ θυσίην που θῆκαν ὑπὲρ ζώοντε νεκρῶντε. 2. Oblatio.
καὶ γὰρ ὀνειροπολοῦσι παράφρονες, ὅττι περ ἄρτος 3. Transſubſtantiatio.
οἶνός τ' εἰς Χριστοῦ μετεβλήθη σῶμα καὶ αἷμα,
θαυμασίῃσι τροπαῖς· ψιλὸν δ' ὑπολείπεται εἶδος.
καὶ ζωὴν δοκέουσι καὶ αἰθέρος ὄλβον ἀρέσθαι, 4. Meritum ex nudo opere.
ἔργμ' ἐργαζόμενοι, καὶ πίστιος οὐδὲν ἔχοντες.
καὶ Δεῖπνον κολοβοῦσιν. ὁ λαϊκὸς ἓν μέρος οἶον 5. Mutatio.
δέχνυται, ἄρτον ἔδων, πελάειν δ' οὐκ ἔστιν ἀλείσῳ.
ἡμῖν δ' οὗτι κανὼν, ὃν χρὴ καὶ κάρτα φυλάττειν. Regula.
„οὐχ ἁγίασμα πέλει δίχα χρήσιος, ἣν θέτο Χριστός.
καί τις Δαῖτα θεοῦ κοινῆς οὐ φάσκεν ἐδωδῆς 6. Prophanatio nuda ſigna ſtatuens.
ἀλλοίην· Ἄρτον δ' ἱερὸν, καὶ θέσκελον οἶνον,
τολμᾷ λαβραγορεῖν, ὅτι σύμβολα γυμνὰ πέλονται,
οὐ μετοχὴ, Χριστοῦ δίδοται τῇ Σῶμα καὶ Αἷμα.
ἀλλά τι σῆμ', ᾧ Χριστοσεβεῖς γνοίησκεν ἀπ' ἄλλων.
Ἀλλὰ τί σοι δοκέει; Χριστοῦ λόγον αἰὲν ὁρῶμαι, Confutatio abuſuum & corruptelarum.
οἷα φαεινὰ πόλοιο τὰ τείρεα λαῖτμα περῶντες,
ἢ λαμπτῆρα φάρου, πλαγκτῆς ὃς τέρμα πορείης.

1\. οὐ γὰρ ἔφη, κατέχων ἐπὶ λάρνακος ἱερὸν Ἄρτον
εἴς ποτε δημοσίην πομπὴν ἄγε θηήσασθαι·
2\. οὐ, γόνυ κάμπτε, λιτὰς προχέων· οὐχ, ἕρδε θυηλάς.
3\. 4. οὐ, χρῶ πρὸς τόδε καὶ τό. μόνον φάγε; μὴ πίθι· καὶ γὰρ
τοῦθ' ἱερῶσιν ἔοικε· τὸ σῶμ' οὐκ ἔστ' ἄναιμον.
5\. οὐκ, ἄρτος τάχα σῶμα, τάχ' οἶνος γίνεται αἷμα.
6\. οὐχὶ λέγει, μεθέπων τελετὴν μόνον, ὄλβιος ἐστί.
ἀλλ' εἰς μνῆστιν ἐμοῦ ἱερὸν ποιεῖτε τόδ' ἔργον.
τῆμος ἄρ' εἰς νόον ὔμμιν ἐμῆς ἐπὶ Δαιτὸς ἱκάνοι,
ὅσσ' ὑμᾶς σὺ ἔρξα, Δέμας θύος ἁγνὸν ὀπάζων,
καὶ λοιβὰς φίλον Αἷμα προχεύων, εἵνεκεν ὑμῶν.
ὡς ἄφεσις κακίης σφὶν ἐμῆς διὰ πίστιος ἔλθῃ.
Λαϊκὸν ἄνδρα ποτοῦ στερέειν, κλέμμ' ἐστὶν ἀναιδές·
ἦ γὰρ ἀριφραδέως Σωτὴρ· πίετ' ἔνθεν ἅπαντες.
καὶ πίον ἔνθεν ἅπαντες, ἐῢς πιστώσατο Μάρκος.
πρώην δ' ἡ λώβη καὶ χθὲς γένετ' ἐν Βασιλείῃ.
πένθ' ὅτε καὶ δεκάτη Χριστοῦ περιτέλλε γενέθλη.
7\. Ἀλλ' οὐ κοινὸν ἔδεσμα πέλει. τὸ γὰρ ὄργαμος ἄλλο
καινότερον μετὰ δεῖπνον ἐτάξατο, Μυστικὸν εἶναι.
ὡς σάφα Παῦλος ἔδειξε, γράφων εἰς ἄστυ Κορίνθου.
Οὐδ' αὖ σύμβολα γυμνὰ κατ' ἔνθεόν ἐστι Τραπέζας·
Σώματος οἷς Χριστοῖο καὶ Αἵματος ἀλλ' ἐόντος
ἴς, συνεργεπὴ θ' ὑποφαίνεται ἠδὲ νοεῖται.

Confirmatio veræ & ſubſtantialis præſentiæ corporis & ſanguinis Chriſti in cœna.

φράζευ ὅπως ἐχάραξεν Ἀπόστολος οὐρανοφοίτης·
θοίνην εἰς Χριστοῦχον ἀνάξιος ὅστις ἱκάνει,
παρ θέμιν Ἄρτον ἄνακτος ἔδων, Πῶμα θ' ἱερὸν ἕλκων,
ἔσσ' ἔνοχος Χριστοῖο λύθρου καὶ Σώματος αὐτοῦ.
πρὶν χρὴ μυστιπόλον δοκιμαζέμεν ἀνέρ' ἑαυτόν,
καὶ τότε θέσκελον Ἄρτον ἐρέπτειν, οἶνον ἀφύσσειν·

ὅς γὰρ

Non dit, exiguâ panis claudatur in arcâ,
Publica vt exhibeant olim ſpectacula Pompæ.
Non curuate genu; Sacrum ſit; Pronus adora;
Non hîc, non illîc iſtâ vtere; veſcere tantum;(pus;
Non bibe; quod myſtæ eſt; nullum ſine ſanguine cor-
Non in carnem Panis abit, Vinumq; cruorem.
Non, modo ſi ritum celebres, potiére Salute.
Sed Facite hoc, vt me Memori corde, ore, geratis.
Quando ita cœnatis ſubeant hæc omnia mentes,
Quæ benè promerui, dum perlito Corpore cæſo,
Pro Vobis, proprij & libamina fundo Cruoris.
Vt Fidei hinc redeat veſtræ Dimiſsio Culpæ.
Plebeium à potu remouere, in crimine furti eſt.
Nam clarè Seruator ait; Bibite hinc ſimul Omnes.
Hauſeruntq; Omnes potum, inquit pagina Marci.
Hæc Baſilea dedit mutilamina non ita pridem.
Dena & quina Dei nati cum verteret ætas.
Eſca Profana nec eſt. Dominus nam ſancijt illã
Communem cœnam poſt; Myſticus vt cibus eſſet.
Paulus vt oſtendit, ſacra mittens ſcripta Corintho.
Frigida ne ſacræ tantum ſunt ſymbola Menſæ;
Quæ Vim ſignificent, Meritumq; in mente tenendũ,
Abſenti cum Carne quod eſt & Sanguine iunctum.
Attendas Cœli quid ſcribat Apoſtolus Hoſpes. 1. Cor. 11.
Indignè veniens ſacræ ad conuiuia Cœnæ,
Nec ſic, vt fas eſt, Panemq; & Pocula ſumit;
Corporis reus eſt Domini, fuſiq; Cruoris.
Ergo prius ſe quiſq; Probet, quàm Myſtica tractet.
Et Dape tunc Domini, Vinoq; fruatur abundè.

Quiſquis enim Dignâ ſine Relligione propinquat
Cœnæ; Iudicium ſumit ſibi; quod malè Corpus
Diſcernit Domini. Cœnam definit & ipſam.
Sacratus Panis, quem frangimus, & Scyphus ille,
Sanguinis & Carnis non participatio Chriſti eſt?
Pauli igitur quæ mēs? Quā mens tua, Chriſte, re-
In Cœna tantū nō ſunt Elementa, ſed almū (quirit.
Cum Pane eſt Corpus, cum Vini nectare Sanguis,
Miris iuncta modis, nulla & ratione profandis.
Dum Panem & Vinū, Corpus Domini atq; Cruorē
Participare ait; exponit, quæ dixerat Autor;
Hocce Meū eſt Corpus. Sanguis meus Hocce litatus.
Argumenta refer non friuola, Præſtò quod adſit
Corpore cum Vero, Chriſtus, cum Sanguine Vero?
Primò ſuppeditat clarū tibi Sanctio Verbum. (vno
Hocce Meum eſt Corpus, Meus Hoc eſt Sanguis: &
Tres hæc ore ſonant. Paulus quoq; conſonat illis.
Omnes EST ponunt; Notat hoc, Subſiſtere Verè
Quod ſibi participant elementa. At Quomodo? Quis
ſcit? (dum
Nemo SIGNIFICAT ſubiungit: nemo notan-
Mente vocat Corpus, Typicūq;. Quis ergo ſequetur,
,,Quod Verbum non monſtrat, iter? ſed cœca Homi-
num mens?
,,Fixa Dei Vox eſt, Hominum Ratio vſq; vagatur.
1. Petr. 2. Accipe & hoc fulcrum. Verax eſt Chriſtus, & O-
Pſal. 8. Matt. 28. Hebr. 2. Eph. 1. Philip. 3. In Cœlo terrâq; huic eſt ſubiecta Poteſtas. (mnis
,,Quæ dicit Vult Ille; doliq; eſt neſcius omnis.
Tradere ſe Corpus nobis ait atq; Cruorem.

In pi-

ὃς γὰρ δυσσεβέως μεταδαίνυται, ἠδὲ καὶ αἶσαν,
δαίνυται οἱ αὐτῷ κρίμα λοίγιον. οὐ γὰρ ἄνακλος
Σῶμα διακρίνει. ζάθεον δ' ὅγε Δεῖπνον ὀρίζει·
εὐλογίης ἄρτος, τὸν κλώμεθα, ἠδὲ κύπελλον,
Σώματος οὐ Χριστοῦ κοινωνίη, ἠδὲ λύθροιο;
τίς νόος οὖν Παύλοιο θεόφρονος; οἷος ὁ Χριστοῦ.
οὐ κενὰ μοῦνα πέλειν στοιχεῖα Δαιτὶ σεβαστῇ,
ἀλλὰ σὺν ἄρτῳ Σῶμα, σὺν Οἴνῳ θέσκελον Αἷμα,
θεσμοῖς οὐ γνωστοῖς ἐπαριζόμενα, ἠδὲ φατοῖσι·
κοινωνὸν δ' ἐνέπων λύθρου καὶ Σώματος ἁγνὸν
Ἄρτον ὁμῶς Οἶνόν τε, λόγοις δήλωσεν ἄνακλος.
τοῦτ' ἐμόν ἐστι τὸ Σῶμα, τὸ Αἷμα τόδ' ἐστὶν ἐμοῖο.
Ἀσφαλέας νῦν μοι λέγε πίστιας, ὅττι πάρεστι
Χριστὸς ἐν Εἰλαπίνῃ μετὰ Σώματος ἠδὲ λύθροιο;
πρῶτον, ἔχεις λόγον ἔνθα σαφέστατον ἐν διατάξει. Argumenta ſubſtantialis præſentiæ Chriſti. I.
τοῦτ' ἐμόν ἐστι τὸ Σῶμα, καὶ Αἷμ' ἐμόν ἐστί γε τοῦτο.
τρεῖς ἄρα συμφωνοῦσιν, ὁμοφθογγεῖ τρισὶ Παῦλος.
πάντες ἔχουσι τὸ ΕΣΤΙ, καὶ ἐμφαίνουσιν ὕπαρξιν.
ὧν μετέχει στοιχεῖα· (τίς, ὡς μετέχει, κεν ἐνίψῃ;)
οὐδὲ τὸ ΣΗΜΑΙΝΕΙ τις ἐπήγαγεν, οὐδὲ ΝΟΗΤΟ'Ν
σῶμα καλεῖ ΤΥΠΙΚΟ'Ν τε. τίς οὖν νέον οἶμον ὁδεύσει,
ὃν λόγος οὐ φαίνει ζάθεος, νόος ἀλλὰ βρότειος;
„ῥῆμα θεοῦ πάγιον μερόπων λόγος αἰὲν ἀλᾶται.
Δεύτερον ἴσχε θέμεθλον· ἀληθινός ἐστιν ὁ Χριστὸς, II.
καὶ πᾶν κάρτος ἔχει κατά τ' οὐρανὸν ἠδὲ καὶ οἶαν.
τοὔνεχ' ἃ μυθεῖται τάδε βούλεται, οὐ δόλον εἰδώς.
φῆσ' ἡμῖν δόμεναι σφέτερον δέμας ἠδὲ καὶ αἷμα,

ἀμφ' ἄρτου βλωμοῖσι, ῥοαῖσί θ' ἱεροῖο κυπέλλου·
τοὔνεκα ταῦτ' ἐθέλησε, καὶ οὐχ ἑτεροῖα νόησεν·
xxx. οὐ φύγε μὲν δύναμις, λάθεν οὐ τρόπος. ὡς τά δ' ἀνύσσῃ.
τὸ τρίτον, ἀνθρώπων τὶς ἐπεντύνων διαθήκην,
εἰ νόον ἄρτιός ἐστι, λόγοις χρῆται σαφέεσσι·
μὴ, φάσκων τὰ λοξ', ἔριδος μῆλον παραβάλλῃ·
κλῆρον ἑοῖς διαταξάμενος πιστοῖσι μαθηταῖς
ἐνθάδ' ἄναξ βούλημα πανύστατον ἐκκορύφωσε·
τοὔνεκεν οὐ πλασταῖς σκοτεραῖσί τ', ἐχρήσατο φωναῖς.

Quis dignè vtitur.

Δόρπου δ' ἠγαθέοιο τὶς ἄξιος εἰλαπιναστής;
κρίνας, ὡς δοκιμαστὴς καὶ ἄξιός ἐστιν, ἑαυτόν.
1. χρὴ λόγον οὖν διδαχῆς σε θεοπνεύστοιο δαῆναι.
2. ἀσκεῖν τ' οὖν μετάνοιαν, ὅλου σπουδῆσι νόοιο.
εἴ τις ἄρ' οὖν κακίῃ συγναῖς ἐπιμύρετ' ἀνίαις,
σκυζομένου τε θεοῦ φέβεται κρίσιν, αἴτια λώβης.
στηρίζειν τ' ἐθέλει ζωαρκέϊ πίστιν ἐδωδῇ
θοίνης Χριστοδόκοιο, καὶ ἔγγυον ἔνθεν ἑλέσθαι,
ἔκλυτος ὡς διὰ Χριστὸν ἁμαρτάδος ἐστὶ κελαινῆς·
καὶ βίον ὁρμαίνει καθαραῖς φρεσὶν ὀρθώσασθαι
ἦθος ἐπὶ κρεῖσσον, τὸ θεῷ πειθήνιον ἁγνῷ.
σύνδορπος δοκιμαστὴς καὶ ἄξιος οὗτος ἱκανῶς.

Quis indignè ad iudicium ſumit.

τίς δ' ἄρ' ἀπόβλητος καὶ ἀνάξιος; ὅς ῥα πελάζει
οὐκ ἐπάγων ἀκάκοιο θεοῦ σέβας, οὔτινα πίστιν,
οὐκ ἀρετῆς σπούδασμα σαόφρονος, οὐ μετάνοιαν.
ἀλλ' εἰδὼς καὶ ἑκὼν ἀλιτήμασιν ἐνδιαμίμνει.
τοῖος ἀνὴρ δειπνεῖ κρίσιν αὐτῷ, καὶ βόσιν ἄτης.

Πῶς

In piſtæ fruſtis Cereris, Viniq́ʒ liquore.
Ergo hoc vult; ſenſuq́ʒ alio non ludit hiantes.
Non vis, non modus huic deſit, quod ducat in actū.
Adde, quod inſtituens quiuis Teſtamen honeſtus
Perſpicuis loquitur, modo ſit mens integra, verbis.
Ne malum obijciat Litis, ſi obſcura loquatur.
Tunc bona Diſcipulis legat ſua Chriſtus, in horâ
Diſceſſus, Teſtans, ſua quæ Poſtrema Voluntas.
Sitne Figuratis dubijsq́ʒ hîc vocibus vſus?
Ergo quis hanc Menſam Dignus Conuiua frequentat? 1. Cor. 11.
Qui, Probus & Dignus qui ſit, ſe Examinat ipſum.
Sint tibi diuinæ & bene cognita verba Loquelæ:
Et Te Pœniteat, toto de pectore Culpæ.
Propterea ſi quis curis ſe affligit acerbis
Ob Malefacta, Deiq́ʒ Iras Pœnasq́ʒ tremiſcit;
Et fultam cupit eſſe Fidem Dapis illius vſu:
Certior & reddi non vano Pignore, Chriſtum
Quod propter ſibi ſint Dimiſſa piacula Culpæ:
Et ſibi proponit, Mores dehinc pectore mundo
Corrigere, ObſequiūDomino vt laudabile præſtent:
Sacræ conuictor Menſæ eſt Dignusq́ʒ Probusq́ʒ.
Quis venit Indignus? Domini quicunqʒ Timorē
Non Verum, Solidamq́ʒ Fidem, ſtudiumq́ʒ Probatæ
Virtutis gerit; & qui non Reſipiſcere nouit:
Sed prudensq́ʒ Volensq́ʒ malis perdurat in actis.
Talis Iudicij Pœnas Epulatur acerbi.

VNdè mihi certo conſtet, Doctrina quod iſta
Vera ſit è Cœlo;Chriſtus quā tradidit Auctor?
Hoc bene perpendas;Deus hoc ſe Prodidit vltro
Non alioq́ modo, Vatum per Scripta ſuorum.
Dic,quæ Confirment Chriſti,Teſtamina,Verbū,
Iudæos contra, & Gentes, atq; agmina Turcæ?
Septem Mente tene ; pars ad Miracla refertur,
Pars ad Doctrinam,Tot quam Miracula firmant.
Præ cunctis Vetus eſt Chriſti Doctrina per Orbē.
Lege etenim Moſis nihil eſt Antiquius vſquam;
Quam ſatis Enarrat, ponitq́ in Lumine, Chriſtus.
Hiſtoria eſt nuſquam, magni Primordia Mundi,
Quaq́ Anni Serie deinceps nectantur ab Ortu,
Tam clarè exponens, Sacris quam ſcripta Libellis.
Nulla eſt Doctrinâ Chriſti Perfectior vſquam.
Gentes (quîs hodie fex admiſcetur Hebræûm)
Colluuiesq́ feri Machometis Dogmata ſeruans,
De Virtute hominū retinent modò Fragmina Legis,
Fictaq́ non vno venerantur numina cultu:
Sed Cultum Chriſti ſpernunt Hominisq́ Deiq́,
Et latet hos Veræ Promiſſio Certa Salutis.
Integra ſed Lex eſt contrà, Perfectaq́ Chriſti
Concio, apud cœtum qui Chriſti Nomine gaudet.
Ipſe Redemtorem rectè cognoſcit, iniquâ
Stirpe Crucis Paſſum,Stygiâq́ à Morte Reuerſum.
Cunctorum monſtrat Chriſti Doctrina Malorum
Et Culpæ & Mortis,Cauſamq́ aptamq́ Medelam.
Quæ doctrina poteſt tantum producere Fructus,
Quantum Verba Dei, ſi Mens Angore fatiſcit?

Hinc

Πῶς οὖν ἀπλανέως τεκμαίρομαι, ὅττι θεοῖο
ἀτρεκὴν λόγος οὗτος, ὃν ἡμῖν Χριστὸς ἔφηνεν;
σὺ νοέων ὡς τόνδε, καὶ οὐχ ἕτερον, τρόπον, ἄλλως,
αὐτὸν ἔδειξε θεὸς, σφετέρων κατὰ γράμματα Μυστέων.

Criteria: quod doctrina Chriſtiana ſit vera.
Patefactio Dei.

Ἔννεπε μαρτυρίας Χριστοῦ λόγον ἐμπεδούσας;
ἀντί Ἰουδαίων τε, καὶ Ἐθνέων, ἀντία Τουρκῶν;
ἑπτὰ φύλασσε νόῳ. διδαχῆς τὰ μὲν ἐστι, τὰ δ' ἔργων
θαμβαλέων, καρτύνειν ἄναξ οἷς θέσφατον αὐδῶν.

Teſtimonia q̃ doctrinæ Chriſtianæ certitud. confirmant.

Α. Χριστοῦ δὴ κήρυγμα παλαίτατόν ἐστι πρὸ πάντων.
Μωσέος οὐ θεσμοῦ πρεσβυγενέστερον εἴσιδε κόσμος·
Χριστὸς ὃν ἐκφράζων καθαρὸν ποτὶ φέγγος ἔνεικεν.
οὐδέ τις ἱστορίη κόσμου παρδέγμενος ἀρχὴν
ὧδε σαφῶς προβασίν τε καὶ ὁρμαθὸν εἶπ' ἐνιαυτῶν,
ἐξ ἀρχῆς πρεσβυτέρωστε, θεουδέος ὡς γραφὶς αὐδῆς.

1. Doctrinæ antiquitas.

Β. Χριστοεπὲς δὲ δίδαγμα, πρὸ πάντων ἐστὶ τέλειον.
ἔθνεα, (τοῖς ἐνάριθμος Ἑβραίων εἴσέ τινῶν πτύξ,
ὄχλος θ' ὃς Μαχόμητιν, ὅπως θεόμαντιν, ἀκούει.)
ἀμφ' ἀρετῆς βροτέης τυτθὸν μέρος ἔσχε Νόμοιο.
Εἰδώλων θ' ὑπόειξε λατρεύμασιν, ἄλλα μὲν ἄλλοις.
ἀλλ' οὐ Χριστὸν ἴσασι θεόμβροτον, οὔτε σέβονται.
καί σφιν ὑποσχεσίη λαοσσόος ἐστὶν ἄδηλος.
Τεθμὸν δ' αὖ, Χριστοῦ τ' ἀγανοῦ παμμείλιχον ὀμφὴν,
ἄφθορον ἠδὲ τέλειον ἔχει Χριστοκλεὲς ἔθνος,
οὗ εἶδος ῥυτῆρα, τὸν ἐν σταυρῷ παθέντα
τιμηξιθὲκ προέμνοισι, καὶ αἶδος ἐξανιόντα.
μοῦνον ἔπος Χριστοῦ, λύσιν καὶ φάρμακα νούσων
δεῖξεν ὀλεσιβίων, θανάτου, καὶ ἀμαρτάδος αἰνῆς.

2. Perfectio.

Γ. τίς κεν ὑπεκπροφέρῃ καρπὸν λόγος αἴολος ἀνδρῶν,
ὅσσον ὁ θεσπέσιος, ψυχῆς καὶ ἀδευκέα πείρει;

3. Fructus Spiritualis.

ἔνθα παραιφασίης πειθὼ γάνος ὑψόθεν ἥρως,
πᾶσι θεοφρονέουσιν, ὀϊζύος αὐτία πάσης.
ἐκ τοῦδ᾽ οὖν διδάασι, λιτέων ὅτ᾽ ἀκούετ᾽ ἰωή.
πολλὰ δὲ σήματ᾽ ἔχουσι παριςαμένοιο θεοῖο.
οἷς πίστιν δύναται νόος ἔνθεος ἀσφαλίσασθαι.

4. Miracula & vaticinia. Δ. τίς μερόπων διδαχὴ κεν ἔχῃ τόσα θαύματα φαίνειν ἢ;
οἷος γὰρ Χριστοῦ κλεινόδονα λαὸς ἀείρων,
κλίσμασιν οὐ μιμητά, καὶ ἐκ ἐπάϊσα, λέλογχε.
τοῖσι δ᾽ ὁμοῤῥοθέει μαντεύματα σεμνὰ προφητέων·
ὅσσον ἐπερχομένοιο περὶ Χριστοῦ μερόπεσσι,
τόσσον ἀνακλοριῶν ὑπάτων, καὶ τῶνδε τελευτῆς.
ὡς δ᾽ ἄρα ταῦτ᾽ ἔχρησε θεοῦ νόος, ὡς ἐτελέσθη.

5. Martyrum constantia. Ε. μαρτυρίην ἐπάγουσιν ἀτειρέα μάρτυρες ἁγνοί.
ὠμοῖς γὰρ προλιπόντες ἀναίτιον αἷμα φονευταῖς
ἀμφὶ λόγου, σάφ᾽ ἔδειξαν ἀληθέα τόνδε γενέσθαι.

6. Ecclesiæ conſeruatio. καὶ τόδε πιςότατον τεκμήριον. ἄφθιτος Ἐσλιὼ
ἐσμὸν ἐῆς διδαχῇσιν ὑπήκοον ἶφι σαώζει.
αἰὲν ἐϋσκεπέων, καὶ ἀνάρσιον ὕβριν ἀλέξων
θαυμασίως κήρυγμα δ᾽ ἀεὶ προτέρωσε τιταίνων·
πρώτης δ᾽ ἐκ βαλβῖδος ἀεθλητῆρας ἰάλλων,
οὐ καὶ ἀγῶνα λέγοιο, πανυςατίην ἐπὶ νύσσαν.
ἄλλῳ δ᾽ ἕσπεται ἄλλος, ἀεὶ κατὰ νῶτα διώκων·
εἰσόκεν ἡλικίην κόσμου παύσειεν ἀέθλων.

7. Pœnæ hoſtium. οὐχὶ καὶ ἀντιπάλους τίσις αἰολόποινος ἐλέγχει;
ὡς ζάθεος λόγος ἄμμιν ὃς ἐξαλάπαξεν ἀπεχθεῖς.
Αἱρετικῶν κακὰ φῦλα, θεοβλαβέοντε Τυράννων,
ἔρριπτο πρόχνυ κακῶς. στελέχει δ᾽ ἅμα ῥίζα κέκοπται.
φρικτὸν ὁ θεσπεσίου μνημήϊον ἔσσι χόλοιο.

Ἐστ

Hinc ſacer adſpirat læti Solaminis auras
Ipſe Dei Flatus, Clades quæcunq; fatiget.
Hinc Certum, quod Vota Dei ſint Aure recepta.
Hinc patet eximijs Domini Præſentia Signis,
Quîs Mens ægra Fidem poßit Firmare Piorum.
Quæ doctrina hominũ Miracula Tanta,Tot,edit?
Solus enim Populus, Chriſti qui Nomina præfert,
Non Audita audit, Nullis imitanda recenſet,
Cum quibus & faciunt Oracula dicta Prophetis;
Non modò deChriſto Venturo ex Aethere inOrbem,
Sed quoq; de ſummis Regnis, & Finibus Horum.
Quæ Deus vt Dixit, ſic Exitus Acta Probauit.
Martyres Inuicto nobis teſtamine præſto.
Nam pro Doctrinâ dum ſe ſtatuere Tyrannis
Mactandos truciter Diuinam hanc eſſe probârunt.
Hoc Firmũ in primis Documentũ:Cunctipotẽs Rex
Perpetuo ſeruat Cœtum, ſua Verba ſequentem.
Hunc Fouet;hunc Defendit;ab hoc vim dißipat Ho-
Mirificè;& porrò Verbi Præconia tendit. (ſtis
Curſuris almi quoq; prima Repagula laxat
In Verbi Stadio, Metamq́; educit ad ipſam.
Alter & alterius ſequitur veſtigia prenſans,
Vltima dum Mundi certamina clauſerit ætas.
Nonne Seuera Dei Vindicta Redarguit Hoſtes?
Quòd Dium nobis Verbum; quod Deſtruat Omnes
Aduerſos. Sic Hœreticos rabidosq́; Tyrannos
Excîdit, trunco radix ne ſtipite reſtet.
Quîs Deus horrendam Monimentis exſerit Iram.

Hoc

EPILOGVS

HOc opus exegi, tua dum mihi Gratia Spirat
Flatus, Nate, Parens, Deus Vnus Lumine
Trino:
Tyrigetûm in terra; Salicæ prope flumen IENÆ.
Omnis vbi nunc docta vigent Gymnaſmata Muſæ.
Et diuiniloqui radiat Lux integra Verbi.
Saxoniæq; Duces claro de ſanguine regnant
Sceptripotente manu, priſcis Heroibus orti.
FRIDRICVS VVILHELMVS, amat quem
Chriſtus & effert;
Conſilijsq; eius frater qui pollet IANVS.
Concordesq; horum patrueles; Moribus auctus
Humanis, IANVS CASIMIRVS, mitia
tractans.
IANVSq; ERNESTVS, patriæ noua gloria
terræ.
Quorum auus IANVS FRIDERICVS, cum
patre IANO,
Auguſtâ vt coijt Germanus in vrbe Senatus,
Hoc dogma exhibuit paruo cœleſte libello
Cæſari, & Imperij Ducibus, cum Cæſare iunctis.
Multaq; iniqua tulit poſthac fortißimus Heros;
Cum Chriſti martyr cædi ſe prouidus offert;
Aſſerat vt verbi lucem, populiq; ſalutem.
Ergò vocante Deo translatus ad Aethera, vt Aſtrum
Semideos inter fulget prænobile Sanctos,
Acceptansq; piæ virtutis præmia, gaudet,
Stirpis clara ſuæ quod dent benè germina fructum,
Solertes foueantq; Choros, Chriſtiq; loquelam.

Salue

Τοῦτ' ἔπος ἐξετέλεσσα τεῆς πνοιῇσιν ἀρωγῆς 310.
ὦ πάτερ, υἱὲ, πνεῦμα, θεὸς μόνος, ἐν τρισὶν αὐ- Epilogus dedicator.
Ἐν χθονὶ Τυριγετῶν Σαλαΐδος ἔνδον Ἰήνης. (γαῖς. Ad Ill. Saxon. Duces.
ᾗ σοφίης νῦν παντοδαπῆς γυμνάσματα θάλλει.
θεολογίῃ δ' ἀνέχει καθαρὴ σέλας ὕψι μαθηταῖς,
καὶ γαίης σκηπτοῦχον ἔχει κράτος ἀγλαὸν αἷμα
ἀρχῶν Σαξονιδέων, ἡρωΐδος ἔρνεα φύτλης.
ΦΡΗΔΡΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΜΟΣ, ὃν ὑψόσε Χρι-
στὸς ἀείρει.
Καλάτ ΙΩΑΝΝΗΣ νοέων βουλεύμαθ' ἀδελφός.
Τοῖν δ' ἔθ' ὁμοφρονέοντες ἀνεψιοὶ, ἤπια φαίνων
Ἠδ' ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΣΙΜΙΡΟΣ, χρυσά
τε κάμνων.
Ἠδ' αὖτ' ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΡΟΝΕΣΤΟΣ πατρί-
δι φέγγος.
Ὧν πάππος, μετὰ πατρὸς, ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΡΕ-
ΔΕΡΙΚΟΣ,
Εὖτ' Ἀρχῶν Αὐγούστα πανήγυριν εἶχε σεβαστὴν,
Δόγμα τόδ' ἀτρεκίης θέτ' ἐνωπῇ μάρτυρι δέλτῳ.
καίσαρι καὶ λογάδεσσιν ἀγοῖς Γερμανίδος αἴης.
πολλὰ δ' ἔπειτ' ἐτάλασσεν ἀεικέα καρτερὸς ἥρως,
ἀρνύμενος ζάθεόν τε λόγον καὶ ὀνείατα λαῶν.
μάρτυς ἐὼν Χριστοῖο, καὶ εἰς λυγρὸν οἶτον ἕτοιμος.
τῷ μιν ἄναξ μετένασσεν ἐς οὐρανόν. Ἐνθάδε λαμπρὸν
Ἄστρον ἀειζώοισιν ἐν ἡμιθέοισι φαείνει.
Δεχνύμενος δ' ἀρετῆς γέρας ἄμβροτον, ἔξοχα χαίρει.
ὡς σοὶ καρπολογοῦσιν ἐῆς βλαστήματα ῥίζης.
καὶ μύστας φιλέουσι, καὶ οὐρανίης λόγον αὐδῆς.

Χαῖρε

Χαίρει φίλη νῦν Μοῦσα θεηγενές, χαίρετ' ἄνακτες
Σαξονίης καὶ Τυριγγῶν καὶ Μυσίδος αἴης.
Ὕμμιν ὑπὸ σκήπτροις ἀγανοῖς μέγας ὄλβος ἀέξοι.
Χαίρετ' ἔπος φαιδροῖς τόδ', εὐφραίνοντες ὀπωπαῖς.

EPIGRAMMA, IN THEOLOGIÆ CHRISTIA- næ Epitomen Græcolatinum, L. Rhodomani.

Πατρίδι Τευτονίῃ κλέος εὐεπίῃσιν Ὁμήρου
ἤθελον ἀρτίζειν, τηλεδαποῖς ἰδέειν,
ζηλοῦντ' ὀψιγόνοισιν. ἔην δ' ἐν χερσὶν ὁ μόχθος,
μέστης δ' εὐνοίαις ἔργον ἄεξε φίλον.
ὦ φθόνε, καλὰ δρόωσιν ἐναντίε, τίπτε μ' ἐνικλᾷς
σπουδῇ, καὶ ἐξ ἀρετῆς τήκεο λοιγὸν ἔχων.
ἀντὶ δ' ἄρ' ἱστορίης Γερμανίδος, ἄκρα διελθεῖν
οὐρανίης σοφίης Χριστὸς ὄπασσε θεός.

Salue Muſa Dei præco, Saluete potentes
Saxoniæ Myſiæq; Duces & Tyrigetarum.
Proſpera ſint ſceptris (quia ſunt placida) omnia
veſtris.
Saluete, hæc miti luſtrantes carmina vultu.

CArmine Mæonio patriæ dum texere conor
Teutoniæ laudes, quæ procul inde volent,
Et benè poſt genitos acuant: ceptumq́; benigno
Afflatu Muſæ iam mihi feruet opus:
Cur obſtas, Liuor ſtudijs, vt ſemper, honeſtis?
Perge, tibi virtus eſt tamen ipſa lues.
Heróâ nam pro Germanide pangere ſummas
Cœleſtis Sophiæ mî DEVS, ecce, dedit.

NOTÆ, IN POEMA SACRVM; QVIBVS OBSCVRIORA, TVM VERBA TVM phraſes, in Græco primum contextu, Deinde etiam in verſione Latina, explicantur.

IN LIBRVM I. CONTEXT. GRÆCI.

VErſ. 1. λιγυρῆς. Periphraſis poëtices concinnæ. Concinnitatis autem non exigua pars cæſura & vitatio hiatuum. Per Epitheton hoc etiam elocutionem intellige Homericam. Homero enim in poëſi nullus eloquentior.

3. μουσοπάτακτον. A Muſis ictam ſeu pulſatam. Periphraſis eſt diuini afflatus, cum poëtico ſtudio coniuncti.

5. στοιχεῖα. Elementa. Prima tantum principia, & quaſi tirocinia.

τεύχειν. artificioſè elaborare.

6. Ἰωνίων. Homerus enim & pleriq; alij poëtæ, Ionica dialecto vtuntur.

7. κούροις. Scholaſticæ pueritiæ labor hic conſecratus eſt; vt videlicet cum Græcis literis vnà pietatem & rerum Theologicarum ſummam animo complectantur.

Ibid. πυκάζω. Metaphora à ſertis Corollis.

9. Φοῖβος. Qui Muſarum Græc. & Lat. præſes olim habitus eſt. Nobis verò Chriſtianis ſit Chriſtus, verus Apollo, verè Phœbus. Et Muſarum vocab. poëſin, carmen, artes liberales, doctrinam, ſtudium philoſophicum, ſignificet.

11. πλάσσεται, id eſt, ποιεῖται. Poëticè introducitur.

λογίων, ſubaudi, ἀνδρῶν hominum doctorum & diſertorum.

12. δαιδάλλω Dædaleo, id eſt, artificioſo & varijs ornamentis picturato carmine expono.

κοινᾶς, Proſa, vulgato & communi Latinorum ſtylo.

13. ὀϊστοὺς. Reſpeximus ad vſitatum Germanis prouerbium: Alius tela fabricat, alius eiaculatur.

15. χάριν, prius gratuitum beneficium, alterum gratiam pro beneficio ſignificat. Repetitio ὁμωνυμική.

17. Duplex metaphora, à ſagittarijs, & ab opificibus.

18. κοῦρε. pro παῖ vel παιδίον, id eſt, μαθητά.

19. νυ, Expletiua; rationalis tamen vim habens; mutilata ex νῦν: vt τὸ οὖν vel γοῦν, valeat.

κατηχισμὸς. κατηχίζειν non tantum ἐνηχεῖν, ſed etiam νουθετεῖν Heſychius interpretatur; vt ὁ κατηχούμενος, διδασκόμενος, vide I.Camerar. in 1.cap.Lucæ.

20. συνάπτον. συναρμόζον; συντάσσον.

21. ἀγορεύσῃς. ἀποσομαίσῃ, reddas, enuncies.

22. τίς pro τί, vt ſæpius deinceps. Quis & quæ pro quid. ὁμίλῳ ἑῷ ſuo cætui, pro ſuæ eccleſiæ.

23. ζαθέων, Intellige Prophetas, Euangeliſtas, Apoſtolos. pro θείων ſumſi, vt eſſet ἐμφατικώτερον.

25. λαὸν πειθ. periphraſis Eccleſiæ.

26. τρόπον σωτ. Ad piam & ſalutarē conuerſionē.

27. ποῖα pro τίνα. Quænam? λόγου ſcil. θείου.

28. ἔκφαντον. φανερὸν ſeu καταδηλον ἐποιήσατο.

29. ἀτμενίῃ. ὑπηρεσίᾳ, ὑπουργίᾳ, miniſterio.

θεοδέρκεος. Qui coram cum Deo egit, Deumque quatenus homini licet intuitus fuit. Exod. 3. 19. 24. 33. 34.

30. ἐάσαι, omittere, id eſt, cauere, vitare, non committere.

31. βίον.

31. βίον. vitam hîc felicem illic æternùm beatam. ἐγγέλλει pro ἐπαγγέλλει.

32. πότμου pro θανάτου, ὑπερβὴς pro παραβὴς.

36. λύσιν pro ἀπόλυσιν, id eſt, ἄφεσιν ἁμαρτίας.

37. προῖκα, id eſt, δωρεὰν, Gratis, Rom. 3. Epheſ. 2.

38. εὐαγγ. αὐδ. Euangelium.

39. ἔν τινι, quodammodo. Quid verò deſit, vide ſuo loco; Melanch. in Enarr. Nic. Symb. Chytr. initio catech.

41. ἀντικομίζων, referens, id eſt, rependens, retribuens.

42. κραίνησι, ἐκπληρώσῃ. ἀλείτας, pro ἀλιτρούς.

44. χριστοῦ, periphraſis Euangelij, τέλεσιν, τὰ ἀποτελέσματα, perfectionem, quam legi præſtitit.

46. νόας, ψυχάς, καρδίας. ἀέξει, excitat & confirmat.

47. παιδ. ἱερ. Catechetica inſtitutio. τέτακται. A doctore Luther. eiuſque Synergis.

48. θεσμὸς, vt & τεθμὸς & θέμιστες, Lex. πίστις, Symbolum. χριστῶν, oratio Dominica, ſeu precatio, ab auctore nomen habens Chriſto.

49. δεῖπνον ſupple, κυριακόν. μυστήρια, id eſt, quæ duo ſunt Sacramenta noui teſtamenti.

50. κορύφωσε, in ſummam redegit, per ſumma capita expoſuit. ἐφετμαῖς, pro ἐντολαῖς.

51. ἑτέρους ſcil. θεούς.

53. μὴ σής. Hoc ſecundum nonnullis præceptum cenſetur, ex vetuſtiſsim. & probatiſsim. auctoritate ſcriptorum : vt duo de concupiſcentia præcepta vnius vicem obtineant.

56. ἀτιμώρητος, proſaicum eſt pro ἄτιτος. ἰάπτει, lædit, potes etiam ſubintelligere λόγοις, verbis probroſis inceſsit. quod aliàs βλασφημεῖν dicitur.

57. χέρσον propriè deſertum & incultum ſolum.

Hîc pro continente, id eſt, ἤπειρῳ, vel γῇ, ſumitur.

55. μήτι, in nulla re.

59. μακραίων μακρόβιος.

60. μήτι, ſubaudi κατὰ nec extrinſecus manus violentiâ, nec extrinſecus maleuolentiæ affectu & irâ.

61. μήτι. nec externâ corporis nec interna animi contaminatione. κλάψῃς, vel vi vel fraude: tam rapinis quam furtis.

62. πρὸς ἐτ. contra, aduerſus, in, proximum.

63. μὴ δόμον, concupiſcentia explicatur per ſpecies obiectorum, vt vocant, pro vno autem præcepto duo videntur poni, vt lex de cupiditatibus eo magis exaggeretur & inſinuetur.

66. τίαπερ, pro ἅ, vel ποῖος τις.

67. παναπείρων, πάντως ἀπέραντον, ἐλεύθ. αὐτεξούσιον.

68. πανσθενὲς, πανδυνάμον, παγκρατὲς, αὔδιχα, χωρὶς αὐτοῦ.

69. οἰοφυὴς, vnus naturâ & eſſentiâ, μιᾶς φύσεως καὶ οὐσίας, τριφαὴς, τρισυπόστατος, ἐν τρισὶν ὑφισαμένοις φαεινῶν, Trinus perſonis.

70. παγκτίσωρ, πάντων κτίστης, ἀήτης. flatus ſeu ventus, pro ſpiritu hîc crebrò vſurpatur.

71. Θεοὶ, Intellige τί εἰσὶν, quid ſunt? βροτὸς, pro ἄνθρωπος poëtis vſitatiſsimum; à cibo, qui mortalitatis argumentum: vnde & mortalis exponitur.

72. ἔντοσθε, cordis affectum, ἐκτὸς, adorationis cultu.

75. φαάνθη, ἐφανερώθη.

76. τιμήορον, τιμωρὸν, ἔκδικον, vltricem.

79. ταλάσαι pro ταλάειν, id eſt, τλῆναι.

80. χθαμ. ταπεινοφροσύνῃ, humilitate.

81. ὑπέρφρον. altum ſuper alios ſapiens alluditur ad Artabani illud ad Xerxen lib. 7. Herod.

82. ποτιμαρν. ἐναντίον ἐστίν.

87. θαλ-

87. θάλπειν, ſuperſtitionis periphraſis.

89. μαγικὴν, id eſt, τέχνην, pro μαγείαν, ἀνάπτειν, alligare, annectere, appendere, applicare, metaphora. pro ἐπιχεῖν ἀνάρτου.

90. συνθεσίην, fœdus, pactum inis, id eſt, συνθέσαι πρὸς αὐτοῦ, ὅρας, ſolicitas ad auxiliendum, ἐπικαλεῖς βοηθείαν αὐτοῦ.

91. ἀπατηλ. Hypocriſis notatio.

94. ἰάπτειν, Deſperationis metaphora.

97. μεθέπουσαν. μεταχειρίζουσαν, διέπουσαν, tractantem, obeuntem.

98. μελέδαινε cura, σπούδαζε, φρόντιζε, ἐπιμελοῦ.

100. ἀμφαδὸν confeſsionis ingenuæ denotatio: vt ſequentibus verſibus, inuocationis gratiarum actionis, & religioſi iuramenti.

108. μυροιναῖς, φρεσὶ, προθυμίαις, φροντίσι.

109. εἰπεῖν, ὀνομάσαι, appellare, nominare.

110. ἄεθλος, tempore perſecutionis, quando cum religione vera doctrina periclitatur.

113. θεοκλοτ. ἧς κλύῃ θεὸς; quæ à Deo exauditur.

118. ἀρῆς. κατάρας, exſecrationis.

121. χαλεπῶν, δουλικῶν, ſeruilium, κακ. πονηρῶν. quæ pietati aduerſantur.

123. ἀνὰ πρ. ἀναθεῖναι. dedicare, conſecrare.

125. ἱερουργ. miniſterium verbi & ſacramenti.

126. ποῖα, ſcil. ἆθλα, Quæ nam?

129. τέτακται, pro cuiuſuis ordine iniuncta, pro ἐπιτέτακται.

130. διστὸν. legem videl. & Euangelium.

131. βραβεύειν, adminiſtrare & diſpenſare, metaphora à præfectis certaminum.

132. θεοφήτορα, Munus Theologicum.

133. λογίοισιν, ſubſtantiuè τὰ λόγια, oracula & teſtimonia ſacræ ſcripturæ, ſic apud patres.

135. σφρηγ. Sacramentis quæ ſunt gratiæ diuinæ ſigilla.

136. πρoπόλυς pro πρoπόλους, miniſtros, qui circa res ſacras verſantur.

137. ἀρᾶις, cum precibus, pro vitæ ipſorum incolumitate.

138. ἀγορῆσι, concionibus ſacris. ὁμιλίαις, λόγοις.

139. χριςοσέβεια, χριςιανισμός. Religio Chriſti, Chriſtianiſmus.

142. ἀγνοπ. ἁγιάζειν, ſanctificare.

144. μόχθοις, ſeruilibus nimirum & profanis. χορείαις, his enim & ſimilibus intentio animi circa res diuinas impeditur, imò ſæpiſsime euaneſcit.

145. σύμβολα, Sacramenta, quæ ſunt externa ſigna internæ gratiæ. χραίνῃς, quod fit doctrinâ & vitâ, ſeu verbo & opere.

147. ἀγορηλ. concionatorum, id eſt, miniſtrorum verbi ſeu doctorum Eccleſiæ.

149. πατρωτιδὴς, paternum in ſe cultum continens. καθ' αἶσαν, pro Dei ordinatione, rectè, legitimè, vt par eſt.

154. μελεδ. id eſt, μελεδωνὸς, curator, patronus, tutor.

161. ὕψι, Hoc eſt beneficium eius gratâ mente voce ad cœlum vſque efferre, & ſummam ei gratiam habere ac referre.

165. σκεπόων, defendens, protegens, ſeruans.

166. ἰθὺ, ſine tergiuerſatione, ſtracks richtig.

196. ἐπιεικέα, conuenientem, quem decet & fas eſt.

170. ἔοικε, ὁμωνυμία, prius congruit, alterum ſimilis eſt, ſignificat.

172. φθέγμα, λόγ☉, ἔνταλμα, præceptum.

174. ἐὸν χρέος, καθῆκον, ἀναγκαῖον, ἴδιον καὶ θεοταγὲς ἐπιτήδευμά τε καὶ ἔργον: debitum vocationis diuinæ munus accurare & adminiſtrare.

175. κραίνῃ, efficiat, exſequatur, ὀφέλλῃ pro ὠφελῇ, αὐξάνῃ: adiuuet & promoueat.

176. παῖδ', τίνων ἀποτρέπει, à quibus dehortatur.

178. προφύγω, τίνος ἀφίξομαι; τί ἐκτρέπομαι; τί προφυλάξομαι; τί ἐκκλίνω.

179. ὑπακεῦς, pro ὑπακοῆς, Metaphora à iumentis.

182. κλῆσις, ſic vocatur functio ad quam quiſq; à Deo legitime vocatus eſt, id eſt, ordinarium vitæ genus. αἴσῃ, ſorte, id eſt Fatali, attributione.

184. χαῦνος, laxus, quaſi nihil tuarum rerum ſit, quod agas, vel tumidus, quaſi plura queas præſtare, quàm officij tui neceſsitas requirit.

188. ἀλλ', ſubaudi καὶ, ſed etiam.

189. ἐνοπαῖς, virulentis & contumelioſis verbis.

190. ἀδελφοῦ, id eſt, περὶ τὸν ἀδελφὸν, erga proximum; qui nobis tanquam frater eſſe debet.

193. ἐπιεικέα, beneuolum, mitem, accommodum.

196. νεμεσσητὰ, ſubintellige διὰ, propter vel περὶ aduerſus.

197. ἀνάγκ. quæ neceſsitas imponit non temeritas acceſſit.

202. ἀνάιθης, accendas, vel accendi ſinas in corde tuo.

204. πόρσαινε, exprome, exhibe.

206. θῆλυς, effœminatus, muliebri animo præditus.

210. φοίνιος, φονευτὴς, ἀνθρωποκτόνος, παλαμναῖος.

212. καθαρόφρ. quod puritatem animi & corporis exigit, ſeu quod nihil aliud ſapit, quam caſtitatem puriſs.

217. ἐοικότα, quantum decet, & naturæ conſentaneum eſt.

223. οὐ χρεῖος. Quod nam officium? hoc eſt, quid in coniugio præſtandum eſt. Quid debent ſibi coniuges mutuos?

225. σφάλμ. ἐπιεικείᾳ quadam mutuas infirmitates condonare.

226. ἀπέστυγ. Abominatur, odit & deteſtatur.

227. Caſtum pudoris decus ſemel amiſſum, recuperari nequit.

229. βλαψίφρ. Fœda libido ſanæ mentis peſtis eſt.

230. σειρ. illecebris, incitamentis voluptatum.

233. ὀπύειν, comprimere, ſtuprare, venereo initu contaminare.

235. ἄῤῥητα. Quæ Sodomitica vocant ſcelera.

236. ζεύγλην. Diuortium facere.

237. ὀθνεῖον, id eſt, ἕτερον, τὸν πλησίον, proximum.

239. καταθύμια, grata, id eſt, probata huic præcepto.

243. μέτροις. αὐταρκείας, circum locutio.

245. contract. qui communi in vita exercentur; vel qui commutatione vitam quaſi communem & æqualem faciunt.

248. τί συγ. id eſt, τί, quid hîc auerſandum?

252. ἐπτοίησο, Ne mentem quaſi attonitam habeas, id eſt, Ne ſis nimis attentus ad rem.

255. ἀδότης, pro ἀδώτης, apud Heſiodum, illiberalis, quaſi non largitor. ἀκάρδιος, ἄσπλαγχνος, inhumanus, immitis, ſine corde, id eſt, miſericordiæ affectu.

256. ἀτέμβῃς, contriſtes abutendo, proſopopæia qualis Rom. 8. vel ne effundas in malos vſus, ne prodigas, atq; vti ſine ſeu fructu, cui deſtinata ſunt priues.

257. θεογν. à Deo præcognitæ & prouiſæ.

258. χαρ. compenſat. beneficiorum vel retributionem gratiæ, nam χάρις vtrumq; ſignificat.

260. νητρεκὴς pro ἀτρεκὴς, cum Epitatico νη.

261. νοέω, intelligam, vero animi ſenſu compræhendam.

262. ἕρμα, fulcimentum, in qua innititur omnis oratio. Quid enim ſermo veritatis fundamento non inſiſtens?

263. ὀρθὸν, non incuruam, non inflexam, more ſerpentini progreſſus.

265. ἐμπωλῆς, Relatio neceſſariò includit τὴν ὤνησιν, emtionem. Synecdoche ſpeciei eſt pro genere, id eſt, pro omni contractu.

267. κόσμιος, modeſtiæ, decori, vrbanitatis, commendatio.

269. τοῖσδε ſcil. λόγοις, ἤθεσι, πράγμασι, κύρβεις, id eſt, com. tabula dicitur legum Atticarum. Catechreſis igitur hic eſt Synecdochica.

270. χρώμ. Quicquid palliatum, fucatum & ad decipiendum eſt compoſitum.

271. ἑτεροῖα pro ἕτερα, id eſt, διαφέροντα, à mente diſſentanea.

272. ἀπάτ. ψευδ. Sophiſmatum prohibitio.

274. σκολ. Ne pertinaciter inſiſtas prauæ ſententiæ: ne ſis maleuolus, nec obtrectator, nec conuitiator.

277. contra vaniloquentiam & ſcurrilitatem.

284. θέμιστες, νόμοι, θεσμοὶ, iura legum humanarum. μέροπες dicuntur homines in varias linguarum ſectas diſcriminati.

287. κάμνεις, πράτεις, externa peccata.

288. ὁρμᾶς, inſtituis peragere. Quæ in intimis cordis penetralibus tantum meditaris.

290. ἀΐτης, intimus amicus. De cuius Etymo lege Theocriti Scoliaſt. Idyll. 12. Etymologum, Euſtathium, vel ab ἀΐω, vt ſit auditor, vel vb ἄημι, conſpirans ſeu adſpirans amorem, vel ab ἅμα comes. Hìc pro φίλος accipitur.

293. στεῦται, aliâs ὑπισχνεῖται, promittit. Hic διαβεβαιοῦται) aſſeuerat, confirmat.

297. ἀμοιβῇ, compenſatione, retributione, vl-tione, pœnâ.

305. χραίνων, βεβηλῶν, αἰσχύνων.

311. ἐπιλλίζει, pro μυκτηρίζει, ſubſannat, ἐπιμω-κάται, irridet, ab ἴλλος oculus, q. d. ſuperbo & contumelioſo intuitu deludit. ἀτιμοῖ, ſuo honore priuat, dehoneſtat, contemnit, atque ita triſtitia adficit.

312. δίερτρον, ῥάμφος. Roſtrum.

313. ἀεικέα, pro ἀεικῶς. σκληρῶς, duriter; αἰσχρῶς, turpiter.

315. κλεψ. mœchos & fornicatores, omnis au-tem ſcortatio cum inſania coniuncta eſt.

316. μιάσματα, βδελύγματα, abominationes, id eſt, ſcelera maximè abominanda & auerruncanda.

325. ἀλίτηται, nefariè violaſſet ius diuinum.

326. θεοειδ. In quo videtur qualis ſit Deus.

327. λώβην, labem, quâ homo maximè de-fœdatur.

328. ἠβαιὸν, extrema extenuatio hac formu-la ſignificatur.

329. ἀεργὸς, ocioſa, irrita, Phraſis Paulina Roman. 3.

332. ποινὰς, Proſopopæia, id eſt, ſufficientes pœnas exſoluere.

333. τεθμοὶ, Periphraſis legum cerem. & fo-renſium.

337. λογίοισιν, ἐντολαῖς, præceptis, quæ ſunt o-racula Dei.

339. ἀμοιβὰς, δίκας, ποινὰς, perſoluit quæ con-tra perſoluenda erant, pro peccato luit pœnas, & luendo ſatis fecit legi D. Κακία, pro ἁμαρτία hîc vſurpatur.

342. κριμάτων, κατακρίσεως, condemnationis, ἀρέων, maledictionis, ſeu exſecrationis.

343. κεραυν. ſeu fulminando eiaculatur.

345. νωλεμὲς, q. d. νωλειπὲς, Adiect. neutrum pro aduerbio νωλεμέως à priuat. part. νω, quæ eadem cum νη, & α, in compos. & λείπω, ſine defectu, ſine fine, indeſinenter.

346. ἐλέγχων, in hac voce repræhenſio & confutatio latet, ἔλεγχος igitur non argumentum ſimpliciter, ſed argumentum repræhenſorium ſignificat; vt Ariſtoteles vſurpat in vltimis organi ſui libris.

352. ἔμφυτον, innatum, ingeneratum, inſitum vicium, πρακτικὸν, peccatum quod actu committitur.

358. συγγνωστή, veniale vulgo: cui ignoſci poteſt.

359. ὀλεθρ. mortale & regnans.

361. παλιγγ. regeneratis ſcienter peccantibus ἔκνομον, enorme facinus.

362. ὕβρις, peccatum in Spiritum Sanctum, de his vterius in methodicis Theologorum, τῶν ὀρθοδόξων, libris.

367. ὠδίνει, parturit, id eſt, efficit, producit.

369. αἴσιμον, vt αἶσα non tantum fatum ſignificat, ſed etiam officium: ita αἴσιμον non ſolum fatale eſt, ſed etiam rectum, iuſtum, decens, atque id omnino quod fit ex officio, oppoſitum ei eſt ἄισυλος, qui iuſti rectiq; prædo & hoſtis eſt, aliâs ἀήσυλος.

372. βιότακτος, ad vitam modeſtè agendam ordinata, vel vitæ ordinem concilians.

374. νήμασιν, metaphora à textore.

380. νόμος, ſcil. hoc pacto, λύσιν, ἄφεσιν.

381. παιδευμ. Diſciplinæ, benè vitam regentis.

383. μίμημα. præbere exemplum ad imitandum.

384. ὡς καρ. ὅση δύναμίς γε Homero. pro vt facultas eſt.

385. τίσιν, τιμωρίαν, vindictam Dei.

386. ἀσσότερον, pro ἆσσον, id eſt, ἐγγύτερον, πλησιαίτερον.

387. ἱκανὴν, id eſt, ὅσον ἐφικτὴν ἀνθρώπῳ, competentem infirmitate humane.

388. λύμην, corruptionem innatam videlicet, non peccata actualia.

391. κάμνοις, pro ἐργάζοιο agas, vt ſupra v. 287.

392. ἀμυδρὴ, ἀσθενὴς imbecilla, exilis, quæ μυδρὸν, id eſt, ſolem & ignem iuſtitiæ diuinæ tolerare nequit.

NOTATIONES IN LIBRVM II.

3. Συμβολὸν, idem hoc loco quod ſymbola quaſi collecta, aut ſummaria doctrinæ Chriſtianæ compræhenſio; ſic in vnum ab Apoſtolis collecta, vel Teſſera Apoſtolica, quâ Chriſtiani milites à paganis dignoſcantur.

5. βηλὸν, pro ὐρανὸν, ex ſententia ſcholiaſtarum, Homeri Iliad. 1. vel ipſius potius Homeri.

7. οἰογ. μονογενῆ. κοιρ. pro κύριον.

8. πνεύματος. ſubintellige ἐκ, è Spiritu Sancto concepit.

10. ἀκρίνησι, κρίνει ἀδίκως, σκολιαῖς δίκαις, vt Heſiodus loquitur; iudicio noniudicio.

15. πανσθενέτῃ παντοδυνάμῳ, παντοκράτορι.

17. θέορτον, à Deo egreſſum, profectum, miſſum.

18. ἔκκλησις Eccleſiæ periphraſis.

19. μετοχὴν κοινωνίαν.

23. ἀνδ. τέμ. ἀφορίζει, ſegregat, diuellit.

24. σέβας, σεβασμὸς, θρησκεία, id eſt, Qui Chriſtum non colunt & venerantur.

29. τὰ θεῖα, ſcil. λόγια, diuina oracula.

30. πειθώ, πεποίθησις, fiducia, ἄεθλια, meritum.

31. ἀληθὴς, ἀληθινὸς. verus, non commentitius.

34. οἰοθέην, q. d. Soli Deam; in quâ ſolâ eſſentia diuinitatis creditur, vt in Trinitate perſonæ.

40. ἰδίην, intellige καλὰ.

43. πε-

43. πέλειαι, Synecdoch. Catechreſis, pro περιστεραῖς. Nam πέλεια columba eſt ſubnigricans, &c.

51. ὁμοῦς, pro ὁμοούσιον eiuſdem eſſentiæ.

52. ἐκπροφ. ἐκπορεύεται, procedit.

55 χάριν, patris æterni gratiam.

58. στεπτῇ, Deeſt ἐν; vel Datiuus pro Genitiuo ponitur.

59. ἀμφιέπ. complectens.

64. παρθενικῆς, adiectiuum pro ſubſtantiuum, παρθένου.

70. τελετῆσι, ſacris ſeu ritibus myſticis, id eſt, Baptiſmo & cœna Domini.

71. τριφεγγ. τριπροσώπου, τρισυποστάτου. Qui in trino perſonarum lumine ſe reuelauit.

73. παντοδοχέϊ, παντοποιῷ, quo omnia fecit.

76. ἀκάκων, παναγίων, ἀγγέλων, omnis mali expertium.

83. ἧκαν, πρόεντο, ἐπέτρεψεν, permiſerunt, tradiderunt.

86. οὐχὶ, nondum lapſus, adhuc integer.

87. ἄτρυτος incorruptibilis, abſq; detrimento, morbis, ſenecta, quæ atterunt & conficiunt hominē.

93. ζηλοθέους, imitantes Deum, Zelum Dei repræſentantes.

103. σωμ. in rebus ciuilibus & mundanis, ſuo loco, quodammodo. ex parte, non plenè ac perfectè.

104. πρῆξ, Nequaquam in rebus diuinis: vbi Deus omnia agit.

109. ἀμείφθη, mutatus, conuerſus eſt, pro μετεβλήθη.

110. τρέφει, ſuſtentat, vt mox φορβὸν, pro conſeruante.

117. σήμαντρα, ſigilla, id eſt, ſacramenta.

118. καινογονεῖν, regenerare, quaſi denuò gignere. μύσος piaculum; peccatum quod expiatione opus habet.

119. αὐ-

119. αὐτοπρ. in eâ ipſâ hominis perſonâ quæ vixit in terrâ.

123. θεολοίδορα, in ipſum Deum maledica & blaſphema.

124. ἄτλω, noxam, corruptionem, qui acceſsit ad naturam.

125. ἀάσθη, læſus, deprauatus & pernicialiter corruptus fuit.

128. ἀνδρο. idem quod θεάνδρε; quod ſoli Chriſto tribuitur vt θεάνδρωπος, non homini, ἀλεξητὴρ, idem quod σωτὴρ. Alias πρόμαχος, propugnator, & defenſor.

129. γνωςὸν, Quid cognoſcendum de Chriſto? τέλεσμα. Effectus, opus. Hîc pro officio & meritis.

133. αὐτόθ. Diuina, quæ per ſe Deus eſt. ὀυραν. Qui de cœlo tandem in carne manifeſtatus eſt.

134. ἀπὸκρ. ſeorſum per ſe, etiam ante incarnationem.

137. αὐτοπρ. Qui per ſe ipſum eſt perſona ab æterno. ἰάφθη, connexa, indiſſolubiliter ei vnita eſt.

139. εὐάγγ. Initio Euangelij ſui.

143. τυκτλὼ, κλιςλὼ, factam, creatam.

146. οἰογόνυ, pro μονογενῦς, ſi ad patrem referres, eſſet, qui vnum tantum genuit ab æterno filium.

149. ἐναλλάξ, vicißim, inter ſe diuina in hum: & contra.

152. μεγαήϊον, Non cœlitus, aut vndecunque allatum.

153. ὀυρανόπ. παῖς ὀυρανίος, cœlicus ille Dei filius. ἔμφρονα. λογικλὼ, ratione præditam humanâ.

159. θεήνωρ. θεὸς καὶ ἀνὴρ. Deus & vir, id eſt, homo.

160. θεοκλητ. pijs à Deo vocatis & electis, ſeu veris Chriſtianis, qui à Chriſto vero Deo nomen habent.

163. ἐν-

163. ἔνδια, ἐνδιατριβὴν, μονὴν, habitationem.

164. σημαίνων, imperans, & quaſi oſtendens, quid agendum ſit. ὁμοήθεας, eiuſdẽ ingenij & moris.

167. ἐν ἑνὶ. ſcil. προσώπῳ, in vnâ perſonâ.

168. ἤμβροτε pro ἥμαρτε.

169. ἀειθέσμ. iuſtitiæ diuinæ, cuius lex æterna eſt, & immutabilis.

171. ἀντικρὸς, coram à facie ad faciem.

174. ἄποινα. λύτρα; vt Iliad. 1.

182. φέρει, Affert hominibus omnia ſalutaria.

183. θεοστοργ. pijs diligentibus Deum, ἀκύδ. appellatur; Nonno familiare.

187. συνθεσίης, διαθήκης, Noui Teſtamenti. εὐλογ. benedictionem, peculium benedictum.

292. εὔγν. pro εὖ γνόιη, per Dialyſin & coalitionem Homericã aduerbij, & Atticiſmum verbi.

197. αὖ κλ. ἀνεκλήσατο, recuperauit.

200. συνημενθ. συνθέμενος.

205. ἰκλεῦ. pro ἰκλεεῦων, per Syncopen.

213. σφι pro ἡμῖν, per enallagen Poëticã; qualis eſt in ἑαυτοῦ; quod ad tres perſonas accommodatur.

216. κοιρανίῃ, gubernatione.

218. χθον. pro ἐπιχθ. terrenæ. id eſt, in terra.

222. ἀγγελ. in quo angelus apparet.

237. πάντεσσιν ἀνθρώποις, vniuerſis hominibus alijs, communi & vſitato generandi modo.

238. τρόχις, nuncius, quaſi curſor, id eſt, angelus.

240. ὡς ῥα, vt & naturalis Dei filius eſt.

242. ῥυτῆρα, id eſt, ῥύστην à ῥύομαι libero.

245. αὐτοθ. ſpontaneæ voluntatis conſilio ſeu promtitudine.

255. εὐαγγ. id eſt, εὐαγγελιστῶν.

260. ἐξεκαλύφθη, hoc pacto retectum, id eſt, explicatum fuit.

263. τελευτὴ, Impletio, Exitus; quod euentu comprobatum ſit vaticinium.

267. θέσφατος, pro θεόσφατος, à Deo promiſſus ſeruator.

269. ὁμοῤῥοθεῖ, συμφωνεῖ, conſentiunt.

289. ἐκπορεύ. expromit, ediſſerit, explanat.

293. νοῦς, ſenſus, id eſt, ſententia, ſeu intellectus huius articuli.

298. ἀνιχν. Metaphora ſeu allegoria à venatoribus.

302. ἱστορ. Euangeliſtarum.

309. ἐϐρώξ. deglutierat, abſorpſerat.

311. ἀμνοϐ. quod à comeſtione agni Paſchalis exorditur.

314. ἄρχεται, Gen. 1. Et fuit veſpera & fuit mane dies vnus.

316. νεκροστόῳ. In quo mortuus ſeruabatur Chriſtus, citra putrefactionem vel in quo ſepulchro & Chriſtus viuificatur, & eius reſurrectionis vi ſoſpitantur & reuiuiſcunt omnes credentes.

317. σαϐάτ. Profeſtorum Iudæis, id eſt, feria hebdomadis prima, quæ nunc Dominica.

321. ἐχέπιστον fide inſtructum.

323. ἀειξιμ. auctore mortis; nota paronomaſian.

341. ἄρτια. Integra & perfecta reddet, & in priſtinam ac perpetuam formam reducet.

344. οὗ. vbi pro ὅπου, ἔνθα; vt verſu 355. quò ſignificat.

362. οὐρανοφ. quaſi in cœlo ambulans.

364. αὐτοσύτοις, proprio motu.

366. πανδήμον. Vniuerſalem angelorum & hominum.

368. ἀνδροφυής, ἀνθρωπίνην φύσιν ἔχων.

371. πανδικον, πάντας δικάζουσαν, vel ἐν ᾗ τινι πάντων δίκη.

385. ἀδεμάτο ἀσωμάτοις, menſibus incorporeis, id eſt, angelis.

389. ἐξαίτων, ἐξαιρέτων, διαφερόντων, eximijs.

393. οὐ ῥ.

393. ὦ ϱ. A quo diſcernam, quâ patrem, quâ filium.

394. τεκμήϱιον. certum & neceſſarium argumentũ.

195. ἰσόθεον. ὁμοούσιον ϗ ἴσον θεῷ.

198. γλωσσομεϱεῖ, linguarum diuiſarum, diſpertitarum. θεοφεγ. θεολαμπῆ. faciem in quâ tertium diuinitatis lumen apparebat.

400. βάπτειν, pro βαπτίζειν, λούειν.

404. πελάτῃσι familiaribus, id eſt, diſcipulis.

407. ἁγνόθεον, qui ſanctus eſt Deus, (ἁγιόθεον) & ſanctos facit homines: vt ſtatim Etymologia ſubijcitur.

415. ἁγνοπ. ἁγνῶς διάγειν, ſanctè verſari in vitâ.

416. εὐσεβ. particip. pro nomine εὐσεβῶν.

418. χϱισ. à Chriſto inſtituta & ordinata.

420. χϱιστάγ. Doctrina Chriſtum prædicans.

423. χϱιστέμφ. χϱιστῷ ἐμπεφυλαγμένῳ, nouis Epithetis in noua tractatione vti licet, ſi modo ſint analoga. Auctor huius rei Nonnus.

426. ἀκϱήϱατον, nulla contaminatam ægritudine.

427. θεοζώου, Eccleſiæ quæ in Deo viuit, & à Deo vitam Spiritualem habet.

428. νόθον, Hypocritarum notatio, vt v. 431.

429. ὁμὴν, τὴν αὐτὴν eandem, communem.

432. ἀθεν, θεοῦ.

440. ἔοικε, Quæ exemplar, ſeu ſimilitudinem Dei referunt.

443. καθολικήν, vniuerſalem. ignoſces Ectaſeos licentiæ, ſeu potius neceſsitati, χϱιστὶς, χϱιστιανή.

450. ἀσεβ. pro ἀσεβῶν.

454. ὁμοτϱοχ. pro συντϱέχουσι, conſentiunt, colludunt; à ludo curſorio Metaph.

455. κακοφϱ. impiæ eccleſiæ antiſtes eſt.

460. ψευδών, Quæ falſò nomen eccleſiæ gerit.

463. φθιμ. id eſt, ſanctorum manium, γαμ. à legitimo coniugio.

466. ὄπις, reſpectus, ratio, cura, reuerentia.

471. παλινπς. pœnitentiæ, ἀποστροφῆς πρὸς θεὸν, conuerſionis ad Deum.

487. κοινῇ, Ad verbum, communiter & domeſticè, id eſt, publicè & priuatim.

489. πᾶς ὁ, ſcil. χριστιανὸς, eccleſiæ diuinæ membrum.

494. θεολάτριος. miniſtri diuini.

496. ὁμηθ. κοινωνίας, ὁμιλίας, συναναστροφῆς, συνάξεως, à communione.

499. κοινὸς, δημόσιος publ. eccleſiæ miniſter.

501. χαλ. ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

502. ἀμμυ. abſolutionem impetrat & acquirit.

506. ξυνῆσιν. miniſterio verbi publico adiuncta.

508. εἰς pro ἐν ὀνόματι, vel διὰ ὀνόματος.

509. κατ' ἄνδρα. viritini, id eſt, vnicuiq; pro ſua perſona. προσάπτων, applicans; quod & voce ſit & manus impoſitione.

510. μὴ, interrogatiuum eſt Num? An?

512. φαίνειν. confeſsionis priuatæ periphraſis.

514. ἐχειρ. vbi verè Chriſtus adeſt & habetur.

526. ἀθέους, Epicuri de grege porcos; qualia multa hominum producit corpora tellus, Et enormes notorioſq; peccatores, infames, ſceleratos, facinoroſos.

534. μέσον, ἀδιάφορον, ritus indifferentes.

536. ἀπομυθ. vetat, prohibet, interdicit, ſiue facias id, ſiue non facias.

538. τάξει, ordinatis ritibus, ceremonijs, habitibus.

539. χθον, Sanctio humana.

541. ἐλευθ. libertas Chriſtiana vſurpetur citra ſcandalum, ne videl. offendatur imbecillis frater.

545. ὀργὴν, Quod facit ſeu incauſa eſt, vt homines euadant peiores.

547. ψευδοσεβὴς, impius, falſus Dei cultor. offenſus

ſus doctrinæ veritate, & pietate operum alicuius.

555. χριστηγ. congregatorum à Chriſto in vnitatem fidei.

556. θεοτεύχ. Sorte fatali, quam Deus ipſe fabricat.

563. ἀμοιβῇ, ἀνταποδόσει, retributione, compenſatione.

564. φόνιον, homicidio Vriæ conciliatum.

565. βασάνοις, vox hæc probationem ſignificat; hic pro Lydio lapide tormentis & cruciatibus ſumite, θυσίαις ὀξείας.

574. ἴγκον, διακονοῦσι, ſedulam nouant operam.

576. De Pandora lege Heſiod. in Oper. & Theogon.

577. βουλή. Quid vult Deus? quo conſilio nos affligat?

595. σαθεροῦ, αἰωνίου, ſtabilis in æternum.

597. ὁμαρ. quantum in ſecundis, tantum in aduerſis.

602. ἀεικάκον, perpetuo calamitoſus & funeſtus.

607. προτάσσει, προμηθεῖται, προορίζει, προπαρασκευάζει, προδιατάσσει, ſingulari conſilio & certo modo prædeſtinat.

610. λοχεύει, parturit, ad beatiſſimum quaſi enixum.

620. καλλ. ἀρίστων, τῶν μάλιστα καλῶν καὶ ἀγαθῶν, pulcerr. generis humani decora, & mundi lumina.

624. σταυροφορ. quando crucem baiulas.

639. συμμορ. Ex Deo natus per Chriſtum, Iohan. 1.

644. ξυνοῦνται, συναρμόζονται, κοινωνοῦσι, conſociantur, communionem habent.

650. κακ. peccator, pro ἁμαρτωλός.

651. ἀμηχαν. perplexus, deſperabundus ob peccati accuſationem.

654. τιταίνει. ὀρέγει, παρέχει, exhibet.

657. μαλαχθ. ἐξιλασθεὶς, καταλλαχθεὶς, mitigatus.

659. πανάμιος. nihil mœrenti.

671. ἔγραψε, Metaphora à tabulis publ. vel etiam priuatis. In album ſuum refert pro iuſto, innocente & nihil debente amplius.

675. ἀμοιβ. id eſt, ἱκανὴν ἔδωκε δίκην, ſatis fecit.

677. ὀψίζυγος, altiparens genitor, qui in alto ab æterno genuit filium ſuum, τὸν λόγον.

684. ἐπλύξ. Explices; Metaph. à veſtibus aut libris.

697. θεόταμτος, ad hoc ordinatus à Deo.

703. βρίμην, minas cum ira coniunctas Heſych.

705. ἀτυχθῇ, conſternata inhorruerit; ἐκπληχθῇ.

716. συνεσις, συνείδησις, conſcientia.

717. ἦρα pro ἄρα. Num, vna cum tranſgreſsione pœna dimittitur & tollitur.

719. ἱμάσθλαις, alluſio ad furiarum flagra.

720. ἀμοιβὴ, τιμωρία, pœna.

725. τὸ pro τοῦτο, id non merebatur.

727. λοίσθιον, in hoc quidem mundo.

732. ἀντιθ. impijs Deo rebellantibus.

744. ἀείστονος, mors cum ſempiternis gemitibus & lamentis.

773. κόρων, Angelis cœleſtibus, qui vt iuuenes apparent.

775. πάμμα, κτῆμα, poſſeſsio, peculium.

776. ἀμιγὲς, non permixtum curis, laboribus, ægritudine. πανάδοξ. cui nihil omnino deeſt.

780. ῥοῖο pro σοῦ.

782. τεκμωρ. Certiſsimum immortalitatis argumentum.

786. λιπαχθ. Quæ omne onus mortalis æui deſeruit.

792. χαρίτ. εὐεργετήμασι, meritis; ſubaudi ἐπὶ.

IN LIBRVM III.

7. πανδιδ. ὁ πάντα διδοὺς θεὸς, cunctidator.

8. χαρ.

8. χαρ, pro beneficijs paſſiuè.

9. ἀειλεκτὸν, formulam indeſinenter recitandam, Matth. 6. 1. Theſſ. 1.

17. διαπ. κυριακῆς, Dominicæ.

20. παυροεπ. βραχολόγω.

25. φῦλα, Chriſtiani.

29. βούλομ. ὅτι βούλεται, quod velit.

31. ἐπήβολ. compos voti, conſequens quod petit.

38. ἱκέτεω, Chriſti interceſſoris.

41. διαμφὶς, diſtinctè, ſuo vnumquodq; loco.

42. πάγχυ, omnino tibi contingere vt petis, ſine vlla exceptione. Id eſt, Pete id abſque conditione.

44. ἰθὺ, non conditionaliter, ἄνευ ὑποθέσεως.

45. τέλος vel τελέστις, id eſt, effectio non directa eſt, hoc eſt non ſemper à Deo tibi præſtatur id ipſum, quod petis, nec quo cupis modo, nec quo ſperas tempore, vel ſcopus non ita fixus eſt, vt pro tua voluntate exaudiaris, ſed incertus exauditionis modus.

50. Αἴολος, aduerſæ fortunæ allegoria.

52. ἡμέριος, ἀνθρώπινος, Nazianzenus enim homines ἡμερίους appellat, Pindarum imitatus τὸ ἐπάμεροι, Quorum vita nec ad vnum diem certa eſt.

55. τελ. de exauditione precum.

60. ὕψι, quod à terrenis ad illa in cœlis repoſita te attollit.

61. ἐμπάζεο, benè attende, ſedulo obſerua, accurate nota, inde ἔμπαξ curator Sophi.

63. χριστοφ. Alluſio ad imaginem Chriſtophori, breuiſq; eius expoſitio.

67. χρέος, τίς χρεία.

71. πένης, ἐνδεὴς indiga.

78. σφαγίοισι, ſua nece, ſui ceu mactatione.

97. νόσφι τιθ. Diſcernit & quaſi ſeiungit à commentitijs numinibus, Stoicorum & Epicureorum.

101. δυσεργ. δυσεργετήματα vſitatè Gratiæ poſitiuæ & priuatiuæ nominantur.

105. In priori parte Gratiæ poſitiuæ à Deo petuntur. In altera Gratiæ priuatiuæ.

119. ἐσχατιὴν, Epilogum.

123. προμολαῖς In veſtibulo, id eſt, procœmio.

138. ὀρσιθέοις. Quibus Deus excitatur ad opulandum. προδαῆναι, ante omnia probe tenenda.

139. χέσις, Relatio, id eſt, priores quatuor petitiones relatiuè intelligendæ ſunt.

144. κλεινῆς. δόξης, gloriæ.

151. ἀντιξόον, ἐναντίον, è regione aduerſans, Metaphora à tabularum politura quæ fit contra ligni naturam.

168. ἐλέγχεα. Ne blaſphemes Deum, aut gloriam diuini nominis quouis modo deformes.

169. καταινιῶ, id eſt, τὸν νιῶ, temporalis vitæ.

184. λιλαίεται, Deſiderat, expetit à Deo.

190. χειμὼν, Allegorica periphraſis aduerſæ fortunæ.

209. οὖρον, bonæ fortunæ ſeu felicis ſucceſſus periphraſis.

225. ἐντεῦ. Metaphora à ſagittarijs.

235. νόσφι. ſic remittendum eſt proximo, ne hoc ipſo peccemus in Deũ, in noſmetipſos & in alios.

243. ὀρθόβιος. vitam erigens à peccato ad pietatem, à terrenis ad cœleſtia.

255. πρευμενὲς. πρᾶον καὶ εὐμενὲς manſuetum & beneuolum. Euripideum.

259. ἀπάμ. ἐστέρησε, deſtituit.

260. ὑποβρ. Metaph. à naufragis, vel è naui lapſis.

269. φύτωρ. Reſpicitur ad parabolam, de zizanijs, Matth. 13.

270. κακοῦ ῥύεται, pro ἐκ κακοῦ.

276. θυελλ. Allegoria à nautis.

278. τέρμα. Epilogus, concluſio.

284. τέρμα. poſt exauditas preces ἱερὰ θυσίας, ſacrificia.

287. οἷσι, τοῖς ἑαυτοῦ, ſuis.

288. ξυνίῃς, intelligis epilogum.

292. εἰς σθένος, Ad aliquid potenter efficiendum.

295. ἀλιτρός. τοῖς ἀλιτηρίοις θεοὺς σέβουσι.

304. ἱκέταο. eius qui ſupplicat Deo.

In LIBRVM IV.

22. παυόμενον, ἡσυχάζον, acquieſcens.

45. χριστοῦ ἀγγ. Euangelium à Chriſto relcuatum, ſeu quod eſt nuncium de Chriſto.

58. ἄφεκτον, non culpabilis.

60. πρωλοπ. Qui ſunt gradus bonorum operum ſeu cultuum Dei?

65. κύρβιος, κύρβεις, vocantur tabulæ legum Athen. Plutarch. in Solone. Ariſt. in Polit. Suid.

68. ἄξω. In axibus ſcriptæ erant leges Solonis Plut. in Sol. hinc metonym. pro tabula.

69. οὐραίη, id eſt, τελευταία. Metaph.

96. ἀγαθοεργ. ἀγαθοῖς ἔργοις.

96. πονεῖσθ, exercere & in actum producere. Homero. eſt ſatagare, curare, effectum dare.

103. συννοίην, συνείδησιν. conſcientiam bonam.

106. ἄνω, ἐν οὐρανῷ, in ſupernis.

In LIBRVM V.

6. οἰκείῃ, ſibi applicet & quaſi approprict.

7. ἁγιάσμ. ſacri ritus.

9. πελάσσῃ, quam proxime, id eſt; arctiſſimè applicent & intimè inſinuent.

20. θύσθλα pro εἴδη, ſpecies ſacrific.

22. μισθοφορεῖ, promeretur, vt ſtipendium ſuum.

35. μαθητεύοντες. Hæc vox propriè ſignificat diſcipulum facere, ſeu imitare diſciplinis. Chriſtianæ autem μυήσεως duo ſunt organa, Verbum & Sacramenta.

53. ξένος, ἀλλότριος, Alienus.

76. κακομήτ quæ vt mala genetrix malos fœtus parit. ἔκνομον pro ἄνομον, cuius oppoſitum ἔννομος.

95. Ναϊάδ Metonymia Cauſæ pro effectu, Naiades pro aquis.

104. ῥύσιον, pignus, vel potius quod pro liberatione hominum datur.

135. ἀκρήτῳ ſimpliciſſimæ, quæ nullam miſtionem admittit. Ponitur autem hic κέρασσεν, pro vniuit, copulauit, ſociauit, ac ſi dicas attemperauit.

140. ἐκπέσοπες, vnde olim excideramus.

143. ἀρτίζει, coagmentat Dei cœlum.

149. αὐτιόων, occurrunt vel aduerſantur.

150. κιβωτοῖς, capſulis & ædiculis, quos monſtrantias vocant.

180. σφιν pro ὑμῖν.

229. ὡς τάδε, quomodo? qua ratione?

234. ἔκκορ. Summatim expoſuit.

237. ὡς δοκ. quam probatus ſit, id eſt, quam probæ ſit fidei, & quam ſinceræ pietatis.

244. ἔκλυτος. abſolutus, liberatus.

267. χριστοεπὴς, Chriſtiloquium, De Chriſto verba faciens.

272. θεόμβροτον, id eſt, θεάνθρωπον vel θεανδρον.

274. ὀμφὴν. Euangelion à Chriſto prolatum.

275. χριστοκλ. de Chriſto nominatum.

281. πείρην, πειρασμὸν, tentationem.

282. παραιφ. Conſolationis, παρακλήσεως.

383. θεοφρον. θεοσεβέσιν, pijs.

301. βαλβίδ. Allegoria à certamine curuli.

NOTATIONES IN VERSIONIS LATIN. LIB. I.

5. Primordia, initia Theologiæ Chriſtianæ; Rudimenta.

18. debita, Reſponſa.

27. Adſtringunt. Quæ ſunt generalia eius capita.

41. Cupit, flagitat, Rependit, id eſt, contrà promittit.

44. Munera, beneficia.

48. Sertum. Metaphoricè pro Symbolo Apoſt. ex S. Theologiæ floſculis concinnato, precatio, oratio Dominica.

49. Sacramina, pro Sacramenta, Metanæa. pœnitentia; Metonymia eſt, pro doctrina de hiſce reb.

50. Iuſſibus. præceptis.

59. honores, felicem & honoratam exiges vitam. Bene tibi erit.

61. Thalamum, coniugij & caſtitatis leges.

64. Omnia ſcil. deniq; aliena.

66. remandans. repetens in monte Sinai.

69. Natura, eſſentia, idem, id eſt, alia perſona non eſt alius Deus; tametſi quælibet ſuas habet proprietates pro ſeſe.

70. Fons ſcil. Trinitatis ſacroſanctæ, Seruans, ſeruator, augens, vegetator.

72. Alij, alieni.

85. ſenſus imaginationes.

97. Tonantis. Dei optim. Maxim.

98. Dominum. Hoc nomen in doctrina hac catechetica de Iehoua, Domino dominantium, acpiatur.

100. Loquelam, doctrinã de Deo, eloquia Dei.

112. Proferre, quando confeſſio exigitur fidei.

114. Condita res, creatura.

119. Diuûm, ſub Dei & ſanctorum nomine.

129. Paſtor, eccleſiaſtes, curator animarum.

133. Ouis, auditor, paſcua, ſacras conciones.

134. Penitis pro imis, Archaiſmus.

135. Purgato, verè reſipiſcente.

145. dogmata, doctrinam cœleſtem.

146. Chriſtiſeq. eccleſiam.

149. Patricola. quæ parentum honorem & cultum flagitat.

157. Sceptro. ſub imperio habeat.

179. Frena, vt refractarius equus.

200. Propinquum, proximum.

235. Infandæ. Sodomitica peccata.

239. detur occaſio.

274. Stricta. ne pertinaciter inhæreas prauæ ſententiæ.

284. Lex ciu. iura magiſtratuum politica.

290. Foris, extraneus aut domeſticus, peregrinus aut popularis, cognatus aut alienigena.

301. Diris. maledictioni,

302. Iunge, applica.

303. Decorant, glorificant.

315. Cinædos, Scortatores, tum vulgares, tum nefandos, quos pathicos vocitant ſcriptores obſcœni & fœdiloqui.

341. Vendicat, ſub gratia eſtis, non ſub lege.

345. Præconia, prædicatio, concio.

353. Innata. originale peccatum.

355. Actus, actuale.

357. Formas, ſunt ne aliæ peccati ſpecies, id eſt, ſeu quomodo alias peccatum diuiditur.

358. veniæ, id eſt, veniale & non veniale: quod mortale & regnans vocant.

360. Malum ſcil. culpæ.

361. Conſcius, pro contra conſcientiam.

369. Facinus, factum, actio.

380. Ceſſant. Non tolluntur, non expiantur peccata.

IN LIBRVM II.

3. Teſſera, nota, qua Chriſtiani ſe mutuò agnoſcant.

20. venia, remiſſio peccatorum.

25. Partes. vulgo articuli, inferius capita.

32. Natura, eſſentia.

34. Demonſtr. proba vnitatem eſſentiæ D.

42. Luſtratur. Baptiſatur; Metaphora ab expiationibus veterum.

43. Aetherius, cœleſtis, Synecd.

47. Vt propr. id eſt, differunt internis & externis proprietatibus.

67. Vis. perſona, ὑπόστασις, τὸ τρίτον φῶς.

70. Sancta. opera; idem, ſanctificat.

71. Sponte, liberè, latent, id eſt, viſibilia & inuiſibilia; vt ſymbolo Niceno canitur.

77. Genius. Spiritus.

79. Iuuat, id eſt, Gaudet, miniſterio pijs præſtando, &c.

83. Iniuſtum, id eſt, iniuſtitiam & mendacium.

88. Dia. Dei imag. ad quam conditus erat, quæ paulo poſt Deiformis vocatur, referens videl. Deum Archetypum.

101. Ingenium. Naturam animæ, id eſt, facultates animæ rationalis.

102. Voluntas, liberum arbitrium.

103. Corp. in ciuilibus rationi ſubiectis.

108. Fidi. vt & fideles pro credentibus dicuntur.

109. Natura, id eſt, ſubſtantia hominis.

112. Vitium, peccatum; pro quâ voce, etiam malum, ſcelus, nefas, noxa, crimen, culpa, dicitur.

116. renatum, regenerat & renouat.

117. Signacula, Sacramenta; quæ etiam ſymbola, ſigna, myſteria, ſacramina.

118. Reparat. regenerat.

123. probris. blaſphemās, contumelia adficiens.

124. Subortum. quod aliunde acceſſit.

133. Cœlica. id eſt, diuina; vt poſtea Mortalia pro humana.

139. Scriptorum, Euangelicæ hiſtoriæ.

153. Cœ-

153. Cœligena, patre cœleſti genitus.
156. Carniger ortus, incarnatio.
159. VirDeus, homo & Deus in vna perſona.
171. Stet & ante Deum, ſit mediator & interceſſor.
183. Pontificem, ſummum ſacerdotem.
188. Flamen, ſacerdos.
203. Mediat. mediator eſt, vt poſtea medium ſe ſtatuit, id eſt, mediator eſt inter.
208. diluit, placat, iratum parentem.
209. mulcet, ſatisfacit iuſtitiæ diuinæ patiendo & obediendo.
213. Propriæ, incoatæ in hac vita, & perficiendæ in altera.
218. Incunabo dic teſtimonia de natiuitate Chriſti.
228. Aliger, Angelus.
250. litans, acceptum Deo ſacrum offerens.
253. Amicis, pijs, credentibus.
271. Exige, perpende.
272. Diris, maledictione legis.
275. Legatus, Paulus.
279. Auerne, inferne. Quia ad lacum Auernum deſcenſus ad inferos eſſe putabatur, Strab. 5.
280. Probatur, id eſt, hoc ſacrificijs veteri teſtamenti præfiguratum eſt.
281. Omniregens, filius Dei omnium rerum Dominus & moderator.
286. Tropicus per allegoriam metaphoricam intellectus.
290. Flatu, Spiritu.
298. Labyrinthos, arcana, rationi inexplicabilia.
300. Teſte, proba teſtimonijs reſurrectionem CHRISTI.
302. Hiſtorici Euangeliſtæ.

307. Pho-

307. Phoræ. Balenæ. Ceti.

311. Agniuori feſtis Paſchatis.

314. Lux, dies metonymice.

316. Cubili, ſepulcro, quo reſurrectionem nobis promeruit.

317. Prima feria. Dies Dominica.

333. Fratrum. diſcipulorum.

357. Signat. ſignificat.

359. Sacri agminis, periphraſis eccleſiæ quales ſunt turba piorum; ouile, grex, concio Chriſti; ſancta caterua; ſacra cohors; Gens pia; Chriſticolæ; populus Dei; & ſimiles.

361. Probetur, id eſt, confirmas ſcripturæ teſtimonijs articulum de vltimo iudicio.

368. Deiuir hoc Epitheto contra analogiam Latini ſermonis compoſito τῷ θεάνδρῳ, (quod ſolius Chriſti proprium eſt) vt per inuerſum illud virDeus, reddere volui, quod ſi ἄτοπον, alicui videbitur pro eo, quod neminem è Chriſtianis offendit, Chriſtus ſubſtituat.

Ibid. functos. ſubaudi vitâ.

369. Delicij, Reſpexi ad deſcript. Paradiſi; qui hortus Eden, id eſt, deliciarum Gen. 2. vocatur. Rebelles. impios.

387. Symbolicæ fidei, pro Symboli Apoſtolici.

298. Linguiſecæ, id eſt, reuelauit ſe in linguis diſcipulorum igneis & diſſectis.

405. Veri, concretum hoc pro abſtracto veritas, in Hexametro familiare eſt.

406. Dio pro Diuino hîc vſurpatur.

407. Sanctipotens, cuius potentia per ſanctitatis effectum ſe præcipuè exſerit.

415. Lætus. vt læto animo in Dei gratiâ acquieſcas.

420. Plena, integra & incorrupta.

428. Fucatæ, Periphraſis Hypocritarum & ore tenus Chriſtianorum.

443. Ca-

443. Catholica. Ignoſcat mihi lex carminis Heroici quod in prima huius voc. Ectaſi abuſus ſum. Hoc enim omnino retinendum fuit.

449. Amyntas. Gregis diuini, id eſt, Eccleſiæ, paſtor & antiſtes.

461. Cœliſonans, verbum ex cœlo ad homines allatum.

Teneb. & labe, id eſt obſcuratum eſt, ex corruptum traditionibus humanis.

463. Manes, ſanctos, mortuos. Hymenei. legitimum coniugium.

469. Ven. reponens, annuncians & offerens remiſſionem peccatorum.

470. miniſtrans. pro adminiſtrans.

478. Miſſa, remiſſa. Vincta, id eſt, retenta.

484. Reſol. culpæ. remiſſio peccator.

486. Immerſus vitijs, id eſt, peccator.

487. Lege, recepto, & libero tamē eccleſiæ more.

498. Fratris, cuiuslibet Chriſtiani.

492. Squamas. Alluſio ad ſerpentum exuuias. Ariſtot. hiſtoricæ 8. cap. 17.

493. Vincula, id eſt, quomodo ligantur?

494. S. concio, eccleſia.

496. Seclidit, excommunicat.

497. Cœli. ſaluetur.

498. V. demat. quomodo fit priuata abſolutio?

504. reducem. Nota hoc loco varias reſipiſcentiæ phraſes.

515. Myſtica, arcana, quæ miniſtro eccleſiæ exhibetur.

519. Dapibus ſacris, id eſt, cœna Domini.

524. Veniam, remiſſio peccatorum generalem tibi applices.

532. Foro. templi, id eſt, legibus forenſibus & ceremon. Moſis.

534. Medios. indifferentes.

537. Fra-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0176-5

537. Fratris amor. dilectionem Chriſtianam.

538. Obſeq. ritus obſeruatione ceremoniarum ne veritatem diſsimiles.

558. Cælipotens. Deus.

571. Deus cruciger. Chriſtus.

575. Pandora. Diuinæ vltionis proſopopeia ex 1. libro Heſiodi.

577. Quid ſpectat. Quis crucis finis?

584. Intus, immundicies naturæ interior.

590. Arenam. Allegorica ſimilitudo â palæſtra.

608. Ordinat. prædeſtinat.

610. Meditatur, cogitat, quomodo patrium tibi amorem reapſe declaret.

622. Chorus, eccleſiæ cœtus, Martyres, & confeſſores, cæteriq; pij.

630. Ambroſiæ, beatitud. æternæ.

649. Culpæ venia, remiſsio peccatorum.

680. Funera, paſsionem & mortem.

727. Excitus, reſuſcitatio.

734. Surrectio. pro reſurrectio.

759. Reſurget. Santis Pagnini verſionem, ex naturâ Hebrææ linguæ, hic ſecuti ſumus.

785. Parca, Diuina prouidentia.

792. Munere. merito.

IN LIBRVM III.

1. Tenditur. Allegoria Metaphor. à certamine curuli.

9. Chriſtiados. orationis Dominicæ.

14. Laxa. Remitte; Metaphora à nexis:

15. Ille. Hoc verſiculum Græcum exprimere volui, qui certum malum indicat & haud dubiè omnis mali auctorem, ipſum Satanam.

22. Chriſticolâ. Chriſtiana precatione, quomodo à falſa differt?

23. Exte-

23. Extera. Ethnica, Epheſ. 2.

41. Lege, Diſcrimine.

42. Præſto, Simpliciter, abſq; conditione exſpectandum eſt.

45. Non, id eſt, certum eſt, id eſt, cum conditione petitur.

72. Succ. Min. oleum.

92. Gorgone. cuius intuitu homines in ſaxa vertebantur, Ouid. Metam. 4. & 5.

98. Zenonis & Epicuri. vide Laërt. in hor. vitis. Stoici fatali neceſsitati Deum alligant. Epicurei prouidentiam D. tollunt. Cicero 1. de Nat. Deor.

103. Cumulans bona. Gratia enim Dei vel bona confert; vel mala aufert.

123. Limine. exordio.

139. Membris. Quatuor petitiones initio relate ſunt intelligendæ.

141. Quo iuuat. id Deo placet.

157. Notantur. ſignificantur, vel intelliguntur.

162. Humanum χρηςὸν καὶ φιλάνθρωπον Tit. 3.

178. Arbitrium. voluntas.

187. Statione, officio, in quo Deus ipſum collocauit.

188. N. Auream Chriſtianorum regulam.

190. Altipotentis. Domini, Dei noſtri; qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo & in terra Pſalmo 113.

209. Carbaſa. proſperi ſucceſſus, allegoria generalis, quæ per ſe ſpecies deinde explicatur.

213. Lux qui ſapientia & virtute ſua poſteritatem exornant.

214. Quæ vel id eſt, quicquid deniq; vel ad publicæ vel priuatæ rei emolumentum pertinet.

235. Te propr. id eſt, remittenda ſunt proximo

ea peccata quæ ſine peccato remitti poſſunt. Vt parentes ad filiorum, magiſtratus ad ſubditorum enormia delicta nequaquam conniuere debent.

251. Comitare actiuè ita vſurpatur à Plauto.

253. Soboles, id eſt, Bona opera ſunt effectus fidei, non cauſa.

300. Superi id eſt, ſancta Trinitas, Pater, Filius & Spiritus S. non ſancti cœlites; non angeli; aut vlla creatura.

304. Teſtamen. Teſtimonium.

In librum IV.

2. Metanoea. Pœnitentia vſum vocabuli iſtius latini ſermonis anguſtia nobis extorſit.

11. contritus, contritio.

27. Parens cauſa efficiens.

28. Fata; iuſta ac miſericors Dei voluntas ſeu prouidentiæ diuinæ ordinatio.

38. Charites, beneficia, quæ per & propter Chriſtum in nos confert.

43. S. concio legis & Euangelij prædicatio.

45. Promiſſio Chriſti. Euangelium.

53. Numina. Deum trinum & vnum.

55. Quîs claret, quibus bonis operibus eluceſcit.

80. Improbitas animi; vitioſi motus cordis, ſeu affectus.

92. Cerne. Triplex finis omnibus Chriſtianis propoſitus.

101. Sors, Hæreditas.

102. Pancratio. luctamine; id eſt, pollux, l. 3. cap. 29.

In librum V.

5. Superi fauoris, cœleſtis & diuinæ gratiæ per Chriſtum.

13. Myſticus ritus. Sacramenta.

15. Sacri, ſacrificij.

19. Vice mutata viciſſim contrà.

24. Charitum, id eſt, Euchariſticum vocatur; quo Deo gratiæ aguntur.

43. S. Balnea. baptiſatus eſt.

58. Supplicium, paſſionem.

61. generatq; ſecundo. regenerat.

90. Septa. Eccleſiam.

130. Charitum; accendit nos ad gratiarum actionem erga Deum.

160. Orbiculum Cer. fruſtulum panis, quam hoſtiam vocant.

162. Verus. Nihil Sacramenti rationem habet extra vſum diuinitus inſtitutum.

180. Perlito. ſacrificio corporis mei Deum placo.

187. Aetas, ſeculum.

219. Notandum mente, νοητόν.

230. Teſtamen. Teſtamentum.

232. Litis. alluſio ad fabulam de iudicio Dearum, apud Coluthum.

239. Et te. deſcriptio ſalutaris pœnitentiæ.

270. Fragmina, particulas.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM;

PRIOR NVMERVS librum, Poſterior verſum oſtendit.

A.

Abſoluendi quid 2. 510
Abſolutio priuata 2.498
  publica 2.502
  vſitata eccleſiæ 2.506
  cur retineatur 2. 521
Adiaphora quid 2.535
  Regulæ 2.536
Aduenire regnum quid 3. 171
Adulterium 1.232
Aequitas erga proximum 1.193
Agnitio Dei 1. 75
Ambitio 1.184
Amen quid 3. 299
Amicitiæ ſinceritas 1. 199
Angeli S. quid 2.77
Antichriſtus 2. 455
Apoſtaſia ſeu abnegatio 110
Arbitrium lib. an in homine 2. 102
Artiũ deprauatio 1. 272
Aſtorgia erga parentes 1. 180
  erga proximum 1. 201
Auaritia 1.251
Auditorum officia 1.133
Auſteritas 1. 205
Αὐτάρκεια 1.243.

B.

Baptiſmus quid 5. 41
  verba inſtit. 5.33
  ſententia verb. 5.49
  Fructus 5. 66
  infantum 5.81
Beneficentia 1.246
Beneficentia Dei politica & priuata 3.104
Benefic. Dei catalogus 5. 134
Benignitas 1. 192
Bona corpor. & ſpir. diſcrimi-

criminanti petenda 3.41
corpor. cur pet. 3.67
corp. quæ. 3.111
ſpiritual. bona quæ 3.106.

C.

Calumniæ forenſes 1.273
Calumnia 1.273
Candor 1.199.263
Caſtitas 1.215
Catechiſmus quid 1.19
Catech. partes 1.47
Claues quid 2.472
Teſtimon. 2.475
Ligans 2.480
Soluens 2.483
Cælorum adſcenſio Chriſti qualis 2.330
Quid doceat 2.343
Cœnæ dom. verba 5.98
Definitio 5.114
Fructus 5.120
Abuſus & confutatio 5.148.
Confirmatio ſubſtantialis præſentiæ Chriſti 194
Vtentes digne 5.236
indignè 5.248
Conceptio Chriſti 2.220
Concordiæ ſtudium 1.155
Concupiſcentia qd 1.281
Confeßio 1.100
Confeßio ordinaria 2.515
Coniugij reuerentia 1.218
Coniugum quid 1.219
Coniugium officia 1.223
Choreæ laſciuæ 1.231.
Conniuentia 1.209
Contemtus Dei 1.85
Contractus iuſti 1.245
Contritio quid 4.13
Cauſæ 4.33
Corporalia cur petenda 3.67
Creatio quid 2.71
Creaturæ nobiliß. 2.76
Chriſtus quid 2.183
noticia perſonæ. 2.129
De perſona teſtim. 2.138
Naturæ vt copulatæ 2.146
Teſtim. vnitionis 2.151
incarnatio quid 2.156
Quare immanuel 2.159

Cur

Cur duas habet naturas 2.166
Officium & beneficia quæ 2.179
Sacerdos 2.184
Rex 2.189
Vnigenitus Dei 2.194
Dominus noſter 2.196
Mediator 2.203
Redemtor 2.207
Iuſtificator 2.210
Saluator 2.215
Incarnat. teſtim. 2.218
Cur ex virg. incarn. 2.230
Paßio quid 2.244
Teſtim. de paß. 2.254
Crucifixus 2.270
Cur mortuus 2.274
Cur ſepultus 2.281
Deſcenſus interpretatio 2.285
Reſurr. teſt. 2.300
Tertius reſurr. dies 2.310
Reſurr. fructus 2.320
Adſcenſus teſtim. 2.329
Viſibiliter cur adſcenderit 2.343
Seßio ad dexteram patris quid 2.312
Teſt. de reditu Chriſti 2.361
Opera in extremo die 2.371
Criteria doctrinæ Chriſtianæ, quod ſit diuina veritas 5.253
Crucis ſupplicium circa Chriſtum quid velit 2.270
Crux quid 2.555
priuata 2.558
publica 2.561
à Deo 2.572
cauſæ finales 2.578
Conſolationes ſub cruce 2.605
culpæ adiuncta remisſio pœna & 2.717

D.

Dauid progenitor Chriſti 2.241
Debita quid 3.223
Decalogi verba 1.50
Defenſio 5.237
Dei cultus, quid 4.58

Deſertio bonæ cauſæ 1. 206
Deſcenſus Chriſti ad inferos 7.285
Ad dexterā patris omnipotent. ſeßio 2.353
Deſperatio 1.94
Deus vnus eſſentia & trinus perſonis 2.32
Diaboli quid 2.81
cum diabolis colluſio 1.89
Dies poſtremus 2.367
Dij alieni 1.71
Dij quot 2.31
Dilectio Dei 1.77
Dilectio proximi 1.200
Diſciplina quid 1.375
an præſtari poßit 1.377
cur exigatur 1.381
Dißimulatio 1.111
Diuortium 1.236
Doctrinæ falſitas 1.272
Doctrinæ Chriſtianæ certitudo demonſtratur 5.253
Antiquitas 5.261
perfectio 5.267
Fructus ſpirit. 5.280
miracula & vaticinia 5.287
Martyrum conſtantia 5.294
Propagatio 5.320
Dubitatio de Deo 1.84
Dubitatio remota à precat. 3.55
Duplicitas 1.270

E.

Eccleſia Chriſti quid 2.416
Vbi & quibus notis 2.420
Cur ſancta 2.423
Membra viua 2.424
mortua 2.427
Quomodo ſancta 2.433
Cur Catholica 2.443
Falſa 2.450
Falſæ Ec. notæ 2.460
Miniſterium 2.468
Hoſtium pœnæ 5.305
Conſeruatio 5.327
Epicuri Deus 3.98
Επιεικεια *erga ſuperiores* 1.171

Ἐπιχαιρεκακία 1.106
Euangelium quid 1.33
Euangelij & legis diſcrimen. 1.38
Exſecratio 1.118.

F.

Facultatum iuſta poſſeßio & bonus vſus 1.241
Facultatum abuſus 1.256
Fallacia 1.270
Fides 1.78
In pœnitentia quid 4.17
Fides vnde 4.36
Fides quid 2.29
Fides quomodo iuſtificat 2.678
Cur fide ſola 2.692
Fidelitas erga amicum 1.199
Fiducia ſui 1.92
Filij Dei proprietat. 2.49.54
Quid ſit 2.62
Fortitudo 1.197
Fraudes 1.270
Fucus 1.270
Functionem ſuam quiſq; habet 1.173
Furari 1.249
Furtum committere 1.237
Futilitas 1.119.277

G.

Gloriæ veræ appetitio 1.266
Gratiarum actio 1.103
Gratitudo pro benefactis 1.247

H.

Hodie quid 3.202
Homicida quis 1.210
Homicidium 1.186
Homo ante lapſ. 2.86
poſt lapſum quid 2.96
Homo an totus peccatum 2.109
Honorare quid 1.158
Hoſtium eccleſiæ pœnæ 5.237
Humanitas 1.192
Humilitas 1.80

Hypocritæ in Eccleſia 2. 428
Hypocriſis 1.111.

I.

Iacobi patriarchæ vaticinium impletum 2.263
Idololatria 1.87
Ieſus quid 2.181
Ignauia 1.183
Illecebræ libid. 1.229
Illiberalitas 1.255
Imago Dei quid 2.91
Immanuel 2.159
Immiſericordia 1.706
Impatientia 1.93
Impietas cordis 1.82
Impietas oris 1.107
Impietas erga miniſt. 1. 141
Implacabilitas 1.205
Impoſturæ 1.270
Impudicitia 1.227
Incantatio 1.119
Incarnatio Chriſti quid 2.156
Incarnatio Chriſti teſtim. 2.218
Inciuilitas 1.279
Indulgentia 1.177
Infernus deſtruct⁹ 2.279
Infernum acceßit Chriſtus 2.285
Ingratitudo erga Deum 1.115
Ingratitudo pro benefic. 1.258
Inhumanitas 1.202
Iniuſticia. cauſa facult. 1.248
Inobedientia 1.178
Inſidiæ 1.271
Inſtitutio liberorũ 1.164
Intemperantia 1.227
Inuocatio Dei 1.103
Inuocatio Dei quid 3.3
Inuocatio impia 1.114
Ira iniuſta 1.188.202
Ironia doloſa 1.271
Iudicij Chriſti teſtim. 2. 361
actus 2.370
Iudiciorum veritas 1.263
Vniquitas 1.272
Iuris iurandi religio 1. 105
Iuſtificator quid 2.210
Iuſtificatio hominis peccat. 2.650

Quomo-

Quomodo iuſtific. 2. 656
Iuſtificatio quid 2.674
Quomodo fide. 2.678
Cur ſola fide gratis 2. 692
Iuſticia comut. 1.239. 244.
Iuſtus quomodo liber à lege 1.339.

L.

Laſciuia 1.231
Legis & Euangelij diſcrim. 1.38
Legis ſumma decal. 1.50
Legis promiſſ. & comminat. 1.292
Legi ſatis facit Chriſtus 1.338
Legi quomodo ritè obediamus 1.388
Legum cerem. & forenſium duratio 1.333
Lex quid 1.28
Lex etiam internam obedientiam flagitat & contrar. damnat. 1.283
Lex impleri non poteſt 1.324
Lex non abrogata 1.329
Lex quomodo iuſto non poſita 1.540
Lex cur ſemper docenda 1.345
Legis vſus duo Ibid.
Liberare à malo quid 3.270
Liberi qui 1.155
Liberorum officia 1.168
Liberorum pecc. 1.178
Libertas Chriſtiana 2.527
Liberũ arbitrium in homine 2.102
Ligatio priuata 2.488
publica 2.493
Lucra iniuſta 1.251
Luxuria in veſt. & victu 1.230
Λύτρον pro peccato 2. 570.

M.

Magia 1.89.118
Magiſtratus officia 1.163
Magiſtratus peccata 1. 176
Malum quid 3.265
Manſuetudo 1.194

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0187-6

Maria in ſymbolo cur nominetur 2.241
Martyrum conſtantia 5. 324
Mediator quid 2. 203
μεμψιμοιρία 1. 257
Mendacium 1. 118
Mendacium 1. 270
Mercimonia 1. 265
Miniſterium 2. 468
Miniſterio aduerſa 1. 143
Miniſtrorum officium 1. 129
Miſericordia 1. 193
Modeſtia 1. 267
Mœchari quid 1. 213
Mollities 1. 206
Mors ſublata 2. 275
Mors temporaria quid 2.761
 æterna 2.767
Mortuorum reſurr. quid 2.717

N.

Natiuitas Chriſti 2.224
Nemeſis 1. 196
Nomen Dei 1.95. 3.155
Nomē in precatione quid complectitur 3. 161
Nominis diuini abuſus 1. 109
 Prætextus 1. 117
Noſce teipſum 1. 268

O.

Obedientia erga ſuperiores 1. 169
Obedientia noua quid 4. 23
 Cauſa effic. 4. 42
 Effecta 4. 54
Obtrectatio 1. 275
Occaſio libidinum 1. 229
Odium proximi 1. 203
Opera bona quid 1. 360 4. 56
 Duplicia ibid.
 Gradus 4. 60
 Quomodo fieri poſſent 4. 72
 Quomodo placent Deo 4. 82
 Fines 4. 91
Oratio dominica 3. 9
 quid docet 3. 17
 partes 3. 94
 petitiones & regulæ 3. 138

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0188-2

Exordium 3.96
Explic. 3. 96.123
Epilogus 3.119
Explic. epilog. 3.119. 2.86
Petit. I. explic. 3.155
II. 3.168
III. 3.178
IV. 3.193
V. 3.223
VI. 3.255
VII. 3.265

P.

Panis quotidian. quid 3. 193
Quid vox panis doceat 3. 193
Noſter cur dem 3.197
ἐπιέσιος 3.200
quid contineat 3. 208
Parſimonia 1.244
Parentum officia 1.163
Paßio Chriſti quid 2. 244
Teſtim. 2.254
Pater noſter quid 3.123
Pater & mater qui ſunt 1.151
Patientia 1.79.198
Patris propriet. 2.48.54
Quid ſit 2.58
Peccata in primum præc. 1.82
2. 1.106
3. 1.140
4. 1.176
5. 1.199
6. 1.226
7. 1.248
8. 1.266
9. & 10. 1.287
Peccatum à natura diſcernendum 2.124
Peccata remittentes proximo nihil meremur 3.244
Peccata remißio 2.649
gratuita 3.244
Peccati reliquiæ in ſanctis 2.433
Peccatum quid 1.351
Duplex ibid.
Originale quid 1. 353
Actuale quid 1. 355

Pecc. mortale & regnans 359
In Spirit. S. 362
Non Regnans 363
Peccati cauſa efficiens 1.356
Peccati effectus 1.358
Periuria 1.118
Perſonarum d. proprietates 2.46
Philoſtorgia 1.164
Philautia 1.93
Pietas cordis 1.74
Pietas oris 1.97
Pietas erga miniſterium diuinum 1.127
Pilati mentio quid velit 2.262
Placabilitas 1.194
Pleonexia 1.251
Pœna legitima 1.167
Pœnitentia quid 4.3
partes 4.10
cauſa efficiens 4.27
Iudæ & Petri 4.46
Poëſeos finis Theologia 1.1
Polypragmoſyne 1.184
Precum neglectio 1.113
Prædicat vera 1.99
falſa 1.109
Præſumtio 1.92
Precatio quid 3.3
Diſcrim. piæ & impiæ 3.22
Quæ conſideranda 3.32
Sine dubitat. 3.55
Quæ precanda 3.101
Regulæ prec. 3.61
Aſsidua eſſe debet 3.88
Præmia rectè factorum 1.166
Proximus quid 1.289
Poximum erga cura 1.242
Dilectio 1.190
Odium 1.203
Aequitas 1.193
Αϛοϱγία 1.201
Prophana opin. de Deo 1.85
Pudicitia 1.219.

R.

Rapina 1.250
Rebellio 1.178
Redemtor quid 2.207

Regnum Dei quid 3. 169. 278
Quæ continet 3.173
Remiſſio noſtra non meretur remiſſionē peccat. 3.245
Reſurr. Chriſti teſtim. 2. 300
Dies 310
Fructus 320
Reſurr. mortuorum quid 2.727
Reſurr. piorum & impiorum diſcrimen 2.734
Teſtimonia 2.745.
S.
Sabbatum quid 1.120
Sacramenta quid 5.2
Cur annexa verbi 5.7
Quot 5.13
Differunt à ſacrific. 5. 15
Sacrificiorum ſpes 5.20
propiciator
Euchariſt. ibid.
Typica.
Saluator quid 2.215
Sanctitas imputata & incaota 2.455
Sancti adflicti 2.619
Sanctificare quid 1.123. 3.156
Sanctorum communio 2. 639
Sancti qui 2.642
Scandalum quid 2.545
Acceptum 2.546
Datum 2.55
Scandala in miniſt. 1.143
Scortatio 1.232
Scurrilitas 1.277
Securitas 1.92
Sedulitas 1.174
Sepulturæ Chriſti fructus 2.281
Seruitus impia 1.181
Simplicitas 1.263
Simulatio 1.27
Sophiſmata in relig. 1. 272
Spiritus S. propriet. 2. 52.56
quid ſit 2.67
perſonæ demonſtratio 2.392
proceſſio 2.403
Beneficia 2.408
Spiritus S. operator con-

cept. Chriſti 2. 220
Statuarũ prohibitio 1.53
Stupra 1. 233
Subditorum offic. 1. 168
peccata 1.178
curatio 1.165
Superſtitio 1.87
Suſpicio 1. 275
Symboli Apoſt. verba 23
quid ſit 2. 22
T.
Temperantia 1. 217
Tentatio quid 3. 256
Teſtimoniũ falſum 1. 259
Timiditas 1.217
Timor Dei 1.76
Seruilis 4.46
Filialis 4.50
Trinitat. demonſtratio 2. 38
Turpitudo cogitationum, dict & fact. 1.228
Tyrannis 1. 175
V.
Vaniloquentia 1.119.277
Venus inceſta & nefanda 1. 234
Verbum Dei quid 1. 22
Verbi d. capita 1.27
Veritatis ſtudium 1. 262
Vindicta cupid. 1. 203
Virtutes primi præc. 1.73
2. 1.96
3. 1.126
4. 1.146
5. 1.190
6. 1.215
7. 1.239
8. 1.261
9. & 10. 1.283
Virtus ſumma in ſecunda tabula 1.190
Vita æterna quid 2.772
Beatitudo 2.624
Certitudo 2.768
Quomodo incoatur 2. 790
Vocationis cuiuslibet offic. 1. 172
& peccata 1.182
Voluntas Dei quid 3.178
quid comprehendit 3. 184.
Z.
Zelus 1. 195
Zenonis Deus 3.98.

FINIS.

Lipſiæ,

IMPRIMEBAT MICHAEL
LANTZENBERGER.

Impenſis HENNINGI
GROSII Bibliop.

ANNO

M. D. XCVI.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0194-0

91 736

AB 91 736
(X2204705)

[illegible] mat pma [illegible]
[illegible] dicet no [illegible]
[illegible] sine pfe [illegible]
[illegible] infi [illegible]
Ventens [illegible] pol
[illegible] in [illegible]
[illegible] vir [illegible]
[illegible] vite p [illegible]
[illegible] violeta vo [illegible]
[illegible] o-nun m [illegible]
[illegible] ens fib [illegible]
Rux [illegible] sicce [illegible]
[illegible] nule [illegible]
[illegible] no [illegible]
[illegible]
nib [illegible] nuea [illegible]
[illegible] tuno n [illegible]
[illegible] nulle e in [illegible]
[illegible] simplex [illegible]
[illegible] pnunt [illegible]
[illegible] et lies ulus [illegible]
[illegible] notu [illegible]
[illegible]
I [illegible]

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0196-1

ΛΟΓΙΑΣ ΧΡΙ-

ΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ.

EOLOGIÆ

ISTIANÆ TIRO-
CINIA;

INE HEROICO GRÆ-
atino in V. libros digeſta;

D VSVM ILLORVM
a literis Græcis & Latinis veram
oq; pietatem diſcere ſtudent.

CONCINNATA
à
rentio Rhodomano.

96

LIPSIÆ,
VM PRIVILEGIO.

IK 563

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-166853-p0197-7